

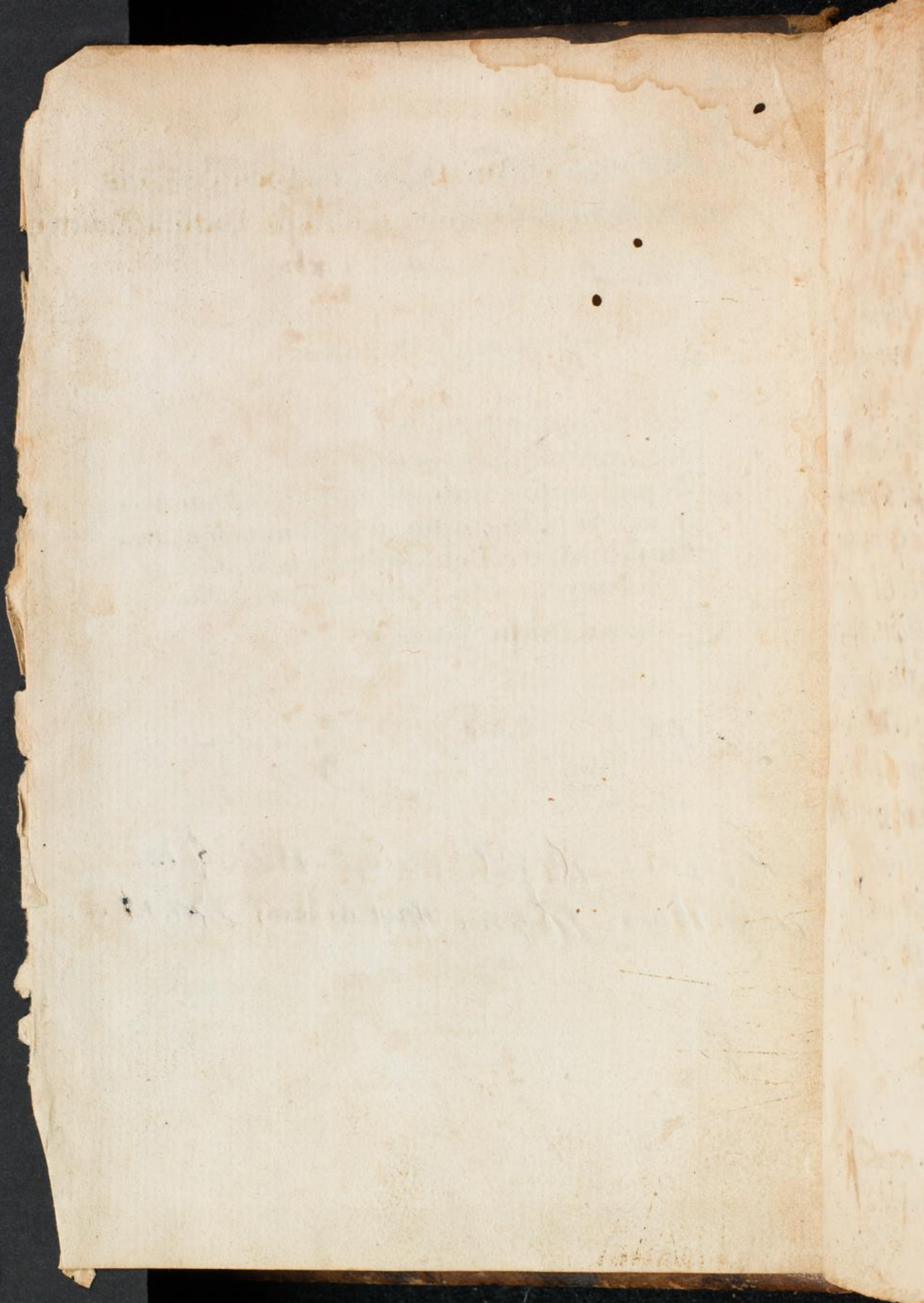

Liber magni et domini philippi schoen doctoris
 in medicina et Canonici ecclesie sancti Victoris Cantuariensis
 qui obiit anno 1492. i. xbris. vid. Catalogum
 39 prebenda.
 moro Henrici Laveyen. Cantuariensis
 Contenta in hoc volumine.

- Liber quatuorpartitus scilicet
- i. De origine civitatis Cantuariensis
 - ii. De passione sanctorum thebeorum martirum et sancti Victoris
 - iii. De vita sancte Helene regine et Constantini imperatoris.
 - iiii. De inventione et translatione sancti Victoris et sanctorum eius.
 - v. Et de diversis ecclesiis Cantuariensis concernentibus.
 - vi. Statuta ecclesie Cantuariensis

f. 12
 1420
 1420
 1420

Ex Bibliotheca P. Secani Laveyen
 sive ne possidet P. Callandij
 nunc Binterim in Bille
 Cantuariensis

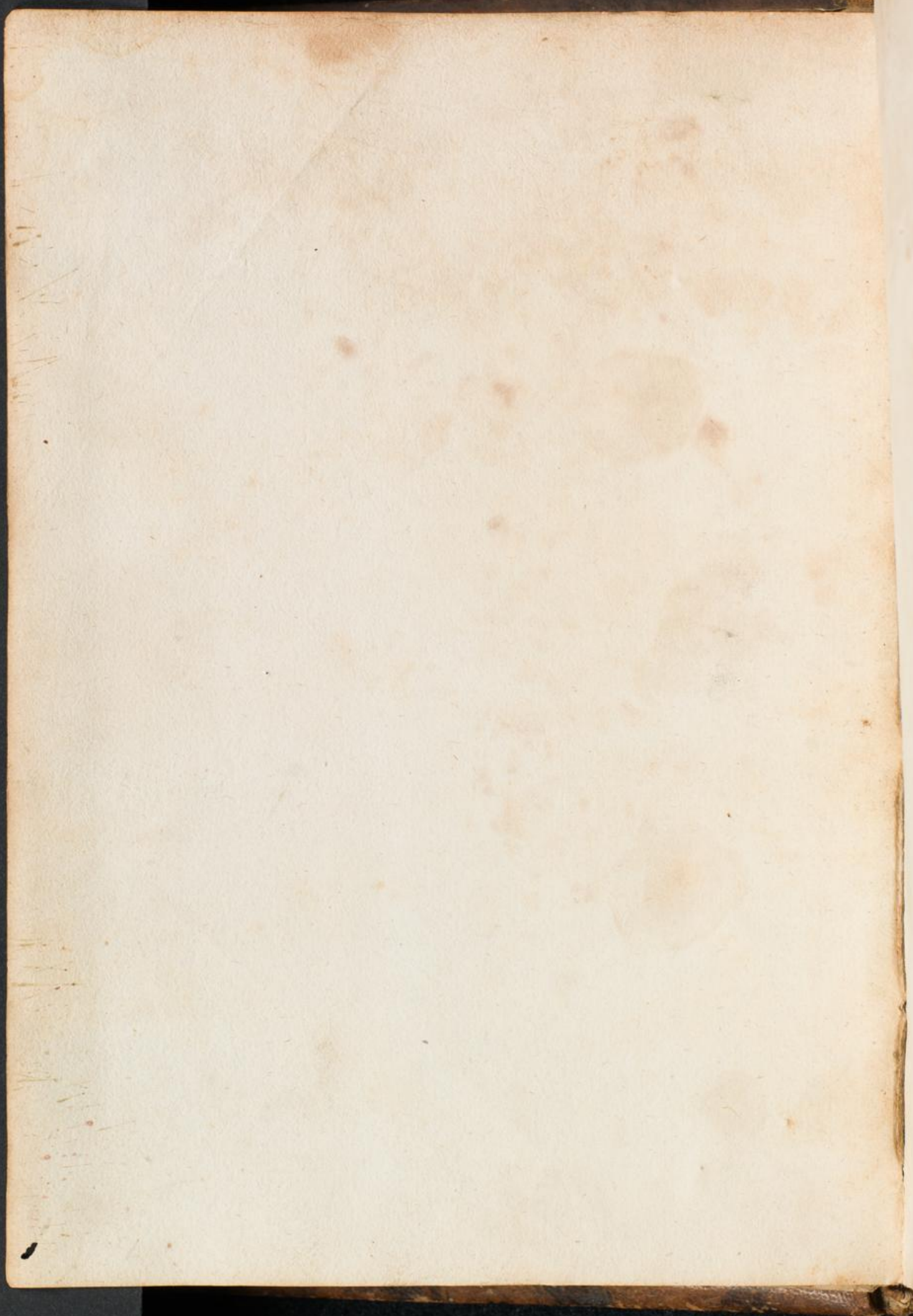
2

Extractus ex libro, qui dicitur albus, in
archivio xantensi recondito. fol. 16
pag. i. de a^o 1389. ii. april.

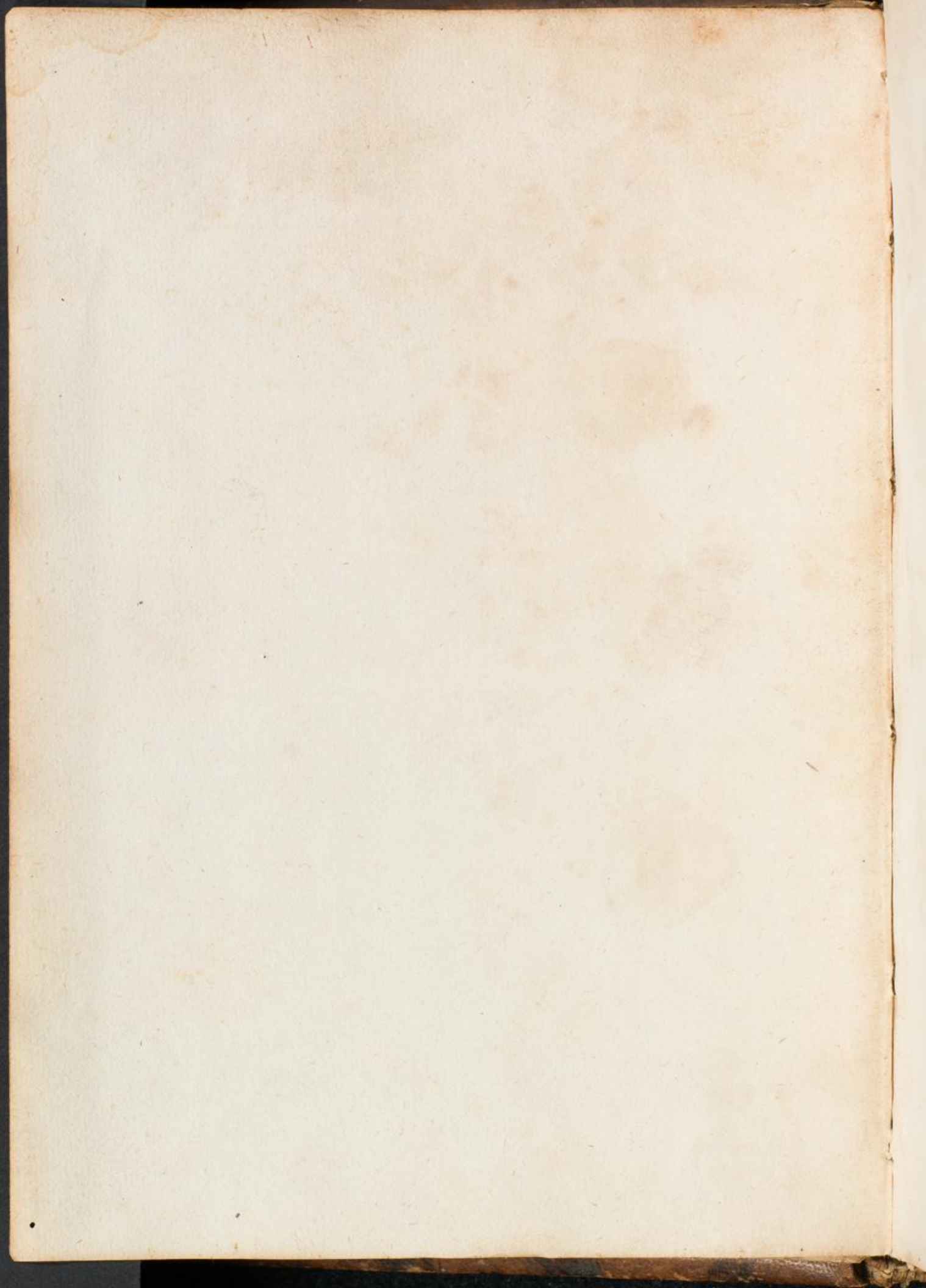
Dominus Fridericus Archiepiscopus Coloni^e venit mane
cum magno exercitu armigerorum, Curruum, Carpenta-
riorum, Sectorum, Fossatorum, Laboratorum, et muni-
vit oppidum Xantense cum magnis fossis, et fecit
cum carribus portari ligna de nemore dicto late,
cum quibus fecit muniri oppidum cum magnis sti-
pitibus, et fecit erigi phalangas et propugnacula
lignea per circuitum, fecitque expensas largas omni-
bus advenientibus, et completa est munitione in-
fra XXI dies, et recessit Archiepiscopus, aliquibus
armigeris in Xantis ad custodiendum dimis-
sis. Adolphus vero Comes Clivensis venit
post hoc in secunda nocte Aprilis ante ortum
diei ante oppidum Xantense portans secum
Scalas longas, intendens ascendere per eas-
dem ad locum Xantensem, qui cum suis
repulsus fuit, et dimissis scalis
abiit.

Binterimsche
Bibliothek
Düsseldorf-Bilk

it mane
Taspenda
et manu
a fecit
late
agnis str
macula
das omni
atio re
aliquib
n dimis
venit
ortum
as secum
per cas
e suis

4

5

Ms. 1257 [a][b]

6
parabilis soli deo cogitatus in certia panthen turu
tura ut conditus e. in lucem pro parte peulatus
pro parte du deo placuit profervendus. et ex
colendus ueneratione singulari **I**taq; ve
colende semper memorie panthensem elegate
entiam. sanctoru reliquie trecentoru .f. et triginta 330.
martiru de generosa thebeoru legione dedican
tes. a principio nobilitaverunt. qui beatissimu
victore primitivu eoru usq; ad martiru glam
profertuti fuerunt. **H**ij prorsus unanimiter tor
mentis et penis a carnisribus trucidati. visi
sunt oculis insipientiu ceuunib; extensis mori
endo succube. quib; consumata mortalitate datu
est membris panthenibus velut amemis pa
disi locus grata iocunditate ut umbre seu quiesca
sias ibidem sepulturas eligendo. quate uue
nes tu semibus regionis illius in eisdem no
me dm solius tollauissent. gras semp deo
agendo. **H**ij nempe sunt angeli paris. ac
veritatis magri tui o plebs panthenensis ad
ante memu tuoru quondam missi. per quoru

aduentū p̄noting ab ydolis vanis quibus
ab olim **T**uicanis pollutis & institutis.
fueras vesipisceres. atq; sacre fidei iudicē
tūm susciperes. iuxta scripturas fide. spe. et
caritate xpo firmit̄ adhaerendo. **H**ij sunt
viri vni fidei et patrio o coloni p̄niten
p̄nitem finibus vestis apportantes. sed et.
sinceris precibus pro suis seruitoribz apud
iustum iudicem impellantes. quos nō solum
procuratores in rebus assiduos. sed et iudicatos
in rebus habetis continuos. sub bona spe semp
in dno gaudento **T**erium ne tam colectū
storū thebeorū m̄m contubermū quibus.
iunctus sc̄ssimus victor platus fuerat sine.
detente comitina locū p̄niteniū dūtaxat
inolever. concedente deo ad ornatū p̄niten
basilice. q̄mplūviū venēdaviū reliquiarū
siliq; ap̄lorū. m̄m. confessorū. virginūq; plū
rimarū varū nouimus et credimus appa
ratū p̄teritis tēpibz apportatū. prout
illuc ondit̄ manifesta protestatioe vna cū

erūmq; Reli
quiat

7

viuifite ligni crucis parte non modica. que
velatione revidita dignationeque diuina ab im-
peratrice p magnifica regina s. **Helena** bea-
tissima constantensis ecclie fundatrice deuotissima
ab iherosolimis allata **I**nsup ne lauis labioz
torpeat inhabitoz videlicet constantiu pmut
existentiu pte et futuror. multaz suffragis
indulgentiaz loco spualiu stipendior distribui
endaz dicta constant ecclia ditissime dotata te-
netur et ostendit vbiime referta pro ipsius a-
pliore deuotione potioreque veneratioe **Q**uia
ppter tam recta pbatioe aperta. congruit ipis
illis inquilinis clericis et laicis simul et canonic
cantus diuinis horis singulis inservientibus
quate⁹ hilariter ipsis relice consonent spiritibus
illud apocalipsis familiariter continetibus **B**e-
nedictio et claritas et sapientia et gratiaz ac-
tio honor et virtus et fortitudo deo nro in scula
la sculoru **A**men. qui perualialit dictu locu
pre ceteris tam magnalium martiru dignatoe
exornat reliquiaru donatiuis necno et reliq-
aru. spualiu dotu decorare prerogatiuis ..

Cur Sancti
vastati

Nec quisquam temere presumat velle iudicare
vel invocare. cum gloriosus et superlaudabilis
deus sanctorum suorum preserator mirabilis. sancte
sem loca sicut et alia loca sancta sanguine tor
mentum rubricata pulvereque dedicata. graviore
brevi fragore tyrannorum concuti permisit et hor
vove deustatorum. Nam qui dei cultor est mune
datur dubitare. non ex sanctorum in pace sub terra
quiescentium demerito hanc exurgere turbationis
inclementiam. sed propter hominum potius ingratorum
super terram sanctam gradientium duritiam vel impe
tentiam. Christus enim salutem dei veniens omnes
homines salvare solos requirit cultores consa
encie. Sed amatores mundi quorum cetum videmus
existere. sive corrupte concupiscentie. sive aut super
bie vel avaricie seu luxurie inderlinabiliter se
quuntur impetum quasi prouidentibus affectionum
noxiam resistenciam. Unde peius est. sanctos
tales ac tantos patronos incessabiliter ad orandum
pronos et apud ipsos ut conditos. non sicut bene
debet aut oportet venerant per debitam reuer
entiam. **Q**uia deus in se ac sanctis suis offensus.

8

pmittit vndiq; terram turbavi per insurgentiā
malorū frequētiā. **D**oremur ex hīs ex
go plus solito sanctorū reliquias in habundanti
ore veneratione semp habere pit et honore tū
intima cordis deuotione plurimāq; gratiā
actōē. quia sū martires xpi velūt adiutori
nobis deputati sūt in huius vite plene lite pūa
gatione. **Q**uē ista sufficiūt dūtaxat in istoꝝ
mūm beatorū cōsuetudē scū coronatōē quia vi
delictū triumphatores atq; victores extiterūt lon
gammit' usq; ad mortem pro xpo certātes. sed
et nosipsi ista salutē pprie prout expedit appli
cantes scōꝝ s. martirū passiones et agones in
exemplū sumam9. ut sciam9 qet nos oporteat
talīa preparāc idest ad regnū celorū p multas
tribulatioēs intrāc. **P**resertim tū legam9 et ve
damus q scōꝝ corpora qmpliā nec in vita sup
terram nec in morte sub terra sinebant' quiescē
inualestente tyrāndē crudelū psecutorū. **Q**uāt9
tanto victoriosius tū pncipib; suis uidevēt hora
iūdicij gnālis in gloriā paratā resurgē. quanto
videbant' pro tristō tempōe supplicij fevalis.

ignominiosus ortumbe **S**criptum quippe e. Non
coronabitur. nisi qui legitime certauerit. **I**te
in ecclesiastico **V**asa figuli probat fornax.
et hoies iustos temptatio tribulationis **E**xem
plu capiamus in capite sanctor. s. dno nro
ihu cristo. qui quanto se plus exinamuevat in
huius temporalis mortificationis agonia passi
omnesq temporalis ignomia sese bassius humi
liauevat. tanto sublimius regia magnificencia
clauuevat in triumphalis resurrexiois gloria
prouit ipemet testat' dicens **N**one optebat
xpm pati. et ita intrare in gloria sua. **E**t in
psalmo de xpo. **D**e torrete in via bibet. p'ra
exaltabit caput. **S**ed quia necesse. illis se
sequi mebra fidelium quo caput passit. patet
q absq p'cessiua viz vniqm militas processit
cilia. nec flebilis condiana deest experientia
Quod si forsua ad momentu p'sentioribz manu
retinentibus absrupta fuisset vna. repente.
p'ustolabat' in foribz erupens alia. viuisus seui
ente vabie p'sequetum. put ex sacra scriptura
p plura q'probat' testimonia. **D**evuptame

9
nullius consilii ferro seu gladio. neque cuius
uis insurgens impugnationis extremum peri
ditur potest super christum fundata christiana religio
sicut idem saluator petro dixit in euangelio.

Quoniam es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam
meam. et portae inferi non prevalebunt adversus eam.
quasi dicit nullus proventus sathan nec omnis
malus ecclesie christi seu membrum eius quibus dicit. ca
pillus de capite tuo non previbit. potest non. neque fi
nalis prevaleat. quoniam ob ipsius ipsorumque humilitatem
maioremve purgationem permittat usque ad tribu
tionem non minimam alas suas aliquando submittere.
sicut ezechiel propheta de sanctis quatuor animali
bus figurative videtur inuenire. **D**uorum malis namque
consuetudines pravosque sicut mistorum mores usque
hodie temporaliter tenent ecclesia sancta lueve. **S**ic
sic insignis panitense collegium pulsus temptacionem
edoctum. igneque tribulationis crebrius exortum.
per tempora sibi succedentia non parva precessum.
fuisse demonstrativum iniuriam dispendia ingravescens
tente pluvium gravemque molestia. sed succurrete
dei misericordia multum pro nunc lacrimis exultum

netnō et in sui iuris structuris honorariis pu-
tatiū erectū. **Q**uē nam legitur aut repetitū
paucis exceptis sicut herpsa panteū ecclia to-
ciens deicta. tonēs et elicta. nūc usq; ad solū
durata. nūc malis iurgetibus in civitatu quasi
pemtus destituta. sed sopita grassatioē viusus
nobiliori replatacōe sup humū suā vestitūta.

- **U**ta q; prius exinanita nimis et attrita. postea
plus prout nūc ostendit exaltata sit et sublimā.
Sed utinā quidem sicut ibidem curiosius edifi-
ciorū muri tenuitū erecti. sic et illis ecclesiasticorū
mores actū pavit et habitū studiosius ostendevē-
tū converti. ne turbmē oliū troianorū sequerē-
tū. quos ppter scūli laudem quā semp appetē-
bant. et ob cordis timorē quo se sup ceteros ex-
tollebant. deus de superficie terre illius extermina-
vit et deleuit. atq; pro eis panteūsis ppter intē-
vit et excreuit. eorūq; locū usq; in hūnc diem
occupavit et suppleuit. **I**mmotū pene tūte
terre panteū incolis vna tū ceteris per eius
gruum cōiunctis. qualis idem districtus pante-
tū ab illustrissimis principibus ac nobilissis

veteranis quidam troianis per **G**recos extermi-
natis. originem traxerit. atq; tribus noibus. ut
pote **T**roia minor. **T**roia francor et pantiu.
ab antiquis tribus appellatus fuerit. **W**nde
notandu. q; **G**recor prima littera iudeis **A**lpha.
idest principiu. duruat iuxta catholicon a prima
littera hebraica que e Aleph que interpretat doctrina
temptationu. **R**ecte igit pantiis varijs tribula-
tionibus et temptationib; docta. pie in xpo viu et
aiam tu sanctis ad temptationem preparat. ab
Aleph. s. doctrina temptationu per **A**lpha tamq;
Grecor principia seu exercitia principalia. in
destructionem dispersionemq; **T**roianor mixtata
originem duxit. **N**ec minus latet q; **A**llustris-
sima orthodoxaq; regina **H**elena mar' **C**onsta. **H**elena
tim magni semp augusti pantiem basilice prima **E**ccl'ie
fundamenta ieruit et exerevit. eamq; ditissimis **f**undamento
preciosi ligni dm quasi sponsalicijs. cunctis **C**resi **S**ecul.
diuitijs preualentib; dotauevit et oppugnauit **p**artem **C**ri
eius rei dedi
Ceteru speret. optet. et oret. ne iam dudum qstruc-
tu. et in magna sui parte reformatu beatoru
mum **T**hebroz domiciliu portuau. necno et

intolerantiū p̄torū p̄mittensū p̄sidiū tū suo
tūrtūuicimo deo fauente et etiā defendente tot
sc̄orū p̄uotimo singulari a malorū tyramide con-
tingat disturbatū. sed ad dei omnipotentis gloriā
p̄petuamq; tot sc̄arū reliquiarū memoriā in bona
parte tū suis munimētis saluus et integris lon-
geue detur conseruari. **N**ostri igit̄ atq; t̄uarū
m̄arū p̄uotitoris assidui conseruatorisq; p̄ce-
cipui sc̄issimū. s. **V**ictoris patrou. simul et ali-
orū sanctorū ^{sonorū} eius. atq; plurimarū **R**eliquiarū.
Cleri quoq; celebres p̄antēn ecclie **T**uū siml̄
et libertatū. p̄sonarū bonorū tam spiritua-
liū qm̄ t̄paliū defensoris sc̄uēmi **A**d dei oī-
potentis laudem hystoriā p̄u ordmē p̄sequam̄
Primo. p̄fationē breuem ponēdo ut sciat̄
a quibus dicit̄ p̄antēn vrbis olm̄ prima iac-
tata fuisse fundamēta. et quib; nūc vocabatur
nomib; **S**ecūdo p̄fati beatissimū victoris
at sc̄orū eius martirū passionem p̄sequēdo.
et quo loco cōsumata fuit et tempore **T**ertio
legēdo hystorias beate helene regine. magni
quoq; constantini semp̄ augusti romanorū **I**mpa

artitio
operis

toris ipsius filij **Quarto** subiungendo eiusdē
sanctissimi et magnifici martiris victoris trās

5. Varii ebedationem vel exaltationem
6. Deportationes
7. Statuta
Ecclesie San
tenjis.

De p̄ma p̄ce p̄ncipali

Omnibus licet veteres historias uoluerit
nibus et legendibus. q̄ aliquot̄ t̄poribz
s. **A**lyoth serūdi iudias filioz isrl̄ postq̄m m̄gt̄
si sunt terrā p̄missioms. a **T**roz in dauidania
magnā **T**royam p̄mo fuisse fundatam. et a
troz p̄mo fundatore **T**royam m̄rupatā. pan
fice quidē per centū octogintaq̄q̄ ānos a troya
nis sicut francoz nauat historia m̄habitata
Subus āms euoluit s. anno tertio **A**bdo iu
dias filioz isrl̄. p̄dicta **T**roya munitissima
post obstionem decēnalem. postq̄ vigintiq̄tuor
maudita pudia rapta fuit per **G**recos atq̄
debellata p̄pter uaptum helene uigine uxoris
Menclay regis grecorū **C**uius euectionē et
tenauuabiles utriusq̄ partis tam **T**royanoz
q̄m **G**recorū t̄des. **H**omerus poetaz p̄mus
at p̄puius silo describit luculento. **I**nfertis
igitur in hys stragibz **D**riano troianorum
rege. cū p̄mogenito suo uiuo bellicosissimo **H**ector

videlicet magnamissimo necno et allepando qui
rapuerat **Helenā** ac reteris diti **Piriami** regis
filys trundatis **Atq;** gvenis post victoriā festine
sedes suas veperentibus **Eneas** dux troianoꝝ
strenuus qui **Clenzam** piriami regis filiam et
heritoris sorore. habens in uxore. cum paucis tro
ianis supstes pmansevat. et a gvenis optinuerat
sicut **Troianoꝝ** docet hystoria. ut per spacium
quatuor mensū. paratis nauibus recedet ꝑ
tuo velegatus exilio **fuerat** nepe notatus a
Gvens dicitur **Eneas** nō tā **Troie** proditor
qm̄ rapus **Helenē** regine fuisse roadiutor
Departis itaq; quatuor indulti sibi spacij men
sibus. vesertis nauibus numero viginti duarū.
profertus est **eneas** assumptis senum de reliquis
Troianoꝝ. viroz mulierū parvulorūq; raris
trū mlū et tventoz sed et eoz bona qui se
ipsos sue voluerunt peregrinatioi submitte. quo
rūq; illos casus seu fortuna posset durye **As**
sumpto quoq; **anthise** pūe suo gmittit sese **Eneas**
alto pelago **Delatans** igitur **eneas** cum suis
et nesciens quo litore figere gades suosq; locare

77

penates. frequēt' se utriusq' temptabat in litoribus
peregrinis. **T**unc cuius **E**neae ultionibus casibus
et euentibus variis postq̄m a **T**roya recesserat.
Virgilius descripsit in libro qui vocat' **E**neidos
quē p̄uentus morte nō cōpleuevat **Q**ue
sequūtur ad profectum matris ul' historie
ex **E**uonia **N**auimiana excerpta sūt. et huius
operi inserta **P**ost **T**roye maioris exidiū
Eneas et **an**chises pat' eius. et **A**schanius **E**neae
filius nauigantes in **T**usciam deueniunt.
vbi **A**nchise mortuo cum nauigare vellent in
Italiā. per tempestatem maris **A**ffricā por-
tibus applicuerunt. **U**bi post aliquāte morae
pausam. reliquentes **A**ffricā. legērūt **I**taliā.
Cuius portui vbi **T**yberis influat mare. **E**neas
applicuisset. dictū sibi fuit in sōpnis. vade ad ve-
gem **E**uandriū qui regnat in septēmontibus
in eo loco. s. ubi postea **R**oma condita ē. et pug-
nat cont' latinū regem **T**u quoq' iuuabis
Euandriū quia tibi regnū **I**talicū debet. dās
certū signū super hoc in titulū victorie **E**neae
Troiano **S**ed cum vidisset **E**uandriū **R**ex emā

tot nauibus suis fimbriis applicante suspicatus
est hostem suum. cum suis armatis occurrens eide
Præ **Enas** Troianus conuersus tulit ramum oliue
sicut tunc moris erat. et ostendens **Euandro** sig
num pacis obtulit. **Enas** igitur troianus et **Euā**
drus Rex confederati contra **Latinum** regem dimica
turi procedunt. **Turnus** autem rex tusciae. gener
latini regis. eo quod eius filiam haberet in uxore. uenit
in succursu regis latini. **Quo** bello simul inito.
Turnus rex **Attantem** Euandri filium occidit.
inflicto vulnere suo. Cuius corpus et sepulchrum
in urbe **Roma** postea tempore imperatoris
Henrici secundi repperit fuit. sicut in eadem **romā**
scribitur sic. **Temporibus** imperatoris **Henrici** secundi
Anno .s. **Millesimo** .1. **Rome** ciuifera **gygantis**
corpus inuentum est incorruptum. cuius vulneris
hiatus ubi vulneratus fuerat. quatuor pedis
et semis habebat. corpus uero altitudinem manus
umbrabat. lucernaque ardens ad caput eius iuncta
est. que nec flatu poterat extinguui. nec liquore.
sed cum stilo foramine subter flammam facto. extinguita
est per illud foramen aere introducto. et hoc ipse

epitaphiū sculptū erat per duos vsus **F**ilius
 euandri pallas quem lancea tuum militis om-
 dit. move suo iacet hic **Q**uod quid factū stu-
 pendū satis est qua videlicet ante corpus palla-
 ris gigantis occisum per duoz milia et y an-
 noz spacia poterat incineratū subsistere. et audēs
 lucerna sub terra tot ānis inextinguibiliter lumē
 emittē **N**unc ad eneam troianū stilus verita-
 tur **B**reviter dicendo. iste Eneas troianus et euā-
 dex **R**ex pat' dicti pallaris. **T**uum regē tuscie.
 tū latino regē latinoz. debellātes interfecerunt
Ita q' post mortē dictoz duoz vsū **E**neas lati-
 noz tenuit regnū. dūcens in regē laminiā
Tuum prius conjugē. latinique filiam. anno tūo
 a famosissime **T**roie magne captiuitate **H**ic
 in **T**ronica maritima clare reperuitur gestū
Hys gestis sicut in historia francoz et
 coz ortu stetit. **E**neas troianus tū parte exer-
 titus sui transiit ad ytaliam in qua tribus ānis
 vel scūdū tronica maritima q'q' v'gnauit
 ānis **S**equit' in historia francoz. q' priamus
 iunior nepos magni priami regis troianoz

qui cum **Enea** post troje destructionem tū na-
uali exercitu puenerat ad affricam. ac demde
sicut dictum ē in ytaliam. cum suis comitibus idē
priamus per mare adriaticū velificans. appluit
inferiori lumbardie. **Ubiq;** velutis tueribz pedest'
transiens per pānomam. super fluuiū qui nūc
actasis vocat' ciuitatē fundauit quā veronam
nūcupauit **Demde** idem priamus iunior per
ardua alpū contra aquilonem dirigēs iter
in superiore alemāia aliā constituit ciuitatem
quā similit' veronam vocat' **Sed** illic aeris
intēperie febre nō valens. per defluxum **Reni**
flumē descendens venit ad districtū Treuerē
vbi super ripā **Reni** tertiā Ciuitatem cōstruxit
quā veronam que nūc Būna dicit' appella-
uit. **Et** idē aliquātulū descendens ad duas di-
ctas Ciuitatem pergrandē edificauit quā Tro-
yam minorem que nūc panctis a quodā flu-
uis ibidem quādam curūfluente dicit' nūcupat'
Nunc populū postq̄m mior Troya mēbris
altis ac fortibus muris edificata a **Priamo**
fuerat et inhabitata. exercitus **Enee** qui in .

ytalua rescedat Germanos unde germania usq[ue]
 hodie dicta e. vocauerunt. quia utriq[ue] ex gemine
 troianoꝝ sumpserunt originē. **N**ostri h[uius] ger/
 maniam **Allanos** prius dictos expulerunt. et mulie/
 res eor[um] in coniuges acceperunt. eo q[uod] essent elegan/
 tiores et ad proles propagandas aptiores. facientes
 quoq[ue] habitatores terre a tributo liberos. p[ro]p[ter]
 q[uod] illius regionis incolae franci dicti fuerunt in suo
 ydomate. i. liberi. **E**x quibus patet q[uod] veri et p[ri]mi
 franci sunt homines habitantes in **Maguntia**
Treuerensi et **Colomensi** diocesis. **I**n eadem
 quoq[ue] francoꝝ legit[ur] historia sic. **P**ost troye
 magne subuersionem. multitudo magna fugi/
 ens. et in duas se partes diuidens. pars vna **Frā**
 conem priam **Regis Troye** nepotē **Hectoris**
 nepotē filium. **Alia** vero pars proferta ē **Turo**
 filium **Troili**. qui s[unt] **Hector** et **Troilus** filij fue/
 runt iam dicti **Priami**. **E**t inde tradunt quidā
 duos populos. francos s[ed] et **Turos** usq[ue] hodie vo/
 cari. **Q**uod si similit[er] potest conuertitur q[uod] ex huius
 p[re]fati **Francome** gemine unde francigenae va/
 dicati sunt atq[ue] propagati. potest alii **Hector** de

Troya. vulgari noīe **Haghen** van troye gentus
fuisse. qui dictam Troiam minorem tamq̄m p̄n-
teps et p̄ncipalis olim vep̄erat ac gub̄nauebat.
p̄vout a velle p̄anteñ m̄colis cōmunit̄ usq; in p̄re-
sens tenetur et hoc nomē apud eos ab antiquis
tempibus molevit. **D**icta sciendū. q̄ scdm̄ tro-
iam martimanā. **E**nea troiano mortuo. reg-
navit **Aschanius** filius eius pro eo. **Q**uo sine
heredibus decedente. successit et suscepit ytalie
regnū. **E**neas postumus filius dicti Enee tro-
iam de **Lamia** uxore sua post mortē eius natus
p̄ter qd̄ cognōiatus ē postumus. **Q**uo mortuo.
successit **Eneas silivius** filius eius in regnū. **E**t
sic consequent̄ p̄dicti Enee troiam posteritas.
successive reḡnauebat in ytalia. quousq; p̄ octa-
uam detimā gn̄ationē a **Portha** rege nati sunt
Romulus et **Remus** tempe **Arhas** regis iudee
Quiq̄dē **Romulus** p̄mus fuerat vrbis **Rome**
fundator. **A** **Romulo** nāq; roma nomē acce-
pit. **I**ta q̄ m̄ **Eneā** troianū et **Romulū** qui
de vombus eius fuerat egressus. fere quadrum
genti et quinquagintaquatuor anni m̄t̄medij

14

fuerunt **F**ed et ab vrbe **R**ome cōdita usq; ad na-
tuitatē xp̄i. septingenti et quādecim āni int̄fluxē
prouit **D**rosius ad sanctū **A**ugustinū scribens
testatur **D**atet igit̄ ex supradictis. q; a **T**ro-
ianis utpote **E**nea suisq; posteris originalit̄ **R**o-
mani pullulauerūt et originē traxerūt. **D**e q;
scribit **I**ustinianus imperator in libro auten-
titorū sic inquit. **M**erito omēs imperatores
Romani ab **E**nea encades deberēt vocari. eo q;
Eneas p̄mus vni publicam **R**omanorū imperiali
septo imperialit̄ gubernauit. **Q**uibus p̄missis
colligit̄ primo. q; incole sup̄nominatē troice mi-
noris. quā nūc villa **P**anctensis occupat loco
satis angusto. olim non tam troiani qm̄ romani
per successores troiani genuimus. sed et franci trib;
hys nom̄ibus fuerūt nobilitati **U**nde nō imerito
Troia francorū fertur usq; hodie nūcupari **S**e-
cūdo colligit̄ q; eiusdē **T**roie mem̄a iactata fu-
erant et inhabitata priusq; **R**oma conderet̄
a **R**omulo p̄ **Q**uadringētos et quinquaginta
quatuor ānos ul̄ r̄t̄ p̄rouit sup̄ius patuit.

Tertio colligitur. q̄ a tempore ^{p̄} fundacionis Tro
 ye francoꝝ iam ducte usq̄ ad ānos nūc curvetes.
 computando. s̄ Anno incarnationis dñice **N**al.
 lesimo **Q**uadragesimo. **D**icesimo. fluxerūt
 anni tunc duo milia. quingenti. sexaginta nouē
Quapropter nemo mouet. si per tanti temporis
 intervalla uario dissidio exidioq̄ deleta sit et
 desolata Troia prefata. et forte non semel dū
 taxat. sed pluries a principibz atq̄ ciuitatibus
 curiātibz hucuas et pugnas eis miserētibz
 deuastata. quicquid scribit et legit in quāpluribz
 hystoris ānalibus. q̄ per tot ānoꝝ curricula.
 tres mūdi p̄tes p̄cipales. uidelicet **A**sia. **A**ffrica.
 et **E**uropa. subuersē mirabilē sunt et euerse.
 atq̄ in suis edificijs ac fortalicjs mutare misē
 rabilē et mutulate. ita q̄ in quāplurimis eorū
 dem mūdi climatū s̄mbus vestigia memoriū mu
 uorūq̄ pristinoꝝ vix appareāt. Attamen pre
 tercūtibz monstrat usq̄ in p̄ns iam ductē Troie
 francoꝝ vastacionis intus et foris vrbis xanctē
 mēsignia pp̄aurā posteris pro mōrtali nota.

6666. mliū. sexcentoz. et sexaginta sex mliū sarvatis
 sumam legionem tū omni veueventia tam pie
 qm deuote prosequamr. ipsoruq; passionem festi
 uis attolle laudibus mitamur. quippe qui pro
 nomē et amore cristi euangelicam veritatem
 sertantes. nec ad dextrā nec ad sinistra delina
 uerūt. sed armis fidei spri et caritatis muniti.
 inimis tyrānoꝝ mūne resserūt. et constant' ac
 p̄seuerant' usq; in finē certantes. sui sanginē
 effusione copiosa. sibiipsis eternū nomē conqui
 sierūt. atq; sese nobis in exemplū toleuantē pas
 sionū prestantes. nichilominus tamē in spenales
 patronos seipsoe nobis prebuerūt corūq; manu
 um uolue uerolendum tunctis fidelibus relique
 runt **Q**uāns honoribus extollenda sunt. et
 qm dignis cultoribus extolenda hec sacra loca.
 tot mūm beatoꝝ sanguine tincta. corpibus co
 rūdē manerata. pro salute fidelū magnifice
 dedicata **Sequitur cū narracōne facti.**

Qumq; incarnationis domine ann9 post 287.
 ducentēsimū. octogēsimū septimū uertē
Dionisiamus imperator rōmus tricesimus tris

ab **D**itaviāno primo augusto sub ^{quo} natus est
xp̄us **R**epublice presidebat **V**idens autē
omēs prouincias presumptione quadā tur-
bati. ad consortium laboris honoris et oneris
imperij. olim sibi cōmilitonē **M**axiānū cog-
nomēto **L**ivtuliū primo resārem. demde con-
sortem sibi totius regni fecit. et **A**ugusti noie
noie potentiaq; serū parit' sublimauit. **S**ui
sicut auaricia. libidine. crudelitate. ceteris quo-
q; vicijs obsessus fuerat. ita etiā excoriandis
gentiliū vitibus deditus. contra deum reliq;pha-
nis. impietatem suam ad extinguentiū xp̄iani-
tatis nomē armauevat. **S**i qui tūt viciū
cultores se profitebant. sparsis vndiq; militū
turmis protinus ad supplicia vapiebant. seua
mouentes arma contra xp̄ianam religionem
Suorū seuitia tanta cont' xp̄ianos mirandū
ut ille in oriente. iste in occidente turūquaq; entia
dei vastarent. nemini de grege dñi parcerent.
nomē xp̄ianitatis funditus extirpare molētes
Sed diuino nutu quomō tūt laboratū fuerat
in semine postea manifestatū ē in germine..

Hec em̄ persecutio a **N**evone decima cetis im-
 manior et diuturnior fuisse phibetur. ita ut
 usq; ad decem ānos cotinuos crudelitas her pro-
 tenderet. **Q**uā mox hac tyvānde sopita. sub-
 scuta ē vehemēs ydolorū destructio. atq; p totū
 orbē pax ecclie xpī restituta. **I**pōs etiā quos dudū
 inimicos aspirmos ptulit. iugo fidei catholice
 subdidit. **I**n morem egyptiāte plage. que sicut
 oīm primogenitorū subitanca morte fuit seuis-
 sima. ita et vltima pplin dñi nō solū liberum
 abire pmisit. sed et auctum pecunia exire festi-
 nato opelleverit. **Q**um igit̄ in galliis p̄micio-
 sus tumultus contra Romanū imperiū succre-
 uisset. **D**iocletianus et **M**aximianus impe-
 ratores. a finitimiis ac remotis vndiq; partib;
 quocunq; iusservunt qm̄plures nobiles. magna-
 tes et milites ad subiugandū vbelles. **U**nde com-
 peuta **T**hebeorū militia famosa. ipōs p̄v certa
 scripta impiali aucte vobovata. in auxiliū sui
 exercitus accesserūt. **I**n historiali speculo legit̄
 sic Fuerūt aut̄ duc thebee. vna in tessalica gre-
cie ab Ethione dicta. altera in egypto quā Cadu-

nus condidit. In aueca legenda clarius hec his-
toria disponit ubi sic dicit. **D**icitur autem theberi
mores ab hac vltima thebra in partibus orientis vlti-
mos fines arabie sua. ~~in partibus orientis~~ iuxta flu-
uium **Nylum** de paradiso fluentem. commorantes
habitatores vero regionis illius dicuntur esse mag-
ni corporibus. armis strenui. in bellis fortissimi.
callidi ingenio. sapientia locupletissimi. **U**nequod
thebra ciuitas predicta centum portas habuit de
qua legitur. **E**cce vetus thebece centum iacet obruta
portis. **H**ii presus in orientalibus partibus
habitantes theberi. illustri genere. prudentia. poten-
tia et honestate pollebent. **P**rimo quidam a beato
Iacobo alphi xpi **A**plo de fide xpiana edocti. sed
in eadem malis a **zabda** iherosolimitano episcopo
postea solidati. in republica strenui. constantes in
opere. atque magis ac magis postquam ad xpm conuersi
sunt. fide et opere virtuosos. deterrimentes iuxta euangeli-
um reddere deo que st' dei et que st' cesari cesari. **C**ol-
legerunt preclaram legionem robustorum ceterisque fide
preclariorum uirorum. quos ad imperatorum destinare
vult. coniungentes eisdem. ut in rebus bellicis

17

uistis Imperatorum adiuuarent et rem publicam
defensarent. atq; pro xpiane fidei religione uelut
induti uirtute ex alto fiducia statuentes in deo uiuo
et uero seipsos exponeret et usq; ad finem fideliter
perseuerarent. **Q**ui protinus ut erat accincti sup
femur suum cingulo militum Imperatoris edictis
obsequentes. cateruatim sese animo simul et armis
bellicis munitos in eadem expeditione contulerunt
atq; diuino ducti consilio **D**emum **R**omam uenientes
colloquium beati **M**arcelli ppe penerunt qui post **A**
postolum petrum uicesimo octauus. ante siluestrum
uero eiusdem sedis psum quartus. nauem sancte
ecclesie in medys huius mundi fluctibus iactatam
gubernabat quomodo uidelicet sub armis romane
militie. xpiane religionis conseruanda esset innotena
ab eo iurati sunt eiusq; doctrine pspiruam ueritatem
usq; in finem uirtutes inderlinabiliter seruaerunt.
Q beatus et sacre ille conuictus expeditoz in prociatu
militum. qui bellum quid formidat p obedientiam.
pacem inuiscus pro innotenam cogitabat **Q**ui
ad expugnandos romane pacis inimicos arma
portabant ad resistendum uero **M**aximiani tua

in seueris et iniurijs contra christiani nominis extirpatores
non ferrum sed animam fidei preceperant. Nam hanc
domino deo suam gratulante ditauere concordiam. ut con-
tra publicos hostes editis imperatoris paverent.
aduersus autem suscepte fidei religionem Impe-
ratorum nullum penitus agnoscerent. Plus quoque
vellent pro christo vitam temporalem fuso sangui-
ne amittere quam vitam eternam. hoc est christum negando
temporaliter viuere. **N**imirum unctioe sancti spiritus
edocti. uerolebant uerba iusti. qui de suis ad patrem
testificabatur dicens. Hec est uita eterna. ut ag-
noscant te solum uerum deum et quem misisti iherosolymam
christum. **O**ptabat indubie omnes simili feruenti deside-
rio hoc ipsum in ipsis profectus fieri. omnibus domini
memores dicentis. **N**olo patris ut ubi sum ego et
ipsi mecum sint. **N**ecque enim se conuertunt in gaudio re-
tribucione. qui non dissenserant constantia glo-
rie passionis christi in hoc vestigia sequendo. cui parui
deuotione simili omnes adhererant. implentes actu
uerba psalmiste dicentis. **N**ichi adhaere deo bo-
num est ponere in domino deo spem meam. **I**n quem
corde credentes ad iustitiam. et ipsum ore confitentes

Joh. 17

om 10.

ad salutem. hanc aplicam constannam sedula
mente meditati s' se mutuo roborantes atq; di
rentes Quis nos sepevabit a civitate tristi. Rom. 8.

v. 35

Tribulatio. an angustia. an persecutio. an fa
mes. an nuditas. an piculū. an gladius. **Q**uod
quētes etiā certā fiducie sue causam. sed in hys
omnibus inquit supamus ppter ipm qui dilexit
nos **H**y. viri sicut p'actū ē in vrbus belli
tis strenui. virtute et genē nobiles. sed fide no
biliores. velut veri israhelice pro republica for
titudine zeloq; iusticie. pro xpō vero deuotione
ac fide ad certamē usq; p'evabant. cū alijs qm
pluribus nobilibus viris belliosis fidelibus et
infidelibus per **Diocletianū** impatorē exerci
tui sub maximiano adunati **Arui** festinus al
pium iuga trāsgrediens. gallicq; p'pinqans. so
lo aduentu suo tumultuosō Amandū et helia
nū duces. qui se contra Romanū iperū per
tinacit' exercebant p'evitit. seditionis corū tem
pestatem de facili sine sui exercitus dampno seda
bat **Cōperto** vero q' **Causius** nobilis et potēs
insidias cont' Romanū impetū fines molietur.

erat
qui constitutus praevator provinciae quae est in
occidentem. ubi Franci iam secundo a sedibus suis ex-
puli iuxta Gallorum et Saxonum confinia consederunt
Misit illic Maximianus per Rheni fluminis alve-
um partem sui exercitus. cuius virtute militum ne-
pharum cessaret incertus In quo utimur atque facti
expeditione. praecipui dicitur bellatores utpote pri-
micerius Victor. Comes Gercon. Cassius Floren-
tius et Malusius Campiductores. cum ceteris quin-
que pluribus fuerit destinati Interea Maximianus
severissimus christianae nominis persecutor et agminis tam
indignissimus ductor Mauriciū. Exuperium.
Constantiū. Candidū. Vitalem. et Innocentium.
cum ceteris militibus ad distrahendam religionem
christianam detinebat destinandos. Et statuto.
iuxta alpium vadum zeli ydolo. in loco quem vo-
cant Octodorum. precepit ut omnes exercitus duorum
festiva celebrata. adveniret. et a victimarum
et venerandarum dierum immortalibus tibi letitia faci-
enda se nemo velut alterius religionis ^{sectator} fector ex-
ciperet aut excusaret Tam vero Victor. Gercon.
Cassius. Florentius. et Malusius. cum suis comilito-

rabus iussu imperatoris cont̄ **C**arusiū proceffe
 vant **U**nde factū ē ut edicta ip̄vatoris sacrile
 ga non audient. sc̄sq; cum sanctissimis suis cor
 poribus diuina disponente sic clementia. nr̄e
 saluti seruarent p̄p̄tueq; iorūditati **T**entū
 est ad locū constituti flagitij. vbi dū romane v̄
 tutis topiosus exercitus quasi pro religione ydo
 lis surdis et mutis inclinarent **M**auritius
 aut̄ dux tū suis thebeis militibus protūt non
 affuit. quia interim ut cōmilitones suos ad
 futura pro fide xpi certamina vobovaret. in lo
 cū spiritualis exercitij scripsit. s. apud **A**gaunū
 in campestris prato et ameno ubi tentoria fix
 runt **S**ed priusq̄m ex ordine aliqua cōmēd
 rem sitū loci quent huc applicari **L**ocus iste
 videlicet **A**gaunū. sexaginta fere milia p̄bus ab
 urbe distat **T**anueni vbi rodanus fluvius in
 fluit in alpū uigā in valle situs. ad quē pro
 gentibus difficili transitu asperum atq; autū
 iter pandit **I**ntersitus nāq; rodanus saxosi mō
 tis vadibus. uix p̄uū uiantib; aggere reliq̄t.
 atq; in sp̄ssis angusti uincis fauicib; exiguis

montium rupes campus iuemet. In hoc loco ma-
vicius dux. Exuperius signifer. Candidus sena-
tor. Constanus. vitalis. Innocentius tam-
puductores. cum ceteris suis comilitonibus thebeis
conferant in domino confortati et orthodoxa avman
fide. vno ore ac animo videntes illis qui a Max-
imiano tyranno missi fuerant se vnu verum et
vnu deum cole. nullu aliu gnoste vel adora
pote illu cui oia flectuntur et subdunt. cuius co-
spectui oia patent. Sed nu maximianus xpia-
nitatis iudus hostis vescente prone vesaret.
et q psuasionebz callidis acie diuini exercitus
flecte non valeret. ira frendens et furore reple-
tus precepit decimiu queqm ex eadem legione.

Decimatio

Thebeoz qui forte occurrerit gladio feruq. quo
facilius ceteri regis preceptis tenui metu mor-
tis cederent. Ad integratis viuisus mandatis
exiit imperator seditum. ut reliqui qui super-
vant de thebeis ad xpianoz psecutionem conuerteret
Vbi nu iurata denunciano ad thebeos milites xpi
puenit ipis. s. iugii pphanas hincmodi exequi
uisiones in xpianos. mox tumultus exortur in

castros eorum. voriferantibus omnibus et reclamantibus
 virili constantia ac stabili deuotione. se nec metu
 nec minis cessuros ad explenda tam sacrilega
 misteria ydolorum culturas semper detestatos.
 sacris religionis christiane scripturis instructos et
 legibus. vnum deum imortalem colere. fidem christi
 inuicibiliter obseruare. molentes extrema quibus
 corporis pericula salubri morte subire quam deum
 viuum verumque negando. dampnosa regis edictis
 ydolanando. christianosque trucidando obtemperare
Aus itaque responsis auditis. **M**aximianus
 omni belua truculentior. ad obstinatam tyrannidis
 seueritatem acuit mentis animum. et imperat utrum
 executioni dei denudando trucidari. ceteri nihilominus
 ad edicta regia que spreuerant repellerentur.
Tribus iussibus in castris hebreorum per
 latis. Regreptatus et percussus est exercitus deimus
 qui sorte amiderat **R**eliqua vero multitudo mili
 tum christi se mutuo sermone inuicem exhortando
 deuocuit in tam prelioso agone perconstantem fide
 reddere testimonium ihesu christo **I**nter quos prelustres
 ac prenotati viri videlicet **M**auritius. **E**xupe

+ pericula

uus. **Candidus. Constanus. vitalis. et Imortē**
tus. retro comilitones suos p̄ montia saluta
ria confortabant et amouebant in fide atq; pa
tencia xpi suas aīas possidendo legitimeq; itādo
potius sponte pro sacramento catholice fidei con
pualiter occumbē qm̄ omnibus armis resistē.
ad memoriā reuocando suoz contubernaliū.
aliozq; mūm ygloriosa certamina. quib; aīas
suas iam celo feliciter intulerūt tū xpo regnaru
ras in crinū flagrabat p̄sus in hys xpi pugi
lib; audou caritatis **Omnib; itaq; in xpo confor**
tatis. et maximo adhuc insania furiosius
estuanti. vota seu responsa sua tam pia qm̄ for
na p̄ponē non formidant publice in hūc modū.
Omnipotens dei seruos nos esse profitemur que
sicut o Imperator creatorē. redemptorē. ac uidi
rem tuū cognoscere. ad iplenda edicta tua s̄ pro
republica defendenda milites huc uocati tibi
fident et libent̄ assistemus. sed quia xpīam suā
et fidei catholice p̄mordia sūpsimus. per omnē
nos inoccennā xpo dicit obedire usq; ad mortem.
p̄ptā sequi imperatorē ut auctorem neq;emus

Deum nequaquam possumus **D**ominam auctorem
 tuum et iudicem celestem vna nobiscum agnos-
 cere. **S**ed non in tam funesta repellimur ut hinc
 offendamus. non tibi paremus sed illi qui dedit no-
 bis hanc animi fortitudinem. qua parati sumus
 extendere manus in quolibet vici publice hostem
 nequas dicentes easdem ruove innoxio macula.
Adextere iste pugnare aduersus impios sciunt.
 lamiae vero proos nesciunt **M**emimus ac nunc
 publice promimus pro iuibus et pijs potius.
 quam contra illos arma fidei sumimus. quibus
 semp stabimus pro iusticia. pro republica. pro
 pietate et innocentium salute. **H**ec fuerunt hactenus
 perna periculorum. hys pugnabimus pro fide xpi
Iuonam pacto fidem tibi seruabimus. si hanc deo
 non exhibemus **I**urauimus quidem primo
 in sacramenta diuina. quibus saluus iurauimus et
 in sacramenta vicia **N**ichil nobis de senibus super-
 luri ul' laudis. si prima quod absit iurauerimus **D**e
 quid xpianos ad penam pro nos exquiri iubet
 qui vides et audis nos hinc confictem deum patrem
 creatorem omnium visibilium et invisibilium. et vnicum

filium eius dñm nōm ih̄m xp̄m scm̄ quoq; spiritū
ab utroq; procedentē. unū s̄ deum verum oīpotē
tem. consubstantialē coequalem. coetnū ui
uentē et regnātem in sc̄la sc̄lōꝝ. **A**ndimus
eternū considalū nōꝝ et amia seruo pemptoꝝ
sanguine sup nos asperso. nec tamen ipōꝝ tristi
m̄m mortēs ac funera deflemus nec dolemꝝ
ym̄o gaudemꝝ et gaudio prosequim̄ illos quia
pro xp̄o digni habiti sūt cōtumeliā pati. **S**ed.
neq; nos h̄c ultime vite n̄itas in rebellionem
coegit nec armauit adūsum te ip̄ator ipsa saltē
que fortissima est in periculis desperatio. **A**bui
mus ette arma ferrea et nō resistimus. quia
fidei munimētis et inocentiae pro xp̄i noīe reu
tare nos legitimū est et in hac inocētia seu sim
plicitate n̄ā magis eligimus mori ut semp
uiuamo qm̄ insontes occidē ut ī p̄tūū pecca
mus. **S**i quid in nos ultra statueris. si quid
adhuc iusseris. si quid amplius admōueris.
ignem feruum. aut tormēta quae subire para
ti sumus. **X**p̄ianos nos fatemur. xp̄ianos nul
latenus p̄sequi possumus. **I**dola vō que velut

deos tuos uenerari uides. nō solum non adora
 mus. sed eos cum suis cultoribus confutamus. **Q**u
 her uerba maximianus audisset. et constantes
 in fide tristi animos eorum reuertit. Desperans etiam eos
 super summam petram que xp̄us est fundatos flecti
 posse vel reuocari. vna sententia interfecta serue
 uit omnem illum dominum exercituum fide perclarum.
 hoc plane perno licitorum laborē remunerans ut quod
 quis plures occidit. eo spolijs amplioribus dita
 tum se gaudet et honoratum. **A**ddidit quoque sciuss
 mus tyrannus uanissima succensus dicens. **F**u
 gitur despectui meo celestis iuuua et metum
 religio romana contempnit. **S**entiat contumax
 dux mauritius cum suis militibus. non solum
 mihi sed etiam dijs meis me posse dare vindictam.
Igitur cum circumfices truces a resare missi
 uenissent. et in xp̄i milites iam pro fide mori
 paratos uiderent. capita sua protendebant. atque
 uertatim ad palmam martyrii impetrati contu
 rebant. **T**unc fr̄us mauritius dux assurgens
 misericordiam sic concionatus est ad suos milites
 ut haberetur in auro legenda scriptura Congra

tulor vobis quia pro fide xpi omnes mori parati
estis **C**ommlitones nros hucusq; detrimari necati
q; sustinui. quia vos ad passionē pro fide xpi vi
di paratos. et dñi mandatū seruavi. qui ait
petro mitte gladiū tuū in vaginā. **Q**uia ergo
iā commlitonū corporibus vallati sumus. et sanctorū
sanguibus rubricatas uestes habemus. ipsos ad
martiriū sequamur itrepidi. **T**unc mox exu
perius signifer arripit vexillum. et inter
commlitones stans dixit. **G**loriosus dux noster
Mauritius de commlitonū nrorū glā locutus est.
piciant ergo dextere vre hęc anima ferrea et
arment' corda vra vř fidei virtutibus **S**tribus
ditis. vallant' milites xpi a militibus diaboli.
et nephandorū trucidant' manibus. pedibus con
tultant' equorū. **C**edebantur passim nemine
reclamante nemine repugnante. sed depositis ar
mis sabrestis. resoribus reuictis detectis uigilū
q; lictoribus sponte pbuerūt. **N**on ipā suorū mul
titudine armorū materialū munimine terti. sed ius
tite causam patientie fortitudinē et obedientie
virtutem sumētes. preceperūt se vni virtutum

contra seua hostiū iacula. profiteres se per omnia
 pavē et placē illi qui sicut ovis non aperiens os
 suum sponte ad imolandum ductus est. **Sic** sic.
 innocens thebroz grex ab irruentibus in ipsum
 rapacibus lupis cesus et uigulatus. mortem in
 conspū dñi preciosam velut accepti holocausti hos-
 tiam voluntariam optulerūt. et aiās testimonio
 xpi insignitas glōse celo intulerūt. **Fluxerūt** vi-
 diq̄ preciosi mūm candidatoz sanguinis viuuili
 et alucum. **Quodam** rubitūdum reddiderūt. cura.
 quē tot p̄ioz militū cesoz torpa humo cooperta
 fuerūt et omilitata. **Quibus** pactis. quidā vir *De Victore*
 grandævus **Victor** nomē. nō de nūō seuletgr
 one thebrovū existens. sed iam emerite milicie ve-
 teranus. hic iter agens et casu madens in hos im-
 pios om̄sives spolia diuidentes atq̄ epulando con-
 gaudentes. ab illis iuitatus est. **Ille** aut̄ requirē-
 tepit. quomō mē tot milia om̄soz cum gaudio pos-
 sent epulāi. **Cui** tū quidam v̄ndissent. q̄ pro fide
 xpi m̄temp̄i fuissent. suspirans ille vehementer
 ingemuit. beatū om̄ino se clamitās si tū illis fuisset
 om̄sus. **Cum** aut̄ ydem tortores cōperissent qm̄

xpianus esset. in eum impetum fecerunt et protinus
peremerunt ac martirem martiribus sonauerunt
At uero beatorum nostrorum prefatorum corpora. pro
eorum passionem pluribus annis reuolutis diuinitus
reuelata beato **Theodoro** loci illius episcopo fuisse tra-
dunt. In quorum honore cum postea basilica constru-
eretur. que vaste tunc aduersa rupi uno tantum
latere adfluis uicebat. Sed postmodum iubente pre-
lato uero **Ambrosio** scilicet abbate Monasterii pre-
dicti loci **Agaunensis** demum reparata. bicilius
pro nunc dimoscat. Tandem corpus beati **Inno-**
centii de eadem legione in unda **Rodani** inue-
sum. repperit legitur. et a sancte uirginis uenera-
bilibus uiris **Dominico** ianuensi. et **Beato**
Augusto uobis. et **prothasio**. eiusdem loci episcopo.
cum alijs in eorum ecclesia est sepultum. In cuius con-
structione quidam **Gentilis** artifex erat. qui ce-
teris die dominico solemnizantibus. ille solus opus
suum exercebat. Adest scilicet nostrum exercitus. uapit.
reditur. arguitur. tunc die dominico solus ecclesie deesset.
et eiusdem fabrice opus scilicet suscipere gentilis
ausus fuisset. **Conuersus** mox ad ecclesiam reuertitur

et fidem salvūq; baptisma suscipiens xpīanus
 efficitur. **E**st et aliud miraculum pluviis notū
 nullatenus vitendum. **A**ndit uxorem cuiusdā
 probi et honesti viri **S**truntui nomīe. ita para-
 lisi vexari. ut vsu pedum priuaret. **Q**uic dum
 per latas terras ad horū mōm basilicam famulā-
 tū māib; durētur illicq; veniens et deuotas pre-
 ces effundens. ita pedum bases solidate sūt. ut ad
 ppria suis repedaret pedibus tū gaudio. que p̄us
 aliens adducta fuerat tū tedio reteris melilo-
 ming p̄mortuis membris meritis eorūdem
 mōm sanans et redintegrans **M**ulier quēdā
 hys sanctis m̄ibus deuota filium suū abbati
 monasterii in quo **T**heodorū mōm corpora requi-
 esūt. erudiendū tradidit. quē in breui defunctū
 mat̄ irremediabili fletu plangebat **E**ui appars
 beatus **M**auricius. cui filiū suū sic fleuit utq;
 fuit. **Q**uic respondit qd qm̄diu uiuere fleuit
 non cessaret. **E**ui ille. **N**oli eum fleuit ut mortu-
 um. sed scias eum habitare nobiscū **S**ed si probac
 desideras oībus diebus vite tue si ad matutinas
 surrexis. vocem eius m̄ psallentiū mōrhorum

voces audire valebis. **S**ed illa libent' ferit et vorē
sily cum monachis cantantem discernens semp
audiunt. **S**unt et alia plura miracula que in
expulsione demonū ceterisque curacionibus longi
uentium cotidie per scōs mōs illic diuina vīus
opatur. que hic causa breuitatis obmittuntur.
Beratus autem Ambrosius in prefatione de
istis mīribus sic ait **C**atevua fidelium diuino
lustrata lumīe. ab extremis terre fimbz venēs.
tibi fidelit' mīstravit. et tam corporeis bellatorū
legio mītrōmbz curāsepta. q̄q̄ spiritualibus
etiam armis vallata. ad martiriū vigili con
stantia p̄cevaunt. **Q**uos pestifer tyrannus cor
eos metu terrevet. bis ad intēptionē supplicij
gladio denāuit. atq̄ postmodum constant' eos
p̄durantes in fide. vniūsos parit' capite plerū
p̄cepit. **S**ed hy tanto raurans ardore serue
bant. ut eictis armis. flexo poplite passim ge
mūlantes. spiculatorū tela hylavi corde susape
rent. **I**nt' quos beratus **M**auricius amore tue
fidei succensus detertando coronam mūy est
adepus. **A**nt Ambrosius **G** Refert magis

petrus damiani doctor p̄cipuus q̄ in Burgūdia
 erat quidā clericus supbus et ambinosus. qui
 quādam eccliam sancti Mauricii sibi vsurpauit.
 quodā potente milite sibi plurimū obsistēte.
 Dū autem quadam die missa cantaret et in
 fine euangely diceretur. oīs qui exaltat humiliabi-
 tur etc. decessit miser clericus et ait falsum ē. Nā
 si ego meis hostibus me humiliassem tot hodie
 diuinas ecclie non haberem. Et ecce fulmē instauit
 gladij in os eius per qd̄ verba blasphemie euo-
 munit introiit. et subito eum extinxit. **P**assi
 sunt beati martires xp̄i prefati Mauricius
 thebeoz orientaliū dux Euprepius signifer
 Candidus senator. atq; constancius vitalis.
 et innocencius Campiductores cum ceteris suis
 cōmilitombz in libro vite scriptis **L**iberis. sub
 Imperatoribus Dioclenano Maximiano
 q̄ anno kl̄ Octobris Regnante dño nō ih̄u
 cristo cui est honor gl̄a et imperium p̄ infinita
 seclā seculoz Amē **Sequit̄ passio ceterozū thebeoz**
Quonsequens sicut dignū et iustū ē ad perpetuū
 am omnipotentis dei laudem. xp̄i fidelū

salutem celebremq; rei geste meōriam prosequa
mur omni deuotione gloriosam beatorū **Du**
toris primicerij **Severonis** comitis. **Cassij**. **Florē**
ri. ac **Claulusij** **Campiductorū**. ceterōq; **Vō** mili
tonū sexcentorum quinquagintaquūq; militū et
mīm de legione thebeorum. passionē. **Quā** ut
sup̄ diximus cū plūibz alijs bellatoribus. eiusdē
quidē agmīs sed nō vnus intentionis. a **Maxi**
mano imperatore cont̄ **Carusiū** ad **Reni** flu
minis partes fuerant destinati. **Hos** insignes
trūphatores vno spiritu caritatis vegetatos
eodemq; ymbre fidei et sp̄ci carismate irriga
tos. non casualit̄ sed mira dei dispensatione
credimus ad horam post sonorū suorū predicto
rum nerem. vix vestuatos. et ad tempus ab
mūrem torpe non corde segregatos. ne tot ma
turū sanguis p̄nosus vno tantū loco fundē
tur. tam quoq; copiosus thesaurus vna dūtay
at humo condētur. sed honorificentius uastare
variarūq; terrarū sedibus ac fimbis inferret.
ut quo lacus et saturatus odor tanti tunc mi
litum truncatorum diffunderet̄ per locorū a

deo dispositoz spacia. eo tumulatus et celebra-
 tus protendit per ecclesias. et agevit passiois
 ipoz veneranda memoria. **Qu**icadmodum pau-
 lus apłus pro se suisq; cōmilitombus confitendo
 dicit **D**eo grās ago qui semper triūphat nos in
 xpō ihū. et odorem noticie sue māifestat p nos in
 omni loco. quia xpī bonus odor sumus deo. **Qu**id
 amplius. **H**ij certe p̄cellentes milites. spe quidē
 gaudentes. et apłoz vestigia sequentes. q̄n potius
 pedissequi xpī qui martirū caput ē. fortes in ad-
 uersis fidelesq; pugilles in agone certamīs per-
 stiterunt. **N**ihil de suis viribus aut meritis
 vane p̄sumētes. sed voluntati dei magnanimi
 spe se subicientes. pacienciā indefesse certitati xpī
 subnixam in persecutione seruaueūt. **H**ij nē-
 pe martires thebei succensi zelo dei. xpm̄ trun-
 fixum longanimē in suis corpibus tūtūferen-
 tes. mūdi gloriā q̄mpnētes. perussores suos
 non irruentes. nec malū pro malo reddētes.
 siq; indeficientē suffērentes. per toleranciā pas-
 sionū fuso sanguine calicem dñi bibē. auroolāq;
 martiry sustipe meruerūt **S**cientes q̄ q̄nto

bone voluntatis animus ad preuendendas passiones
et contumelias pro iusticia que xpus est. patior
fuerit et promptior. tanto mors iuste illata uel
tolata persecutio in respectu domini preciosior proba-
tur et efficacior. et in hoc saluti christifidelium consu-
luerunt **Q**uatenus sciatis nunti christiane fidei pro-
fessores et creditores. quod non nisi per certam la-
borum perseuerantiamque detrusum seu conatum. per-
tingitur ad optatum promissi premij brauium
quibus utique meritis tribulatiois scilicet et afflictiois
victoriosi merces beatissimus **V**ictor suique co-
mites portum regni celorum perueniunt et introeunt.
prout sequentia. detrusum passionis eorum contumeliantia
scripta clare testificare poterunt. et contumeliantia corda exultare **B**eatis igitur mauri-
tio **E**xuperio candido vitali. Constantino **I**mmo-
rentio. ceterisque comitibus ac comitibus prefatis
pro fide christi victimatis atque merito coronatis. max-
imamur tuamur tot milium meum fuso sanguine
minime sanatus sed ampliore sciens et infames.
festinato quimplures expeditos satellites romanos
que milites misit pro beatos **V**ictorem **G**ercom

Cassiu. florentiu. et **M**alufiu. cum sua comitia
 eiusdem sacre thebee legionis. iam pridem sicut
 p̄ferebat contra rebellem **I**mperio **C**avufiu. **D**esti
 natos. p̄cipiens ut eos m̄sequerent̄ ip̄oz sectam
 seriosius suscitando **I**ta scilicet si se xp̄ianos et nō
 cōmunes romanos confiterent̄. ubicūq; locorū ve
 perirent̄. mox tamq̄m opumaces imp̄iali sentētia
 iudicati perirent at perirent̄ atq; spolijs t̄m̄
 datoz p̄emptores ditarent̄ **D**arent p̄oting et
 fauent crudelēs clientuli. crudeliori cōt̄ milites
 xp̄i **M**aximiano imp̄atori **G**rii iussa p̄cep
 toris p̄sequentes moxq; p̄cedentiū **A**lbrovum
 militum vestigia sequentes v̄ppererūt quidē ex
 hys primarios seu primos in ur̄ne **C**assiu. vide
 licet **F**lorentiu. ac **M**alufium conatū alijs septē
 religionis xp̄iane viris filisq; constantie sōda
 libus. p̄fate thbroz societati coadunatis. **I**ntra
 veronam civitatem in ripa veni flumis conseden
 tes. aliosq; q̄m plimos paribus foris ferreis ar
 mamentis munitos. sed nō eisdem fidei firmamētū
 intus vestros satellites **G**ruos tū cognovissent ori
 entales fore et ex **A**lbrovico munitos. fidem cōfisi

sentantes et eandem liberrima voce profutentes.
statim missis ravinibus capita in eodem loco sua
submitterunt redenda. sicque pempti pro nomine christi.
beatas animas deo commendaverunt. et in eandem gloriam
cum comitibus **Mauritii** que paulo ante per pal-
mam nostram processerat. introierunt. **H**is itaque sic
pro catholica fide felicitate consummatis. mox tortores
evenerunt. tunc cum trecentorum decem et octo de eadem
hebreorum legione. quibus prefectus **Severon** Co-
mes prefectus. miserati sunt. **H**is nempe prefati
pugniles christi fide veritatis armati. sicut in expe-
dito fieri solet exercitu alijs procedentibus atque alijs
subsequentibus. paululum progressi fuerant et usque ad
campos **Agripinæ** civitatis magne descendendo p-
veniant. **I**bi commanentes atque sese mutuo com-
mouentes ad passionis tollerantiam per fidei con-
stantiam. tenentes et animi cordis oculos statuentes
Ullud verbum saluatoris dicentis in euangelio.
Nolite timere eos qui corpus occidunt. animam vero
non possunt occidere. **S**ed illum timete. qui potestatem
habet corpus et animam perire in gehennam. **T**alibus
et alijs bonis exhortationibus in domino confortati. cau-

infirces supervucientes prestolati s^t **A**rchevates
 igitur lictores. dros thebes murepidos vere fidei
 testes. et moxissum xpiane vlygionis sedus serva
 tes in agris **A**gyptum exultantes et in xpo ala
 rtes iuenerunt **Q**uos quide no per arma ferrea se
 ipsos defendentes aut resistentes. sed in confessione
 nois xpi impetrata colla liberrime submittentis
 ydem iugulatores in eodem loco perimerunt **T**ali
 morte multati **S**ercon mautu et yugus ac romi
 tatus suus inoxus aureolam miribus vpositam
 merati sut **N**ur miru. Nam spvctis ombus que
 ad huius vite delranonem possit altare. fide duo
 ta semetipos spontaneos obtralevut hostiam scam.
 vuentem. deoq; placetem in odorem suavitatis.
Insani vero tortores iugulata sanctorz torpa per
 campi plantam trahentes in puteum magnum
 ibidem vpevutu proicervunt. ^{mostrat} **N**ur aut usq; hodie
 ab mtucnibus in loco quo beatus sercon otrubut
 sanguis effusi uestigiū velut solempne miry sui
 spectaculu. **Q**uiquide locus a xpifidelibus aban
 tiqus tempib; et usq; nūc vocat ad mures atq;
 singlar devotione veneratur **H**er itaq; du sic

agerent. ceterus alius fidelissimus eorundem nobilium
thebeorum qui sancti victorem comitatus precessebat
et ad locum a deo pro salute fidelium destinatus ad
castrum francorum quod ex maiorum suorum sedibus trojanam
sive xanctis nuncupabat. **T**huc tentoria erectis.
in pratis videntibus in confessione christi fortes mi-
lites paululum pausaerunt. **B**eatus igitur victor
primicerius et inter tot milites christi dignitate prima-
rius cum suis comitibus ibidem residendo. om-
nes quidem stabiles et immobiles in fide veritatis
que christus est. in ipso solo spem figendo permanserunt.
gaudentes quoniam digni habiti sunt pro nomine christi non
solum contumelias pati. sed et pro fide mori parati
revocare invidias transibit extendendo. **A**lii
estimabant quasi iam prostrati. sed supra summam
petram. scilicet christum fundati. armatiq; caritate. arma
ferrea vilipendendo proiecerunt. **D**uo hys crucem
christi tollentes. ipsius vestigiis inherendo qui suos
milites ad palmam suam vocat dicendo sic in evan-
gelio. **Q**ui vult venire post me abneget semetipsum
et tollat crucem suam et sequatur me. **H**is
et alijs invitationibus christi sufficienter edocui illos

bellatores. sese constant' ad puenosam mortē dño
 offerendam deuota fide cohortati sunt unū vide
 licet esse cum deo sume cupientes. ac si iam sancti
 spiritus amore estuaret igneo **H**ec mirū. **H**ij
 quippe testes veritatis ac viui virtutis nō clipeo
 protecti ul' galea. sed sancti spiritus armati vobo
 re. trophæoq; vniuersæ virtutis muniti. tumultū per
 scutorū leti prestolabāt' et insultū veniscentes et
 credentes scripturæ dicenti **H**ec est vita etna. ut
 cognoscāt te solum verū deum et quē misisti ih̄m
 christum qui dilexit nos et lauit nos a peccatis nris
 in sanguine suo **E**t qm̄ prior ip̄e pro nobis aiām
 suam posuit. debemus et nos pro fratribus aiās
 nras ponē **H**ec attendentes in fide sana iam dā
 milites xp̄i aiās suas in patria sancta possidendo
 seipsos confident' triumphavūt. scientes. qđ ad verū
 num telorū nō puenit' nisi per etiamē laborum
 seu per calicem tormentorū **E**t em̄ orantibus
 illis ac dicentibus fiat pat' om̄ps volūtas tua
 sicut in celo et in terra. mox lictores paradisi ve
 lonores ac beluis siluestribus seronores. ino
 rentū sanguinē scientes nec truentū flagitiū

propter quod venerat adimplere phor vestentes. impe-
tam fecerunt unanimiter in preclarum reliquit
Thebeorum militum qui superat tunc. Cui victor
primiterius emeritus preerat tam gene quam
dignitate retis preclarior **Q**uos omnes tam
fices insequentes. in campestribus olim noiaus
munt xantensibus suburbans veptos pemevit
et occisus torpa in locis palustribus ibidem submer-
sevit. optatisque locupletati spoliis dum iam **C**a-
rusius prefatus fugiens et in brutaniam se trans-
sevens. iam dicti truculenti satellites per viam qua
venerant leti pro stelere vedierunt **L**igitur tali glo-
riosa confessione talique puerosa mortis cosum-
matione martirio christi **V**ictor iunctus victimatus
est et martiratus cum trecentis et triginta comili-
tibus suis. qui victoriam manu domini de data
victoria pariter laudantes. celebri martirio de
suis hostibus triumphaverunt. **S**uippe qui velut
hostias holocaustorum igne caritatis accensas.
in odore suavitatis domino seipos immolaverunt. sed et
cuius dum trucidaretur exalantes angelis congratulan-
tibus easque deducentibus videm domino commendaverunt

tū quo iā ppetuo ggranulantes in pudio put de/
 ret veritatis testibus. et intrans in celestibz susce/
 pere lucidas mansiones. **A**demqz nobis peccato/
 ribus. qui tenebrosas has regiones inhabitas
 adhuc peregrinantes. et tot mūm sanguine vubri/
 catam calcam) humū. memorialia duo pveni/
 pue memorie cōmēdanda reliquere caritatis
 affectu. **P**rimo quidē. et tamen graue quo ad
 corpus mortale qd' gestamus. atqz iugū xpī sua/
 ue quo proficiamus. spūale qddam nobis proponē/
 do. **N**on videtur contra nosmetipsos pugnare dis/
 tamus. nec non et carnis. mūdi diaboliqz temp/
 tationibus studemus iulctari. **Q**uia nisi qis i pre/
 senti. legitime stauit nō potit in futuro teste paulo
 coronari. **S**ecūdo. nobis exulantibz sua presidia
 seu partimia. si tamē corz vestigia scruti fuerimus
 et studia liberalit' impendendo. **A**z in quidē tot et
 tantis pōcmanantibz stis mōibus et adiuuantibz.
 graām dū t'palit' adhuc viuimus veniāqz valebi/
 mus impetrare. atqz finita via. deuicta. s. omīs
 corruptionis molestia cum victoriosō. **A**uctore
 suisqz socijs potimus et'nalit' beatificari. **Q**uod si

pro fratribus ut ipi aias nras ponē nō possumus
saltem p̄riū v̄ramq̄ aīm. et caritatem sine q̄
nemo p̄t saluari s̄ibus ip̄endam. **E**n audi
uimus de beata gn̄osaq̄ legione thebeoz m̄m.
qm̄ gl̄osa sit passione coronata. qm̄ Inuincibili pa
tencia derovata. qm̄ inflexibili constantia cum
p̄seuerantia nobilitata. atq̄ pro caritatis emi
nencia qm̄ mirifice sublimata. **S**ui quanto
plus in lacrimis seuevunt. tanto vberius atq̄
rotundius fructū p̄hens leticie messuevūt. **E**t
quo latius aīm pro fide nom̄e q̄ xp̄i in laboribz
arripendis et p̄sevendis p̄seuerantibus exten
derūt eo plures ad ymitatōm constantie tante
q̄ longūitatis accenderunt. **H**ueserim aū d̄i
m̄es caritate calcēs. ac spiritu fructēs. a p̄lico
estuaueve desiderio singulatim confitentes atq̄
duentes. **C**upio dissolui et esse cum xp̄o. **N**ec
multū ponderandum ē. q̄ non vno loco nec vno
sorsan tempe vel die martiriū cōsumauerūt. q̄s
indubie vna catholica fides. vnu bap̄tisma. vna
sp̄s. eadem passio v̄t fent esse vnamimes et xp̄i
sacros m̄es. **N**ec dubiū qm̄ tūc t̄pis plures

ex hys prouincis in quibus passi sunt. videntes
 tam deuotam fidem. tam feruorem caritatis. tamque
 luculentam veritatem in sanctis moribus cotractes.
Manipam vite et vitatis viam audent expete-
 rent. quam prius perfidie nebulis extrahi nesciebant.
 qui et pro xpo corpora sua morti sponte tradiderunt.
 quam paulo ante consternati mente phorcebant. **T**ra-
 que ipa vite via perperis iculta ul' inuiabilis. fiet
 in dulca gra' mirabilis. quippe que tot p'cedentiu'
 m'um trita fuerat vestigijs. **D**e quibus beatus
 miribus thibris puotans cantat sc'a m'v' eccl'ia
Tamquam aurum in fornace pbavit electos d'ns. et
 quasi holocausti hostiam accepit illos. **E**t rursum.
Cedunt gladius more bidentiu'. no' murmur ve-
 sonat no' querimonia. sed corde tacito mens bn'
 conscia conseruat pacemam. **E**que vox que po-
 terit lingua petere que tu miribus muneva
 pp'aras. rubri nam fluido sanguine laueis ditā-
 tur bene fulgidis. **H**is sunt quos vetnes mu-
 dus ihorruit. ipm nam sterili flore paridum
 spreuerit penitus. neq' serui sunt rex xpi bone
 celitus. **N**ec silencio p'terendum puto. q'

procellens ecclesia Colomēn orthodoxe fidei apliter
q̄ sedis fidelis filia. que scōz corp̄a **V**ictoris
Gereonis **C**assij **F**lorentij. atq̄ **M**alusi. su
orūq̄ scōz in suo meruit gremio suscipere vene
randas ip̄oz reliquias usq̄ hodie sineeva fide ex
colere non desinit et extolle. quā a beato **M**atino
primo p̄sule suo se memūt suscepisse **A**p̄ quam
metropolim. s. **C**olomam celebris mos moleuit.
ut eosdem m̄es iam nominatos. t̄no m̄io corōtos.
tribusq̄ locis haur̄p̄ocul a se distantibus v̄tōdi
tos et veneratos. vna die sexto videlicet ydus oc
tobris votue colēt atq̄ festiue celebravet **C**uius
Dni gaudia deuocione congrua sic v̄tolamus ā
mia. ut illorū fiant nobis m̄t̄essione cōtinua et
per h̄et corū solemn̄ia que temporalit̄ celebr̄m̄g
in huius mortalitatis miseria. tum ip̄is postea
gaudeamus in et̄ne felicitatis patria **A**merz

PAssi sunt aut̄ hy sancti m̄es **A**nno d̄m̄
ducentesimo **O**ctogesimo septimo sub dioclena.
no et n̄ laxiāno ip̄eratoibz. **S**ed ab v̄be **R**oma
a **R**omulo condita **A**nno. **M**illesimo q̄nto
deno. **E**t a p̄ma fundacōe **T**roie m̄oris que

mūt xanctis dicit per Iunioem priamū facta
 Anno **M**illesimo **Qu**adragesimo **Sexage**
simonono. Regnante dño nro ihū xpō. cuius est
 hec victoria a quo felix hoz mīm memoria.
 Ipsi honor imperiū et gloria per infinita seclōz
 secula **A**mē **E**odem hęc āno put in hysto
 riali spenulo scribit de **M**auritania que est
 pars **A**ffricę finitimis qz regionibus. **V**altes
 tertiū **S**exaginta ab **I**mperatore ppter hęc
 quętes galloz tumultus euocati sūt. qui pro xpīa
 ne religionis pffessione traditi cū beato **G**e
 rone eiusqz soris bñoz corpū in terris veniā
 cōm. et aiāz scāz in celis glorificatōm merue
 runt

Post hec **M**aximianus **I**mperator reuſus
 in ytaliam anno dñionono **D**iodeti
 nani. **E**xit edictū ab **I**mperatoribz. ut cuncte
 que erāt in urbe ecclie usqz ad solum dissiparet.
 ac libri sacre scripture vndiqz conducerent omēs
 qz qui p̄eant ecclis vōres et pastores in vma
 lis ponent. ac demū exquisitis tormentis ad imo
 landū dijs cogent. **Q**uidē vaprebant ubiqz

curiaz puelati. nobiles et ignobiles. mulieres et
ipubes pueri. ita q̄ breui tempore p̄ce opeditoz
xp̄ifidelū multitudinc estuauer̄ taur̄s. p̄sever̄
tum nec sexui nec etati p̄uēt q̄n̄ si non sacrificaret
dijs trucidaretur. sic q̄ sc̄us **M**avrellus p̄p̄a in hac
tempestate a diocletiano m̄ro coronauer̄. **A**llo in
tempore tanta p̄secutorū rabies in xp̄ianos effe-
ruit. ut infra triginta dies duo milia p̄missi
sexus hom̄ m̄ro cōsumarent̄. **S**ub eadem p̄-
secutiōe s̄c̄i m̄res **S**ebastianus. **S**eruasius p̄tha-
sius. **G**orgonius. **G**uilingus. **C**rispogonus. **C**osmas. da-
mianus et **G**eorgius. s̄c̄q̄ virgines **A**nastasia. **A**g-
nes. **L**ucia. et **A**gata m̄r̄ū suscip̄e meruer̄. **S**i-
endū quoq̄ q̄ in hys p̄ualidis xp̄ianoz̄ adibus
iam dictis. passio beatorū **T**hebeoz̄ m̄r̄ū p̄p̄ce
quos h̄c̄ textus̄ historia. quasi p̄mo p̄m̄t̄ in or-
dine p̄ut patet in speculo historiali. quaz̄p̄t̄ in
hac agonia nō īmerito primaroz̄ seu p̄maroz̄
votant̄. **E**andem mira dei p̄uidentia dio-
cletiano apud nicomediā et **M**aximiano apud Me-
diolanū residentibus et orō vacare volentibus
diocletiano suadente ambo purpurā siml̄ et in

perium deposuerunt. atque super rempublicam **Constā-**
 tum et **Galerium** constituerunt augustos. **Itaque**
Romanum imperium in duas partes diuidentes **Gale-**
 rio **Illiricum** **Asiam** et orientem **Constāno** vero
Italiam **Affricam**. **Hispaniam**. et **Gallias** commi-
 serunt. **Heu** constantius vir bonus et tranquillus
 gallia contentus et hispania. ceteris cesserat partibus
Hic itaque **Constantius** summe mansuetudinis
 existens ydola respuit. et falsos christianos auxi-
 vabili diluit. **Evangelium** religione congrua. evangelii
 homines clementia utens precipua. nullatenus
 sicut **Galerius** vobis regna sua maculauerat
 et turbande. nec omnium domos ac religiosorum
 conventus turbari seu destrui permisit. **Red** et
Maximianum consternatum. mentaliter et amaritatem
 pro eo quod principum imperiumque deposuerat. et ob hoc
 eius regnum impugnatē ratiōne disponens. ipsum cum
 impijs suis machinationibus a se idem **Constācius**
Augustus repulit confusibiliter et abegit. **Tandem**
Maximianus suspendio miserabiliter vitam finivit.
Diolecianus vero post longos curatus et languores
 irremediabiles tabefactus. pice mentis insania sceleris

suorum furis agitatus veneno interijt. Quis eo-
go Constantius cultores dei venerandi sp
habens ac multe deuotioni. nō imerito rō tā
religiosus et p̄nceps Reuēssim⁹. religiosiorem
postmodū p̄mouit diuina prudentia Regmā
ducē in cōiugem Helenam uirtutū uolentia
plenam. Ex qua dei clemētia filiū gigneret. q̄
patris lenitatem. matris deuotionis iugemita-
tem. et amboꝝ uoluntatis frugalitatem scitatis.
omnīali ecclie xp̄i. sui p̄ncipatus tempe pacem
uideret. et tam p̄ntib⁹ qm̄ futuris terrarū p̄in-
cipibus in exemplū pietatis et caritatis ostensio-
nē cetera subiectos. et eccliarū uenerationē eorum
q̄ defensionē nō parā p̄ficiet. spū sancto uias rig-
duigente. Et quia de hac regina gnōsa
Helenā. s. et eius filio Constantino augusto
xp̄iamissimo. consequent̄ disseuē ordo dicendorū
poposuit. ip̄oz gesta prout in hystorijs analib⁹
ac Cronis ueridicis digesta sūt. fidei salo iuuā-
te dnō prosequamur. *Sequitur de t̄tia
parte principali uidelicet de historia
b̄tē helene regine ⁊ magni Cōstācini
Imp̄atoris eius filij.*

Expedito cursu certaminis passionis et
 agonis beatorum **L**hebeorum **I**nter quos
 vir virtutis **V**ictor iuventus et martirio inclitum.
 in ecclesia militante que peregrinatur adhuc in ter-
 ris. multipliciter commendatur atque suppliciter veneratur.
 sed et in ecclesia triumphante que ex vivis et electis
 lapidibus edificatur in celis. anima eiusdem venerabilis
 adutoris felicitatem iam in domino gloriamur. **S**uo in seculum
 cordis auxiliante. beatorum **V**ictore fideliter ut con-
 fidimus prestante cuius in honore duximus
 prestigendum. **I**n quo tempore et sub cuius **I**mpio
 corpus eiusdem gloriosi martiris victoris. ac reliqua
 thebeorum martirum corpora inuenta. ut condita sunt et trans-
 lata. **S**ed cum ista translacio per beatam **H**elenam
 reginam facta sit olim. ac solempniter celebrata.
 dignum duximus hystoriam beate helene sancte
 ecclesie fundatrix primarie. **M**erito et magni con-
 stantini regis eius filij gesta primo tractate
Quare ad dictam translationem possimus ordine debi-
 to propinquare et ex hinc ostendat prout dignum.
 iustum. equum est et salutare. quanta devotione qualiterque

reuerentia cum gratiarum actione. populi frequen-
tia ubique terrarum debeat horum Thebeorum matrem solemp-
nia celebrare

*Incipit prologus de historia
et vita beate helene Regine
xpianissime. et matris Constan-
tini magni Romanorum Impe-
ratoris et semper Augusti.*

Helenam iuxta seculi dignitatem.
sanguinisque nobilitatem. virginam plurimam. deu-
otione principum. pijs opibus plenam. merito velut
eximium imperij Romani caput. et ecclesiasticę pacis
reformandum principium extollimus. Sed et gratie sancti
spiritus assurgimus et principis pro quem thesaurus
tanto catholicis viris innotuit. qui prius sub terra
latuit. atque prope ceteris super terram tunc viuentibus
videm virginę deuotionis eximie. dictum thesaurum
in agris ac paludibus absconditum. non inueni-
endi idem spiritus sanctus attendere non abnuuit. nec
ad hoc opus arduum. beata mulier laboriosum
iter arripe primuit. Quapropter iure beata helena
spiritu deuotionis inspirata quasi radix imperij ro-
mani. ymbre xpianę fidei. sanęque religionis iuri.

Sancta
C. VII. X.

gata voce. fructū panis attulit ecclesie in cuius acie
 quasi chorusta resplendens facie mirabiliter iam gau-
 det ecclesia per eandem reformatā. **N**ec parvū videtur
 si propria clarissimū lumen omnium terrarum vocat. quo
 divino nutu ecclesiarum facies longè lateq; venusta.
 atq; more carbunculi radiosū fulgore plustratur.
Hec est illa famosissima velut inter lilia rosa fra-
 glans **A**xlena **B**ritanni regis filia generosa **Con** Helene pater
stantio augusto copulata matrimonio. magniq; **Co** Maribus
stantini matris effecta non sine magno christiānitatis Filius.
 tripudio. Cuius pictatis studio. crevit sane fidei
 religio. totiusq; latinitatis ac **G**recie tripudiant
 ecclesie dum, sicut per sceleratos perfidie prius extincta,
 redyt devotio. vox laudis et exultatio **F**ruēquidē
 mulier sancta corpe et spū. prout ipse voluit qui eā
 iam vocavit et elegit. p̄mū ab errore gentili. ne
 more puerili vili simulaculo genua flecteret. declina-
 vit ad iudaismū. quatenus omnibus probans et per-
 scrutatis. tandem luce veritatis perspecta stēp̄ timi-
 tatis verba fide suscepta. suspiraret et anhelaret
 ad baptismū **U**id amplius? **U**mbra legis.
 singulis consideratis exiit ac deposuit. euāgelizq;

sinceritatis et veritatis prout spūs scūs cam donuit
vestem mox induit. atq; scdm vergulā verę fidei de
terreo viuē disposuit. Cuius etiā deuotiōis au-
dor et constantia eousq; protesseuat. ut et vniuersę
lignū trucas qđ ad illud ad huc tempus sub terra
latuāt. indagine fidei p̄quiver. iuentūq; subfigit
ad gloriā dei celi pic deuotiōis vitale signaculū
in auctē ecclie ad xpianę fidei fonte p̄pugnaculū pas-
sionisq; dominicę efficacē argumētū ac memoriale
salutiferū. In hac etiā deuota vergina vergilia
xpī filia. merito gaudet beata m̄ ecclia. de cuius
industria seu gracia vetustas littę mosaicę velmq;
tū. cetas iudicę confundit arrogantię et euan-
gelicę sapiēcię veritas p̄ om̄ia t̄ra sp̄ana iudeis
sunt et gentib; infunditur. *Explicit prologus*

*Incipiunt historie beate helene Regine ma-
tris magni Constantini Imperatoris et e-
iusdem filij eius sub opendio cōtextę ignitū
huic operi deseruiāt. ex cro-
nica martiniana.*

Orcenis ciuitas ē ab antiqua origine
Belgis nūcupata belgicam p̄uinciam
sui dignitate conseruat et nouē habet

ab oriente alucum **R**eni flumē et **G**ermaniā.
Ab euo habet alpes appēminas **A** meridie puī,
 am naubonēsem. **A**b occasu prouīciā lugdunē
 sem **A** iunio oceanū britanniā **A** septentrione
 britanniā insulam **H**ec demq; ciuitas int' omēs
 ciuitates p̄cipuas et in fimbis orbis terre famosas
 de quibus cōiter sat' et auditur loqui antiquior est
 prout legit' a t̄pibus abvalge p̄uāuēte fundata s'
 ante natiuitatem xpi. annis autē duob; milib; durē
 tis. et quadraginta tribus. sed postea plures ras
 tata **D**e qua sic scribitur in libro qui intulat'
Apum **S**ancta **T**reuerensis ecclia excepis par
 ticularibus martiris quibus a principio fidei
 frequent' extitit coronata. tribus tamē uiribus tō
 ciuitas illa pro xpo martirisata legit' et occisa.
Vnde nō imerito **T**reueris sancta idest sanguine
 tinta uocat' **I**n hac antiqua ualde tonus
Europē ciuitate **T**reuerē erat puella nobilis.
 genere quidē spectabilis atq; morib; uirtutib; flo
 ribus excellēt' ornata. utpote de regia raduntis
 deriuata prosapia. **B**ritanni. s. regis bone indolis
 filia. **H**ec ab egregia plustrū **T**reueroy p̄pagiē

provertita. puellaves ānos nō vt illa solet etas
lasciuia sedauit neq; post vitus gentiles declina-
uit. sed dux dei gratia qua iā vorata fuerat et
electa. vitam suā pudicia venustauit et castiō
ma. **H**elena s. presago noī futurorū. **H**anc pūsh
emeritam puellam quāuis ex gentili parentela
progenitā. disposuit vniuersorū conditor tamqū
prefulgidam margaritā manib; sū spūs politā.
postea in fronte fabricate sancte mōis ecclie constitue.
quasi tante virtutis mulier speculū salutaris fieret
pluriorū. **S**ed postmodū vri docuit euentū. **N**am
sicut adhuc uincula delicata grā proficē reperat
et etas. sic et maritata postea plima sapientia flo-
ruerat et aīni pspicitate. **D**emū viuo vidu-
ata. attingens in fontudine lūbos suos manum
mitte' satagebat ad fontia. de vionitē gradicē in
virtutē. **Q**ue dum primē^{ua} spūabat adhuc e-
tatē. non mediocri bonorū vdundabat tēporaliū fa-
cultate. mīsterialiūq; domesticorū radiabat p mag-
nifica dignitate qua clauerat a proficitorū rega-
lium nobilitate tanta. s. ut seve dicte **A**reuerē
Cuuitatis emunitas spaciōsa in domalijs ac fami-

hys pradijs et possessionibus ad eandem videtur per-
 tineré. **Q**uod usq; hodie restatur domus eius seu pala-
 tum quondā magnifice fabricatū. mirificeq; deco-
 ratū. sed iam pro maiori pte in basilicam cathedralē
 beati petri pncipis aploꝝ tū suis emūtatibus dedica-
 tum. atq; in metropolitane sedis av' presulatu dēmo-
 stratur cōmutatū. adeo ut pme sedis gallie belgicę
 fornar' pncipatū **I**bidem quoq; tubiculū eius ope-
 mirabili pparatum. ambitionis regie statum pte-
 levat. **C**uius pavimentū varijs marmoribz velut
 in regia xerxis cognomēto **A**ssuevi pavio lapide
 stratu fuerat. atq; pavientū dispositio auro fulvo
 nimis resplenderat. **S**imiladmodū temp'e Salomo-
 nis aulam eius de lignis thymis artifices qstrue-
 rant. laquearia quoq; pavit' et rustegas pncipis
 marmoribz et anaglis relaucrant. mēno et ru-
 bile zens aureis mstruxerāt et msignauerant.
 omibus hys portendentibz et imūtibz sperāe future
 veritatis s. ut in ecclie decorem singla transuerent sil'
 et honore **H**uc tamē exteriora signa regie sēbolis.
 alioq; sanguis mēdia fuerit. pncipua quoq; nobi-
 litatem a magz regū successione. venisq; prosapia

magnumque digna protestatione demonstrare. put
het et alia regalia dignius et insignius in seve
na dña. regina. s. helena uelulere. **T**unc temporis
adhuc sancta mat' ecclia desolata. super suoz cru
enta uere filioz doluerat et quasi parturiens sic
consternata manibus expansis in terrā conuerat.
auxiliū de scō petendo. saluationēq; seu subuen
tionē de celo prestolando. **I**nterea **C**onstāz
augustus uir gnauus et strenuus post domitos ger
manos atq; britānos quos valida māu pānos
septem uigens. victoria porta sibi subiecerat.
suoq; dominio mācipauerat. in galliis belli nego
cia fortunate peragebat. **C**ui cōperta generositate.
pulchritudine. mox uenustate. uerū et amplitu
dine temporalū bonoz tam grate puella. s. hēle
ne in oculis dñi iam beate et precordiate in uesfor
mationē ecclie dudū destitute seu desolate. medita
batur tam pius princeps eam serare sibi in con
iugiū. cogitans si forte posset ex ea suscipere filium
Igitur apud **T**iberios exercitu conuocato de consilio
Romanoz gallorūq; cū solēmtate ac decencia regia
suscepit eam in uxore parit et augustā. multa

trattans illā veuerencia quoaduixit et honesta-
 te. gratia dei coopante et in hoc tota regis p̄pauā,
 te. Cui dū partes alemānie usq; ad fines Bri-
 tannie p̄spere gubnaret. impiūq; romānum
 felicit' dilataret. in ipsis gallijs ex helena vena-
 bili per nutū diuini suscepit filium. quē natum
 vocauit constātinū. Cui suscepto. in britānijs.
 Eboraco castello hoiem exiit eundemq; filium.
 sub prouidentia m̄ris et auguste custodia. in
 patrem galliarū constituit Anno ab urbe con-
 dita M̄llesimo Lxxagesimo p̄mo

*ab urbe
 condita
 a° iobi
 morib;
 Constā
 cinis imp
 lafor
 Eborac;
 in Angliā*

**Sequit' gesta Constantini magni et
 qualiter ad fidem conuersus est.**

Constatinus tricesimo quarta ab octauio
 ano p̄mo augusto. imperij gubernacula
 super gallias a Constantio patre suo p
 manū m̄ris auguste illustrissime. s. helene sus-
 cepit Anno dñi Lxxvicesimo nono Cuius rē 309.
 publicam p̄spere regente. m̄ris prudenti consi-
 lio semper assistente filio. p̄toriam milites. Ro-
 me Maxennū heruliū filiū qui priuatim mora-
 batur in lucānia nūcupauerūt augustum i-

Maximianus vero herulius tyrānus ut p̄d̄m
est exutus imperio seu prouatus. sed eiusdem per-
secutor adhuc publicus. occasione filij. s. impij
Maxentij sollicitatus. quippe qui prius impium
resignauerat et abierat. uersus auerperre temp-
tauit tyrānidem. **S**ed adūsus maxentū Gale-
rius augustus de quo supra **F**ruerū substitutū
resarem **R**omā misit cum exercitu **T**ui tū urbem
obsidet a milibus suis desertus est ac proditus
Et inde fugiens idem **F**ruerius **E**duenne niter-
fretus ē **H**oc audiens **H**erulius **M**aximianus
p̄secutor et ex augusto tyrānus confirmatū iā
in imperio filiū. veste p̄t̄nq; uigra spoliat̄ conatus
est eundem. sed cōiuris ac tumultib; militū palā
conteritus. in galliam p̄fertus est ut **C**onstan-
tino genero equo dolo uictoriam auferret et im-
perium. sed per filiam deprehensus et p̄ditus. in
fugam uersus massilięq; uenēs oppressus est
et mala morte p̄t̄ meruit miseratus. **M**orro **G**a-
lerius. oriso **F**ruero. **L**icimū Imperatorē curauit
Quinq; p̄secutōm a Diarleciano et **M**aximiano in
xp̄ianos indutā ip̄e **G**alerius atrociorib; edictis

accumulasset. vltione diuina prout. Nam pu
 tre factis pectoralibus. atq; dissolutis vitalibus. uen
 ratis edictis seua ductus p̄na xp̄ianos de exilio re
 uocari precepit. ip̄e uero trunatus ferre non susti
 nens vim uite sue attulit. Ita q; res publica tunc
 sub quatuor nouis p̄ncipibus agebat. **C**onstantino
 s. et **M**axentio filijs augustorum. **L**ucio quoq; et
Maximio militaribus deinde int̄ Constantinū
 et **M**axentiū bellū civile exortū est. **M**axentius
 sepe multis periculis fatigatus. vltima partes fugit
 marmas. **M**aximus aut̄ persecutor xp̄ianorum in
 tentor et executor infestissimus. apud tharsū dū
 contra lucimū constantini sociū bellū civile dis
 ponēt̄ int̄vixit. **L**ucius v̄o post hec vobis repenti
 suscitatus. om̄es xp̄ianos a palatio iussit expelli
Mox int̄ constantinū et lucimū bellū efforbuit
Ead constantinus lucimū socius sue v̄vū primo
 vixit in **p**anonia. deinde apud cybalas oppresit
 eūdem **A**dmissaq; p̄uicia pontus **C**onstantinus
 lucimū turbis bellis terra mariq; repressum.
 tandem coegit ad deditōis votū. **S**icq; diuina
Dispensatione constantiq; augustus quāuis adh̄.

gentilis per potentiam pavit et industria. totius
imperii Romani sortitus est monarchiam. **Q**uo
regnate exijt edictum ut christiani ad sacrificandum
ydoles compellerentur. Unde factum est ut ab urbe vere
dens sanctus Silvester episcopus Romanus. monte
Suarptim perijt. ubi tum suus clevius latuit. Con
stantinus ergo cum plimas strages et sedes de christia
nis induxisset. et innumerablem populum per omnes p
uicias ^{ificas} iussisset. elephantica lepra percussus est. Hinc
cum diuisa maiorum. medicorumque requies agmina.
nulla curatiois eudem succurrere possent medela.
extiterunt pontifices capitolij dicentes debet piscina
continuo fieri. si in ipso capitolio. que innocenti pu
erorum sanguine calido fumantemque repleverit in quem
descendens mox a lepra mudaretur. **M**issum est per
nuncios utrumque ad tria milia et eo amplius in
fantes perueniendos utrumque perducendos. **I**n quibus
adductis. traditi sunt capitolij pontificibus. **T**raque sta
tuto die dum Constantinus augustus capitolium in
gradetur. et iuxta pontificum consilium sanguis
innoxius fundetur. occurrit innumera mulierum
multitudo lamentabiles voces emittentium uterme

diabilesque lacrimas fundentium. sed et ipsoluntis nimibus
 ac pectoribus nudatis coram cesare solentis sese
 prosternentium. insuper et horrore nimium tactis as-
 tantibus intuentium **Augustus** ptingit punctatque
 tot concurrentium mirantium. tantarumque lacrimarum raris
 didicit matres esse puulorum occidendorum quorum sangui-
 ne lauandus esset et curandus. **Exhorruit** fatigatus
Imperator tantique flagitii se fore verum pertimuit.
Erant enim **Constantinus** ^{augustus} vir constans. potius clarus
 in virtute anime. in acumen sensus in evaditione
 verborum. in equitate iusticie. in misericordia pietate
 reque diffusus et clementia in alacritate beneficencie
 in detore vultus placidus in bello strenuitate magni-
 namque pre ceteris famosissimus. quapropter et pius
 et nomine magnus appellabatur **Constantinus** **Con-**
siderans ut infidelium pontificum consilium. iussit
 stare quo veherat curvulum. lacrimatusque sic affa-
 tus est ad astantem sibi conationem militum **Audite** mi-
 milites et comilitones. ac populi qui convenistis hic
 omnes. **Dignitas** imperii romani de fonte nas-
 citur pietatis. **Hanc** enim legem dedit ut capitali
 sentencie subderetur. quicumque in bello aliquem occidisset

infantem **S**uāta ergo euit crudelitas. ut hoc
mōs faciamus filijs. qđ fieri prohibuimus alijs.
Suū uuat barbaros supasse. si a crudelitate
vincam. Nam uicisse extraneas nationes uirū
est bellantiū pplorū vnicē vō uicia et peccata
uirtus est mox. In illis ergo puelis fortiores nos
sumus illis. In hys aut nobis ppsis fortiores existi
mus. **S**ui em fuerit in isto etiam supatus.
uictoriā optinet uirtus. **V**ictoria nāq; post tū
pbum inuenit. si pietas ab impietate superat.
Vincat ergo pietas in isto congressu. **B**ene em
om̄ aduersantiū potuimq; esse uictores. si sola
pietate vincam. omniū etenim se esse dnm cōpat.
qui seruū se mōstrauerit pietatis. **M**elius est
ergo me mori salua uita innocentiū. qm̄ p̄ eoz
meritū uitā utupare crudelem. quā tamen
utupeuāc mētū est. cū etiam sit qđ sit utupata cru
delis est. **I**ussit igitur ut mōibus suis p̄ueni vō
dentur. et dona plima ac uehicula p̄beuentur.
Sicq; mōes que flendo uenerant. ad lora sua
cum gaudio redierūt. **I**psē quoq; impator ad
palaciū suū reuēsus est. **S**equēti vō nocte petro

et paulus apparuerunt ei dicentes. **Q**uoniam exhor-
 ruisti sanguinis innocentis effusionem. misit nos
 dominus in ihesu christo dare tibi recuperanda consilium
 salutans. **S**iluestrum igitur episcopum qui apud montem
 suaptim latrat accusat. hic tibi piscinam ostendet.
 in qua immersus tertio ab omni curabere lepro
 contagio. **T**u vero christo hanc virtutem reddas
 ut ydolorum templa diruas. christi restaures ecclesias.
 et eius demum cultor fias. **E**ugilans ergo con-
 stantino. statim misit milites ad siluestrum. **V**idens
 silvester milites. ad palmam martiris credidit se
 vocari. **A**deo autem se commendans. suosque comi-
 tes pariter adhortans. in cepidus **C**onstantino pre-
 sentatur. **C**ui consurgens **C**onstantinus ait.
Bene te venisse gratulamur. **Q**ui a siluestro
 resalutatus. narrauit ei per ordinem sui somp-
 nij visionem. **P**ercurantem vero **C**onstantino qui
 essent illi dii qui sibi apparuerunt. silvester respon-
 dit illos esse uisum apostolos et non deos. **T**unc
 ad precibus imperatoris. silvester ymagines apostolorum
 sibi iussit afferri. **Q**uas ut imperator aspexit.
 tales esse qui sibi apparuerant exclamauit.

Siluester ergo cum catheticuminū fecit. et un⁹
ebdomade ieiuniū indixit. et caeteros aperiri
monuit. **C**ūq; impator in aquā descendisset
baptismatis. mirabilis ibi emicuit splendor
lucis. **S**icq; inde mūdus exiit. et xp̄m vidisse
se asseruit. **P**rima autē die sui baptismatis
hanc legem dedit. ut iustus ab urbe romana
tamq̄m verus deus coleret. **S**ecūda. ut si quis
iustum blasphemaret. puniret. **T**ertia ut q̄
cūq; xp̄iano fecisset iniuriā. bonorū suorū parte
dimidia puniret. **Q**uarta ut sicut impa-
tor romae. sic Romanus pontifex caput ab uni-
uersis ep̄is habeat. **Q**uinta ut quicūq; in eccl̄ias
confugerit. ab omnibus seruetur inuicem. **S**exta.
ut nullus nisi de licentia sui antistitis eccl̄iam
edificet intra muros alicuius ciuitatis. **S**eptimā.
ut ad edificatōm eccl̄iarū decime possessionū rega-
liū. tribuantur. **O**ctaua. impator ad eccl̄iam s̄c̄i
petri venit. et de culpis suis se lamentabiliter
attulit. **M**ostmodum arrepto bidente. ad fun-
damentū basilicæ constituendū terram p̄m̄is
aperuit. et in honorē duodecim **A**p̄toꝝ copiosos

duodecim scapulis suis imponens foras proiecit
Itaque gaudens et exultans in turri suo sedens
 cum epō rediit ad palatium **A**ltiva die sibi de
 palatio suo latevanensi basilicā fabricā fecit. et
 coram omnibus testificans dixit **N**onū sit unū
 sis pntibus et futuris. nos xpi cultores effctōs.
 ut intra palatiū nōm construam⁹ eius nomī
 templū. in quo pplus xpīanus una nobiscū con
 ueniens. debitas sibi grās exsoluam⁹ qui nos
 sanauit et illuīauit. **T**unc idem xpīanissim⁹
 imperator plures leges statuit et ordinauit
 atq; pro xpīane religionis exaltatione. pphanc
 gentilitatis derictione. pūlegia nō pauca cō
 tulit et ore ppro fidelit' cūctis audientibus pro
 mulgauit. que causa breuitatis hic omittūt
Itaque diuina misericordie factū est. q; **C**onstantin⁹
 imperator ad uere xpīane fidei religionem trā
 siens sanarq; baptismatis grām papiēs. ecclīarū
 titulos erigens. ab exilijs et a vinculis confesso
 res xpi uenocans et educēs. ecclīam dei libtatibz
 et pūlegijs extollens et muniens eidem pacē
 post detēnem persecutionem tribuens. et cotidie

de virtute proficiens in virtutem gloriosam habebat
et victoriosus undique divulgatus. **H**is itaque pro
ut permittit gestis Helena regina mater eiusdem
fidelissimi Constantini. cum magne circumspiciendi
esset et prudentie. resederat Eulimie. **Q**ue dum
suscitata fuerat et perscrutata per civitatem singu-
larum gentium virtum. divinitatemque morum. paganorum
et iudeorum. christianae religionis adhuc ignorans ve-
ritatem. querebat notitiam veri dei iam multo tempore
satisgerat. **A**ffertataque fuerat habere cognitionem
de mundi creatione. aut origine. eiusque immortalitate.
de extremo iudicio. corporumque resurrectione. tandem
super his a iudeis quos consuluit circumscripta. arbi-
trata est per iudaicam legem ad horum veritatem
posse pervenire. **U**t autem cognosceret omnes iudeorum
observationes. figurarum significaciones. ceremonias.
memorias. ac sabbatizationes. etiamque que in lege
scripta sunt iustitias. preceptis nequeque suis. **C**onstat
et Constantino filio augusti. scripsit epistolam
per iudeorum suggestionem. quam de Eulimia filio
Romam misit haec verba continet. **D**omino semper
augusto ^{filio} Constantino. **M**ater Helena salutem perpetuam

q̄ pacem. **C**um veritatem cōplecti sapientis animus
 non vituset nec verita fides quācūq; pati poterit iac-
 turam. benivolētie diuine reputamus assaribi debē
 q̄ inuisti simulachroz signēta deseruē. sed errovi
 deputamus humano. q̄ ihesum nazarenū deū deiq;
 filium in celis confedentē crede' dixuisti. qui a iu-
 deis extitit natus. et tamq̄m magus et seductor
 accusatus cruas est patipulo gāmpnatus. **U**nde
 scias ad lucem veritatis neminē posse ptingē nisi
 per legem veterem. quā hebrei tenētes. scriptam
 susceperit. **H**anc si volueris amplexari tūc vultu
 omnipotentis dei comitabit' tētū que nullatenus
 infirmari poterit uel superari. **H**anc ergo cū cepis
 colē. dauidicū mox impū. salomōisq; pacificū pmissū.
 regnū valebis obtinē. **E**vunt quoq; tētū s̄c̄i p̄phete
 cū quibus locutus est deus clare. p̄ quos et oīa que
 tūq; poposceris. poteris impetrare. **V**ale dñe auguste
 te fili carissime. et p̄spere ad vota successibus polle
Ad hęc orthodoxus **C**onstātinus imperator in
 hęc modū vestripit. **D**ñe semp auguste m̄ri hęc
 ne serenissime regine **C**onstātinus imperator et
 xp̄i cultor. oīmodam reuerentiam cū salute. **T**ui

moderat^r secula cuncta et totius orbis disponit co-
dita seu tractata. quibz alimur. vivimus sumus et sus-
tentamur. per se quidem quiddam vesperat vivificat.
et in esse conservat. **I**nsuper et per pertova prin-
cipum suis uiva seculis dictat et moderat. **S**icut
igitur excellentiorem locum tenemus in hominibus. tanto
plus omnium patemus aspectibus. omnium itaque mortalium
iudicia. omnium vota. nunc velle nunc nolle considerant
laudant et emendant. et ideo dominam semper augusta.
non irreprehensibile solum. sed etiam laudabile de-
bet esse quod volumus. immo nec totum quod volumus bonum
novimus. **E**sset nunc erroris nunc pristini presum-
ptiosa superstitio. qua deos manibus hominum factos. ac demo-
nes inter latitantes colimus. **S**uperest igitur pro cog-
nitione veri numinis habenda. christiane religionis
pontifices atque iudaici generis accursuri sacerdo-
tes et in unum conveniunt. quorum mutua disputatione
sacrarumque scripturarum nobis partibus et audientibus
allegatione. possimus per indaginem rationis ad divini-
lumine veritatem pervenire. et ad unius dei culturam
vna nobiscum deceptos errore quoslibet exortat. **V**ale
domina mater regina semper augusta et tu filius meus

prosperis successibus polle. **M**lacuit gratū habēs
 rescriptum filij dicta mī **H**elena. sollicita super
 hac re quorūcūq; iudeos p̄ncipes. scribas. atq; doctores
 precipiens. ut ex eis viros eruditissimos et eloquē
 tissimos eligerent. qui senū romā ad augustū filiū
 prout mandauit cū trisiamis cōflicturi p̄gerent
Collectis itaq; de prestantioribus scribis atq; legis
 doctoribus duodecim. vna cum centum tringentisq;
 iudeis astutioribus regina **H**elena **R**omā usq; cō
 mrauit augustosq; filio cū salutationib; et amplexi
 bus honorifice se presentauit **C**onstantino vero
 matre semp augusta deuotissime resalutata. sent
 in unū xp̄ianos per circuitū sedentes iudeis qui
 conueniant responsum in urbem congregauit
 m̄ quos erant p̄numere diuisare quadraginta
 quatuor. ep̄i s̄c̄e p̄clari **D**e conflictu
 et disputatione beati Siluestri cū iudeis.

Statuto igitur die conuenientibus xp̄ianis.
 atq; iudeis. p̄ncibus augusto constantino
 cum matre. **N**erō et **R**omano adhuc conflictū
 confluentib; cum iudei dicunt. q̄ ex parte xp̄ianorū
 duodecim deberent eligi qui cū tandem iudeis pro

omnibus confligerent. **T**ribus silvester antistes
vndit xpianos nō in multitudine hominū sperare.
sed victoriā de celo p manus omnipotentis exper
tare **S**ilvester igitur a xpianis eligitur. et ad conflic
tum cont duodecim putissimos iudeos solus mure
pide progreditur. **T**unc de coi consensu duos iudi
dicos gentiles sapientissimos ac probatos nouē tra
ton et zenophilū statuerunt. ad quos pmeret
sententia dicendorū **S**ed et diffinitū fuit int eos
et sanctitū. vt vno stante et loquente. taceret alter.
Incipiens igitur primus de illis duodecim nouē
Abrathar. ait **C**um isti xpiani tres deos dicant.
pūm. et filiū. et spm sanctum. manifestum ē eos con
legem agere que dicit **V**idete quia ego sum solus
et non ē alius deus pter me **D**enique si dicunt
xpm deum esse quia multa signa fecit. in mra vna
lege multa fuerunt qui miracula plura fecerūt
et tamē ex hoc nūqm deitatis nomē sibi vsurpauit
ausi sunt sicut iste ihūs que isti adorant **A**dher
silvester **N**os vni deum colimus. sed non in tanta
solitudine cum dicimus ut filij gaudiū nō habeant
Ex vris autē libris tmitatem psonarū vobis demō

strare valemus **N**am patrem dicens de quo propheta
 ait. ipse iocabitur me pater meus es tu et **F**ilius de quo
 idem. **F**ilius meus es tu et **S**piritum sanctum de quo idem
 spiritu oris eius omnis virtus eorum. **I**n hoc ^{causa} ~~est~~ quod
 dixit. **F**aciamus hominem ad ymaginem et similitudinem
 nostram. evidenter et personarum pluralitatem et deitatis
 unitatem demonstrat **L**icit autem sint persone tres. vna
 tamen est deus quod exemplo visibili aliquatenus demon-
 strare valemus **E**t accipiens purpuram impera-
 toris. tres ibi plucas fecit dicens. **E**cce videns tres
 plucas. **E**t explicans ait. **E**cce quia tres pluce sunt
 vna pars. **N**am tres persone sunt vnus deus **D**ico
 autem quod dicitur. quod ex miraculis deus dei non debet
 cum plures alii sancti miracula fecerunt. nec tamen
 se deos dixerunt. sicut non christus deum per hoc se voluit
 asserere. **E**cce deus superbiens contra se nunquam passus
 est sine pena aeterna peccare. sicut patet in dathan
 et abiron aliisque quoniam plures **I**tem ergo mentiri
 potuit et se deum dicere quod non erat. cum cum se deum
 dicentem nulla pena secuta fuerit. et virtutum
 comitabat efficacia **T**unc iudices dixerunt.
Constat abraham a **F**iluestro superatum **N**am

et vacio docet hoc. quia si deus non esset. et sedru
dixisset cofere vitam mortuus no valet **O**mnis
illo amoto serudus qui et Jonas ad conflutum
arredes ait. **A**brabam circuncisionem a deo accipies
iustificatus fuit et omnes filij abrahe per circuncisio
nem iustificabatur ideo qui no fuit circuncisus no erit
iustificatus **A**d qd siluest. Constat abrahā an
circuncisioem deo placuisse. et amicum dei appellatum ee
Igitur no circuncisio ipm iustificauit. sed fides et iustitia
ipm deo placuisse **N**on igitur accepit circuncisioem
in iustificatōem. sed in distinctōem **I**sto superato
Levitis qui et **S**odolias arredens ait. **Q**uomodo
xp̄ns v̄ potuisset esse deus. cum asseratis eū ee
natū. tēptatū. traditum. iudicatū. felle potatū.
ligatū. sepultum. cum her oia in deo esse no possit.
Ad her siluest. **D**e v̄is libris her oia probat
de xp̄o predicta fuisse **S**am de natūate eius ait
Isaias. **E**cce virgo concipiet et cetera **D**e eius temp
tatione **Z**acharias. **V**idi ih̄m sacerdotem magnū
stantē coram angelo et sathan a dextris eius et cetera
De eius traditōe ps **E**cce edebat panes meos
magnificauit sup me suplatationē. **D**e eius

De eius mudatione idem. **D**iuiserunt sibi vesti-
 menta mea etc. **D**e eius fellica potatione idem.
Dederunt in escam meam fell etc. **D**e eius liga-
 tione **E**sdrae **D**ixisti me non sicut patrem quem
 liberaui vos de terra egypti. clamantes ante tribu-
 nal iudicis humiliastis me. suspendentes in lig-
 no tradidistis me. **D**e eius sepultura dicit iher-
 remias **I**n sepultura eius reuiuiscunt mortui.
Cum ergo yodolias quid videret non haberet.
 data sententia remotus est. **Q**uartus qui et
 annas accedens ait. **E**a que de alijs dicta sunt.
 siluester iste de xpo suo predicta fuisse affirmat.
Unde superest ut probet iher de suo xpo dicta fuisse.
Ad quem siluester. **D**abis igitur alium quem virgo
 contempit. qui felle tribatus est. spinis coronatus. cru-
 cifixus. mortuus. et sepultus. qui resurrexit et ad
 celos ascendit. **T**unc **C**onstantinus ait **S**i ali-
 um non dedit sciat se separatim **E**t cum hoc factum
 non posset amouet **Q**uintus qui et doctus
 productus. qui ait **S**i ex semine dauid xpus iste
 natus est et sanctificatus ut dicitur. natus ergo
 baptisay non debuit ut uim sanctificaretur :-

Ad quem silvester sicut curatio in xpi curatioe
finem accepit, ita in baptismo in xpi baptismo
initium sanctificationis habuit. **N**on ergo bap-
tismus est ut sanctificaretur, sed ut sanctificaret. **S**icut
tamen taret, aut **C**onstantinus. **N**on taret dicitur
si haberet contraria que proficeret. **T**unc sextus
qui et thusi ait. **D**ellemus ut silvester iste rās
huius virginis partu nobis exponat. **A**d que
silvester. **T**erra de qua adam formatus est in cor-
rupta erat et virgo quia nec se ad bibendum hu-
manum sanguinem aperuerat, nec maledictio in spi-
ritu accepta, nec hominis mortui sepulturam habebat,
nec serpenti data fuerat ad edendum. **O**portuit ergo
ex maria virgine novum adam fieri, ut sicut serpens
natum ex virgine viderat, sic a nato ex virgine
vinctur, et qui ad victor extitit in paradiso, ipse
temptator dominus factus est in deserto, ut qui adam
vixerat manducante, vinctur a domino ieiunante.
Hoc superato septimus qui et beniamin ait. **S**icut
modo filius dei vultus esse potest, qui a diabolo temptari
potuit, ut modo ex fame panem ex lapidibus
facereurgeret, modo in templi altitudinem leuaret.

modo ad aduandum ipm diabolum indueretur
Ad qd siluester **S**i diabolus ideo uicit quia ab
 ada manducante e auditus. constat cu ideo superu
 quia e a uisto uunate cotemptus **N**os aut non
 mgnu deus. sed mgnu homo temptatu cu esse fa
 tem **I**deo aut tripliciter e temptatus ut a nobis ocs
 temptationes excludit. et forma uiuendi daret. sepe
 em in hoie uictoria abstinentie. sequit temptatio hu
 mane glorie. et huana glam appetus dominy et
 excellentie comitat **I**deo a uisto de hys uiuatur
 ut nobis uiuendi forma donet **I**sto superuato
 ortauus qui et **I**uel ait. **C**onstat qz deus sume
 pfectus est. et nullus indiget. quid ergo ei opus
 fuit ut nasceretur in xpo. **T**uo utm xpm vbu appellas
Sed et hoc constat. quia de anqm filiu haberet.
 pat' diu no ponit. **E**rgo si pat' xpi postea dicitus
 e mutabilis factus e **A**d huc siluester. **F**ilius an
 tempa ex pat' est genitus. ut faceret que no erant. et in
 tempore e natus ut uiceret que perierant. **O**ui et
 si solo uerbo uerbu ponat. p passionem tamen. nisi fuerit
 homo idimē no ualebat. quia in suauitate ad
 pacendu aptus no erat **N**et hoc erat ipseuoms

sed perfectionis. si in sua non erat passibilis deitate.
Douuo filiū dei verbū dei ex eo patet. q̄ p̄pheta ait
Erutauit cor meū v̄bū bonū **et** De quoq̄ semper
pat̄ fuit. quia sp̄ eius filius extitit **F**ilius autem
eius est verbum eius. sapiā eius. virtus eius. **I**n pat̄
aut̄ semper fuit v̄bū **I**uxta illud **E**rutauit cor meū
et **S**emper sapiā **I**uxta illd̄ **E**go ex ore altissimi p̄d̄y.
p̄mogenita om̄i om̄i creaturā. **S**emper virtus. **I**uxta
Ullud **U**nt̄ om̄es colles ego p̄turbau. merdū fon-
tes aquarū **et** **C**um ego p̄ nūq̄m fuit sine verbo
sapiētia et virtute. quomō putas hoc nomē ex tem-
pore sibi aduenisse. **H**oc igit̄ amoto **N**onus q̄
et uibal dixit **C**onstat quia d̄s coniugia nō dap-
nat nec eis maledixit **Q**uac̄ ergo de coniugio na-
tū negans hūc esse quē colunt **V**asi ut obfuscate
coniugia studeratis. **R**ursus quomō temptat̄ qui
potens ē/potit̄ qui virtus/morū qui vita ē. **D**em̄
q̄ ad hoc cogitis ut duos filios esse dicas. v̄mū
quē pat̄ genuit alterū quē virgo ḡnauit **R**ur-
sus quō potest fieri ut pariat̄ homo qui assumptus
est sine lesione eius a quo assumptus est. **A**d h̄c
Biluxter **M**os xpm̄ nō ideo natū de virgine

dicimus ut coniugia odempnemo. sed causas vir-
 ginei partu rationabiliter acceptamus. **N**ec hoc as-
 sertione obfuscantur fornicantur coniugia. quoniam hoc vir-
 go que christum peperit de coniugio nata est. **T**emptata
 autem christus. ut omnes temptationes diaboli vinceret. pa-
 titur. ut variis passionibus subiret. moritur. ut mortem
 imperium subiugaret. **D**eriqueque filius unigenitus in christo
 est. qui sicut verus est dei filius invisibilis. ita visibilis
 est christus. **E**st ergo invisibile hoc quod deus est. et visibile
 hoc quod homo est. **N**ati vero posse hominem assumptum sine
 passione eius qui assumpsit. exemplo doceri potest. **N**am
 ut prius purpuree regis utamur exemplo. lana fuit.
 et huic lane sanguis accedens colore purpureum
 prebuit. **C**um ergo digitus teneatur et torquetur
 in filo. quid torquebatur. hoc quod regis dignitatis co-
 lor est. **A**n hoc quod lana extitit antequam purpurea fieret.
 lane ergo assilat homo. coloris purpurei. ^{dei} qui sit in pas-
 sione fuit dum pateret in cruce sed passioni non sub-
 iacuit. **D**icitur enim qui et thava dixit. **N**on multi-
 plaret exemplum qui sit color torquetur cum lana. **C**ui
 cum omnes contradicerent. siluester dixit. **A**mpere ergo alio
 exemplum. **A**rbor in se habet solis splendorem. et

tum maduit. ictū quidē suscepit. splendor autē ab in-
tione inuicis existit. **H**ic homine patiente. deus
nulli passioni subiacuit. **V**idendum qui et syleon
aut. **S**i de xpō tuo pphe ista uatinnati sunt. tante u-
uisionis. et passionis. et mortis. causas siue uelles
Et siluester. **E**suruiuit xpūs. ut nos reficere. sitiuit.
ut auditati nōc vitalia potula mīstraret. temptatus
est. ut nos a tēptacōibz liberaret. tentus ē. ut nos a
demonū cultura dimitteret. uisus ē ut nos ab uir-
sione demonū defendet. ligatus ē ut nos a nōc ma-
ledictionis absoluit. **H**umiliatus ē. ut nos exaltaret.
exspoliatus ē ut nuditate p̄nc p̄nauitacionis m-
dulgentia tegeret. spineā coronā accepit. ut flores
paradisi p̄ditos redonaret. in ligno suspendit. ut
concupiscenciā in ligno gemitā dāpnaret. felle et.
acetō potat. ut hoīem ad t̄uā fluctem lac et mel in-
troducat. et fontes nobis mellifluos aperiat. mor-
talitatem accepit. ut immortalitatē suā donaret. se-
pultus ē ut sepulturas scōz b̄ndicet. surrexit. ut mor-
tuis vitam reddet. ascendit in celū. ut celi iamūā aper-
uuet. sedet a dextris dei. ut p̄cces credentiū exaudi-
uet **H**ic siluestro p̄sequete. uniuersi tam ip̄erator

qm̄ iudices et quid' iudei. in laudē siluestri unāter
 proruperūt **T**unc indignatus duodennus qui
 et zambri indignationē magna. dixit **M**uov vos
 sapientissimos iudices verborū ambagis tuedē. et
 dei oīpotentiā existimare huāna vanōē cōcludi.
Sed iam cessent iuba. et verāmus ad facta. **F**ul-
 tissimi nāq; sūt qui crucifixum colūt. nū ego nomē
 dei sciam oīpotentis. tuū virtutē. nec suffervūt saxa.
 nec audire valet quelib; creatura. **E**t ut me ver-
 dū comprobetis. taurus ad me ferventissimus.
 adducat'. et dum in eius aure nomē illud insonuerit
 taurus illico movet' **A**d quē silvester. **E**t quomō
 tu hoc nomē nō audire didicisti. **Z**ambri dixit. **N**ō
 est tuū hoc nosse mysteriū. qui iudeorū inimicus es
Adducit' igit' taurus ferventissimū. vix a centū hoībus
 tractus. **A**t ubi zambri in aure eius iūbū protulit.
 continuo taurus mugiens et oculos vacans exspuat
Omēs ergo iudei vehementer acclamāt et silvestro
 insultant. **Q**uibus silvester **N**on dei nomē protulit.
 sed nomē pessimi demōis notāvit. **D**eus em̄ meus
 ihesus xpūs non solū viventes mortificat. sed etiam
 mortuos vivificat. **N**am omidē posse et vivificare

non posse. est leonū. serpentū et ferarū. **S**i ergo
vult q̄ credam q̄ nomē demoīs non fuit. dicat
utvū. et viuifac̄ qd̄ om̄dit. **N**am de deo scriptū
est. **E**go om̄dam. et ego uiuē faciā. **S**ed si facē nō
pot̄. nomē demoīs absq̄ dubio noīauit. qui uiuē
tem om̄dē potest. mortuū viuifacere nō p̄t. **C**ūq̄
Zambri ad suscitandū tauuū a iudibus uigētū
dixit. **B**usatet cū siluest' in noīe ihū nazareni. et
nos omēs credēms in eū. **N**am et si p̄ems volac̄
posset. istud tamē nō valet profic̄. **Q**uēs igit' iudri
si suscitauit tauuū credituros se p̄mittūt. **Q**uē
siluest' orōe facta ad tauū auuē se applicans dixit
Quomē maledictioīs et mortis egredē iussu dñi
mī ihū xpī. in tuus noīe tibi dicat' tauue surge. et
ad armētū tuū mansuetus uerde. **S**tatimq̄ tau
uus surrexit et tū oī mansuetudinē abijt. **T**unc
regina. iudices. iudri. ac ceteri omēs conuēsi sūt ad fidē

Post aliqd̄ dies ydolorū pontifices ad impatorem
uenerūt. ductes. **F**atvatissime ip̄uator draco
ille qui ē in fouea. postq̄m fidem xpī utcepistis pl̄q̄
q̄m torrentos hoīes condie mēferit flatu suo. **C**on
sultente igit' super hoc **C**onstantiō siluestriū. uīdit.

ego per xpi virtutē cū ab omni cessare faciā lesi-
 one. **Q**uomittūt pontifex se si hoc facit credita-
 vos. **Q**uante autē siluestro sancto petro apparuit ei
 dicens **D**eturo descende ad draconem tu. et duo ps-
 biteri terū. **C**ūq; ad eum veneris. talit' cū alloq;ris
Dñs nō ihūs xpūs de virgine natus. crucifixus
 et sepultus. qui resurrexit. et sedet ad dextrā pa-
 tris. hic venturus ē iudicāe viuos et mortuos. **T**u
 ergo sathana. cū in hoc loco donet venerit expecta
Os autem eius ligabis filo. et anulo signū cruce
 habente desuper sigillabis. **M**ostrā sām et meoli-
 mes ad me venietis. et panē quē vobis ppauitō
 comedens **A**descendit itaq; silvester cū duobus
 psbiteris in foucā per gradus centū quinquagita
 duas ferens serū lārnas. **T**ūc draconem pōita ūba
 dixit. et os eius stridentis et sibilantis ut iussum
 fuerat alligauit **E**t ascendens iuenit duos ma-
 gos qui eos serui fuerāt. ut videret si usq; ad dra-
 conem descenderet. ex draconis ferore pene mor-
 tuos. et eos serū adduxit itolumē atq; sanos **Q**ui
 statim tū temploꝝ pontifib; infinitaq; multitudine
 conisi sunt ad xpm **I**terq; populus romanus. a.

monte duplici liberatus ē. f. a rultura demoīs et
a veneno dyaboli

Hys tū uideris cōflictatoribus de fide xpiana
sicut p̄mittit̄ mitis. et p̄siluestriū pp̄am de tūctē
ppositis questombz satisfacturē h̄ns victoris
deo coopante signis et prodigijs. mox exulat per
fidia. et exultat sancta m̄ ecclia. tripudiat om̄
Romanorū deuotio. per oēs plateas alleluja ve
sonat et gr̄az actio **A**d baptismū certatū tur
vit. deo gr̄as ubiqz canit **M**lū visu tūc t̄mit̄
qualit̄ abiectis ip̄ialibz uestimētis pedibz siluestri
p̄clusuris augusta l̄xena prost̄mit̄ ac deocu
lat̄ eosdem. lacrimis penitentię sibi dari deuotis la
crimis p̄ctat. **T**unc quoqz mira dei clemencia
posse uidere. **C**onstantinū tū uidiabz et illo toto
conuictu sūma uicinia auguste assurgē quippe
cum ip̄a iubilatiōis h̄mōi prima motrix fuerit
seu tantę promotrix vniūsalis gratulatiōis.
qua festiua letitia **R**oma per honorū tuū spa
na deū laudat̄ nō cessauit. et in voce exultatiōis
et confessiōis proclamare **D**eus deus et uerū
dei filius dñs ih̄s xp̄s **T**ribus uerbis.

m aeva psonantibz et pscuevannibus plures de
 mones egressi sunt ab obsessis corpibz **O**diues
 pompa. o felix gla. qua iam veyu pavens **R**o
 p magnifera. totius orbis caput coronatq; mi
 vifra. siluestri plantis prouoluit aqua salui
 fica baptismans abluat. **D**uwa te vix synago
 ge flectit et frangit. eccle caput qd' rysta e subli
 mit' erigit. et vix risti m imitoy qndā frontibus
 iprimt. ita qm rictis veynoy mudi. tabnaculis
 thovustātibz vobis miraculis xpiāna fides extolle
 tur. ac postois **R**omanoy pncipibz pter apostotam
Iulianū. paucosq; avariana hēsi deceptos. eccleia x'
 relectois efficit. **P**ontifex igit' siluest' ubi veymā
 s. helenā iam a dno misericordia consecutā suis
 vidit gembz prouolutā lacrimisq; pfulam. gaudēt'
 ac devent' ipām de terra leuauit. dicens. **S**urge
 filia dno grata tot lacrimis unydata surge confidēt'
Audi augusta. vide et melina auvē tuā et gusta
 o veyma qm suavis e dñs. **E**tua surgente. dems
 soq; vultu et ad epī vocē auvē pnbente. dixit epūs
Da nomē tuū. **A**t illa nomē vddēt'. sathane ab
 venūauit. ubi vctus iudeoy scimetū quo pucta
 + atq; r'pētē fontē baptismat' mtravit.

fuevat euomuit. xpm̄q; venata moȳ induit. **B**ap-
tisata est autem sc̄o die pasche tū nepotib; suis
augusti **C**onstantini filijs. vna tū **C**ratone et
Zenophilo iudicib; multisq; milib; iudeis atq; gē-
tilib; concurrentib; nobilib; et ignobilib;. semib;
tū iuuenib; ip̄o die dñice resurrectionis lotis la-
uacro regnānois et renouationis deuotis mē-
tib; oīpotenti deo grās agentib; atq; cōmētib;
Hec ē dies quā fecit dñs exultem; et letem; mea.
epulantes nō in sermōto veteri pfidie s; et ignora-
cie. sed in azimis sincere caritatis et euangelice
veritatis **A**b illo ergo die cepit ab omni po-
pulo romano orthodoxa fides venerabiliter exalta-
ri. nomēq; dñi nr̄i ih̄u cr̄isti per omēs terras
publicā ac inuicibiliter magnificari. **Q**ue nā lingua
explorare. que mēs excogitare suffinat quāta gau-
diorū p̄toma de oīpotentis dei munificā gratia
personabat tūt tempis militās ecclia deoq; deuo-
ta. que tam diuina per diuina t̄pa. p̄seruatiōnū pon-
deva de suis r̄uicibus uidebat amota. et ip̄erialis
culm̄is iam leui uigo suscepto qđ portāc cōstruebat
onusquisq; xp̄ianus reddita pace in dño gauderet

Tunt ab hymndis angeloz choris om̄ creatori
 gloria refertur in celis. tūc ex xpianoz p̄cordis
 gr̄ia actio p̄soluit̄ in terris. **O**m̄isa n̄pe res
 publica seu politica que p̄ tyrānoz varia disturbia
 meoris et civois ptulerat p̄us deim̄cta. nūc ut
 pius deus p̄vidēat. pie restauratiois ac consolati
 om̄ salutaria reprecāt fomēta. **I**nfuderat p̄re
 traxa pietas d̄ina m̄ris auguste. parit̄ et augusti
 filij m̄tibz zelū cū m̄asuetudinē. quātis uti publice.
 statū iāp̄vidē h̄rept̄ ac vellem̄t̄ amantudinē tyrā
 nira dissipatū. rebus p̄spere gestis sūma cōcordia
 refert̄. supbas hostiū aruitas iugo romane do
 minatiois subirent. et aīos fidelū diuquidē cōpeditos
 et atritos soluevent ac liberos redderēt. **F**elix h̄c
 dies utolenda nec vlla p̄mit̄y obliuione delēda.
 qua canones scōz p̄m̄ p̄mit̄y ordiūt̄. articuli fi
 dei p̄v̄ cōlitas xpianoz detantandas conscribūt̄.
 auliam h̄tici p̄ m̄cēnā p̄m̄ā synodū v̄uicunt̄
 et ab ecclia secludūt̄. catholicoz q̄ vivoz studio gēs
 m̄doz. liberoz et am̄ciorz in d̄m̄ nom̄ ih̄m̄ x̄m̄
 redderūt. et in qua die p̄ oēs p̄uicias exierūt edic
 ta ip̄atoris ac roānoz q̄ m̄adauerūt v̄n̄cūter

et statuerunt. ut ydolorum templa subirent. et ecclesie
xpianorum nup destruite restaurarent. **De appa-
rione signi crucis Constantino facta.
et de uinifici ligni crucis Inuentione.
congrua prosecutione breuiter hic miseru-**

Ao tempore quo constantinus augustus et helē
mat' eius pplusq; uonus sacri baptisma-
tis fonte uenati. orthodoxam fidem xpia-
namq; religionē solemniter assupserant. mī pluriā
pietatis ac pie deuotōis opa per coscē nouit' uena-
tos exhibita pro cultu xpiano congruētia. non
cessauit sup hoc. malū machinari callidi stupens
inuidia. Nam maxentius maximianū herculij ty-
uāni filius qui sicut ante dictū est a constantino
compulsus ad partes ultra marinas fugat. et tū
plena uisus esset oib; exosus factus fuerat. Hic
ecclesie ipyq; uonai ^{populi} pacem picipiens diabolica tra-
bie ferebat. ut q; infinita collata multitudie paga-
noy senatū atq; statū reipublice romanoy dis-
turbare moliebat. ac demde tyrānidē seu seueriā
sui. p'is in religionē xpianoy moluac' conabatur
Constantinus uero ad expugnandā maxentij potentia.

parit et ipsius confandam vesania sollicitus. sed
 romanorum strages veritus regnatorum formidans pa-
 vūp exterritus est. **E**gyptus ad deum devotū cor di-
 vigenis et p̄ces huiles effundens. orabat. ut pro
 nomē itamē auirper pec fidem dilecti filij sui ihū x̄i
 fidelium suorum nup venatorum caruab defendet. et vi-
 tionē suam in tuomas conjugatorum barbarorum
 potentē ostendit. **V**iva res dū pius ipator sic ora-
 none prolixiore et obnoxiore tentis aliquitulum
 q̄ sobore fuerat p̄uctus in supno vidit signū cru-
 cis in celo chorusco splendidoq̄ luic rotundatū. sed
 et inuictus ē anglim p̄fulgentē a deo destinatum
 assistentē sibi atq̄ ducentē **C**onstantē in hoc signo
 vinctes. **F**uit autē et xpm apparuisse sibi. idemq̄ sig-
 nū crucis ostendisse atq̄ p̄cepisse. q̄ figurā silēm
 faceret. et in p̄lys hanc pro signo vitorie semp̄ habet.
 atq̄ triumphū sic insignia conquirit. **E**usebius.
 q̄ pamphili ipatorem dixisse tū uirruuando. se
 refert audisse. nauuando videlicet q̄ circa merid-
 em declinatē iā sole signū crucis ex luic factum
 scripturāq̄ conseruatam ostensam sibi fuisse. f̄ in hoc
 vincte **D**umq̄ constantis m̄ se quid de hoc fiet

cogitaret nox supervenit eiꝛ dormienti xpꝛꝛꝛ ap-
paruit tñ signo. qđ prius oñsum sibi fuit in celo
Fussitqꝛ qꝛ hmoi signi figurā formaret. quo se in cō-
gressu pꝛeloz fidencius armaret **M**ane autē facto
sacerdotes xpꝛꝛ cōvocans. et ea que videbat et audiebat
narrās. de visione celesti consulcbat et ostensione **A**t
illi sacros libros producentes. hoc esse victorie signū.
xpꝛꝛ videlicet affirmabant. suaqꝛ dicta per scripta
pphetay cōprobabāt **I**nsuper et dicti sacerdotes exposu-
erunt et explanaverūt. quātā salutem xpꝛꝛ opatꝛ
fuerit pꝛ virtutē scꝛ crucis atqꝛ victoriā. ad cūctoꝛ
xpꝛꝛianoz gloriā pꝛpetuāqꝛ memoriā **H**ec nāqꝛ sumi-
veris triūphale signū est. omñqꝛ laude dignū. **I**n
hat quippe cruce certans xpꝛꝛ et moxēs. diabolum
debellavit ac superavit. hoĩmꝛqꝛ pꝛditū de gravu iu-
go quo tenebatur astrictꝛ. s. dialo liberavit ac ipm
sangꝛne suo lavit et mīcavit. atqꝛ pꝛ eiusdem scꝛ
crucis tropheū militibꝛ suis pugnandi et vincēdi
formā donavit **S**epultus etiā xpꝛꝛ pꝛ vivificæ
crucis triūphū. mortuos resuscitans cōvivificat.
Sed et pꝛ victorialis resurrexiois potēciā qua pꝛi-
ncipes inferni disturbans et enervās ipm spoliat

et cum preda non minima ligato principe victor ascen-
dens ad celos pompa triumphali comcauit **I**biq; ve-
sicens ad dexterā patris. milia milium militum seu-
matorum suorum. sub vexillo salutiferæ crucis in terris
probatorum uocauit. et in celis post uictoriā coronatorum
predestinauit. **A**d ostium. sue possessionis et uersu uictoris
in signa christus sibi uerseruauit. eadem preteritatus
et ostentus in signum dilectionis eximie quoniam uersu uictoris
est in die iudicii. singulorumq; merita discussurus.
fidelibus quidem nunc pugnantibus et perseuerantibus
in saluatione. a uersantibus autem et a ritamie legitimo
derelinantibus in exialem dampnatorum **E**t sa-
cerdotibus catholicis enarrantibus. et in aueris au-
gusti crucis in tonantibus potentia. **M**ox imperator p-
phetas de christo sic promissas admirabat magis
tamen de uisione per diuinam prouidentiam sibi facta.
letabat. et cadens in terram scuto fidei qua mun-
ebat signosq; crucis se signas humiliter deum deprecia-
batur. quatenus sine strage fidelium uirtute sancte
crucis preclum sedaret. ac sibi de suis hostibus uicto-
ria prearet **E**t quia fideliter peruenit. ideo deus
ipsum releuit exaudiuit **M**aximianus namq; callide

coꝑitans. quō uomanos deſperet eorūq; dolo caper̄
uiffit ut cōpoſitis nauib; denpula ſup fluum̄.
milinū pararet. et ſuppoſitis pontib; roꝑuaretur.
quos **R**omanus pplius m̄ſiens iprouiſe p̄cipitave
et in flumē dimiḡit. **B**ed xp̄iāmiſſimo auguſtus
Conſtantiꝑ iam de victoria quaſi ſecuro. ſignum
ruas. qđ in celo uiderat in fronte ſua deſignat. vexilla
militaria. in ſignac̄la crucis t̄ſſormat. et in manū
dextra auerſā crucē portat. ſicq; cū uomāis aduna
tis et in dño confortatis p̄xat ad p̄clū. **C**ūq; max
enaꝑ uomanorū tuncū p̄p̄m̄quave c̄n̄t ad fluum̄.
et ip̄orū p̄pendit apparatū ad p̄liandū paratū mete
roſtr̄nebat. **U**ui mox de victoria deſperans uirgen
tib; hoſtib; ſpū uirtutis iūtatꝑ. uſq; ad fluum̄
cōt̄ uomanos agitabat. **B**ed ſue fraudis oblitꝑ
artificiū. in ip̄m qđ uomanus paucuat m̄dit p̄cipi
tū. ibiq; gurgitib; flum̄is p̄foratꝑ miſtabilē finem
ſortiebat. **N**ec ullus ex utroq; exercitu p̄ter ip̄m.
ſolum legit̄ ibidem fuſſe pulatꝑ. **N**ec mirū cum
ſibi ſicut et p̄ri ſuo ſeuſſimo tyvāno maxiāno. pau
exualis mors et infernalis pena debebat. **V**erū
exercitꝑ maxentiꝑ uidēs ip̄m tam turp̄ m̄troviſſe

unanimit' in manus augusti se tradidit. romanoru
 q' ditioni se subdidit. **Q**umq' constantino reueren-
 ti roma tu solempni triumpho triumphus paratetur.
 et ingens ab utriusq' sexus psone octuvsus in vnu
 congregaret'. iussit ne sibi sed dno ihu xpo gratia actio
 daret'. et asscriber' victorie collatio. **C**onstantino ita
 q' considerato triumpho per signu cruce sibi collato
 precepit festinato conuocari magros in auro lapidi-
 bus q' pncipis eruditos. et artifices in hoc ope exqui-
 sitos. cōstitues vtro fulgore transformari i vexillum
 triumphalis cruce signu. qd labz dicit' et id a roma
 me pncipue uenari. **H**oc em signu belloru tenis p-
 nosius ee detreuerat. et exinde moris erat hostpm
 iperatore pcedi et a militibz adorari. **U**nde reor
 hac de causa. **C**onstantinu xpianissimu dinitus
 inspiratu. deca iperuy romai nobilissimu i signu
 mutasse cruce ad ecclie ornatu. **C**ruce vromai
 pntes et futur' visa salutifere cruce figura. scilicet
 sos rōpseuerēt ab ydolorū cultura. vniq' dū as-
 suesuerēt colē. in cuius noie viderēt ipatore ac sena-
 tum genua flectē. **C**ruo dicit' s. et auxiliatorē deo
 aduersus hostes semp hoc signaculo cruce platur'

† cuneisq; subsequētib; ad itēdū mōstrabat

utēbat. ac p̄cedētib; in ante bellatorib; ad fēv̄
dū cōmittēbanur. † ad tuū conspētū. vel pro victo
ria cōsequēda vel obtinēda p̄cē. singlis bona
spēs insp̄rabatur. **C**onstituit itaq; Constantinus
sm̄cros ac cētos sup̄ hoc opus significos qui. s.
vexillum crucis portavēt. et omēs ante tali se sig
no muniti p̄llitavēt. **F**ertur itaq; qd quidam
signū hoc fērens. sed inualestentibus hostib; et cō
trauēntib; exp̄auestens dedit illd' alii devehendū
Cumq; de p̄lio se subtraxisset. et a iaculis ne
ledēctur scēssisset ad latēdū. subito p̄russus itē
vit. **I**lle vero qui vexillū crucis tenuit intrepidus.
multis in eū iaculantib; p̄mansit illesus. **M**ulta
culose quippe hostiū sagitte fugebant in signo.
vix diuina fugabant a signifero. **C**uis occasiōe
de cētō vexillōz savorū portitores in p̄liorum
congressione fide firmiores veddebant. p̄ter qd
exiit verū p̄biū nūq̄m. s. huius signi m̄strū
in bello vulnere mortuū vel cladem captiuitatis
fuisse p̄sum. **I**n eius v̄i mēoria sancta nū cāt
ecclēsia. **C**ruce d̄m fugit p̄tes aduersē r̄

De Inuentione sancte Crucis p̄ beatam helenā.

Qum ista fieri ageventur. et per oia romanorū
 confirmata crucis attollevit p̄veronia bea
 ta helena deuotione plena ac diuinitus in
 spirata nec oblita qualiter beatus siluester in dispu
 tatione ph̄ita trophū sanctorū crucis excellentē cōmen
 dauit atq; constat in filius suus de maximo tyrom
 no postensum sibi crucis signū magnifice triumphā
 ueat h̄et frequēt̄ mēte p̄uactās. augustū adiit.
 dāu sibi licentiā facultatēq; m̄strari petiit. quā gita
 Iherosolimorū loca d̄m̄is vestigijs signata. valeat
 omni reuerētia uisitare. **S**alutiferū quoq; crucis
 signū. sicut et locū quo fuerat ueroditū sumā
 diligentia iuestigare. iunctūq; cultis uenerāndum
 congrua magnificentia sublimare. **I**nsup et loca
 sancta destructis ydolis per cunctitum a suis spur
 rijs et imūdijs expiare. uerūq; munificētia xp̄iā
 ne religionis cūctas m̄strare. **C**uius petitiō p̄icq; de
 uonomi m̄ris augustus p̄mptulus amuit. et ad uo
 tum que uoluit uelont̄ obtinuit. **I**git̄ a filio p̄cepta
 benedictioē uerūq; serū deferens donatua. iheru
 solimā p̄xit tū sua commūta pro salutiferē crucis
 requisitione. **C**uo tū p̄uenisset edorta s̄i spiritus

consilio. continuoq; ruitos pueritatis etatis iudeos
accessivi pueripisset **C**ruibus in vnu conuenientib;
nt' se conquebant. qua de causa eos regina
conuocauit fecisset **D**ns aut ex ipsis iudas nomine.
dixit **E**stimo q; vult a nobis discere. ubi sit lignu
crucis in quo ih̄s crucifixus fuit in tolle caluaria
videre ergo ne aliquis sibi confiteri p̄sumat et di
ce' **A**lioq; r̄issime scatis q; huius cruce misteris
publicans lex n̄ra protinus euertabit. et patiaru
tradimonu n̄ra seors funditus extirminabit
Zacharus vni auus meus p̄nunciavit symoni fr
atri mei. qui m̄ quoq; moriens itinauit
dicens **V**ide fili. qm̄ crux xpi fuerit tibi
requisita. mox illam manifesta. priusq; grauias
parans tormeta **M**usq; eni tunc gens iudeoz
prosperabit. sed xpianoz pplis exaltabitur et lo
ge lateq; d̄nabit. **C**ui ego dixi **D**ateu mi si vere
p̄ces n̄ri ipm̄ esse filiu dei cognouerunt. tunc ipm̄
p̄nbulo crucis affixerunt. **E**t v̄ndit **N**ouit d̄ns
q; in ip̄oru consilio p̄ntela mea nō uenerit neq;
consensit. qm̄ potius ip̄is cont̄dixit **P**harisei vero
et scribe quoz vicijs frequenter exprobrabat nec

palpabat. ipm crucifigi procurabant **I**psē vero
 terna die a morte resurgens. cunctis discipulis
 celos penetrabat **I**n quē stephano de nra cognatōe
 credidit. quē et iudeorū uesania lapidabat. **D**ixit
 eis igitur tibi fili mi precare. ne vel ipm vel discipu
 los eius audas blasphemare **D**ixerūt ergo iu
 di ad iudam **N**os talia nūqm̄ auduimus **I**
 tuto te requirimus ac petimus. ut si super aliqd̄ horū
 a regina tēptatus fueris responde ul̄ abscondita
 reuelare. studas oīno archana sileve. clausosq̄
 pertore relare **I**gitur tali p̄hito secreto colloq̄
 tito vocant̄ ab helena iudi i cōmū auditorio
Qui dū corā regina stentent. et sup̄ m̄rogata
 de loco dñe crucifigione lente respondissent. uata
 regina repente succensō foto iussit omēs perire m
 cendio vel m̄rogatione eius satisfieri desiderio
Qui mortē metuētes iudam tradiderūt atq̄ pro
 dentes dixerūt **H**ic p̄phete filius occultorū cognitor
 est **S**icut horū que posas archanorū nescius. **T**unc
 iudas tenet̄ et uigetur abdita pandē. sed ipē magis
 ra mouet̄ abscondē dicens **Q**uō lonū possim vob̄
 ostendē in hac etate mea uerenti. cū iam fluxere du

renti et amplius anni. q̄ ista de quibus pro p̄nti
querens acta fuisse quo tempore prout c̄m̄is ego
nōdū viuere poterā nec subsistere **C**ui regina **D**eu tu
n̄xū fame te perimā nec parā. nisi palam confi
tearis. qd̄ negare conaris **T**igit̄ ip̄m̄ p̄cepit in
puteū sicut iactari et ibidem fame molestia tur
nari **C**um ergo sex diebus illuc mansisset. seq̄ defice
re tedia sensisset. instantia plūma exnabi se p̄nt.
et indicatū se curē d̄m̄ p̄mittit **E**xtractus igit̄
et vesorillatus cū ad locū venisset ovōm̄q̄ sudisset loci
motus ē. sed et de terra avomatū fumūq̄ muris odoris
ascendens. testificatus ē. q̄ tamē elysaū tot̄ ānis
omultratus et hominibz̄ ignotus patefactus suo ip̄e sit
et veuelatus **T**ra q̄ idem iudas plaudēt ambabz̄ ma
nibus ac dicebat. **I**n veritate ih̄u criste iam didici.
et q̄ tu sis saluator mūdi m̄r̄ credidi **E**rat aut̄ in
diebus illis p̄nt̄ scribit̄ in eccl̄iasticis historiis. cōstruc
tum templū venere per **A**drianū virū imp̄e tyrā
nidis. romanez̄ nup̄ imp̄atorē. ut si q̄s xp̄ianorū
in loco illo voluisset adovac̄. deo venere vidētur sacri
ficare. **S**id̄quidē templum p̄nobilis regina fundi
tus fuit exrupari sp̄uancas eliminari. sed et locū

purgari precepit et avari. **N**ost hęc uidas pangēs
 se uulit' cepit fodē. fodiensq; viginti passus. tres
 cruceb; repperit in visceribus terre quas statim p
 magno munē regine festinauit offerre. **M**erum
 dum triumphale lignū cruceb; per cētudmale signū
 nūme poterat a reteris iuentis cruceb; disternere.
 rogauit dñi. quare per iudiciū mirabili verita
 tem dignare' ostende'. **U**nde factū est q; quedam
 uidua noīe libania. que pius fuerat iudea. sed defū
 ta. sed defuncto viro eius ysachar. synagoge spūta
 pfidia. facta est ecclie catholice filia. hęc illo tpe
 efferebat' ad sepeliendū mortua. **A**d eius exoluē
 da funealia **H**eruosoliōz conuenerat ecclia. non
 parū super onsiōne etaq; cogitatione. **C**ruce dñi
 sollicita. **I**n hanc hesitatioem seu ppli suspensionē
 positus vir dei **M**athariuis eiusdē ciuitatis epūs
 cupiens regine multū pplexē sollicitudine. plebisq;
 suspense salubrit' auferre mestitudinē. expēdit
 in celum manū orōm; fundens ad dñi. **A**ntistes **M**a
 thariuis et dixit. **O** deus omnipotēs qui p vniuersū
 filiū tuū dñm nōm ih̄m xp̄m salutem huāno gñi
 per passionem cruceb; conferre dignatus es.

et nūc in nouissimis tēpibus aspiciasti in corde fa-
mule tue **H**elene pquire lignū salutis in quo sa-
lus nrā pependit. et in ihm xpm filiū tuū dēū vi-
uū et verū credentes a morte ppetua liberauit.
ōndē nūc euidentē ex tribus hys crucibus. que tū
ad dñicam fuerit glām tuorūq; saluarōm fidelū.
et que cruceb; extiterūt ad seculē supplicū quātō
p viuificē cruceb; actatū. corp; hoc emortuū ex-
urgat rediuuū **H**ec tū orasset ex illis tribus
vnā crucē corporei adhibuit. sed nichil p̄fuit
Nox altā apposuit. nec signū quidem pro tūc
apparuit **T**ertio terram p̄sul applicauit. et ter-
renib; miraculū tūctis cōcurrentibus emittit
Mam reuiuiscens et quasi de sōpno mulier exp-
giscens oculos aperuit. surrexit. et corā omnibus
dō grās egit. atq; p̄ tale miraculosū famosūq; sig-
nū vitale lignū cruceb; esse singulis innotuit. **A**m-
brosius vō dicit q; iuentū crucē dñi ab alijs dis-
creuit. p̄v titulum illi reptum. quē pilatus af-
fixū crucei dñi supposuit **T**unc diabolus in acia.
constrabat̄ contra iudā voce querula dicens **Q**
iudā ut quid her omnia fecisti. iudexq; meos scario.

tibi contraria facere voluisti. Nam ille me suadente
 fecit perdonem. tu vero me veniente seu prohibente.
 pronuasti tuas ostensionem ad meam perpetuam confu-
 sionem. **P**er illum multorum lucrator sum auras. pro te per-
 de videtur iam lucratoras. **P**er illum iam dudum regna-
 bam in populo. per te miser expellor a mundi regno.

Advipramen vice tibi rependam. contra te cogitans
 alium regem suscitare. qui crucifixi fidei venunans
 tu pernis et tormentis te crucifixum faceret abnegare.
Quod quidem de uiliano apostata dictum videtur
 qui iudam iherosolimis episcopum postea factum multis
 tormentis affecit. christique martirem fecit. **A**udient
 autem iudas vociferantem diabolum. nihil penitus
 extimuit. sed constantem ipsum confundendo repulit.
 dicens **C**ristus te relinquet in abissis et extrahet ut
 nis eternis. **P**ost hunc iudas baptista et giratus
 appellatur et Marthario presule defuncto. iherosol-
 imorum presulatus officio deputatur.

Aurum tu venabile regina iam magis ac magis
 igne diuini amoris accensa. clauos domini non habet
 episcopum quiriaturum rogauit ut ad locum pergeret. ipseque sol-
 lantius inquit. **Q**uo tu peruenisset et ad dominum pres

fuisset. totum clauum velut aurum resulservit. et ex
fossi miraculis thorustauerunt **Quos** ille venient
accipiens regine detulit **Illa** vero genua flectens. et
ipos dominos clauos inclinato capite complectens de
cent' adorauit et expaui. magnificans deum qui
thesaurum desideratum. et tam diu sub terris occul
tatum. siccanti faule sue tam patens' ac clemens' vesca
uit **Idcirco** iam dea regina pmdicia certa signaqz
salutaria sui voti copos effca. in eodem loco quo tu
tem domini unatum titulo quem pylatus inscripsit. pa
uit et clauos repererat. etiam in uo tabulatu ap
paratuqz regno ostroi feruat. pro sacrisse crucis
ornatu **Salutans** quoqz pauit no pauua tuus
argentea thura clausam in eadem reliquebat etiam
sub summi sacerdotis diligenti custodia **Qua** nichilo
etiam sicut eadem regine dominus inspiciat. deaua
tis quide laquearibus et auris alnibus decorauit
Insup et instituit ac ordinauit sup sancte crucis iue
tionem singlari p omes etlias eius festu v. nos maij
annua reuolucioe papue deuotioe celebrari **Ad** et
alia religionis et deuotiois uestigia non par pen
sanda reliquit illuc regina veneranda **Na** reginam

60

servataz ibidem deo servientium. etiamq; matnavi
celestem vitam ducenū cōuentus veperit. q̄s ad p̄vā
dū vorās serviebat. succūctaq; more faūle curā sm
gularz gerēbat. aquā maibz infūdebat. tibos appo
nbat. hilarē vultū rōmuis ostēdebat. et q̄ntū deo
placat hospitalitas factis et exemplis ubiq; doc
bat. **F**uit sic orbis regina faūlorz xp̄i se faūla depū
uit virginūq; merita per devota obsequia sibi com
paravit. **H**ec est veruā dexte cycelsi mutatio mi
randa. q̄ tam p̄lustris ex augusto vidua pavit et
augusta sue gnōsitans oblita paupibus viduis pie
tatis et hūilitatis exhibet placita m̄stera. **H**ec civi
besat dn̄az dn̄a. m̄ xp̄i faūlas et ancillas ex illis
vna quasi servulis et humilis reputari neq; vesu
git religiosis in hac parte xp̄i cultoribz. religiosior
ip̄a cultrix officio marthe facta famulari. **F**icut
scriptū ē. **Q**uāto maior ē. humilia te in oibz. **V**ta
q; ex hinc in tā nobili sc̄ia gratia dii p̄vica succre
vit oīoda mentis industria. qua complevit illud
apli dicentis om̄ia probate. q̄d bonū est tenete. p̄t'
q̄d prius abrenūnata gentilitate. vidrozq; acita
te postvius sublata. postremo xp̄ianoz fidē lauda

veritate pre signorum varietate contemplata. usque in
fine fideliter et inuicibiliter obseruauit. **U**nipotens
post inuentionem sancte crucis et clauorum eius laqueus
inspirata. atque per omnem christianorum regionem extunc
usque in presens famosius notata. quasi lucina ac
tensa et super candelabrum locata. cunctos qui in domo
dei sunt plustrauit. **S**ed et velut luna in aestiva
matutina. tam nobilis et elegans una ex milibus
altam regina radiauit in caelis. **I**ntra rugosa
vexillum crucis lignique vialis. ac signi triumphalis
contra tuncos aduersariorum sublimauit infallibili.
victoria. super quo. deo semper resonat laus et gloria.

De sancte Crucis gmedatione et pfiguracione

O admiranda viuifice crucis glorificatio que
prius in peccatis reproborum. locus prophane
ad spectaculum ferendi erigebatur. nunc ob eiusdem crucis
salutarem gmedationem a christifidelibus in locus sacrate
propter singularem domine passionis gmedationem viuente
ter colloratur. et in frontibus regum decantatur signatur.

Olim fuerunt latronumque sanguine crux sedabatur.
nunc crux christi sacrate sanguine. auro exquisito
curudata. gemisq; pretiosis vestita decoratur.

In cruce nempe dñi. religiosū cor signatū et cō
firmatū gloriat. nus enā virtute xpīa9 saluat
Cruce etm xpī nobis totiq causa bñtūdis ē. hxc
nos a tentate liberauit curvris. hxc a tenebris li
beratos reddidit nos luna. hxc debellatos seu debili
tatos vestituit quicti. **H**xc alienos deo cōiūxit. hxc
longe pōitos proximōs fect. hxc p̄sumātes tūces
constituit. **H**xc discordie ē amputatō. hxc pacis cō
firmatō. hxc om̄ dōnoꝝ habūdans laugitō. **H**xc
tūcem ut in ea gloriem⁹ xpūs suo gestans hu
mivo pro vūga v̄gri nobis cōmendavit. **E**t qd
grande ludibriū fuerat ip̄is. iā grande m̄stium
est p̄is. **E**t vnde mūdi philofophus erubuit. ibi
paulo aplūs thesauū v̄ppit. et q illi visū ē stulti
na. aplō factū ē sapiā et glā. **A**ut em̄ nich glo
riam absit nisi in cruce dñi mci ihu cristi p̄ quē
mūdu8 crucifigū8 ē. et ego mūdo. **C**ruce igit
est xpīanoꝝ spes. cruce romanoꝝ victoria mor
tuoꝝ vsuūctō. cetoꝝ dux. cōuersoꝝ via. claudovū
baculus paup̄oꝝ consolacō hūilū iūicta tūno.
supboꝝ devotio. m̄fernoꝝ destructō. dyaboli p̄victō
mors m̄fidelium. vita iustoꝝ celestū cōfirmatio.

Proterea crux xpi varijs olim verbis p̄ch̄gā
bat̄. ip̄a n̄q̄ noīatur clauis teli. vertis arbor.
nauis maris. arbor danielis. palma fructuū
salomoīs. bac̄l̄s iacob quo trāsiuit iordanē. sca
la ascensionis. hamus quo leuiathan caput̄. tor
tulau quo xpi sanguis exprimit̄. cathara qua
demon saulis rōpestr̄ palus in quo suspens enc
us suspendit̄. thau quo frontes fidelū signāt̄
Candelabz quo tabernaculū illuīat̄ lignū aq̄s
marath dulcorās. virga moysi p̄ mare rubrū
iplm̄ dei ducens gladius ip̄m̄ goliā decapitans
vexillū ad pugnā colligens. **C**athedra xpi disa
pulos erudiens. clipeus iosue h̄ay ipugnās. eq̄s
aīcos dei honorās. liber mysteria p̄funda cōtinēs
altare oblationē acceptissimā utrip̄ēs **Q**ua
tuor brachia crucis. significant̄ v̄tutes qua
quibus extendi debet homo nost̄ interior **S**ig
nificat em̄ pars superior cavitatē. inferior hū
ilitatem. a dextris obedientiam. a sinistris paciām
Item ī quatuor eiusdē sc̄e crucis cornibz notāt̄ qua
tuor b̄nficia gētis fidelibus p̄v̄ cam redemptis
exhibita **S**ignificat namq̄ pars superior ianue

apertionem. inferior inferni destructio. a dextris
 gratie collationem. a sinistris peccatorum remissionem
Sub hys crucis stapulis obumbramur et abster-
 dimur. sub hys ab incursu accipitur et miluorum
 protergimur que sunt aere peccata. sub hys umbratulu
 salubre nos refugere vat. et nimium solis ardore fugat.
 sub hys quoque fouemur et alimur et ad perfectionem ferimur
Hys quippe predictis quatuor gemis. ornatur quatuor
 cornua crucis **Q**uere celestis planta. preciosior
 gemis sanctior uniuersis. **Q**uere lignum vite. quod solum
 fuit dignum fructu salutis ferre. dulce lignum. dulces
 clauos dulce pondus sustinens **Q**uere quod o homo
 vide quid de deo tuo sentias. vide quantum de eo pre-
 sumas vide quibus brachijs vitare caritatis
 redamandus sis et amplexandus. qui tanti te esti-
 mauit. immo qui tanti te fecit ac refecit **A**dde lacum
 enim suo te formauit. quoniam pro te in ara crucis obdor-
 muit et ob hoc sopnum mortis excepit. **A**dopte te
 a deo patre exiit et matrem smagoyam reliquit. ut
 adhaerens ei vno cum eo spiritus efficiaris. **C**rucis enim
 signum a te repellit excommunicatorem. si tamen corpus christi
 habeat inhabitatorem **T**u vero o christifideles in hac

artore vitali cotuemi vulnere pendentis. sag-
nem mouit. purnu vedimichis. tyrannus ve-
surgens raput habet melmatu ad osculandu
tor aptum ad diligendu. brachia exteta ad am-
plexandu. totu corpus expouu ad vedimedu **H**er
quata sint cogitate. her in statua vii cordis appe-
dit. ut totus vobis figat in corde. qui totus pro
vobis fixus fuit in cruce **I**n qua pietatis auctor
pendens testamentum condidit. singlis pietatis ope-
ra distribuens. **A**plis. s. p. senacione. iudis corpus
patri spiritui. virgini. panymphu. latroni p. ad-
sum. p. toribus infernu. penitentibz curam **T**bi
pendit expalmatus qui est vera palma victorie
spinis coronatus qui p. toru spinas venit cofrige.
ligatus qui soluit speditos. ligno suspensus qui
erigit elisus. **A**reto potat fons vite disciplina
redit. salus vulnertur. vita mouit omidit ad
tempus vita moue. ut ipetnu a vita omidever-
moue **C**hris sic exclamat de cruce **Q** homo
vide quid pro te p. tor. non e dolor sicut quo tu
tor. ad te clamo qui pro te mouer. vide penas
quibus afficior. vide clauos quibus confodior

et cum sit dolor tantus exterior. interior est planctus
 grauior. cum te tam migratū experior **Q**uo
 si crux xpi ad memoriā reducat̄ nichil tam du
 rum qd̄ nō equo aīo tollēt̄ **S**i uero dē quid
 bibit ad crucis paribulū qui inuitat ad celū.
 dulce fit omē amara **U**lc nēpe pro nobis opprobria.
 contumelias. uisiones. alapas. sputa flagella
 spinicam coronā sustinuit. crucisq; supplicū subie
 mīne p̄tinuit. et nos miseri ad nrām confusōm
 vno sermone fatigamur vtroq; verbo dicimus
Quīs creatura creatori in cruce moricū cōpa
 titur. sol obscurat̄ terra mouet̄. petre scindūt̄. velū
 templi diuidit̄ sepulchra apuūt̄. solus miser hō
 nō compatit̄ pro quo solo xp̄us morit̄ **O** bone
 ih̄u quid nbi et morti crucis. nos debuimus et tu
 soluis. nos petraui⁹ et ^{tu} luis. **D**oles dñe nō tua vul
 nera. sed mea **N**on tuā mortē sed meā infirmit̄
 tatem. dicens mī **N**onē satis p̄ter te vulnēatus
 sum. nūquid nō pro iniquitate tua grauius nimis
 affluctus sum **C**ur igit̄ addis afflictionem afflucto
 et plagato plagas adhuc influgis **N**am magis
 aggrauant me vulnēa p̄t̄i tui. qm̄ plage corp̄is

mei **S**eptem verba tristis in cruce protulit pri-
mū s̄ p̄ ignoscere illis z̄ **H**odie mecum eris in pa-
radiso **M**ulier ecce filius tuus. **S**ino. **H**eli-heli
z̄ **P**ater in manus tuas commendo spiritum meum. **C**onsumma-
tū ē **D**eus primū docemur iniurias dimitti **D**eus secundū
peccantes exaudire. **D**eus tertū pauperes honorare **D**eus
quartū salutem nostram desiderare **D**eus quintū ad deum
in necessitatibus clamare. **D**eus sextū auxiliū nostrum
in deo ponere **D**eus septimū vitam nostram sine debito
consummare **R**efert magister in hystoria. quod quatuor
ligna in cruce domini fuerunt misteria significatiois
Deb nāq; cruce fuit de cedro. stipes de cypresso
transversale de palma. tabula de oliua. **S**ignificat
autē cedrus altitudinem contemplationis **C**ypressus
sanctam boni operum **P**alma fructum iusticie **O**li-
ua lenitatem misericordie **C**ruata autē sit virtus
vultus patet in quodam magno principis notario. **H**ic
magus quidam decepit. et in locum secretum ubi demo-
nes aduocauerat duxit. promittens ei quod milites ha-
beret diuitibus. si suis acquiesceret consiliis **E**t
ecce vidit quendam magnum ethiopem super excelsū
thronum sedentē. pluribus de satellitibus eius circumstantibus

64

et ad predictū magrū dicens **C**uius ē iste puer
At ille **D**ñe seruus v̄r est. **C**ui demon. **S**i me vis
adorare et seruum temp̄m m̄i subire. xp̄m̄q; tuū ne
gare faciam te a dextris meis consede. **T**lle vero
cum xp̄ians esset. tunc se signauit. atq; se tristi ser
uū esse libe exclaimauit. **M**ox ut signū crucis edi
dit oīs illa demonū turba disparuit **C**ui statū
xp̄o et sancte tuū gr̄as agit. et ad dñm suū libera
tus et letus redyt **H**ic siquidē notarius cū postea
templū sc̄e sophie cum dño suo intraret. et ante sal
uatoris ymaginē orans utq; staret vidit dñs suū
q; p̄dicta ymago sup notariū oculos fixos habere.
et ip̄m attente respicit. qđ videns dictus dñs et ad
mirans iuuenē a dextera p̄te stare iussit. viditq;
q; ymago in illam it̄m se partem vertit. et super
notariū fixos oculos tenet **T**unc cū fecit ire a
sinistra p̄te. sed et illic oculos ymago voluit. et in
notariū sicut p̄us respicit **T**unc adiuuatus
a dño suo notarius ut sibi dicit quid apud deum
meruisset aut quid fecisset. p̄ter qđ ymago salua
toris sic ip̄m respicit. **D**ixit se nullus boni cōsciū
esse. nisi q; cū corā diabolo negare nolisset. v̄m

gestam per ordinem dno suo vertans **H**er in
transitu de laude seu recomendatione scē crucis
ad exortationē legentū et audientū edificationē.
paucis dicta sufficiant **N**unc ad historiam rede-
amus propositam

Post salutarem crucis inventionē. templiq; construc-
tionē. et ob perpetuam recordationem. partis
eiusdem ligni vitalis illuc repositionem. merito et
eoz que ad cultū dēi ligni p̄mitti ordinarōm. magis
ac magis amore cura vesidua loca scā vestiganda
Melena regina veneranda flagrabat. eademq;
singulāi desiderio affrābat gēplari **E**ru de sepul-
chro dñi descendens ab iherusalem deuenit usq;
bethleem. ubi coram presepio fuis deuoctis lacrimis
hūilit' p̄strata cū tripudio cordis ipm̄ venerabilis
est amplexata utrolens qualis' vix cū p̄ter hominē
incarnatus ac fasciolo infantulus ligatus. in codē
iacuebat inclinat' **H**er qd idem presepi. mag-
nis ac p̄ciosis ornamentis uestire. atq; deuotē studu-
it induc' **I**nsup et illd' stabulū seu duihorū. in quo
m̄ intermāta et virgo sp̄ maria peperit xp̄m nobi-
lis' iuxta regiam magnificentiā sublimauit. basi

lica regalibus stipendijs dotata desuper fabricata in
 tuus medio ditum presepse dñm venient pom statuit
 et excoli ab omnibus mandavit **D**emum perrexit
 nazareth ubi xp̄us fuerat educatus. et tū parven-
 tibus suis comisit. ceteraq; loca visitans. atq; xp̄i
 vestigia de quibus docent euangelia calcans. sm-
 gula speciali deuotione pertransiit et sollicita admis-
 tratione pro struendis eccl̄is. pro hys quoq; que ad
 dei cultū spectant augendis. sed et pro vicijs ac vi-
 dijs religiosis alendis quib; nra liberalit' imp̄t̄.
 adeo q; ubiq; caritatis et pietatis vestigia matrona
 virtutis reliquit. **P**eragrans igit' ac visitans
 per circuitū locis et castellis. plantis dñis s̄s̄tra-
 tis pactaq; laboriosa peritumatoe religiosa vigilia
 cogitauit festina p̄p̄aratoe **R**omā reperi. p̄iosa
 q; ioralia iherosolimis metu dño repta **C**onstan-
 tino augusto trāssere. **A**mp̄res itaq; vniuersa cru-
 tis quā sibi reseruauerat p̄ticolā. thetis argenteis
 rooptam vnacū dñe s̄a nuntis clauis aureis orna-
 mentis inuolutis. p̄longa t̄vaz spacia vedyt ad
Romana memia augustanaq; palana. **C**uius m-
 ortu sum p̄cedit filijs ip̄ator xp̄iamissis nū libris

suis augustis **R**egine neponbo. necnō et cū turba
senatorū romanorū nō modica **V**enerūt et ei
obuiā totaq; romanę dignitatis agmīa ad regine
reditū totis precordijs cōgratulātia. cāntis et lau-
dib; ad palatū ipām deducētia. **T**unc mox apud
thesauris suis. obtulit filio desiderabilia sup̄aurum
et lapidē p̄ciosū multū que serū detulit clenodia. a
Constantino maxio suscepta gaudio **C**ōplettes etem
turē cū clavis amoris brachys ac pans ostulis
impressis. tāto vtratus est hoz bñficio. q; sicut
cusebuis cesariensis refert. ex vno clauoz frenos
quib; vtrūq; in bello vestuit. **A**lios vō fabricatū
galce sue p̄mstuit. p̄ut olim per zachariā p̄p̄e-
tatū fuit dicitur **E**t erit in die illa qd̄ sup̄ frenū
equi ē s̄m̄ d̄no **N**onnulli vō asserūt ut gregorio
turonēn̄ clauos quatuor in d̄m̄to torpe fuisse. **E**x
quibus helena duos in freno ip̄eratoris posuit
tertū in ymagiē constantini **R**ome superminet vbi
collocauit. et quartū in mare adriaticū iactauit
Eo nāq; tēp̄e idē marē fluctib; intumuit q̄plib;
et cōtinuus effervuit tempestatib;. q; p̄pter frequēna
nausfragia vorago nauigatiū dicit̄ anxia **T**ūt

regina prouida misit dolens exordia. quantum
 clauū ptinē misit in pelagus confisa de dñi clemē
 tia q̄ huius clauū virtute sp̄s p̄elle q̄pescētur. et de
 m̄reps̄ factū t̄nquillū redderet ac quētū. **S**ed et
 ita factum ē dono dñe bonitatis. p̄ dñi clauū con
 tactū seuis morib; maris mitigatis. **U**nde usq̄
 hodie nauis dutū marē venerātes. et explicātes se
 nauigio ieiunys et orōmb; vacant atq; silentio.

Quātū constantinus augustus de consilio p̄recla
 re regne m̄ris sue cepit ecclias in vrbe roma et fo
 ris edificare. **E**ccliam s̄. beati ioh̄is baptiste que ap
 pellat̄ Constantiniana. **I**tem basilicā beati petri
 in templo Appollinis. et beati pauli in loco quo fu
 erat decollatus. vniūsq; corpus t̄rūdans eic̄ typo
Item extruxit basilicā in **S**usoriano palatio que
 cognoscit̄ **U**rb̄lin. in qua de ligno ^{crucis} dñi ueniēt̄ iussit
 collocari. p̄ter qd̄ usq; hodie ad sanctā cruce m̄tu
 par̄. et a r̄uthusensib; fr̄ib; p̄onit̄ inhabitatur.
Edificauit quoq; basilicā via lauīrona m̄ duas
 lauros br̄oy m̄m̄ maurellim et petri. **A**liasq;
 multas fabricauit ecclias p̄tiosis ornamentis deco
 ratas que hic omittūt̄ causa breuitatis. **G**ratia

verbo helena iam virtutibus et honoribus plena. velut
apis oposa que de diuisis floribus nectareū mellis fa-
uū in suū cōportans aluolū. pluriū marturū the-
tas reliquas plenas colligēs penes se reposuit inter
quas iuxta fertur cultellū quē dñs illis in vlnā terna-
rosus ē parit̄ includi studuit. **C**uius venerādis scōrum
reliquas ob insignē religionē sue natiuitatis p̄posuit
honoraē regionē. **N**ec mirū ipā p̄orsus fidei spei
et caritatis adauitrix credentū sollicita fauereq;
salutis om̄i seruida. nō tam per op̄vū pietatis exhi-
bitionē frequētē. qm̄ etiam per indeficientē sollici-
tationē cura sc̄e caritatis inuentionē excellentēq; vne-
rationē. nec nō et per diligentē reliquarū scōrum
requisitionē per latas terras et extraneas. fieret
etiā tandem nomē eius celebre sp̄aleq; d̄t̄ apud
ptes p̄prias per eiusdem vniuersit̄ caritatis atq; reliq; scōrum
repositiōm p̄o m̄d̄iali tā sanate regine p̄-
p̄nio. **S**icut odor nomine sue per oēs entias ori-
dentales s̄ et orientales vdolet ac manifestat̄. atq;
nomē ei⁹ velud oleum effusum vbiq; locorū diffū-
ditur et divulgat̄. **Q**uidē de ea nō im̄ito psallit̄
et cātat̄ in cātibus cāntorū oleū effusum nomē tuū

*Sequitur de quarta parte principali vide
licet de Inuencione et translacione bto
rum Victoris ac socioru eius mrm*

Quoniam Constantina christiana et constantissima
christiane religionis conservator audacisq;
zelator. periculis tyrannicis insultantibus
christifidelibus et adversantibus. et hinc qui impiam turbabant
et nuade tyrannice temptabant superatis et edomitis
parte quoq; per ymru reddita cu re publica ronoz bn
disposita. **U**ltimo et habito consilio myreno prima. anno mper
Constantini
vniuersali synodo trecentoz decem et octo patz catho
licoz ad hanc celebranda congregatoz. anno dm
m et xxii
vol m m
m' quos ut
fuitur fuit stus **N**icolaus myrenoz **A**rcps pro
confutandis **A**rii heretici dogmatibus simstuc sen
tentiis de filio dei in stla bndicto **C**ont' eius falsa
sectam perimz extirpandam **S**ymbolu qd dicit' myre
nu. **C**redo in vnu dru tu' temporis fuerat a p'ibz
catholicis editu. et ut in missa solemnit' cantaretur
institutu **I**nsup et ecclesys multiplicatis ac regijs sti
pendijs dotans. **I**am drus **C**onstantinus augustus ipa
tor pacificus, colla **S**enatoru multitudie no mima.
cu **R**omais prestannoibus a Roma distessit. iperij

Monarchiam pacifice regens summaque prudentia
municeam et conservans. atque sine resistencia quete
gubernans. **T**unc edificavit **B**isantiū civitatē ma
ritimā. adornans illā divisis fabricis et circulis voras
cam novē suo **C**onstantinopolim in vrbes orientales
p̄cipuā **S**icque imperij dignitatē **C**onstantinopoli tras
tulit. et ut totius caput esset orientis instituit et
voluit sicut roma caput est occidentis **D**eriveuitque
quod ad imperij **R**omani differentiā. vrbis **C**onstantinopo
litana nova roma vocaretur ad perpetuā rei memoriam
Constantinus igitur singula sollicitus agens. et pro
christiane religionis cultu sollicitus providens in partibus
orientalibus ubi periculum magis imminabat christifidelibus
propter avarianorum hereticorum se diffundens venenum. commi
sit illustrissime regine helene matris sue iam fide plena
iamque caritate filii et pietate pro christiano orthodoxis
reformatione constituens. ut sicut ipse pro christiane fidei
consummatione in orientalibus. sic et ipsa curam gereret in
partibus occidentalibus **I**mmixtus nichilominus eadem scilicet tro
phæum vitalis ligni rivas per eam mirabiliter iuncti
christianorum membris inferendi. omnium matrem corpora
nunc prostrata nec humata diligenter colligendi. colligam

q̄ venerabilis in locis conservans sepeliendi. atq̄
 pro veteris ac venerandis reliquijs eadē tā p̄nti-
 bus qm̄ futuris m̄dicendi. **S**imiliter et mūltos
 eidem deuote m̄ri quos in honore p̄clarorum mar-
 turū basilicas et ecclias instruxit et in ip̄is p̄sbi-
 teros. clericos ac m̄stros deo fauōlātes constituit.
 rētib̄ vō tyrāntia vastatorē dudū diuitas reuer-
 getur. **E**t ad hoc p̄faciendū sumptus et expensas de
 thesauris regis largitus matri conseruabat. **F**ini-
 bebat quoq̄ augustus singulis imperij sui dispen-
 satoribus et hys qui p̄uāt tributus p̄cipuē ut
 ad hoc p̄u opus auguste m̄ri sue de histo m̄stra-
 vent īperatoris copiose. **E**t d' et ip̄a sint' cura ḡta
 ab augusto filio sibi cōmissa totis p̄toribus ac
 deuotis obsequijs studuit adimplere. **A**ringens
 igit' se fortitudinē mulier sancta pambulauit
 ytaliam **B**ritāniā **F**ranciā. **G**ermāniā. riuam
 de sibi cōmendans atq̄ dimittens m̄spiciens gerens
 oīdam. **E**t tunc ciuitates p̄transiens et castella. de
 uenit ad **T**reuerorū p̄uē diuupta mema unde
sicut legit' Helena regina fuerat oriūda. **F**ini-
 bitur namq̄ sic in libro apum. **I**n vrbē ḡmaū

Treueris

Turuevensi totius Europe antiquissima ciuitate.
structura quedā inuabilis erat. que **Helene**
matris **Constantini** palatiū dicebat. **Hec** quidē
pigvantis fabrica ne ab inimicis potuisset in pe-
viculum ciuitatis a ruibz est destructa. **Hec** ibidem.

Illis nāq; pmanens regina religiosa cū comitua
sua copiosa sicut construebat ei **Constantino** lega-
tione fungēs vidit ciuitatē pro pte gentiliū vitibz
subditā prius xpifidelium cultibz deditā. **Quam**
mox studuit sub vnitare fidei catholicæ redmire
re. cucusas ecclias restaurat clericos et psbitos
qui pplm fidei rudimenta fidelit' docent monitaq;
salutis darent ordinar' **Curat** nū temporis beatū

Agrippinū pplō ciuitatis in epīm placum fuisse **Cui**
successit in regie presulatus magnæ sātatis vir **Maxi-**
ming a quo sūis **Arhanasius Alexandinus** an-
nistes ab auriama hēntis artatus et vsq; ad **Turue-**
vim fugatus honorifice susceptus est. atq; sup sua
pseruacione benignè consolatus. ipibz. **Constantino**
augusti hēsi auriama infetti. magni **Constantini**
fily **Ubi** quoq; p̄fatus **Arhanasius** symbolū dē-
mipit et eidem inscribit **Quicūq;** vult saluus ēē.

composuisse scripsisseque legitur. prout adhuc in beati
Maximiani monasterio prope **L**ivernum locus ostenditur
 precocitatis vestigio **P**ostmodum venerabilis regina verolensis quod adhuc gentilis esset.
 in dicta civitate **L**ivernensi plures et miras sub
 diocleniano et **M**aximiano tyranno truncatos nec
 dum debuit sepulture traditos. sollicita fuit eorum cor
 pora requirere. venerando eorum platonum de quo tunc
 admittente. de lacis. latrimis fossis et papiris quibus
 iuncta fuerant exvalde. atque sepulture prout dicitur
 honestissime tradere **D**einde versus rem fluvium
 descendens. devenit ad veronam civitatem que nunc Luna
 bina dicitur ibique de prelava **T**hebroz nunc legio
Cassii florentium malusium. suosque similitones pro
 fatos ante paucos annos cepit a maximianis militibus
 truncatos et in vive tellureque non servata cog
 novit hos humatos **T**uos de suis sedibus effossos
 ac levatos deventissime comedavit sepulture. desu
 per ecclesia fabricata. sed a posteris postmodum
 propter crebrentia nunc invaria sparsius
 dilatata **D**ebuit **R**egina grata ducere
 ad agrippinam que nunc **C**olonia metropolis dicitur Selonia

urbis famosa. mucmensisq; illuc corpora sanctorum
s. **Gerome** satorumq; suorum de presbitero **Thyberorum**
collegio paucis antea temporibus misera. et a lu-
toribus in purum purita. que simul collecta sumis ho-
noribus regisq; magnificentia et gloria sepelitur
in domo matris basilica quam construxit votunda fabrica
in loco s. ubi nunc eorum paginam solennis memoria.

De quorum quorundam principum corporaliq; residentia. sancta Colonia
dicitur horum utolens purtonia **Legit** in scriptulo
historiali q; quodam tempore **Eusebius Colomen** episcopus
Nimio capitis dolore vexatus ad presbiteram **Thyberorum**
matris **Gerome** ac satorum eius pervenit ecclesiam. ubi cum
devotione quo poterat inciperet versiculum qui dicit solum
in laude beatorum matris s. exultabit sancti in gloria. tunc
primo ex abdito sanctorum visum est letabitur in nubilib;
suis **Idem** pontifex audiens et laudem deo acclamans
de pulvere loci ipsius capiti suo imposuit et salutem incepit

**Qualiter beata Helena ad Trojanorum
menia que nunc Sanctis descendit.**

Quem pmeritata Regia deo atq; suis meritis
propter officia beneficiumq; reliquos eorum presbiteri
plurimum placens. et hominibus honorata de **Colonia**

descendit ad Troie mioris que nunc xanthis appellā
 est memia quoz pestrutās et inuestigās abstrōda.
 upevit exenia mīgavetaz plimaz s. rōpa mīm
 dūsa. nū palustria demisa seu uerōdita **V**a pūcla
 vorū xpī mlitū pūmtevy videliq Ortoris inuicti
tū Laurentis triginta cōmilitombz illustribz supme
moratis de Thybeorū gmine. iuxta dictā Troiam
 inuētē **G**ermāne pemptoz rōpa lonis humētibz ac
 palustribus inerta uelut obliuioni tradita p **R**egi
 nam mox inuenta reuētē detecta st a requeuentibz.
 atqz postenslonē seu significacōm dīnam cultis re
 uentibz et uidentibz agnita **S**uequidē rōpa deuotē
 collecta subius fundamentum basilicę per eandē **R**e
 gnam desup exstruere pro deuentibz reliquis sūt
 reposita **A**nno dñi Laurentis. septis vel tūteu 307
Ita qz pūclata stōrū rōpa p paludes et humida pta.
 sine viginti ānos inhumata iacuerit. **M**erū qñ
 pūnotata uirgīna beata s. helena cura collectionē
 rōpū mīm iam dēoz fūisset occupata. sed et de con
 structione basilicę pro tantoz xpī mlitū uenānone
 uideret angustata nō mīm. ne dū in q cultus in
 peduerit ab illic ordmato **C**leuo scit in una parte

paludis festinato construi **C**apellam. quatinus
in eadem diuinū celebraretur officium. quoadus
p̄ncipalis ecclia sollempnē inchoata per eadē duo
tam reginā p̄ficētur. **E**t fuit dīa capella in modū
ruutis formata. et ut ad ip̄am per xij vel tūc' q̄
dus ascendit' ordinata et hoc idē. quia situs lon
dite **C**apelle ueumaticus erat et aquaticus. p̄p̄
q̄d' inferius fieri iussit forauitatem quādā subt'
vancū q̄ conductū magno stratū lapidibus
ut aqua palustris guttatim per terre venas
influens per hunc meatū sanlius efflueret et
paulatim dilaberetur. ne pauimentū capelle sup̄
pedibus calcantiū lubricū humidūq̄ redderetur
de cuius capelle mutatione seu trāspōne p̄cedit'

Remissis itaq; p̄mittendis liquet q̄ ecclia
xanthen' **I**mpiali misericentia primo sū
data sit et dotata vixit ab helena beata m̄re
Constantini augusti diuino inspirata prout usq;
in presens dicta xanthen' ecclia libertatib; ip̄ialib;
insignita gaudet et honorata. **S**ed eius isigne p̄
positus xanthen' habet sedem sil' et auctem **A**udia
conatus in ecclia maior' **C**olomen' metropolitana

nec indignè plane talem sortitus ē illis dignitatē. sed
 in honore scōrum **A**lybeorū mūm p̄re r̄tis abolm̄ p̄
 latus r̄cedit et installatus **I**nsup̄ et eandē x̄antem
 v̄nēabilem nimis v̄dit̄ etiam. ipsiusq; famā ef-
 ficat̄ p̄lavā mors et passio gloriosissim̄ m̄ris **D**ic-
 toris suorūq; cōmilitonū r̄ypalū ibidem quiescen-
 tū de quorū natalino gaudet et p̄pat̄ auxilio **G**ov-
 nat̄ nichilomin⁹ eiusdem lūm̄is p̄sonarū pl̄itas. p̄
 latōrū s̄ r̄anoītorū altr̄astavūq; d̄ino cultui man-
 ipatorū v̄riet̄as **H**ec et idem locus. nomē adhuc
 retinet p̄ magnificū ac r̄lebre. a p̄mōrū fundatorū
 coet̄erū videlicet **T**roianorū nobilitate. p̄p̄ter quos
 nō tam x̄antis q̄m **T**roya francoz d̄r̄a ē ab m̄ha-
 bitōz posteritate. de quo sup̄ius exp̄ssim̄ ē l̄uadus
Aya gaude **T**roya plaude de tāns r̄ūpharōib; **I**
 ipsi nāq; p̄cellentes p̄r̄s v̄ri p̄ris sedens tui. p̄r̄s
 v̄ri v̄ri portendentes. qui te m̄lto nobilis m̄signi-
 uerūt p̄r̄ sc̄e f̄id̄i tuorū salutis p̄mordialia. q̄m p̄p̄o-
 tentes olm̄ p̄n̄ipes tuos muros et at̄em̄ualia s̄b
 lūm̄is erigentes. gladio quidē s̄e p̄r̄n̄gētes. sed n̄lla
 virtutis m̄d̄ovalia tibi relinquerūt. **I**sy vero pari-
 fici m̄lites tui bonū tamē etantes et laudē t̄nsitorā

vulnus calcantes eternam gloriam perlegerunt et in
hoc exemplum salubris veram sequendi victoriam tibi per
viderunt. purpureo tuorum mureo deto membra tua
deducant. **S**ed et tu yanitē enlia tāta suffulta
gracia detāta pte et exulta maiore letitia. ppter
indulta tibi de sctō victorē tali tātoq; spenali pastore
seu pntore. de quo scribit vera ppheta n. s. zacharia
Ere vū oiens nomē eius **T**e etem martir emittit
et edortus celus de fimbis orientalibus nū suis sodali
bz egressus. ad tuas paludes omduasq; latebras
detinavit vbi terras tuas. tenebras melleis fū
des sup mudes fontū bene fructos et limatos
lumine fidei plusstravit. ne q; bonis spūalib; et tem
poralibus nō mediocrit' honestavit **T**e pte rris
crlis curāposis ac finitimis privilegis legitis
egregisq; reliquis detent' adornavit. atq; totā
gētis principib; nobilib; ac milib; in curia tuo
sedentibus. eiusdem scti victoris intuitu p̄tulit. isup
et vsq; ad apicem Romāoz nomē tuū famosū id
didit **I**nq;mo p̄nobilī p̄minentiq; tue metropoli
Colonic de sctō Severone suisq; soris gaudēt. nō in
merito reliq;az vigore penes te utōditavū. hōre

congruo consonavis. atq; pari merito fidei spei. et
 caritatis. apud deū et homines proueluris. et i dno
 glāris **Q**uis olim palustris nūc plustris o xant
 ten cilia luminū tuorū nobilitatē p sborū sublimū
 venustatē narrare sufficit. a explicare valet phale
 rata gratiaue qualib; eloquētia **P**resertim. nūppe
 pui meriti sit stōz mīm gesta locaq; verbis et veri
 ditis hystorijs extolle seu gmendari. si nō singlorū
 cultoz facta. mīm vidant opib; p passionū tollerā
 tiam et opum bonoz pseuerānam congruē vel qdmi
 no ē ipoz meritis et ptribus pōmū instantiā uiderē
 venturū et in forib; exnē. mūdū iudicaturū placari
 necnō et per elemosinas cotidianas assiduasq; lacri
 mas. nū mortificatiōe carnis concedat pōz macias
 expiari **H**oc ē em in cruce dñi nri ihu xpi spiritua
 lit' seu vlygiose gloriari. et pōse cruce pōnoē realit'
 et copiose nū **C**ollegiū pūccis egregiū atq; cūctū
 p virtutū incolis vīrandū constat **T**ota detota
 huius igit' cruce insignia ac mīm pōma vīrac iu
 git' p qz pōnima ad celi palatia possis mīre felicit'
Bata prorsus helē caritatis et hospitalitatis
 opibus plena. cōsumans explensq; fidelit' hys

que in mandatis a Constantino filio suo suscepit
et que spiritus sanctus ei inspirauerat cura reparandis
et erectioes ecclesiarum. cura reliquarum sanctorum collectio
et exaltatio. cura ecclesiasticarum personarum pro supplic
tione diuini cultus dispositiones et ordinationes. et
cura religiosarum matronarum. uirginum. uiduarum. pu
pilloz pauperumque ceterorum largas administrationes per
elemosinarum liberalium in egenorum sinibus abstentiones. Ta
dem post longas orientaliu finiu circuitioes. iam
quasi ueterana fra limina Romam uenerat. inde
Constantinopolim peruenit. ubi tunc Constantinus augus
tus filius eius uisitat De quo quidam Constantinus bonus
Ambrosius episcopus ita dicit super psalmum 138. Constantinus mag
ni meriti est apud deum. quia primo Imperator uiam
fidei et deuotionis principibus deliquit. **It**e beatus
ysidorus episcopus in Etymis suis dicit ipsum Constan
tinum uiam felicitatis tenuisse. Unde et **S**ic Constanti
num catholico sanctorum annuntiant. et festum de ipso cum solle
mnitate agunt 21 die maii. **N**am tricesimo Imperii sui
anno contra pausas perlatum. cum in Nicomediensium
ciuitate fuisset ingressus. languore puerum dormiuit
in pace **D**ixit autem Constantinus annis sexaginta quibus

obitus Constantini
anno 337

tū imperasset āns tūmtrano. mē sibq dētē diebz
xi post tēpora rreandōis mūdi. s. ānoz qnqz mliū
octingētoz vīgintiqnqz Anno vō dñi **Tricētesio**
vicesimoqnto **De obitu beate Helene.**

Tandē cū deuota regina helena ānos etatis
sue pēgisset octoginta iuūmīs vacās et ovōi
bz regni celestis auida. audiuit vocē xpī sponsi sui quē
semp a mauēat quē cōcupiebat. dūctē sibi **Quē**
ge pēra aūca mea. formosa mea. colūba mea et vī
Quā vocē ut audiuit. deo grās egit **Costāntinūqz**
filū suū accersit ad se fecit quē de pietate zelanda
et amāda misericordia. atqz de gubnāda re pub^{ca}
pānsite plimū sollicitauit et de singulis prudētē
informauit **Cūqz** essent in ore eius bñdōnes et gra
tiaz vefusionēs celū respexit ih̄m iuocās. q̄ p̄ntē
p̄tūqz intellexit. felicēqz sortita dorminonē cū xpō
p̄petuā in celestibz habitura māslonē q̄ntodētō kalē
das septembis et de seclō migravit **Anno dñi tre**
centesimo octauo dētō **Hicqz** gloriosa vīgina vpa
vatē orbis et illuātrix ecclie ad p̄hemē trāsūit ip̄
vū in oīm agminū b̄toz vcepta ḡsōtū dāns oībz
exemplū. q̄ non nisi p̄v p̄ios labores p̄uenit ad reli

obijt sancta
Helena

palatiū In quo priuarchaz pphauūq; iā gseruta
ē p̄mū. q̄z st̄pta cū dilectū que uet̄ diliget̄ v̄uol̄.
et post paululū mox inuenit̄ ^{cū sp̄sa} que dilexit̄ In sup
et ap̄loz m̄m̄oz meuiut̄ p̄lava s̄onui r̄onubemia
q̄z p̄cavitatis et pietatis insiḡna legis euangeliū
post r̄ouersionē suā idēclmabilia tenuit̄ vestigia.
sed et eoz̄ culpa. venerāda fidelibz̄ ḡstituit̄ deuotōē
p̄cipua Confessorūq; nullatenz̄ se meritis defrauda
uit. quoz̄ plures exulatos ad suas sedes in pace
reuocauit̄ **M**arginū nichiloz̄ utriūq; pudicitie co
aptat̄ q̄a postq̄m salutaū s̄ac̄metaliue bap̄tisma
tis lauaculo regenerāta fuat̄ et iniuriata nulli p̄ca
maritali ḡngro credit̄ copulata. **S**ed et viduarz̄
st̄anz̄q; r̄otinentiū collegijs colligari meuiut̄ quia
in carne p̄cet̄ carne uixit. et m̄ carnales uicia
carnis nesciuit̄ **I**psa nāq; m̄dū uexit. m̄di m̄
r̄onupiscēnas nō dilexit̄. **T**ransgredi potuit. sed tr̄s
gressa nullatenz̄ fuit̄ **E**t sic oibz̄ om̄ia facta om̄
meuita ḡpauit̄ et p̄mia

De sepulchra eiusde

In quadā ḡmet̄ **C**romira q; post eius felix̄ dormi
tiōm magnus **C**onstātinus filius eius ip̄am in t̄plo
ap̄loz̄ qd̄ **C**onstannopolis exstruxerat monu

metis clavis sepeliri mandavit. et exequias eius vi-
 gilijs sanctis et orationibus deuote solemnizauit. **P**orro sa-
 uere uirgines illuc degentes quatuor mensis beata regina
 dum uixit astantes. et per semetipsum quasi faula mis-
 trans. post mortem diuini rati laudibus extolletes bea-
 ta predicabant. et in celis coronata sine cessatione
 proclamabant. **I**n alia tamen legitur historia quod Con-
 stantini ipsam regina honorificentia in uia laurica
 Rome in ecclesia sanctorum marci **M**arcellini et petri ma-
 rinos lauros tumulauit. ubi ei sarcophagum por-
 phyraceum inue magnitudinis et opere ~~con~~structum
 fieri desuper ordinauit. que sic possunt concordari. scilicet
 quod sancta helena primo apud Constantinopolim tumu-
 lata postmodum uero fuit in Roma translata. huius
 sanctorum sanctorumque de loco ad locum translationem nemo mi-
 rat. qui **C**onstantini cuncta perscrutat. modernis
 temporibus caput eiusdem beate helene **R**egine in ecclesia
 maiori **L**ucensi reperit. et aduenientibus illi peregrini-
 nis ostenditur. **De reginatione beate helene.**

Helene Regine sacratissime uita uirtuosam
 dum adhuc in carne subsistet sollicita fili et la-
 boriosam. que plene uerbis extollit. **P**roferuntim

tū plures **R**egine nobiles. venerabiles. ac notabiles.
emente vite deoq; grate fuerūt que dūm in spūate
sūp̄moite. varia dūtaxat in suis sedibus tenobia.
cōstruxerūt et mōstria. nō tamē eaz fama seu mēo
via per orbis terraz se dilatat spacia. sed latet infra
sedū suaz limā. **H**ius autē famosē vtrūq; testōma a
fine usq; ad finē xp̄iane religionis credibilia facta sūt
nimis cōvututū insignia utolens om̄iūsalis mat̄
etilia de sua t̄pudiat olim v̄p̄atvite p̄maria. neq; p̄
eam legit̄ fuisse serūdaria que manū mittet ad tam
fortia tantaq; m̄tēt industā. **S**uapp̄ de sue fortitu
dine constancia m̄ paradisi lilia ḡtulat̄ ubera et m̄
grata sponsi iam iorūdat̄ ubera velut p̄m̄ticia. si
teruis mulieri forti ḡpata quā salomon figurans
liquido. dicit p̄vūbiorū ulnō. **M**ulierē forte quis muc
met p̄vūl et de vln̄s fimbz p̄vūl eius. **E**t cura finē
subditur. **M**ulte filie conḡgauerūt diuinas tu sup
gressa es om̄isas fallax ḡvaria et vana ē pulchri
tudo. mulier timēs deum ip̄a laudabit̄. **D**ate ei de
fructu manū suaz et laudet̄ eā in portis op̄a ei.
Quis sacr̄issime regine meritis et p̄abus. m̄ tā
varia p̄icula nobis obuiantia. pax t̄cedat̄ t̄phaia.

pax inq̄m cordis. qua nō mūdo sed deo in interiori ho
 mine placamus **T**erū pax corporis. qua vitis et cō/
 ruptis carnis resistamus **E**tia pax temporis. qua
 tranquillā vitā pagamus **I**tuatō hys medijs ad ih̄lm
 celestē que visio patris interpretat̄. et qua b̄ndictā vitā
 om̄i molestia deucta p̄firuit et gl̄or̄ in celesti curia.
 puenit valeat **D**ominatē nob̄ gr̄a dei et saluatoris
 n̄i ih̄u cristi qui est sup̄ oīa secula deus b̄ndictus **A**me

Et sic est finis

[Faint, illegible text on the main page]

[Red initials]

[Red initials]

H

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

[Faint text]

46

Sequitur de quinta parte principali
videlicet de varijs euetib⁹ ecclesie dei pa-
pue tamē p̄sentē ac loca eiusdem

Hec beate helene Regine atq;
magm Constantm eius filij Au-
gusti felice in dno obdormacem
sta mater ecclesia plures et diuas perpeffa fuis-
se legitur pressuras. vastaciones et cūfiones
in partib⁹ p̄cipue gallicanis. siue p̄ hmos
et super⁹ patuit. a quib⁹ **Angris** oppressa fuit
et obsessa **Coloma**. postea p̄ **Normanos**. ano
dno **Centingetesimo**. **Octogesimo**. p̄tūt pa-
ganos adhuc et impios tyrānos. qui sicut in
cromca martiniana legitur p̄ quadraginta a-
nos gallia deuastates. et deinde p̄ franciam
Lotharingia **Stridania** vel **Stridena**. **Berma**
maq; peruagātes igne strage. ferro q; cōsup-
serūt. s. **Colomā**. **Treuerim**. **Angris** **Itm**

hians. Secundu[m] aut[em] temporib[us] Imperatoris ka-
roli terti[us] In quib[us] p[er]suis et fragorib[us] d[omi]ni
Normanore de Norwegia p[ri]mit[us] ortore te-
porib[us]. n[on] dubitat[ur] quin et panthe[m] t[un]c
eccl[esi]a cu[m] totis dispendijs s[ibi] p[er]tinerit. pa-
rib[us] viuis. scissuris ac rapinis soletiq[ue] pe-
dierit. exceptis h[is] q[ui] postea vastata fuerit
m[er]ito necno et alijs m[er]itis ac ifortunjs
ingruentib[us]. p[er] m[er]itib[us] temporu[m] subs[er]ps
deklarabit historia **A**nno na[m]q[ue] mille-
simo octogesimo p[ri]mo robusta fuit d[omi]ni p[ar]t[is]
t[un]c eccl[esi]a. et usq[ue] ad terr[am] coflagrata pl[ur]imes
ab helene Regine temporib[us] quo ad iactata
fundam[en]ta reparata Nec sufficit q[ui] miseria
super miseria[m] accumulata. q[ui] pauc[is] annis in-
terductis. et h[is] que circa structuram iam d[omi]ni
basilice necessaria videbant[ur] dem[um] erect[is]
et p[er]fectis. totum[us] videlicet Anno mil-
lesimo. Pentecimo nono omnia v[er]o p[er]fla-

1081
omnib[us] da
Eccl[esi]a d[omi]ni

1109

ma absumpsit edificia. **F**orsan ideo. q̄ p̄mittit
 te deo thesauris tot annis illis absconditis et oc-
 cultatis sub terra. nondum publicatis fuerat et
 agnitis. Lenatis et exaltatis in p̄anctū ecclia
 p̄ signo sanctorū martirū **Theodorū Victorū**
 s̄ et sociorū eius recolenda mēoria **I**nsup
 et armariū seu vestiariū cuius locū p̄nūt oc-
 cupat altare beati **Vithonij** pari disparuit
 robustioms igniculo **Q**uia videlicet p̄notū
Thesauraria s̄c nobilis et **Imperial** ecclie
 p̄anctū antiqua cōservabant p̄vilegia. for-
 stran et illic thesauri sui s̄cūca locabant. carta-
 vid. romitorū/retorūq̄ libroz ac cartabilloz
 varios apparatus cōmētia **I**n hac horrenda
 cōflagracōe quidā **Gucko** clericus. et alter
Galekinus laicus interierunt igne p̄forati **I**
Interimatis ergo sic p̄mittit edificijs ecclie
 maiorib9 et minorib9. atq̄ q̄plurimū deser-
 tate p̄vilegijs ac q̄ minimētq̄ testimonijs

antiquioribus una cum clonodis aliquibus et iocis,
libus a multis retroactis temporibus usque ad illud
tempus resuante pro sanctae ecclesie mo-
nasterii antiqua nobilitate. **postmodum** **Reverendus**
vir **Dns** **Herbaldus** tunc eiusdem sanctae ecclesie
basilice **Abbas** adit **ppm**. **Idriam** tunc
qui cepit **Anno Dni** **M^o CC^o L^o** vel circiter
eius cognovimus super infortunio quod accidit et ex-
ponit quod ecclesia sanctae ad nobilitate antiqua
fundata solemniterque dedicata nunquam quidem pen-
ta incendio devastata fuisse. suaque gloria **pssti-**
na primata **Propterea** supplicatione et con-
firmatione privilegiorum veterum **Consuetudinum**
Immoque **prope** prefate sue pervenit ecclesie. **pe-**
tus instans eas quas consueverat ignis liber-
tates ecclesie in suo robore permanere. **Quiaque**
petitionem ipsam libenter annuit antiqua privilegia
ceteraque necessaria confirmans et ratificans
omnia **Consideret** etiam diligens lector

qd licet a prima fundacione p̄ncten ecclia pluribz
 insperat casibz pluries fuit in edificijs alia
 ta. consecrationesq seu dedicatione reuerata. p̄p̄
 antiquozz tamē cortabellorū robustiones pro
 p̄nti due consecraōes d̄mptat seu dedica
 nes ecclie p̄ncten exoptz prioribz reperunt
 testimoniā scripto probabiles. ¶ **Quarta** Consecrat
 fuit celebrata Anno d̄ni millesimo **lxxxij** prima
Indictō sexta septimo ydus **II Octobris** Im **1083**
 perate **henrico** q̄rto. **H**uc quide consecraō fact
 fuit a **Reuerendissimo** in xpo p̄re **Gregorio**
Strepo **Colomend** in honore sanctissime ac vic
 toriosissime **Virg** beate q̄ marie p̄petue vir
 ginis et principaliter sanctissim **Victoris**
 m̄ris p̄m̄ spalis eiusd ecclie in q̄ corpate
 reḡsat ac ceterozz sanorū eius **Reliquorūqz**
 quorū ibidem relique cōm̄ctm. ¶ **Alia Secūda.**
 vero consecraō vel dedicatio in p̄ scriptorū ro
 pertorū testimoniā facta fuit Anno d̄ni **Nullimo** **1128.**
Centesimo **xxv** **xi** **Et Augusti Imperad**

Lothario tertio. a Reverendissimo in xpo p[re]s[bi]t[er]o **N**or
berto **M**agdeburgen[si] **A**rchiepo[scopo] **S**ancten[si] eccl[esi]e
quondam **S**ancti ob rogatu[m] **F**ruzeria **C**olo
men[si] **A**rchiepi[scopi] sub **B**odifido **P**ropto atq[ue]
Bodifone **D**ecano **I**n honore **S**ancti ut prius
add[it] ex devoc[i]o[n]e in honore **S**anctae **M**arie mag
dalene **A**g[er]ter notat hic residens et absens. p[re]s[en]s
s[ed] in eccl[esi]a **S**ancten[si] p[ro]nobili **D**eo **S**ervus. atq[ue]
futur[us] in posteru[m] sup[er]veniens q[uod] ab hac vltima
c[on]secratio[n]is eiusdem **S**ancti **V**ictor[is] **S**ancten[si]
eccl[esi]e **D**edicationisq[ue] die p[re]ced[ent]e **B**asilice **D**edi
cations die s[ed] longa post tempora in die **S**anctae
Marie magdalene c[on]sueverat celebrari **Q**uia
postmodu[m] **D**edicationis festiuitas **I**nno **D**ni
Millimo **D**ucentesimo **A**ctogesimo **q**u[od]o **i**nfla
fuit a **R**euerendo in xpo p[re]s[bi]t[er]o **S** **D**no **G**ermano
ep[iscop]o **S**abmen[si] **V**icario in sp[irit]ualib[us] ac
Suffraganeo **R**euerendissi[mo] p[re]s[bi]t[er]o **B**iffidi **C**o
lomen[si] **A**rchiepi[scopi] in **S**ancten[si] p[ri]ma post die **N**a
t[iv]itatis **S**anctissime semp[er] **V**irginis **M**arie

Impar non est hic omnimodum silentio quod al-
 tare beati Victoris antiquum quondam ~~ita~~ stans in
 veteri choro videlicet in loco quo primus in medio
 chori modernum pendet lumen candela brum quod
 corona dicitur et cuius pariter ecclesie nunquam
 tunc stans retro prefati ^{beati} Victoris altare. poste-
 rior extiterat pars ecclesie nec primus ecclesie chorum
 ulterius extendebatur. Postea matris consilio
 habito quo chorum extendere nec modus tunc
 videtur. nisi proprius consentiret. cuius tunc
 immo chori iamdem pars posteriori inherens
 fuerat et totum Imperio quo requisitus atque ro-
 gatus prius. ad instantiam Capituli tunc bono
 scilicet Victoris loci prius deferens annuit et co-
 sensit aliqui. Undeque ipsorum sue retrois
 accorato. claustrum quadrangulum et ob id
 pariter caplum murum tunc ~~pro~~ ^{pro} claus-
 trum ducto per pediculus tunc murum tunc
 ut **I** duo superincorato Choro sumptuo-
 se ac sollemniter edificato summo simul et altari

chori confirmato cum tabula contra dexteram dextram
altaris supposita. predictum chorum pariter et altare
Venerandus in xpo pater dominus Albertus magnus
Episcopus Parisiensis. vires graves in spiritualibus et in
Solomonem in illorum scripturis quorum prius honore co-
secravit. **Itaque** illi summo altari incluse sunt reli-
quie sanctorum plurimorum. scilicet **Ioannis baptiste Adamo**
Septem videlicet **Petri Pauli Andree Iohannis**
Jacobi fratris domini philippi Jacobi quibedi et Ioseph
dei Terentii dignitatem nostram. scilicet **Walterii Vic-**
toris Beronis Cassii florantii ac aliorum plu-
rum theobaldum nostrum **Stephanum Iohannis Pau-**
li Cosme Domiani Georgii Panthracii
Stedii Aquilii Berti Curia Benigni
Gregorii principis sanctorum **Walterii** nostrum
Fabianum sebastianum Walterium Albium Gerald-
donum Danicolum vitalis et Iustinum Ter-
quidam Confessorum videlicet **martini Thomasa-**
cy liberii Paulini Adimbandi Terentii
Decem virginum videlicet **cecilie priscie**

Sabine Tharise Walburgis Margarete Ursu-
 le Propetie Petronille Marie magdale-
 ne Et aliorum plurimorum miris Confessorum
 atque virginum quorum nomina propter vetustate
 hanc legi non poterat **De tabula aurea**

De tabula aurea sciunt tam patres quam
 futuri quod Reuerendissima in xpo pater
 dñs **Ermino Colomeu Thurepus** bñs Vic-
 tori deuoto ipsam tabulam parari mandauit
 p̄m̄q̄ accepit sed morte preuenit non perfecit
 Colomeu ad Thurepus successor ipsius opus
 exque ad finem usque perduxit **Miltare** q̄
 bñs **Victore** tunc longius non p̄tendebat q̄ ip̄a
 capsula q̄ usque ad utrosque fines altare ap̄t̄a fuerat
 sese extendat Sed nobilis vir **Bodofridus** **Godofridus**
 de hucke p̄uocatus p̄t̄us p̄cedens fecit altare **de Bueche**
 plongerit circa capsula aurea hinc et hinc **propositus**
 scilicet miris capita ponens in locum sub an- **Santenis**
 no depicte **Insuper** et fecit sup̄ tabula aurea

atq; super beatorum nostrorum capita suis in locis
composita quoddam receptaculum in quo beatus **Victor**
totam capsam reponi fecit et conservari. **Tertio**
et coaptari fecit ad tabulam. capsam q; **quiter**
et ad **Reliquiarum** prefatos loculos duas ia-
mas interius et exterius depictas. quibus
capsa. tabula. uterq; clauderetur secundum **Re-**
liquie et operabatur. **Quoniam** ad de capsam
et tabula solus ecclesie thesaurarius habebit
in custodia. **Adversum** cum talis tantorum beatorum
nostrorum thesaurarius. tam larga circumdatur auri
et argenti gemarumq; copia. omni reverentia
digna et custodia. merito profundo vno ac ma-
turo debeat esse commendata. **Est** hic etiam
considerandum q; **Reliquiarum** sanctorum capita multum
prefato posita suis suis titulis assignata **vi-**
delicet caput illud quod q; habet duo scripta
de sanctitate beati **Victoris** est. alterum vero qd
dicitur vno scripto de sancto **virgine** undecim
virginum est contubernio. **In** cuius rei testimo-

nud datum offerentibus ^{osculum} ad predicto capite in dante
 Augustini solemnitate Et ad recolenda q̄ poster
 prefati pp̄ti **B**enedicti nō parvorum scriptura
 caritativa beneficia. subpus esse terminē in q̄
 ma parte d̄i receptaculi q̄ perpetua sui
 memoria **E**timiliter et ad veritatis iudicia p̄
 missorū in predicta tabule oratione scripta
 sic habetur **I**d̄ incepta d̄m̄e memorie
 Illustris **S**olemarq̄ archiep̄us Victor
Hermoms **De duob⁹ corporib⁹ muctis** ^{her dona}
^{pornaui}

Quod ad in ecclesie p̄dicti admario
 veteri seu vestario. turbinis p̄amine
 in terra accidisset ad infima fuisse ^{plures} q̄m
 fovea alia humo repleta nec tamē taliter
 repleri se ^{per}mitteret q̄n̄ semp̄ sup̄actata terra
 se deiret patensq̄ fovea p̄maneret **T**am
 dem de quorūdā coplio d̄i loci terra p̄v
 circuitū distoorta fuerat totūmo. n̄cndit
 sub p̄amine defossi mop̄ abdito reperia
 fuisse duo sc̄orū ^{mirū} corpora p̄v certa signa
Hoc est. ad ornamentū et involūmētū anḡ

in bono loco lapideo velut in lectulo condita
Hinc quidē corpora decent et reuerendissimā
Sed capsa pro sanctōrum chorū decore sunt repo-
sita. **A**eruptamē isto nō obstante deo sic ordi-
nate transactis annis aliquibus **de** decessorū
elis. **N**ay aliud cuiusdam miris corporis et inuictū
pompina vestitū ad calcis. caput precioso
Quod transfudit ut decuit **R**euendissimū in x^o
ep^o d^{no} **Philippus** predictus **S**olomon
Scripsit. **N**os quoque tūc tempore panicole
qui floccellos sanguinis huius miris armis capere
vires in eius monumento vidimus hoc vobis quod
fuerit estis scribimus ut credate in similibus
quod nec vidimus nec scripsimus. **+** **R**otū pre-
terea sic omnibus partibus ac futuris quod **S**imo
a **S**tatuitate dⁿⁱ **W**illimo **D**ucetissimo vno
Secundo **O**ctavo **et** **S**eptembri **C**onsecratū
fuit altare nomⁱ chorū a **R**euendo in x^o
p^{re} d^{no} **ep**o **E**stensi in honore b^{at}

Marie virginis sancti Iohannis ewan^{te} neno
 et beate marie magdalene **C**ontinetur id est
 et altari **R**eliquie. s. de vestimentis beate marie
 virginis scilicet uniceij et vitalis mⁱⁿm. **D**e
 vestib⁹ etia scilicet **S**tropham p^{er}thomris. scilicet
 q^{ue} **B**odehardi **A**ntiali et **E**phisanij confes
 sori atq^{ue} speciose virginis. scilicet et mⁱⁿstru **V**ire
 mⁱⁿ **T**ubmⁱⁿ et valerian **B**ercoms ac so
 coru^m eiq^{ue} mⁱⁿm. cu^m reliquis scilicet **R**egine virginis

In eod^{em} scilicet **N**icolay **A**ugustin et **R**e
 duardi ep^{iscop}u^m. scilicetq^{ue} petri et **A**lyxam
 mⁱⁿis atq^{ue} bernardi abbate **D**edicatio
 vero s^uam altare in choro d^{omi}ni scilicet. quod
 consecrauit **R**euend^{us} in xpo p^{ater} d^{omi}n^{us} **A**lbert^{us}
 ep^{iscop}us **R**ansponen^{sis} vices gerens **A**lex^{andri} **C**o
 lomen^{sis}. in honore scilicet **V**ir^{ginis}. beate **M**arie
 virginis. sanctiq^{ue} **V**ictor^{is} et socior^{um} eiq^{ue} **E**st
 in d^{omi}nica p^{ri}ma post festu^m **T**raⁿnitat^{is} beate
 marie virginis ut patet sup^{er} **H**ec sunt

Indulgentie predicti festi De veteri dedicacione
Iamq et karena De translatioe ad Quina
diaginta dies et karena De consecracioe vo
ana et karena **S**umma horu duo Iamq
quadraginta dies et tres karene Sciendum
quoq; qd ad quondam festu translatiois beati
Victori esset in vigilia dñi sordid in q; ppter
comadencia instantis sollempni festi no
potuit couenienter die suo celebrari **D**avido
Renovissimq; in xpo p; dno **E**usebio **E**p
opus **S**olomonu ipm festu transulit in
feria p;mo pcedente sollempnizandu ad
a clerici q; a laici **E**t dedit omib; tunc
sd Victoru eccliam visitatib; **I**ndulgentias q;
diaginta diebu **De quibusda corporib; incte**

Ut at beatoru **T**heodoru m; m; d; q; b; q;
supus patuit p; p;ue tamē subitus
et sup; quinu p;anctose quiescenciu p;ro
cuna deuota corp; cultore experiat; uenit

et cordis miris uigis memoria celebrior ha-
 beat. **T**unc qualiter adhuc spera ea quae deest
 aliquorum postea corpora in eadem reposita sunt
 basilica stilus prosequatur. **N**am sic veri-
 tas dicit. **N**emo accedit lucernam et ponit
 eam sub modio sed super candelabrum ut luceat
 omnibus qui in domo sunt. **o**ppeditur et congru-
 um ne huiusmodi gratia quod in huiusmodi sancti
 ecclesie suis diebus suis reuelare dignatus
 est. sub obliuionis regulis regatur sed ipse
 legentium comedari nudius. atque scilicet
 tunc candelabrum clare audientium auribus in-
 sonari. **U**niversorum igitur christifidelium
 innotescat caritati quod cum dudum sub ignorantia
 et nubilo tectum et pene tunc incognitum
 habetur. **U**bi beatorum miris corpora. qui una
 cum glorioso principe suo **V**ictore. scilicet **B**asilio
Sancti ecclesie speciali prouiso apud
Troyam francorum quae nunc sanctae dicitur

minim exaperuit. recondita esset et hincata
Fidesseu ad de hoc nulla scripta serues sup
esset crebis ut quidam mendis ecclesie pface
varis qz vastacionibz intercepta seu ppedita.

Et ecce dū mediu silentiū teneret omnia.
mox dūce mētionationis Anno Nullimo du
cesimo octogesimo qūto Imperate Fride
rico pmo. ad iam panteū ecclesie pars orb
ialis ob suū vetustatē ruine id pprima rino
uanda solentia exponeretur sub ipis funda
mēti vasta soliditate vbi nec alia corpora cosue
uerat nec poterat sepeliri nobilis quida
stōre corporū tēpāna dūna pūdenca
vptq. ista copiose. qd infra spatū tam
loa qz tempore artū satis et breue fore dū
et septē martirū ^{corpa} tertis inter signis euidenti
bus mēdys mueta celebrat atqz deuote fue
rūt in coasas tūslata quoz capita qz integ
poterat haberi dūent ornata sacris spali

Anno Dni
1784.
reperita ij.
Martyrum
corpora, sub
Ferdinando pmo
Impatore.

resuadunt. **¶** Unde veritate seniorum ^{mox} co^operi
 ma esse relatione. qui solebant asserti per
 per posterios ad posterios audubat forma fama
 curere. q^o b^o Helona p^oma p^ontem ba *Helena sub*
 filice fundatrix. sub fundamento ut prius *templi finto*
 patuit eadem collocauerat. **¶** Hinc aut *repositit cor*
 relationem et assertioni magnam fidei prestat *pora martyri*
 argumentum. q^o transfactis aliq^o annis ad m *ex locis pal*
 occidentali parte supra d^o basilice nouum *atib; transl*
 chori turindq^o testem debet opus oportu
 m^o. mox ibide^o su^o fundamentu^o foderetur
 et hinc eiceret^o **¶** Alia corpora sanctorum
 sunt inuenta modo costu. Ita q^o ad eadem
 parte id p^onotata anteriori q^o posteriori
 basilice tot martu^o reperta su^o corpora
¶ Nulli dubiu^o q^o etia^o locis m^omedijs reliq^o
 stoz^o martu^o corpora in pace sepulta co^oq^o
~~et~~ t^o tempore quo diuine placuerit q^o
 uidentie reuelanda. **¶** Nec dubitet
 q^o sup^o memorata leges curiosus lector

quoniam per posteritatem hominum quoniam suarum suc-
cessionum temporum longiore gesta sunt plu-
rimorum memoris commodata. posterorumque sicut
audierunt omnibus nullo penitus inueniente
scripturae testimonio posteri iudicauerunt.
¶ Unus obsecro christifidelibus populus per orbem
terrarum longe lateque diffusis litteras et
scripturas ignoratibus ea que ^{sane} fidei sunt audi-
tauerunt. **¶** Aliquid quoniam qui in carnalibus ea
supererat oculis viderunt. **¶** Quia non omnes
omnia que scripserunt aut alijs predicauerunt
oculis suis viderunt nec ea ipsa ex libris vel
scripturis quas ignorant habuerunt sed po-
tius sicut dicit apostolus. fides ex auditu. au-
ditus autem per verbum fidei. **¶** Et dominus in eu-
gelio beatus quoniam non viderunt et crediderunt
scilicet per auditum. **¶** Quapropter et nos poste-
ri posterique nostris credamus que necdum car-
nis oculis vidimus. fidei tamen religione

forma nō ambigua sic omnia mūtu dei
 q̄uit voluit fuisse completa. **P**er ip̄ius
 nōpe cōsilia seu decreta facta sūt omnia
 q̄uis ex innumeris ^{caducis} paucis sūt q̄omibz pa-
 ti facta. Deo vō omnia mūda et apta. **R**ecole
 lector q̄ sine ip̄o nec foliū de arborē cadē
 nec auricula de celo descendere. nec herba
 minutissima e terra poterit cūmperire.

Notent hic panaticole q̄ sūt vsqz in fine
 scāli nō recedat ab eoz mūtia qualiter
 a Trojanorū veteriorū descendunt
 origine. sic ne clerus panatenū credulus
 contēptū postorū pagnie. ymo verius
 efficacia et celebris panaticole sūt de pa-
 ritū panorūqz ibiberit ~~in~~ visceribz
 de beatorū Victorū ac s̄riorū eiqz quosqz
 terminū mūdi venient dysterne non
 poterit. neqz diffidē nouerit de tā notorie
 rei geste veritate et vsqz ad posterorū p̄qz

tot & annos manifeste divulgati. q̄tenus te/
natus inheret mēorie ne dubitetur. atq̄
per nos plerumq̄ verbis et ~~scriptis~~ scripte
op̄tibus et futuris p̄p̄tolis verus publica/
tur ut deus in suis suis m̄ribq̄ nūc & sēp̄
glorificetur. **S**ed & forte dicitur **C**irca
sca Helena dictorū m̄m̄ corpa sub funda/
mētī latētibq̄ voluit humare et nō potiq̄
in basilica quā fecerat ut morū est alioze
corpa tumulāre vel in altaribq̄ ad alijs ec/
clēsiē locis secretioribq̄ eadem claudendo seu
tēp̄ruando curavit occultare. **¶** Ad hoc
faciliter respondet. q̄ quidā in hīs per
religiosa regna foris agebat̄. nulli du/
bitū q̄n̄ hoc ip̄m sp̄s sc̄us ad id m̄q̄ loq̄/
bat̄. **¶** Omnia quidē sciens deq̄. q̄d̄ pre/
viderat eidē insp̄nauit locū videlicet
illud ad sua basilica varijs p̄secutionibq̄
temp̄statibq̄ ecclēsiē sc̄e superueniētibq̄
quāq̄ depopulandū deuastandū deser-

tandū. et ex consequēti talis ac tanta thesaurū
 ab infidelib⁹ vel igne circumata in cineres redi-
 geretur vel effusus ex terra per tyrānos dis-
 traheretur vel certe sic prius in ~~scilicet~~ sterquil-
 limū palustre pueretur ad finē ut tot mēz
 mēria de terra tolleretur. quāmodū de
 plurib⁹ mērib⁹ soli deo cogitē legimus qd ad
 cōpa dispersa nec mūta ~~et~~ cōtigisse. **U**aluit
 ergo mulier sancta ut ad tempus sanctorū
 relique sic in abditis fundamentalib⁹ pansa-
 rent et celaretur. quousq; in tu dei suo tēporē
 rursus de locis suis pulluaret et eorū ossa
 reuelarentur sic et ut ~~per~~ sanctorū mērie de
 scōrū mēria p̄sencia sollemniz mēria lau-
 des personarent atq; per illorū p̄dicātia
 in aduersis tueretur. **Q**uiapter nos
 sanctenses clerici et burgenses terrā sanctā
 calcantes. calcamēta de pedib⁹ vest^{ris} soluite
 id est affectiōes operū mortuorū de cordib⁹
 vestris eiate. **V**enerūt etenim ad hūmū vram

quibus potentes. imminere prelio manibus
vestre gladium porrigentes. de quo saluator ait
in euangelio **N**on ueni pacem mittere in terram
sed gladium **N**on utique pacem. sedus s. ieiundi
turnens et concupiscentes. que sunt carnis cala
ameta mundi inuimeta. sed magis ueni mit
tere gladium spūs quod est uerbu dei inuimedi
nos et attingendi contē carnis rīphas et de
licias. contē mundi pompas nequicias absconde
di quoq; curas supfluas et corruptions secu
lares **I**n qua gracia beatissimi pectoris ac
defensores uestri **T**heba mīres maluerunt gla
dio cōfessionis sponte colla sua subdere qm gla
diū repugnacionis et pacencie de manibus
suis p̄tere per que mundi gloria strauerūt et
eternū nomē acquisierūt. **S**olidem igitur
et nos am arripentes hinc anapite gladium
sic uti potentes in bello nobis constituto. sic
tes qd sic ap̄tus ait **N**on coronabitur nisi qui
legitime certauerit id est constantē contra

carinis illecebras mundi fallacias et demonis
 versutias pugnando usq; in fine perseverant
 quasi dicit paulus p[ro]liator fortissim[us] Nō
 aliter q[ui]m certando et perdu[er]ando quisq[ue] salua
 bit[ur] et coronabit[ur] Parū videtur homin[es] in ter
 ris p[ro]pter sterū m[un]di p[ro]nciā temporaliter grati
 lari. nisi detur ip[s]is etiā eternatē in celis m[er]it[is]
 angelorū frequenciā de eorū sonitate gloriai

**III. De structure et altarib[us] hac varijs inclusis
 Reliquijs**

Nunc de supradicte p[ro]prietate eccl[esi]e structu
 ris et altarib[us] mencio et inclusis eiusde[m]
 reliquijs p[ro]ter et postea repositis alijs atq[ue] alijs
 me[m]oria dignis dicendū atq[ue] sciendū **Et**
 dū ruinosa orientalis pars eccl[esi]e p[ro] firmi
 ori fundamētō et edificio sup[er]edificando samo
 ri restantaretur pariter et pilaria duo de
 fundamētō prominētia ab utroq[ue] **Et** hori la
 tere stancia simul quatuor faciētia sūt erecta
 Anno d[omi]ni Millesimo Trecentesimo No. 3396.
 nagesimoseyto que cōtinue subsequētib[us] annis
 cōpleta sūt atq[ue] perfecta una cū Cancellō

pella. **S**untq; consecra a **G**egemino **A**dolomeu **A**repo 1083
Anno dñi millesimo **O**ctogesimo tertio **A**cta
 Idus octobris **I**te a dextro latere altaris sancti
Crucis sub cancello predicto consecratu est al-
 tare nru regu s. **T**asspar **W**elchior et **B**althasar
Inclusosq; sunt illic reliquie sanctoru confessoru
Siluestri **S**eruaui **N**icolay **M**artini **G**eneri-
 ni **R**emigii **T**imbrofii **C**lementis **H**erberti
 et **E**gidii **I**n sinistro vero latere altaris
 eiusdem sancte crucis sub eode cancello constructu
 est altare in honore beate **H**elene **R**egine su-
 daricis ut sequenti est eccle parietu habens
 has inclusas reliquias scoru s. **S**tephanu pro-
 thomii **L**amberti **L**amteu **A**ntoii **P**anara-
 cy **A**nthonii sanctoru **I**mmocentiu et **S**epte
Dominicu **A**nne tua pmissa altaria fuerut
 consecrata per **R**euereudu dñm patre **E**p-
o domeu epm **A**nno dñi millesimo quadri-
 gesimo primo **I**po die **P**etri et **P**auli aposto-
ru quoc; **A**ruz prefata ab eode sunt epo
 primo sequenti anno consecrata
Proterea sciendu q; ad veta eccle parietu

fundamentum in qua predicta quatuor pilaria
confam debebant apertum fuisse. repta sunt
ille duo corpora iuxta semina collateraliter
postea sic et multiplici probatione dia potest
Vere locus iste sanctus et omni digna veneracione
Rursus notandum quod in loco quo promittitur altare
sive Helene constructum est. s. ante **A**ltare fuit
quondam ante nom pilaris fabrica altare p^u
ud quoddam postea quod supra testudine contine
bat sine celatim ad quatuor basibus submixta
Habuit et idem altare per circuitum quondam
per unum cancellum de una base ad alteram ten
dente **S**ub quo quidam altari dicebatur olim
corpus beati **V**ictoris postea fuisse atque per
plurimos annos ibidem quiescente **B**ed et ab
illo loco postea translatum fuisse dicitur et in
quodam sarcophago sub altari beate **M**arie
virginis prope fonte baptismatis locatum
ubi iam dudum filia memorata requiescit humatum
Apost hoc die corpus eiusdem beati **V**ictoris in
illud nobis capelle quo nunc parvas uap

taculid supra summum altare. s. in **T**horo car
 ten ecclesie locaretur tunc pluribus astantibus
 et videntibus quaedam pars ossium minorum vesti
 mitorumque ad cineribus eius in signum spectum mō
 rialis eius in pretecto remanserat sarcophago
Et ob illam causam locus ille **S**epulchrum beati
Victoris usque in hodiernum diem nominatur. **¶**

In dextra ad pars occidentalis ecclesie in nichis *Turris San*
 reformanda deponeretur et per quendam *tenses.*

Bartoldum sanctum ecclesie **S**colasticum multe
 pecunie pro turri reparanda de frissa fuis
 sunt collecte tunc idem sarcophagus rursus fuit
 aperta atque sup̄ memorate reliquie p̄ter
 illas reperte **I**tem quibus etiam pars s̄c̄e **L**uce
 dnd est inuenta quod beata helena Regina
 ip̄i corpori beati **V**ictoris miris talq̄ pro
 condimento regno vice videlicet aromatū
 creditur apposuisse prout in reliquis ossis
 apposis legebatur totum.

Ergo supradictum beati **V**ictoris corpus ut
 p̄mittit̄ inuenta et ob cultū sollemniorū **R**ene.

rentie in laudem dei saluatoris nostri que preu-
lialiter ac familiariter in nostro victorioso **Victo**
re patrone tuo suis socijs laudare debemus in
quadam capsula que dicitur gemmarum precipuarum
preciosorumque lapidum varietatibus et adornata
repositum est et undique clausum ad perpetuum de-
tus ecclesie sanctum amictibus de prope et longe
conuenientibus partibus pro deuotione uocatum spec-
taculum sita cernitur usque hodie corroborat. quoniam
ta ueneratione dei capelle beati Victoris uisita-
re uisitat. **Et** in sarcophago supra dicto ne
permaneret in gloriam uarijs illis reliquijs
de beato Victoris socijs pigmentarum quasi pulue-
ris additus est apparatus. **Primum** dicitur
et expedit nos patres infirmos et ibecilles
ad pugnam quam scilicet in certamina pugn-
dia conspiciamus et in uicinis deficiamus eosdem
sanctos in suis **Reliquijs** uenerari uocamus
laudibus nos exortari ^{et} fatigari uocamus
quatenus quoniam in hic in loco sanctum prelatum
Reliquias amore pro completum in terris corp-

pns precibus adiuuem^r in celis **¶** In sup^r sancto
 phagid iam dñm deus tales scripti sūt pro
 posteris memoriales bñm **Victorē** conuinctes nō
¶ Cui deus ecclesie qui laus qui gloria uille
¶ Cuius pater patre situs hac tuba iacet ille
¶ Cuius q̄tactis uersib⁹ alij duo uersus super
 additi sūt alia manu prope^r eiusdē bñ **Victoris**
 translationē tales sūt **¶** Que translata quidē nec
 in ista parte uisita **¶** Hæc duas p̄ridē comitū
 nō seruat operta **¶ De cruce argentea deaurata**

¶ Inno dñi **Millesimo** **Quadragesimo** **sc̄p̄o**
 Mense mayo facta est crux argentea deaurā^r
 ad rosas ac **Reliquis** uarijs decorata In qua
 reclusæ sūt **Reliquie** de p̄ioso ligno dñi et uirgē
 modicā de eodem sūd alteriq̄ coloris qd non
 uidetur **Itē** de s̄to **Philippo** ap̄to **De** minutis
 quoq̄ ^{bñ} **Victoris** ossib⁹ **De** padno quo fuerat in
 uolut⁹ in sepulchro **Wernō** **De** s̄ta agnetē
 sūd et de societate **sanctorū** **Thibronū** m̄z
Leteris q̄ s̄tis alijs **Insuper** et in s̄c̄inco d̄c̄e ouet
 cū nodis deauratis incluse sūt h̄c reliquie vi//

et beati Confessorum Sanctorum vnde cum
 lud virginum de vestimento beate marie virgi-
 nis de pallio sancte Agathe de sepulchro s^o
 Indree ap^o **H**ec de terra Londanis **Et**
 notandum q^o reliquie de dea **C**assa et infra
 scripto sacro postea sunt recepte et p^o parte
 in **M**onstrans cu^o suis titulis honorifice re-
 posite **I**n sacro deauratis ymaginib⁹
 obfeto reclusis fuerunt hie reliquie s^o de ossib⁹
 et dentib⁹ be^o Victoris **D**e sta^o **C**ruce **D**e
 sanguine d^oni **D**e vestimento eiusde^o **D**e
 lacte be^o marie virginis de vestib⁹ eiusde^o de
 ossib⁹ **C**alix p^o et **A**gilolph^o m^oni^o necno^o
 et **E**luesteri p^o et confessoris **I**n sacro
 eburneo sub Reliquie storu^o m^oni^o **S**exti lane
 cu^o **L**rachid^o **A**ofine vel **D**omnam **L**ohis et
 pauli **H**erici et **A**thillei **B**eadu^o virginu^o
Petali et **P**risce **A**lleg^o plurime in monstrans
 posite storu^o Reliquie **I**n eod^o quoq^o sacro q^o
 m^oni^o sub Reliquie de societate **T**heboru^o
 m^oni^o recondite **I**n capella sancti

Indice infra scripta continetur Reliquie videlicet
de sancto Andrea aposto Tom de sanctis miribus
Stephano Sebastiano Adriano Galixto
Krasmo Panarano Bengulpho Pantale
one Policarpo Wamario blaso Petro
paulo Iacobo Imconcio Myomiso Lambert
to Iamatio Lemino Georgio de societate
bit Victoris et de Emeris sancti Iohis bap
tiste Item de sanctis Confessoribus s. Marti
no Siluestro Nicolao Waterno De olivo
sancti Nicolay De sepulchro domini de pre
cioso ligno Crucis de lacte beate Wane vir
ginis et de unguento Moysi Item de sanctis unguibus
videlicet Katherina Hypobonia. brigida Lucia
Clara Elizabetha **P**ri^mo de primis unguibus
Et plures alie de eisdem unguibus Reliquie
ceterorumque sanctorum que conservantur in capite
diversis

Quod in sequenter de Capella sancti Beruo
nis dicendum de qua sup^{ra} narrat^{ur} quod in quadam
parte pulchris per Helenam reginam primis

fabricata sit et ad quam duodecim gradibus ascē
 debatur plures postea fuit amittata sic et
 alia tūc edificia circūstantia leguntur destructa
 seu desolato Tandem Anno dno m^o CC^o. Ao 1283.

Lxxviii^o Innocentio vni dno videlicet Thero
 Sicut q^o d^o Renerius Decan^o et Hermā
 n^o portarum d^o ecclie sancten^o Officiales
 reedificauerunt eandem Capellam atq^{ue} dotantes
 eā tunc et antea consecratam in honore s^o
 Hieronimi Thimectens^o et incorporantes eidē
 officiu^m sine prebenda quod Belgio dormiter
 ampt dicit^r Postea vero Anno s^o m^o CC^o Ao 1389

Lxxxix^o quando Renerius in p^o p^o ac
 dno Frederico p^o p^o Colomen^o d^o p^o
 tens^o opidū circūfodi fecerat et muniri nescit
 prius hostib^{us} facili^{ter} p^oteret^r ingress^o. Mese
 s^o marzo tūc iamdudā s^o Hieronimi sedusa
 fuerat extra munitionē et consequē Anno
 dno m^o CC^o xxi^o Ip^o die Innocentio

Reliquae prefate capelle fuerunt exportate
 et ad eccliam sancten^o delate et statim post

Ao 1389
 Santi Iussu
 cum d^o t^o

hec structura eius fundita euerse fuerat et
annulate **¶** Inq p^{re}sent^{er} **Rector** videlicet **Hono-**
rabilis v^{er} d^{omi}n^{us} **Iohannes** de egl^{er} p^{re}str^{er} vica-
rius in eccl^{ia} p^{re}sent^{er} procuravit exstru-
ere nona capella iuxta p^{re}sent^{er} infra p^{re}sent^{er}
opidi minicione in loco qui dicitur op^{er}
orke **¶** Que quida capella consecra fuit in ho-
nore beati **Geroms** m^{ar}is **Anno** **M^o C^o C^o C^o**
II° primo die quo infra **¶** v^{er} p^{re}sent^{er}
rea alie capelle videlicet **Michachis** m^{ar}is
et **sa^{nti} dyom^{is}** ad plurib^{us} venerabilis **Reliq^{uis}**
hic ommissis inscribi causa breuitate

1400

De altaribus
Quid dicendum de dedicationib^{us} alta-
riu^m et capellaru^m ad d^{omi}nam p^{re}sent^{er} eccl^{iam}
spectanciu^m per ordinem breuiter p^{re}sent^{er}
¶ omnia p^{re}sent^{er} post festu^m **Statutate**
beate marie **Virg^{inis}** est dedicatio altaris
altaris sancti **Victoris** **¶** Quod consecratu^m est
in honore beate marie **Virg^{inis} gloriose** et **sa^{nti}**

Victoris miris ecclesie sancton patrouy

Fon crastino ^{dnice} quastimodo est dedicatio parvi
altaris in choro retro summo altare quod consecr
tum est in honore sancti martini epi et bte Marie

magdalene **F** ipso die Remigij epi et *Cal. Octob. dedica
tio S. Barbare*
confessoris est dedicatio altaris bte barbare
quod consecratum est in honore sanctorum Remi
gij miris Remigij confessoris et barbare uigil

Omnia proxima post bartholomei apsti
est dno dedicatio altaris scilicet Algate uirgis
quod consecratum est in honore sanctarum Algha
the uirgis ac miris uirgo et Elizabeth uirgine

Omnia prima ante Trinitatis est dedi
"altaris rario" in firmario consecratum in honore sto
rum Thome apsti Thome epi Cantuarie
sis et Thome de aquino **O**mnia expan

di est dedicatio altaris tunc regni quod consecr
tum est in honore sancti Pauli apsti et sioze

tum regni **F**on die beate marie mag
dalene est dedicatio altaris scilicet Crucis quod
consecratum est in honore scilicet crucis et beate.

marie **M**agdalene **O**mnia propria post
festum **A**ssumptionis beate marie virginis est de
dicatio altaris beate **H**elene Regine in ipsius
honore necno et **S**ci **A**ppollonie virginis co
secrata **I**n ipso die **B**onifacii **M**iris est dedi
catio altaris beate marie virginis in nouo **A**ho
ro quod consecrandum est in honore eiusdem virginis
gloriosae **I**n crastino manna est dedicatio
altaris **S**ci **L**amencii quod consecrandum est in honore
sanctorum **M**iris **S**tephani et **L**amencii

Omnia propria post octid **A**ptorum **P**etri
et **P**auli est dedicatio altaris sancti **P**etri
quod consecrandum est in honore sanctorum **A**ptorum
Petri et **P**auli et **I**ohannis **E**uangeliste

In octana pasce est dedicatio altaris **S**ci
Miris quod consecrandum est in honore **S**ci **B**on
facii **S**ecundus eius et **B**erigij **M**iris **M**anti
in **E**pi necno **A**gnitio ut in **S**ule atq; **S**odalid **E**q

Omnia propria post festum **A**ptorum **P**etri et
Pauli est dedicatio altaris in **C**apella sancti

Johannis quod consecratum est in honore sancti
Johannis baptiste et evangeliste

Omnia Tubilati est dedicatio altaris sancti
Fulthomij quod consecratum est in honore sancti

Thome ap^li dyonsij m^ris Fulthomij abbate
et Marie magdalene

Omnia vocem
iordunat est die dedicatio altaris sancti Nico-
lay epⁱ. quod consecratum est in honore sancti
pontificis et confessoris Euluestri ep^li Gre-
gorij ep^li et Nicolay epⁱ

In die sanctorum
Philippi et Jacobi est dedicatio altaris sancti
Lamberti m^ris in honore ipsius et beate Kather-
vine virginis consecrata

In crastino sancti
Victoris Capelle sancti Michaelis q^u consecrata est
in honore eiusdem sancti Michaelis Archangeli

Omnia post undecim milia virginum est dedi-
catio Capelle sancti Dyonsij m^ris q^u con-
secrata est in honore ipsius et sociorum eius

Omnia ante festum Nativitatis beate Marie
virginis est dedicatio capelle sancti Andree

capiti que in ipsa honore consecratus est

In crastino Pentecostes est dedicatio ad
caris sancti Stephani in dicta capella sed
Andree quod consecratus est in honore sancti
Stephani protomartyris et bte Elizabeth

In die sanctorum marie pth et lacretie
dedicatio capelle sancti Hieronis supmo
rate q consecrata est in honore bte marie un
gine gloriose sancti Hieronis maris de socio

in eiq beate Helene regine et omni sctis
**De solenni deportacione Lapse
beati Victoris**

Deportatio
prima 1019

In libro ecclesie me. s. sancton scriptu
re pma q anno dñi 1111mo Tri
tesimo Quindecimo Lapse bti Vic
toris alicq vane Reliquie cu solenni pro
cessione deportate fuerit usq ad monasteriu
monialiu cistercion ordinis dñi Hirsle
berge idest Wons principum sancton Oxi
do contiguit **P**ost hec vero. s. Anno

Dni **W**illimo **T**ricentesimo **S**exagesimo **V**astatio
 secundo **D**ni de **M**orise et de **K**itel to, **u**rbis **S**an-
federati **v**idem **p**anctem **n**ec **f**ossatis **t**ur
munita **n**ec **m**uris **c**ircūscripta **m**anū **f**or-
ti **n**ullo **q**ue **r**esistente **i**ntrānere **t**otū **f**ire
destrūtes **i**ncendio **S**ed **e**t **t**urris **c**athedra-
lis **t**ecto **c**ooperata **m**ādebat **i**n **i**mpia
pymaculū **s**ic **q**uo **i**llo **t**pe **l**iquifacere **p**erire
singule **c**āpane **c**ōbustione **d**ispedio **Q**uo
videlicet **i**mpetu **m**opmato **n**ō **m**ediorib⁹
lamētatione **v**erbis **c**assa **b**eatū **V**ictoris
et **a**ntea **t**abula **a**lta **o**mnes **q**ue **l**ibri **c**athē-
vna **c**ū **c**lenodis **e**t **v**ocalib⁹ **e**xportā **f**ue-
de **c**athē **a**nt **i**n **C**apella **b**ti **A**ndree **f**estina-
to **c**ollocata **Q**odem **f**ire **t**empore **s**ubito **C**onflagra-
fatis **m**aior **p**ars **o**pidi **C**lenū **q**uo **p**erit
incendio **d**ie **s**co **B**acmū **v**esperis **p**rop-
pulsatis **p**roptū **o**ffensam **v**el **r**euerētia
nō **f**actū **s**ic **d**icebat **i**n **v**idem **v**isito **B**a-
comūto **Q**uāquidē **p**er **a**liq⁹ **a**nos **a**ntea

Vastatio
 urbis San-
 ten/istun
 1372.

Conflagra-
 tio Clodopo

idem venerabile Sacramentum transsubstantia-
tum fuerat id est in aliam speciem miraculose
mutatum inter manus plebam quando coetane
muliere debuerat egrotare. Quod quidem
saluberrimum Sacramentum non statim publicatum
fuerat vel sicut deinceps in ecclesia Aleu-
en. exaltatum. sed paucis consensu occultatum per-
manserat et in summo altari nuntium postea
tamquam eodem. s. mensuris anno per Geyffraga-
nem Polomeum de loco suo deuote receptum
et in ecclesia Aleu-
en. digni-
tate veneracione dem-
onstratum habuit necnon et vndique per circum-
vicinia votum solemnizatum. **A**nno dno M^o

deportatio
episcopi Victoris
anno 1375.

Tricentesimo Septuagesimo quinto die
secunda post pentecosten. **A**ppa beate victore
ad pluribus ecclesie pariter. Reliquis so-
lemniter fuit usque ad idem monasterium mo-
nasterium principum ffinstenberge dictum deportatum.
Tunc namque temporis fuerunt conuocati ad
et plures parrochie de **H**eddyaconatu pariter.

et congregare ad **R**enuibus et **R**eliquis ecclesia,
 videlicet **I**ta quod singule ad suos uxillus or-
 dinate processionem paxentem ecclesie psequantur

Super qua convocacione .f. et congregacione
 predicta **R**enuibus dñs tñr **P**ropositus
 paxentem mandata misit et has ad suu **P**re-
 diaconatu ecclesias quate q certo die ad hoc
 constituto comparent ad tñab q suis atq **R**e-
 liquis ad sollempnificacione bñ **V**ictoris eiusq

Capite deportacione **A**ño domini *Deportatio*
Willelmo **C**uadragesimo **S**eria tertia *no 1400.*
 post pentecosten fuit eade capsa beati **V**ic-
 toris ad alijs ecclesie paxentem **R**eliquis et
 sup sollempniter deportata

Año dñi **W**illelmo **C**uadragesimo *Item no 1421*
Vicesimo primo prima die **J**uni q fuerat dñica
 tertia post pentecosten **C**apssa beati **V**icto-
 ris eius **R**eliquas tēpūas ad p pluribus
 alijs scōm **R**eliquis processionaher depor-
 ta fuit ad magne sollempnitatib et catēnis

magnatum & ac prelatorum **P**leri timentibus
ppter a crudelibus locis necno et a remotis
partibus ad huius passionis sollemnitates pre-
claras circūque conuolantem atque deuotis pre-
cordijs omnipotentis dei gratiam pacemque p̄
imp̄ implorantem. ^{intercessorem} **I**nuictissimi
militis christi **V**ictoris martiris sanctissimi
atque piissimi protectoris hanc ipam a deo opti-
mere sperantem. **Q**uam quidem capsam deam
datam lapidibusque p̄uocis mure tabulatu de-
coratam **I**llustris primarps dñs **A**dolphus
primus dñe **F**leuon et comes de **N**arka
ecclesie p̄uocion̄ defensor sp̄alis et aduocatus
Aduneto **N**obilium magnatūque actu p̄p̄s hu-
meris deportabant. **I**n cuius passionis sole-
mnitate a pleris que locis euocati pastores ecclesiarum
Ad p̄uociales cum subditis **A**l̄ diaconata que
tōn cum trecentis sexaginta canab⁹ et vexillis
marfuerunt et laudes deo cōmmentes depor-
tationē sollemnē m̄ris xpi **V**ictoris b̄ssimū
sui patrom et intercessoris assidm̄ cantibus
et p̄mis usque ad finē deuote cōpleuerūt laus deo

Forte quide predeceum
Diem illud posterum
salus dat memorie
Cuius deferunt ad festum
factus victor comitum
Vales regis glorie

Odie que pulcherrimum
solemne in condensis
excelsis uberrimum
preconij immensis

Qui bis denique augusto
Iammiere deo iusto
A larq tunc emittit
anno quater e milleno
quartoz et sexageno
clero ut instituit

Dus ille in bilens
quo totius quibus vus
sumpsit indulgentiam
Hinc potentatqz cleri

sanctis erat intueri
vulgus frequenter

Tunc fratre clarog
hic de clunis dux strenus
vutulas apparuit
clara Gemistate tunc
clarus dies festi hinc
clarior inclavit

Sic duassa de ducali
milita burgundiali
prodies origine
Diem tales huc diuim
falsis hie ut matutim
fidus in caligine

Quorid nati tres maiores
tres fuerit portitores
Vestri primarum
patre quide predece
Hinc locuz supplente
fati ministerij

Fosti sane tres semisti
Eius id tunc non restisti
pocus tenuelluli
deportati deportabant
clari clariq; tractabant
duces tunc nouelluli

Mox ut archa aplerat
duces ipos comitatur
comites ingenii
hinc insignes hic baones
militis atq; tironis
Numero non tenui

Porro clariq; reuerter
prece debent dixer
congenis ordinibus
meti proq; deuotissans
sed et digne solempans
tubis et carminibus

Trox vero plebs vulgaris
mactari peculiaris
Berssi in diuidua

defensabat a pssima
Vulge cleru sua cura
forti et assidua

De mandato comitatu
data quinquaginta cetu
Erat plebanatum
Vbi pastor et patronus
Anus erat et par colonus
diuersoru statuu

Quot visu tunc vagari
et castoru speculari
fortiu spectacula
cetq; quoq; feminare
vultq; cultq; mores qd
erant absq; macula

Sancti dei sic deduxit
tumba ferme q; confluyit
tercentoru milia
Iuxta moerit et dicitu
pulchre nimis ad cofurtu
Vlonis supercilu

O festum phasae tale
 missis reperitur q̄le
 sacris in rodibus
 nostra sed nec vidit. itas
 siquidē excedit metas
 ut odis multiplicabis

O ya p̄ctis locūderis
 illustrari q̄ mereris
 tā p̄claro lumine
 simplexare sacris f̄m̄q̄
 a remotis tibi munis
 missis dei munimine

Forte cubas sacrapolis
 Victor huc n̄star solis
 signis choruscantibus
 dans obsessis libertate
 morte morbis sanitatē
 p̄vultis infirmitatibus

O solamē in cornicis
 d̄ tutamē nostrae gentis
 Deus et leticia

Ite rogamus ceterū
 mala p̄ctē diligēter
 ut turbos atq̄ vicia

Qu vas cum solidatū
 cūctis gemis adornatū
 Radians ut facula
 quo resplendet logenora
 tibi martir iā deuota

Tibe tabernacula

Sub vexillis s̄c̄ civis
 ut vixit p̄fessus dūc̄ lucis
 stola^{ia} indueris
 hunc p̄ctam̄ voce p̄cti
 sacros trad̄ illustrari
 lumine quo fueris

Deportatio dūm virtōis
 in die Bernardi 1464

Victorem p̄ctis dux Aluis
 quando leuauit
 In die Bernardi res ad grans
 pueri

Moltima deportatio dñi Vitois promi
est solemniter celebrata ipso die Remardi
sz terna Septembris Anno 1487

capsula patromi defertur luce Remardi
sepius ut fiat dirigat ipse deus

De Sancta Helena.

Hac regina ter beata
Britannorum Regis nata
olim fuit unica.

Est in bello interfectus
dum in eum est directus
Romanus exercitus.

Luctu magno lamentatus
Pater filius peramatus
Orphanam te deserit
Eras nimis speciosa
universis gratiosa
Nobilis virguncula.

Ne sane cognosceris
nec plane corrumperis
rapit te pedisequa.

Ejus uxor casti mater
Qui et Catharine pater. Is qui appellatur primus
mortis legem tulerat.

Quid ex te Constantinum
Magni dictu fide primu
iure matrimonij.

Judaismo primum data
Post in Christu baptizata
Augusta sanctissima.

Nono datur tibi datur
Cruis inventa deportatur
inferis hanc Jerusalem.

A te tota honoratur
Est Alemannia ditata
Sanctorum reliquiis.

Es abjecta a vicinis
addicta portandis fomis
amictaque vilibus

Rex Augustus Constantinus
Tibi iungi voluit.

Cum reliquis Sanctorum
Thebeorum trecentorum
bis quinquaginta additis.

Quibus Victor Potens Rector
Christi martyr et Protector
presidebat debite.

Vitam dicens virtuosam
Christi sponsam fideliosam.
In pace dormieras.

Urbs beata Treverina
Caput tuum cum matthia
tenet, quem adduxeras.

Matrona cruciferorum
Patrona sis nunc nostrorum
Pium apud Dominum.

In ecclesia columna
Rara duo septuaginta
fundas in monasteria

Inter que dudum civitati
miro modo decorasti
Xantensem ecclesiam.

O! amena Philomela

O! amabilis Helena

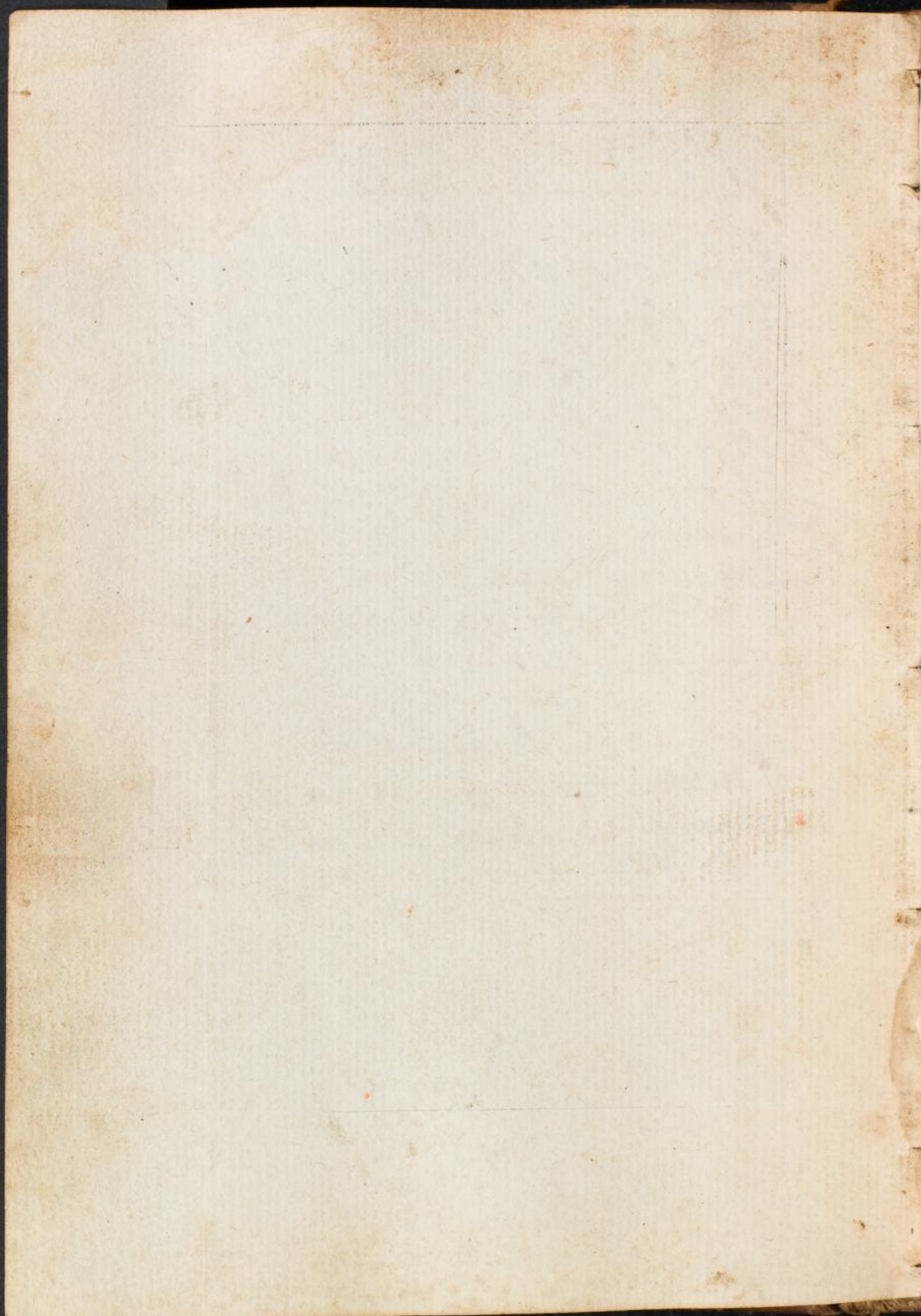
vota nostra suscipe!

Atque tecum congaudere
fac nos Deum fidei videre,
Semper et in seculum. Amen.

Aspiratio alia.

O Helena imperatrix
Esto mihi Consolatrix
in dolorum Crucibus,

Ut in Cruce hic probatus
Sim per illam liberatus
Hostibus a trucidibus.

[Text from the adjacent page, partially visible on the right edge. The text is written in a Gothic script with red initials.]

- ¶ De pposito warden
- ¶ Ad ppositura ecclie warden
- ¶ Juramentū ppositi warden
- ¶ Hec pcedens forma iuramenti
- ¶ Forma iuramenti fidelitatis portarii et Thesaurarii
- ¶ Juramentū vicariorū
- ¶ Rubrica
- ¶ Insuper sunt quedam consuetudines
- ¶ De forma ppositi Rubrica
- ¶ Huius virtute separationis Rubrica
- ¶ Ite ppositus nulla iurisdictione hz i canonicos
- ¶ Ite tū ppositus warden est electus
- ¶ Ite Kyuelerson et Te deu laudam
- ¶ Ite pntē pposito
- ¶ Ite si ppositus Decanū uel Epūs
- ¶ Ite ad ppositi collationē pleno
- ¶ Ite alia tria ferula vnu
- ¶ Ite ppositus hz offerat Thesaurariam
- ¶ Ite si aliqd huc deficit inferius
- ¶ Sequitur de morib9 et huc Decani
- ¶ Decanū nō stabit in foro
- ¶ Ite tūc induty erit tabbard
- ¶ Ite Canonici et socij
- ¶ Ite Decanū abnāa sine causa
- ¶ Ite Decanū ad Caplm siue ad

Ite ad ordines ure ad p̄cipit
Ite Cui semel ad ordines mittend
Ite si Decanus et Caplm in smā
Ite nec decanus nec portarius
Ite An decanus est in capto
Ite Decanus pot' in capto
Ite Decanus quicūq; e' in capto
Ite qm decanus ad canonicos suos
Ite si laicus conqri de Canono
Ite Decanus est p̄rius iudex dim
Ite v̄o q Decanus portarius
Decanus enā seu suo tpe
Insup decanus nullū canonicū
Ite in decano scilicet oīs gratia
Ite In q̄dragesimo od die et c̄pt
Insup si que h' deficiunt
Sequit' de Scolasticis officio
Amisio ep̄ofidelib; p̄nc scriptū
for officij portarie
Amisio p̄na visuris R. dei grad
Ite portarius suoz subditoz inquisitus
Ite portarius suoz subditoz
Ite portarius subditos suos
Ite p̄e portarij panes silicet
Ite in caus' debitoz contumacie
Ite In tena d̄m mane. ad d̄m
Insup si in h' p̄uile
Sequitur de offi' custodib;

Et primo quia utp[ro]p[ri]o officij
 Ite utp[ro]p[ri]o teneat[ur] ad residenciam
 Ite utp[ro]p[ri]o fied[ur] p[ro] Capellano
 Ite utp[ro]p[ri]o debz claves tenere
 Ite claves de candelis
 Ite de Redditib[us] officij sui
 Ite quis debeat candelas p[ro]m[er]i
 Ite quis deat Circa a Cellarij r[ati]one
 Ite quis deat ligna Carbones
 Ite quis deat Rotas ad legendu[m]
 Ite quis deat Indumenta ministror[um]
 Ite quis deat albas Cypas et
 Ite quis deat Campanarios
 Ite quis debz solue[re] libras
 Ite quis debeat solue[re] campanas
 Ite Campanarij no[n] deat mitras
 Ite dieb[us] feialib[us] duo Campanarij
 Ite eode[m] t[em]p[or]e q[uo]d fuit dina in choro
 Ite Campanarij ad burg[um] alb[um]
 Ite Custos e[st] Iudex immediatus
 Ite si custos negligens fuit
 De tanto auxilio et m[er]ito
 Sum[us] cantor semp[er] incipiet p[ro] se
 Ite debz de choro et Capto honestos
 Ite q[uo]d et quatuor d[omi]ni p[ro]videt choro
 Minor t[er]m[in]o cantor p[ro] d[omi]no m[er]ito
 Ite in q[ua]dragesimo d[omi]norum t[em]p[or]ib[us]
 Ite Cantor minor t[er]m[in]o catab[us] p[ro] letania

Item veget scolares chorales ad
Item Minor cantor puidet^r choro
Item sanct scribi ut breuiari illos
Sequit^r de Camerario Cellario et
Camerarius tenet^r tota^m uicium
Ite tenet^r unum principalit^r in
Cellarius est liber a choro
Insup quidquid ad offi^m suu^m ptin^t
Bursarius h^{ic} fructu^s huius colligit
Mag^{is} operis sue fabrice
P^{ro}uicari^{us} mag^{is} nichil sine suo scriptore
Insup candelas quatuor habet
Sequit^r de p^{re}bendis sacerdotalib^{us}
Et d^{ic}endu^m q^{uod} septē sunt p^{re}bende
Insup in v^{er}is sumis f^{er}is
O^{mn}es h^{ic} s^{ed} p^{re}bende sacerdotales
Item nota q^{uod} ad p^{re}calem missa que
Item p^{re}dic^{ti} canonici sacerdotes
Insup pleban^{us} s^{ed} cur^{us}
Item alij socij et vicarij subsunt
Sequit^r de mag^{is} et scolari^{bus}
Mag^{is} Scolariu^m d^{ic}it^r sub scolastico
Insup n^{on} d^{ic}it^r m^{ag}is diuina det
Insup chorales d^{ic}it^r t^{er}mine existentes
Insup quilib^{et} scolari^{us} duces tenet^r
Insup quib^{us} paup^{er} et filij canonicor^{um}

10

11

12

13

Canonius nome est officij

B

Itē armatus uel ygladiatus

Itē nec ad tabulas scriptare

Itē nec in pub^o chorizare

Itē nec colopides ad eulum

Item nec ibide cū caputo d capate

Item Canonius nō d^z op^o emitate

Item Canonius nō d^z p^o dā

Item nec in domo claustrali

Sequitur de habitu canonicorū

Cappā habebit canonicus

• Canonicy mōq^z s^z cappa

Itē statū cū canonicus ut socius

Itē in choro monasterio ut ambitu

Itē Canonici et s^z chori omēs

Itē omēs cappati dem^z cē d^z lectarijs

Itē a festo pasce vsq^z ad uastinū

Itē Canonicy m^z s^z p^z statū

Itē eo t^zpe quo celebrant^z d^zina

Itē null^z canonic^z ul^z s^z stabit

Itē nou^z cant^z in choro non

Item semp^z infra quidenā

Item necq^z canonic^z necq^z s^z chori

Item ad intrat^z inclinet ad altac

Item q^z legit^z euangelium et epla

Item de omelia idē p^z s^z Scus incept^z

Item q^z legit^z laōne ea finita

19

Item qui versu cantabit incipiet
Item exiens a choro inclinabit prius
Item cu dina fuer in choro chorus
Item cu chorus no cantat s solus
Item nudiqz aliquo de choro recitet
Item In festis pcpuis sine maiordy
Item qui legit? pta ut pphena
Item cu vno solo cantat graduale
Item fiet dno cu cantat? alla
Item Subdiacony et Diacony qndo
De Canonico infirmo
Et facty q ppe exiitudine excusat
Item si no moreret? s iacet ex
Item tollant? p minuidy Sed
Item ppter negotia ecclie excusat
Item excusat? cano? p sua nego
Item p pegrinaacionem et tunc debet
Item ad studiu lraz etia dz peti
Item ppe bastum et tunc etia dz
Item vno duo ut tres ad magis p
Item vno solus no pot eu frapta
Item nec ad residenciā pxiu anni
Item bastunary hntes liberas pbe
Item de alijs pntis qia? d i registro
Item qd dat? alicui lndia diu abessendi
Item si canonicus gnumax quasi non
Item si incarcerat? exeat de carce
Item nec detoary n? portarius

19

47

10

- Item absens p^luenciam si infra
- Item Nota q^d lic^a immutatur in nouis
- Item Nota q^d canonicus absens sⁱ licentia
- Item Canonici q^utuor non d^ent
- Item qui dat licentiam s^emper dⁱstⁱgere
- Item suspensus dⁱo mult^o dⁱstⁱpi
- Item Nota q^d exprobratus nichⁱ dⁱstⁱpiet
- Item si aliquis p^ore recipiendus est
- Item facⁱ q^uo^d die dⁱ aduentu
- Item Canonici reus suo c^ocanonico
- Item quilibet tractat^{ur} in capitulo
- Item Decano abn^{te} portariis
- Item altis diebus dⁱstⁱpiet corpale
- Item erit s^emper p^ostas septuaginta
- Item ad canonicos a decano licentia
- Item nullus dⁱ in capite abradi
- Item In septuagesima usq^{ue} ad
- Item duo scolares t^uo quibus candelis
- Item legente evangelium amedent
- Item Canonici legent diebus festiuis
- Item In pascha in Ascensione et in
- Item Cappellani regis q^uo^d ut q^uo^d
- Item nullus canonicus p^ot h^uic
- Item Illi Canonici q^uo^d noⁿ fecer^ut residentiam
Cause ergo necessitates
- Item si alicui canonico t^uo metus
- Item minus q^uo^d p^ogrinatio studii
- Item si Canonici ex rationabili causa

Item licentia est pp̄ bonū obediencie
Item si Canonici petita et obtenta
Item ille ad quē ptinet lesimus
Item p̄benda p̄br̄d̄ p̄t̄ suspendi
Item Carer suabit̄ modeste
Canonici nō solū pp̄ abndā
De laico agente q̄ debuit
Item nō q̄ Canonici non tenetur
Item si canonici s̄t vicarius suū
Item quādoq̄ tractandū est
Item p̄gnus ter oblatū totū dno diano
Item qn̄ canonicū rapit aliqd̄
Item canonicū pensionantes
Item nō q̄ de corendo debitū est
Item pp̄ debitū i de bastum
Item in festis quorū typm
Item nullū canonicū q̄ q̄ri vult
Item si d̄q̄s can̄ officiatū
Item nullū canonicū ut fororū
Item canonico defuncto
Item qn̄ canonicū defunctū est
It̄ quatuor sacerdotes s̄mit̄ h̄y
Item quādiu s̄m̄ḡ ē in mōsterio
Item qn̄ legenda est Comendatio
Item nō q̄ diebus ferialib̄ dieb̄
Item ad nō est mēoria i laones
Item de mudato in tēna dno
Item q̄ de c̄cha x̄antē
Item nō q̄ celebrato mudato

- Item pro sermone Canonico ebdomedario 21
- Item pro questione in choro per decanum
- Item custodes dormitorij purgabunt
- Item procurator straminis ad dormitorem
- Item de natiuitate Iohannis baptiste et de festiuitate
- Item Pastores Decanum et Capitulum
- Item Pastores et qui dicitur dormitorem
- Sequitur modus seruandi in dicto 22
- Nota quod in dicto generaliter
- Sequitur de quibusdam nobilibus
- Respondendum est etiam quod tempore domini Clementis
- Indultum domini Urbani pape
- Urbanus episcopus suus seruorum dei 23
- Item vniuersis preteritis usuris
- Item quod nullum canonicorum appetent
- Item quod nullum canonicorum appetent nec
- Item quod nulla iudicia ut disciplina 24
- Item quod nullum canonicorum ex quibusdam
- Item quod de clauibus sigillorum tam maiore
- Item quod secretis caplatibus
- Item pmissis et assecurauimus
- Item de canonicis scolariibus 25
- Item sciendum quod si canonicus
- Item de superestibus portibus et Capitulum
- Item de primis igitur statuimus et declaramus
- Item quod non obstantibus processibus exigerentur 26
- Item statuimus et ordinamus
- Item Bonifacius episcopus suorum dei 27
- Item de superestibus bursis 28

Nos **Johes Decanus et Capitulum**
Venes quid antiquitas **Lmⁿ** est attend
Pter mentione quorundam canonicorum
Clud de eodem
Cu ato in ecclesia m ad
Qut ex diversis libris y scriptu
Plebanus s^re tunc q^d est capellanus
Item Decanus et Capitulum est iudex plebanus
Item plebanus id^e officium q^d chorus
Item plebanus omni die novu^m l^om tenet^r
Item cu^m fuit strepitu^m in ecclesia
Item plebanus det iⁿ quic^d denariu^m
Item fabrica ecclesie iⁿ g^ressu p^rmoventur
Item tenet^r ad choru^m frequandu^m
Item aliquis canonicus officiatu^m laicu^m
Item quicunq^{ue} aliquis sepeliend^{us} est p^{er} pleb^{anum}
Item ad aliquos p^{ro} duos m^os sine sepel^r
Item plebanus infra parochia^m ad infirmo^r
Item Clerici aut notarij aut scolares iⁿ parochia
Incipiunt l^ore et statuta Decani et Capituli
De iure plebani et Capellano^r **Andree**
Johannes dei gra^{ti} Decanus totu^mq^{ue} Capitulum
Item procliam p^{ro} l^ore in delicta sua
Item infra parochia^m ad infirmo^r
Item omni^m corpora defunto^r indigeno^r
De taxatione vini vendendi
Conrad^{us} dei gra^{ti} s^re tolon
De cereis ex venditione vini y panis

28

29

30

31

- Omnib9 pntes tuas inspecture** 31
De libertate officior9
Willhelm9 dei gra s're Colon
De libertate officior9 et familiar9 32
Comrad9 dei gra s're Colon
De g'stitu^{oe} g'ite p'bende eleosiar9 ex g'nior9
minorib9 et de annexione ear9 ad q^{or} altaria
In nomine s'c'e et h'didue t'ritate 33
Juramentu p'standiu p' optm
Ab hac hora m'ntea consuetud
Sequit^r Juramentu qd p'stab^t detanub 34
Ex nunc m'ntea obediens ero
Hec p'cedens for' Juramentor9
Juramentu portar9 et thesaurar9
Ab hac hora m'ntea Jura
Juramentu Canonicoz9
Ex nunc m'ntea obediens ero 35
Juramentu vicarioz9 et chorisor9
Ab hac hora m'ntea ero obediens
Itu^r q' no e nunc qd p'dra p'dta 36
De Juramento Campanarioz9
Campanarij d' eoz9 admissioib9
Juramentu p'standiu p' liores curie
Ego x ex nunc m'ntea ero obediens 37
Copia statuti p' Cyprian de soluen9
In nomine d'ni Amen Nos hugo
Kora de seculo 38

Sciendum q[ue] q[ui]cuq[ue] in ecclesia	38
De duob[us] annis vacans p[ro]bende	
In nomine d[omi]ni Amen Johes dei gra	
Henric[us] dei gra s[an]cte Colom ecc[lesi]e	39
De Capitanarijs et libertate corp[or]is	
Henric[us] dei gra s[an]cte Colom ecc[lesi]e	40
De rectorialibus in Bist[ro]ph	
In nomine s[an]cte et Individue t[ri]nitatis	
De s[an]cto anno gre defuncti	
Theodericus dei gra s[an]cte ecc[lesi]e Colom	41
De Capellanis Imperator[is] G[er]m[an]ie	
Sciendum q[ue] Ep[iscop]us Conrad[us] fecit	
De fundacione Capelle s[an]cti G[er]onis	
Universis imp[er]ator[is] G[er]m[an]ie dei gra p[ro]curator	42
De pena no[n] solucio[n]is pensiones	
Decanus totid[em] Cap[itu]lm ecc[lesi]e Xanten	
In nomine d[omi]ni Amen Decanus et Cap[itu]lm	43
Item statuim[us] et p[ro]ntib[us] ordinam[us]	
Item statuim[us] et ordinam[us]	44
De residencia facienda	
In nomine d[omi]ni Amen Decanus et Cap[itu]lm	
Statutum de absentib[us] et p[re]sidentib[us]	45 46 47
In nomine d[omi]ni Amen Johes decanus	
In nomine d[omi]ni Amen Nos portar[um]	48
De rectorialibus ecc[lesi]e Xanten	49 50
In nomine s[an]cte et Individue t[ri]nitatis	
De novo ergo g[ra]pta administratio	51
Canon[us] scholastic[us] de[m]i[n]i frequat[us]	
Item Canonici et forij chorij o[mn]es cappati	52 53 54
De distributione Vini s[an]cti ex[tra]m[ur]i	54 55

In perpetua rei memoria De statutis et
Consuetudinibus Ecclesie Canten ex multis
libris et antiquis Registris studiose collectis

Primo de ppto Canten e nondum qd
Iste modus det obseruari i celebratione
Electionis rpius pti ut Decani vel Scolastici
qñ Capitm concordant in psona eligenda
ad plature q vacat dignitate debet tres
capti ex vi consensu concordat simul i vna
psona de suis ofiis qui sciam actionem
pnuent sub sigua for verbor Postea
si ille Capti cui tñs consensu attribuit
fuerit ex pte sua et suor ofi m pnuentur
solempnt hec verba

Ad ppositura ecclesie Canten Colon
diocē vacante p morte seu liberam
resignationē veniēti vni quondā tñs
mō pti Ego. n. de consensu mee et ofi m
meor michi adherendum seu adhibere volentem
eligo item Ita q de obseruandis ofiuetudibz
et statutis mē ecclesie Canten p dē iuxta
forma mē regule prestet solitū iudicium
In nouē pñs et filij et ppius sui
Item dem dicens est electus in Choro in
stallū suū Et ibidem Te deu laudamus
det solepnt decantat cū Colita qua finita

det etus cu' ofi'ib9 ad summu' altare pcedo
et applicata manu dextera sup altare et
ewangelia in bet uerba sua fac iuramentu

Iuramentu de repositi.

Ab hac hora inantea Consuetudines
bonas Statuta priuilegia ppositure
separacione Officioru Incorporacione ecclie
sancten fidelit et diuolabilu obseruabo bona
xp'i ecclie consuabo aliena itupabo diligent
pro posse et nosse sic deus me iunct et
omnes sancti eius

Hec pcedens for iuramenti fidelitatis
et platoru s' p'p'i Decan Scholasticu et
eccl' in ecclia sancten aut p sede ap'licam
vel alios superiores inmissos scriptu iudamenta
Portarij Thezaurarij canonicoru Canonice
Vicarioru et Officiaru de eoru admissione vel
receptioe sed possent et dem de capto uel
ecclia genuflectendo et sup sc'd dei ewangelia
Iurando de for q sequit' Et laici Vasalli
hyemani et p'mo manu d' bonis et Curtib9
ecclie tenentes stando et manu dextera
elevanto iurac dem fidelitate Decano et
Capto ecclie sancten et honore q tenent
et consuetudines illoru bonoru fideliter
obseruare

Forma Iuramenti fidelitatis portarii et thezaurarii

Ab hac hora iantea privilegium portarie
et thezaurie consuetudines et forma et modum
hactenus observatum in officio portarii et thezaurarii
inviolabiliter observabo quod posse et nosse sic me
deus iuvet et hoc sancta dei evangelia
ostulando librum

Iuramentum canonicorum

Eximium manente obediens ero Reverendis
viro Patri pape Romano Colon Archiepiscopo
venerabili Decano proposito venerabili Reverentia
exhibebo. fidelis ero ecclesie venerabili iura eius
et consuetudines licitas et honestas servabo secreta
capti relabo predicta omnia et singula fideliter
faciam quod posse et nosse sic me deus adiuvet
et hoc sancta evangelia ostulando libere

Iuramentum vicariorum et sonorum

Sequitur iuramentum vicariorum et sonorum ecclesie
venerabili in deo fore predicti. Omissa clausula
Secreta capti relabo nisi in casu ubi ad officium
vocarentur et speciale super hoc faceret iuramentum

Rubrica

Insuper quod non est nunc quod predicta iuramenta sunt
aliter interpretanda quia omnia sunt concessa declarata
et confirmata et sigillata per ipsam Archiepiscopum

Colon et Captm colon sede vacante sic in
privilegijs tuis et Instris sup hoc ofertis plen⁹
ytinet^r Quid tñ equalancia pondanda
ne simplex et Juris unar⁹ decipiat^r et cadat
Et q^d quiddam sup usuetu^{nes} et statuⁿ n^{ra}
et p^{er}itus obsuanda puta obia fidelitas et
secreti zelatio **Devert^r** q^d Juris ut infra
Insup sup quedam usue^{nes} et statuta de rone
et honestate canoice/honeste et ab oldiute
obsuata q^d noⁿ Juris Inp^{er}tao^e s^{ed} debita correcao^e
purgant^r d^e Capto ranteⁿ q^{ui} h^{ab}et et ofilia
sied usuevert s^{ed} ofuetudo antiq^{ua} apta et
obsuata et s^{ec}und^{um} ecclie ranteⁿ regula est
obsuanda **Rubrica**

De for^m apti ranteⁿ et p^{ri}mo privilegii -
Incorporaoⁿis In no^mine d^{omi}nⁱ sic^{ut} iⁿ lib^{ro} rubro
Quia virtute sepaoⁿis et antiq^{ua} ofuetudis
Ipe p^{ri}us noⁿ habet^r voce iⁿ capto mag^{is}
p^{er} q^uo^d ex^{pr}oⁿcus p^{ri}mo si arduu^m aliq^uo^d puta
de clao^e ut de q^uo^d realia tractandu^m
occurret noⁿ intrab^{it} captm n^{on} h^{ab}itus et si cet^{er}
iⁿ capto det^{er} exire salvo eo q^{uod} si h^{ab}et ex p^{ar}te
sui p^{ri}us loq^u capto ut coⁿtra de aliq^uo^d m^utae
poteit non locatus.

Item Ipe p^{ri}us nulla h^{ab}et Jurisdicoⁿe iⁿ Canoicos

sed Decanus e tam prius p[ro]p[ri]i q[ua]m alio[rum] Cano
 nicor[um] p[ri]us iudex ut pleni[us] r[ati]o p[ro]p[ri]e p[ro]
 defu[er]it sua suo et g[er]entiu[m] (Decan[us] e[st] ad
 capl[itu]m v[er]o bit no[n] p[ro]p[ri]e no[n] obstan[te] p[ro]p[ri]a
 Item cu[m] p[ro]p[ri]us r[ati]o ten[er] e[st] elect[us] et g[er]entiu[m] et
 tunc cu[m] p[ri]mo r[ati]o ten[er] venerit o[mn]es de caplo cu[m]
 suis chori et scholast[ri]s erub[er]it ei obuia[m] cu[m]
 cruce et p[ro]p[ri]e q[ua]nto honorificat[us] et decan[us]
 possit Cantando Canticu[m] ad h[oc] debitu[m] et
 g[er]entiu[m] et cu[m] hoc r[ati]o ten[er] pulsat[us] ut e[st] more
 Et cu[m] Rex venerit Ep[iscop]us Ar[chie]p[iscop]us fiet eodem
 mo[do] sicut sup[er]

Item Kyrieleson et Te deum laudamus semp[er] d[omi]n[us]
 m[ag]ni i[n] choro p[ro]p[ri]i et Sequemia

Item p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]o vel p[ro]p[ri]o et decano sit i[n] choro
 absentib[us] S[er]v[itu]m d[omi]n[us] du[m] Cantat[ur] Benedic[ti]o
 vel magnificat[us] turificabit p[ri]mo p[ro]p[ri]o i[n] reliquis
 i[n] choro p[ro]p[ri]i p[ro]p[ri]o v[er]o ab[se]nte et Decano p[ro]p[ri]e
 fiet hoc mo[do] p[ri]mo i[n] choro Decan[us] Item erit
 de pace danda

Item si p[ro]p[ri]us Decan[us] ut Ep[iscop]us ad choru[m]
 vel ad Capl[itu]m venerit o[mn]es de caplo surgent
 De de Comite vel aliq[ui]o magnato ut q[ua]si g[er]entib[us]
 e[st] obsu[er]andu[m] De fiet cu[m] p[ro]p[ri]e choru[m] intrat
 Item ad p[ro]p[ri]i collatione[m] pleno h[ab]e[re] spectabit
 ferula vigin[ti] noue[m] Et q[ua]ntu[m]q[ue] aliquod
 ferulu[m] vacauit s[ua] ex resignat[i]o[n]e s[ua]e ex

mutacione siue ex gtuana defuitor aut ex
transitu de psona d psona quorumqz mo hoc factu
fuerit Captm hz vnu annu. Et qn defunctus
hz annu gre tuc Captm nichil habz Et hct
ysuetudo e luata a tpe tuu qd d meoria
no existit

Item alia tria sercula vnu ptm ad Decanatu
aliud ad scholasticu Tertiu qd leximys de
de hoc p simplices Canonicos scolari i Capto
legeti quidet et in Capto scdm libz Cellay pimat

Item ppius hz oferie thesauria plero nuce
et Capella sancti anthonis

Item si aliqd hic defuit inferius patebit

Regit de moribz et iure Decani

Decanus magis stabit i foro si si vult tnsiere
no faciet stationem

Item tuc induty erit tabbarde ut alio honesto
habitu platoru

Item Gandia et forij qui tuc sibi obuiauerit
se curiat absentabi ut si placuerit ipd sibi
faciat comitua

Item Decan abnua sn ca legitia det dno colon
pmo denunciari ipd vco i remotis agente vt
sede vacante Capto colon et tuc sicut canonicz
p suspendi

Item Decan ad Captm siue ad ofiliu scd ad
ordines i ppiis expensis ibit

- Item ad ordinem nre cu p̄cipit **C**anonicas
Ellearius de expensis p̄uidebit s̄y p̄p̄io
 motu vadit ip̄emz expensas soluet
- Item qui semel ad ordines mittendy ue refusauit
 postmodu p̄p̄is expensis ibit
- Item si **D**ecan⁹ et **C**aplm i sua ferenda
 discordaret p̄ tres quidenas i **C**aplo maiori
 requirē tenent̄ p̄curat̄ sub expens̄
- Item nec **D**ecan⁹ nec portari⁹ nec senior **C**anon⁹
 pot̄ dare licētia quo ad festū n̄ sit tū caplo
- Item qn̄ **D**ecan⁹ est d̄ caplo an̄ omnia de disciplina
 et chori negligētia tenet̄ iuestigat̄ et iudicat̄
- Item **D**ecan⁹ p̄ et ex ^{d̄ caplo} singulis canonicis
 iungit̄ reuiniū per v̄m̄ diem qui nō m̄cat̄
 matutis de alijs videbit̄ infra
- Item **D**ecan⁹ qm̄cuqz est i **C**aplo p̄p̄e pot̄
 omib⁹ suis **C**anonic̄ uel singularit̄ singul
 t̄ die veniat̄ ad disciplinā et q̄cuqz compare
 refusaret iudicaret̄ otumax et p̄oss̄ suspendi
 ip̄o nisi causa p̄nderet̄ effugare q̄ p̄iore
 qual̄ copare non valebat t̄ die
- Item qn̄ **D**ecan⁹ tū canonicis suis e i **C**aplo
 et si aq̄s **C**anon⁹ alter⁹ p̄ntem de canonicis
 ip̄ete voluerit pot̄ licet nō citat⁹ ad iudicū
 attamē **D**ecan⁹ tenet̄ querenti statū facē
 iusticie oplementū
- Item si laicus conq̄ri de **C**anonicis voluerit oꝝ-

qd' Canonici p' portaciu' tunc ad r'ndu' tli
laico r' c'neo ad certid die qui si t'no non
reparet suspend' e' a b'nfuo sic' p' debuo
donet t'm'm ad r'ndu' sibi p'figi p'et' sicut
sic' soh' p'te alia ad hoc vocata

Decan' e' pp'us iudex Canonicoꝝ suoz
Item Decan' e' pp'us iudex om' Canonicoꝝ
suoz sue Canonicoꝝ sue Cledicoꝝ ut laicoꝝ ayat
q' suu' r'ocanoꝝ in odib' causis m'orib'z
videlic'z debet ut aliis q'stibus v'no d' om'ib'z
q' deponone p'petuud carere p'iuandoz et
iuris d' p'rtandoz no' requir' Et e' hoc
optia r' b' p'uisid ne videlic'z Canonici q' ad
d'ina pp' b'nfuo suu' asseriti bt infra dicit'
distrahant' a d'nis qd' ytinget si qd' absit
q' Captm de eis iudiciu' alibi querecet
Item no' q' decan' portari' uel senior
Canoncus no' p'ut d'ac' lic'ia n' p' tres dies
Et si Canonicoꝝ p' tres dies a dict' lic'iate
tali' s'n' ca' legitia diucius e' moram
traxerit de illo p'ot' quilib'z tant' q' queri et
tenet' q'querenti de tli ab'ntia face' iustice q'plem'ctid
Decan' etia' seu suo t'pe p'dicti portari' uel
senior prior p'io motu possut de tli ab'ntia
sine q'querenti iudicare

Insuper Decano nullo modo Canonicum impetere debet
 nisi prius Capto dispensatione. Inter indictio et
 Canonicis ad hoc per dispensationem voto et forma
 consuetudinis ut infra de incarceratione que in lazaris
 tenet de rigore si et quoniam sanior pro aut potius
 hoc dixerint faciendum

Item In Decano stat omnia gratia dispensatione et correctionis
 auctoritas tante ut expresse dummodo cogenti
 satisficiat competenter

Item In Quadragesima octavo die et xv horagesima
 cum feria secunda quarta et sexta cum diebus non sunt feriata
 et de festis quatuor temporum ac in omnibus vigiliis festivitatum
 de suis est dies capitularis. cum Decano voluntas ad
 hoc accesserit et consensus. Excepto quod de mane
 non utitur ad capitulum cum de vespera ter fuerit precipiendum

Insuper si quod hic deficiat inferius ponentur.

Deinde de Scholasticis officio sic dicitur
 privilegium obtinet. De officio Scholasticis

Amidis infidelibus pro scriptis visuris
 Rexneris dei gratia Decanus et Capitulum ecclesie
 pandem cognoscere veritate. Cum non modicum
 ecclesie proinde committitur cum favore debita officio
 per longam neglectam consuetudinem. Si in debita reputat
 Quis enim ita exequi valeat officij ius quod
 utnoat. Hinc est sane quod nos iure debitum ad
 Scholasticis nre pertinentis officij per consuetudinem

a mltorū mēoria iā elapsū, Maturō seniorū mōre
usi gñlio ad mēoria r̄uorandū et p̄nti sc̄pto
duxim⁹ declandū. Ne q̄s fortasse postmodū p̄dūm
adeptus offi^m ab ip̄i⁹ iuris debua exēntiōe
p̄textu ignorāne se valeat excusare. **T**it⁹ h̄y fuit
Iuris articuli ad p̄dē Scholastice offi^m p̄tinē⁶
Quindā Scholastus p̄ tpe ecclie m̄e fuit residenā
ī ip̄a ecclia faciet p̄sonalē et erit d̄ sacris ḡsti⁹
ordib⁹ Scholis de iūre ad docendū puēos p̄dōco
d̄z quidē que sc̄ad d̄ expensib⁹ mense tenebit ut
apud alios ī expensib⁹ mense sumptib⁹ teneri
p̄uabit. Ip̄m eadē mōrem puēoz p̄ correptione
rebelliū si n̄cē fuit adiuuabit. In choro p̄ stallū
p̄pti stabit. **L**ōnes legendas ī matutis ī p̄cedenti
vespe signabit. **L**ōros puēos et iuuenes p̄audiet
et exānuabit et ī mō accētūandi et p̄uētūandi
si n̄cē fuit īfōrbit. **C**ū v̄ lōes legēde fuerit
ip̄e **S**exta leget **A**ntiphōnā incipiet quā ei p̄uisit
chori iūget. **E**t licz ip̄e ut alij **C**anōica chorū
si cōptare teneat nō t̄n ad aliud q̄ p̄dūm est
thori debitū obligat. **I**n **C**aplo sedebit ī s̄capno
Decan⁹ nō quidē Decan⁹ cōiuguis sed v̄sus
angulū ab ip̄o adeo disūct⁹ ut ex ip̄o sit lon
m̄ Decan⁹ et ip̄m ab ex̄ncis possit euident
discerni. **I**n casib⁹ aut et caus⁹ disc̄ne et in
requisitib⁹ et defectib⁹ p̄bende erit ip̄e q̄ os **C**apli
q̄ dēt s̄m̄ verba loq̄. **I**n **R**egorijs **C**apli missiles

lras dictari et scribi faciet suis expen. **rogamenu**
 in Caplm soluet. **Rous** missas Caplo ipe legi **111**
 faciet et si nre fuit ipe eas i sua custodia
 obseruabit **Ad** vno Caplm causam habuit iudi
 ciale siue ut Actor siue ut Reus lras ad
 negotiud cause ntrius d expen ecclie sed
 procurabit **De** aduocis et procuratorib9 causare
 scdm consilud decani et Capli ut sanioris pre
 Capli quidebit et dies plantore qut causare
 negotia requirit seruid faciet et her omnia
 tu sue cure et instantie diligencia i expen
 Capli procurabit **In**strud et acta causare ad
 eccliaz man reportata fuerit ipe recipiet et
 i sua cura et custodia obseruabit et ad nre
 fuerit repntabit **Hec** aut de oib9 ecclie negotijs
 et causis itelligenda sut **Ad** nego vno et
 causas q spaliu ptinet ad ppealia ecclie offia
 utpote ad Cellariud et Camerariud et hmoi no
 erit Scholastic9 ex suo offio obligat9 **Itē**
Scholastic9 tenet9 duob9 paupib9 stolarib9
 qlz die semel mensa dae sicut decan9 **Ad**ros
 igit9 articulos ad Scolastrie offm ptinetes
 et ut pdem e pnti scpto declaros de omi
 nmd delibata voluntate et vsensu vnamini
 statuim9 iuolabiti obseruados **Ita** sane
 vt quid9 pro tpe **Seco** fuerit ad eoz obseruanda

no solu p modu consuetudis Veruena p modu
statuti Capti nri se nouerit firmit obligari
In cui rei testio et firmitate ppetua pns
scptis Sigillo ecclie nre firmo roborari. Datum Ao
M. C. cxi. in vigil. s. Jacobi apost.

De magro et scolab mfra

Forma officij portarij

Universis pna uisuris N dei gra Decano
et Caplm ecclie sanden Salute et
cognosce veritate Quid sup Inre officij qd
portaria d ecclia nra di qm exorte fuerit
qñones q discordia int nos parit et sine caritate
vinculu lede videbant Nos ad eliminanda
hmod qoms materia et ad prauendu caritate
pedculo d futuris maturo sup hoc hito consilio
et diligeti deliberatioe Tus et debito pnti
officij i pnti scripto decland et posteriore
meore duximo gmendand Igit sicut ex
senior ecclie nre testio et assertioe indaxauimo
se qd portariu claus fuerit locu standi et
sedendi i choro et Capto et ordie breuiondi
i dno officio rone portarie no mubit sed
que prius habuit vsuabit Exit aut ipe
portarius papius p Decanu emulator
religiosis et zelator disciplie et bonare consuetu
dnu ecclie gseruator et d hys consuandis
Decano cooperabit studiose Decano aut pnti
et mandate ipe portarius scrib Caplm

induct p cor quide negotio eos q̄s i choro
 reperit infra p̄m̄^{ut} missa aūze singulos
 conuocando pro sp̄ali aut negotio cause ut
 culpe Si qui ad Caplm̄ vocandi fuerit eos
 i choro ut uix̄ chor̄ si eos mibi duenerit ad
 Caplm̄ v̄bit Alioquin d̄ domo ip̄ore claustrali
 uel domestici eor̄ sue eos ibi duenerit siue
 nō Caplm̄ inducet eis̄. Assumpto ad hoc aliq̄
 testis̄ clericoꝝ

Item ip̄e Portarius requisitus a Decano suam
 dicit d̄ Caplo sc̄nd̄ q̄siluū porū quib̄ ip̄e
 opione sua p̄mo rescribit Deinde opiones
 eor̄ indagabit Qui si tū ip̄o discordauerit
 plane sententiabit Si v̄b̄ ab ip̄o discordauerit
 siue q̄t̄ oēs siue sp̄cialit̄ quidā q̄siluū d̄cat
 et Capli sup̄ hoc requirer̄ q̄l̄ ult̄ de iure
 sit p̄cedendū Reuelas̄ eis̄ partiuū opiones
 absq̄ p̄sonar̄ et nom̄i exp̄ssione Decano
 v̄o ab̄nte .i. ex̄ opidū xanthen̄ q̄stituto uel
 m̄ opidū egritudie ut alia rā p̄pedito Portarij
 geret vices eius i religione chori disciplina
 et iudici Capli v̄scriptū sp̄ali caplm̄ fr̄ib̄
 inducet et sc̄nd̄ i modū sup̄ exp̄ssū eos ad
 Caplm̄ p̄ se v̄bit S̄maz̄ aut̄ d̄ Caplo tūc
 requir̄ a seniore m̄ p̄ore q̄ p̄cedet d̄ smando
 sicut de portauo e p̄dm̄ Vol̄ etiā portarius
 carere sub̄ Caplo d̄udgere et relaxare

sicut decanus si pns eet **D**ecano aut et portario
simul abntib9 at portario solo senior de pncib9
vires eoz ut eius d pmissore executione supplebit
Cetero portari9 subditore suoz bnficia did vacat
infra sex septuaginta qtuor psonis pdoneis volentib9
et valentib9 p se statim deservire i officijs q bnficia
ipd requirit **S**i vero portari9 infra temp9 p dmd
ea qfere neglexerit collaº eorunde ad Caplm
denoluet9 fruct9 aut tpe vacationis de hmoi
bnficijs quocientes assignabit9 psonis q d
offiº defuncti interdº qgoue valeat deservire
Excepto qd i altari bti tutoris cora quentu
no celebrabit

Item portari9 suoz subditore Index ee det
ordinari9 dmediat9 de negligencia chori disciplina
et caus9 debitor9 de infamia vob et ca criminali
Decan9 ad Caplo iudicabit **D**e hys igit9
que ad iudiciu portari9 ptinet de negligencia
chori p matutis quib9 subditi sui mte dnt
semel neglecte qd eis ieiunium d pane et
aqua portari9 dndgere h p sepe neglecte
matutis et pro horis diurnis neglectis et
p disciplina no servata det eis carcerem iudg
tu testimonio aliqre deitor9 ex Caplm ubi sibi
videbit9 expedire **C**arcerem aut dndtu a
portario ipd subditi sui sic servabit **M**anebit
infra abitu claustris dterioris servantes ieiunium
vt canoici in carcerati tn sine disciplina corporali

ad singulas aut horas cum processione chori
aut intrabit et dictis horis cum processione
chori exibat altam moram in monasterio faceret
et sic tam matutinae quam missae officii ac aliarum
horarum et defunctorum vigiliis intercederet. ∞

- Ad missas aut dicendas tempore carceris sui non
erunt obligati sed quoad officium suum arbitrio
relinquetur. Si autem interdum aliqui canonicorum
incarcerati contigerit predicti carcerati cedent
in dormitorium ut in Camera Capanariorum
que pellice appellatur. ∞

Item portarius subditos suos predictos non debet
nec potest per aliquod sollempne festum sine consensu
Capituli licentiam predicti portarii per officiales
dormitorii providebit ut propria Capituli oportune
et debito modo a cellare requiratur et in Capitulum
presentetur quod ipse portarius ante tempus premissorum
examinabit. Et die semel premissum est per unum
de scribis chori faciet premissum. Die vero ter et
in una premissum per unum de canonicis fieri
faciet tunc duos ad iudicium canonicos tunc Cellarius
ipse providebit. ∞

Item ipse portarius panes siliginosos pistos
dorsten ad ductos chori et distribui per officiales
dormitorii providebit et eosdem officiales cetera
sua officina exequi faciet modo debito et consuetudo.

Item in causis debitorum gratiam et abnec per

7
Portarius p̄bendas p̄dutorū subditorū suoz
tam clericorū q̄ laicorū suspendē et fr̄s ex
hys quēientes in penā sibi interd̄ vendicare
Item ī tena d̄m mane an̄ d̄mū officiu m̄datū
rū p̄d̄s suis subditū ī Caplō celebrabit ritū
q̄ ad hoc f̄id̄ debitū ē et q̄suetū **Pr̄t̄ea** ip̄e
portariū Clauē de Caplō suabit et ip̄m Capl̄m
aperiet et claudet ita ut de hoc ulli fastidiū
aliq̄d r̄te valeat generari. **Ut** igit̄ p̄missa
nulli apl̄ius ī dubiū veniat. **R̄m̄** p̄p̄tuo
illibata pon̄ḡ obseruet̄ p̄ntib̄ḡ Sigillū cartie
nr̄e duxim̄ḡ apponendū. **Datū** Anno d̄m
m̄cc̄ Octuagesimo Sexto. feria q̄rta post
festū vitani martiris.

Insup si d̄ hoc p̄uile^o defr̄ct̄ aliq̄d h̄attēḡ
obseruatū hoc ī for̄ canonicorū īveniet̄ ut infra

¶ Sequit̄ de Offi^o Custodis :-
Cū primo q̄rit̄ vtr̄q̄ r̄ōe officij Custos
efficiat̄ prior. **R̄m̄** q̄ nō. q̄ n̄ mutat
lonū d̄ Caplō n̄ stallū d̄ choro n̄ īns̄
q̄ elationē s̄ deq̄ ut sit d̄ sacris q̄ sac̄ ob̄nabit
Item vtr̄q̄ teneat̄ ad residenciā p̄sōle. **R̄m̄**
q̄ tenet̄ q̄ officij existit
Item vtr̄q̄ p̄t̄ f̄id̄ Capellani regis Ep̄d̄ p̄t̄
R̄m̄ q̄ nō ī p̄us officij īsp̄it̄ q̄ ext̄ variūḡ
Item vtr̄q̄ det̄ Clauē Cam̄e maioris soly suae
q̄ n̄ det̄ n̄ ex casu Capl̄m aliud ordinar̄
Itē vtr̄q̄ clauē de mandelū ut Capsa p̄m̄

- pop' gmitte' Campanario ut alio sono ut laico
 Rndet' de Capsa promi no p' s' de Candelis p'
 fideli p' quo vult responde'
 Itē vtz de Redditib' officij sui debeat p'vire
 rezos altay maioris Rur' dz de Cera Capti
 cū alijs candelis
 Item q's deat Candelā p'romi et alias i' choro
 pone' agende' et extingue' Rur' Custos ut
 alius eis h'ic Candelē tñ i' feste nouū laionū
 p' Campanarios ponent' ordinate
 Item q's deat Cera a Cellario v'lype ad pandū
 candelas Rur' q' Custos. et dem' p' p'ndū
 tertio pondē capanarijs p'ntari
 Itē q's deat lignen carbonēs et ligna ad
 p'ndū candelas capanarijs p'ndare Rur'
 Custos de offi' suo
 Item q's deat rotas ad legendū de choro p'ndare
 et g'huat Rur' q' Custos de Cera Capti q'
 quōdam de sua cera h'ic sed fet' quā affigut' calo.
 Item q's deat indumenta m'istroy et pallas
 altay et corpalia fac' abluī Rndet' Custos
 Item q's dz albas rappas. et cetera v'imenta
 fac' g'huī Rur' de expen' capti Custos
 Item q's deat Campanarios g'pelle' ad dormiendū
 i' ecclia et ad custodiendū ead. et ad pulsandū
 horas debito tpe et debito mō Rur' custos
 Itē q's deat solue' libros et Cereas 2 cetera q'
 i' choro sut si p'dant' Rndet' Campanarij

q̄ dent chorū claudē et debito tpe custodire
et specialit̄ in septimana q̄ hoc ad famulu
ip̄os nō p̄tinz quoquo modo

Item q̄s debeat solue cāpanas si ex negligentia
pulsant̄ ut alio caū firmant̄. Rur̄ q̄
videat̄ q̄ Caplm̄ quid iur̄ s̄ negligentiam

Itē Cāpanarij nō dent mitas d̄capite h̄re
n̄ cultellos magnos pub̄l̄. portat̄ d̄choro
n̄ d̄pressionē infra emittat̄ n̄ d̄ Caplo

Itē dieb̄ ferialib̄ duo Cāpanarij n̄ h̄uente
cor̄ dent dormire d̄ cātia dieb̄ aut̄ festib̄ tū q̄ cāpane
opulsant̄ d̄ matutis om̄es ad h̄uente

Itē eo tpe quo fuit d̄ina i chorū ille Cāpanarij
qui tpe est ebdomidarij s̄ eē d̄ armario ut
custodiat et h̄uiat p̄ut̄ ē n̄re et specialit̄ dieb̄
d̄niab̄ et festiuis

Item Cāpanarij ad v̄t̄ff̄ alb̄ s̄omp̄ p̄cedent
m̄ v̄t̄ et d̄ medio p̄ressiois et d̄ fest̄ cor̄ sac̄
dotib̄ mist̄is et seruiantib̄ ad alt̄ar̄. turba
hōm̄ d̄ via p̄stendo et atendo

Itē Custos ē Iudex immediat̄ Cāpanario et
pena suspensiois s̄ debet̄ s̄z Caplm̄ h̄z cor̄
offīa p̄ferre d̄d̄ vacant̄

Item si custos negligent̄ fuit d̄ or̄b̄ p̄das
Dezany et Caplm̄ h̄nt̄ ip̄nd̄ sup̄ hoc corrigē
suspendē et i carcerē et sic de d̄ib̄ officijs p̄das
et d̄fus̄ p̄t̄

Ceter̄ si aliq̄d̄ h̄c deficit̄ inferius p̄tebit̄

De Cantor Maiore et Minore

Sumus cantor semp̄ incipiet p̄ se ut alium
 Cū Rex glorie Sedit angelis et asserges
 me diebus dimis et semp̄ ultimos uersus vlti
 Repositorij de vigilijs nouū laonū Cū p̄ce
 michi dñe legit̄

Itē dēt d̄ choro et caplo hōestos platos et
 milites ad Stallū adduce et locū eis assignat
 tpe p̄mationis et horū p̄t tpa requirūt

Itē q̄m et quatuor d̄ d̄ choro p̄uide solg ut nō
 Cantor minore ut solg minor cantor et hoc d̄
 ordinaro chori plen̄ ḡtinet̄ Minor tñ cantor
 p̄ dēt d̄ amito et alba choro p̄uide

Item in q̄dragesimā d̄ quatuor t̄pibz nllz song
 vel canoiz subdiaconz dēt choro p̄uide nō d̄
 alba et d̄ cappa

Item minor cantor cātab̄ p̄ letaniā in illo
 q̄ septiāna chori

Item regēt scolares chorales ad diuindū et
 excedū chorz s̄m̄ ordine p̄ressiois et illos
 corrige si sūt d̄belles negligentēs

Item minor Cantor nūq̄ p̄uidebit choro dū
 sibi iōe cātarie p̄ceat̄ nōt aliq̄s p̄ro eo
 nisi d̄ alba etiā si p̄uor esset

Item Idem faciet scribi ut breuiad illos q̄
 legēt et cantab̄ d̄ choro sua debita s̄m̄ ordine
 ab antiq̄ obsuatū et si aliq̄s ut aliqd̄ neg
 lectū i hoc fuit ip̄e corrige et emēdabit

Cetera inferius ḡtinentur

Aquit^r de **Camerario Cellario et Bursario**
p^rncipal^r mag^r et mag^ro fabric^r

Amerarius tenet^r tota^r v^rara collige^r or
alij^s cano^rite distribu^rne cano^ria monendo
v^rerent^r igno^rante^r

Item tenet^r v^rnu^m p^rncipal^r cu^m duob⁹ p^rorib⁹
sibi adiunct^r scil^z v^rnu^m p^roci p^rebendale seu testio^r
niale elige^r et suo sigillo v^rab signae / **Dicas assignat^r**
Et si d^r hor^r errauerit emendabit^r et cetera ad q^o tenet^r
iⁿ regist^ris eccl^eie ducentur

De Cellario

Cellarius est liber a choro et ip^so debito.
v^rnu^m sit d^r eccl^eie nego^o. sⁱ d^r festis d^riter
p^rmar^r hebit duos p^rinates Et d^r p^rmis v^rppis
matutis et sudna missa tenet^r e^o p^rns et debitu^m
q^o sibi breuiat^r s^ond^r ordiⁿe adimple^r Scolab⁹
cyrothetas dare d^r de^r gross^r d^r festo p^ruebre
Insup^r quidquid ad offi^m suu^m p^rim^r fidel^r
mon^r p^rignora ut^rpe ut debito^res exco^rdrare
satis tempestiue ut volu^rtate cap^rli ad hor^r
impetra^r sⁱ secus fecerit et negligens suu^m
restitua^ras p^rsoluet
Et sic est de omⁿi officiato breuiter sciend^r

De Bursario

Bursarius hab^rz fire^r Burse collige^r v^rnu^m
hospitib⁹ et alienis de Conssu cap^rli ut
sanioris partis p^rinac^r v^rnu^m Bursale ferulatis
ministra^re l^ras missiles g^ruales p^r n^rarios
in^rsmitt^re d^r litib⁹ q^{ib}9 exp^rad^r fut^r. equid.

domus dei custodire et pabulari organistis
 satisfacienda et pensioes sibi institutas pro solud
 tpe consueto et fones pro capanis procurabit. Et
 d' omnib' hijs si defectus habuerit ad Cellarium dei
 recurrere et structuras turris et ecclesie instaurabit
 in fracturis antiquis prout fuerit opportunum.

De magistro fabricie

Magister opus sue fabricie dei esse sollicitus apud
 plebanum et suos capellanos ut fabricam
 procurat. Vinum s'c'i victoris si placet caplo loco
 penne pro labore suo recipiet ligna ducenta
 q' non sue n'ria habebit et alia faciet fideliter
 custodiri. De Capana manod' d'ni pulsatur pro
 defuncto xij denarios recipiet ad usus fabricie
 ad p'curand' in ecclesia fiendis opus augumentabit.

De magistro penne

Pennarius magister nichil suo scriptore faciet
 specialiter de venditione bladi et penne s'c'i
 lib' et Registre chori dabit in memorias d'libro
 penne positas minus postponat sed melius est
 modicum penne d'ni oportet de non soluctib' q'
 censu d' Opido xander in octa victoris uel
 p'aste penne q' medietas de p'inta denarij recipiet
 et totum caplo computabit.

Insuper Candelas quatuor magnas habet q' in
 medio chori d' vigilijs missis ante Comendarij
 accendit. Et p' q'lib' memoria g'uali ut specialiter
 vna candela d' nocte g'buet de q'lib' octo tres

libras cere facit' osueuerit / m' b'co octo candele
duas libras faciunt et residuum fidelit' obseruabit

Sequitur de prebendis sacerdotalibus
Et nondum quod septem sunt prebende sacerdotales
Prima est d'ni Decani que est quinta decanatus
et incorporata in ecclesia de monumeto superiori pro
qua tenentur pasche duas stolaes chorales semel
omni die et ludum regularoꝝ feria secunda post
pascha deseruire

Insuper in omnibus sumis festis dum bis apparet Decanus
tenentur primas vespas matutinas et sumam missam
personaliter celebrare nisi legitime impeditur quod
dicitur tantum ebdomedario utimur tempore

Alie vero sex prebende sacerdotales canonicorum hinc
singuli singulas septimanas successiue custodire
Sumas missas et antiphonas et speciales per se cantare
Sed tempore nuntialis quatuor vicarij principales present
et d'nt ebdomedario legitime impedito missas
antiphonas in altari beati victoris celebrare Speciales
vero quilibet vicarij de gratia Quatuor temporibus
duntaxat exceptis et alijs obseruandis

Item non quod ad speciale missam que solis die in nouo
opere in Quadragesima Cantu tenentur venire
sicut ad quolibet aliam missam sine stolaibus tamen

Ita predicti Cantu sacerdotes present Decanum d'nt
sunt in choro stare dum legitur Comendacio ut
deuotio exerceatur pro medijs faciendis
P'nt etiam suspendi quatuor et pro debito sicut
alii Cantu et ex negligencia chori sunt in pena statuti

De plebano fol. 20.

117

Insuper plebanus sancte crucis qui e capellanus
 Decem ppealis det omni tpe p se ut p aliu
 missam sua de die in altari scti victoris tantae
 du i nouo choro uel alibi summa missa celebrat
 et interd choru custodire Et sic e de omni
 pessione utelligend ne aqd pdat ibide iudex
 enim suus e decanus et Caplm sic ranoitore

Itē alij socij et vicarij subsup Portalo uel
 Priori seniori prout d puileo portarij gtime
 Et si p portarū conuincas iudicatur pena
 sibi debet Sed si p rduum pnegligencia
 portarij suspendunt a caplo pena talo debet

De magro et Scholasticis

Magister scholaru det e sub sco. i morib9
 et disciplina Et scolares solas frequentes
 sub vnoq loco missilas Capli magr scribe tenet
 ex dforaone sco. de certa sua Capli et volutate
 uel ptesanor Insuper nuq infra dina det esse
 sine religione sicut can. et vicarij semp caa d
 scholis sine capuao idutus det e religione nec
 aliqo canoicus ut socius n rpe Rector intrabit
 solas sine religione

Insuper Chorales in conone existentes sine capuao
 et d religione tpe horaz dent e Ceter omes scolares
 diuites et paupes ad tantu sedentes o die festiuo
 a religione dent esse i horis et ppeali i pessione
 Nuq caa sine religione dent opae tca dms

in eis in ecclesia vel alibi nisi specialiter fuerit missi
ad aliqd speciale hoc obmittentes et tunc facere
contempnentes q̄ non stolaribus habeant. Sed
subius Decano xantem vel suo officiali sicut
recederent de gremio ecclesie non existen et
si carent clericali fisco committantur.

Insuper magis scolariū reputat̄ p̄ chorifonio d̄
tollendo p̄niam sicut chorifonio reputat̄ et
diebus festis et nouis laicis ac d̄ singulis p̄sidiis
et stationibus tenet̄ non scholaribus ad singulas
horas chorū frequere n̄ d̄ negō ecclesie legitime
fuit illo tpe p̄ditus. Alijs vero diebus p̄or et
diebus scolariū d̄ stolis posse et chorū non frequere
q̄ tunc a chori frequentatione p̄p̄ debitu scolariū
excusat̄. Atq̄ si scolares habent licentia ludendi
tpe illo quo p̄niam esset deseruenda d̄ choro
q̄ tunc p̄p̄ negotiū scolariū non excusatur.

Item quilibet scolaris diues tenet̄ singulis annis
decē alb denarij colon valentes q̄ dimidū florenū
suem magis q̄ salario suo et in quolibet festo
quorū festozū p̄ncipalium unū denarij vsuale tū
quo unū denarius censuales p̄soluit̄ i xantem
et a choralibus et scolariis amonitibus i domibus
canonicozū ut benefactorū ecclesie n̄re. necnō a pauperibus
hostiatis mendicantibus nichil penitus recipiet
n̄ deñ festozū. Sed si ip̄s canonici ut beneficiati
tales scolares haberent pro pecunijs tū soluet̄
p̄cū pleniū sic diuites. Et tū q̄t̄. Pro contempnē

et ultra non recipiet

Insuper quilibz scholaris dives tenet^r singulis annis tres solidos monete vanden myro pro sallario et vij denarij p minute

Insuper quilibz paup et filij canonicor^z et bonor^z vij denarij p minute et dives paup et alij pro introitu stole iii den^z mag^r ex gra^z dimittit^r velit cuiqz id qd sibi placet et t^r expedire

Sequit^r Cosuetudines alie edudse nre ecclie

De statu et for^z Cam^{oz} ¶ vanke

Canonicus nome est officij no nature Cmon end grece latine regula e et inde dicit^r Canonicus. q no dissoluta dz hie vita s regulata hoc e salubribz ecclie sue statutis et gsuetudibz isortam et ordiata ut xpo huili d huilitatis spu deservies p^r retributione celestiu p^rti pacione nre mede^r stipendioze corpaliu mili^r de vicariis. q stipendia se bez dicam^z ppter omnia officia concessa sut clerice sicut feuda bassallio laicis p^r seruire d armis Et quad hoz obsuacia in receptaone sui ad canonicatu et pbend^z obligat se solent Canonic^z corpaliu p^rstato suameto nec mala vitari p^rut id g^rmita^r v^ro statuta et gsuetudines ecclie vanden ab olim furata et obseruata p^r ratione q p^rmitti^r et sut dferio hie g^rscripta vt visis hijs q p^rpensius obseruanda sut possit facili^r eorunde omissio de vitari

Sciendum itaq; qd consuetudine clericale et habitum
tale d vestibus capureis pilleis caligis calceis
et gstitib; det hie **C**anonius prout requirit
modestia et vberundia clericalis

Item Canonius aertus ut gladiatus no det equitare
ut micede manifeste d emunitate ut d pñcia
Decani aut dnoze moze

Ite nec d; tabnas scriptare n; ad texillos lude
nec ad globos

Ite Canonius no d; dpub^o. chorizare d foro et
maxie d pñcia Decani ut dnoze moze

Ite nec calopides ad catham portare ut ad choro

Ite nec ibide ad capurio i capite stare

Ite Canonius no det ex emunitate torcidu ut
dormitorud habe

Item Canonius no d; pñdam vel captiuos ducere
ad emunitate ppñ pñculid ecclie

Ite nec in domo claustrali hie scnd d allam
et specialiter suspectam

Dequit de habitu Cam^o et Sonore

Cappa hebit Canonius et suppelliciu Cappa qd
pro veste lugubri et tristitie **S**uppelliciu
qd pro stola recunde^{te}. et leticie prout est
alibi declaratum

Canonius mdy sine cappa vel suppellicio det
mofterud ut ambitud intrae eo tpe quo cantat
i choro nec eode tpe ore scruite aliam dnoze
moze qui cappati ut suppelliciatu su d; emunitate

Idem de socijs chori

Item statū sūd Canonicoꝝ ut socius chori intrat
abitū ut mōsteriū deꝝ dimittit sua religione
cappā ut suppellicū ad terrā

Item In choro monasterio ut Ambitu nūqꝫ
deꝝ her leuacū ut poneꝝ ad collū nō legitima
le natus eū ad hoc opellat

Item Canonici et Socij chori omnes cappati dēnt
esse a crastio omni sanctore usqꝫ ad vigilia
p̄mā pasche excepte feste d'ordiario exp̄ssis

De Infirmitate

Canonicus infirmus pot̄ stare d' aliquo loco
Monasterij secreto ut d' armario uel d' Cappella
sūd Johis uel alibi cappatus q̄nus alij sūt suppel
licati. Vñ aut̄ manebit infirmus d' domo sua
si pot̄ mōsteriū intrare

Item eodē tpe quo celebrat̄ dina i Choro uillꝫ
canonicorꝫ uel socorꝫ debet deambulare ut
stare d' medio mōsterij s̄ q̄ latemꝫ a latere
uel d' loco secreto. Vñ si habz n̄ce n̄e celeriter
transcat

Item nullꝫ Canꝫ ut socius stabit d' religione
sua d' emunitate s̄ statū cū exit curia sua uadat
ad monasteriū uel ad ambitū. Vñ eꝝ de
monasterio ut ambitū ad curiā suam

Item nouus cantꝫ i choro nō cantabit̄ nisi
ad hoc Caplin requiratur

Item semp̄ quidē dēnt omēs radi q̄a sūt est
Dies balnei

Item neq̄ Canonico neq̄ sonus chori dicitur choro
p̄ q̄ p̄mus psalm̄ de matutinis ut horis alijs
fuit est vel q̄ gradale ut cilla cantat̄ aliq̄
choro vel q̄ aliq̄ ut aliq̄ singulat̄ s̄n choro
quidq̄ cantat̄ uel legit̄ nō ē int̄ adid̄ ut excid̄

Item cū Intret Inclinat ad altare

Item q̄d legit̄ euāgelium ut Ep̄la n̄ll̄q̄ det exire
vel intrare chorū aut p̄phetia siue lectio

Item Idem p̄ q̄ **S**icut dicitur ē don̄ facta sit
deuatio

Item qui legit̄ lectioē ea finita ibit ad mediu
chori et inclinabit ter. Primo ad altare. Secūdo ad
Decanū. Tercio ad oppositū. Quādo decan̄ et p̄tus
ambo sūt p̄ntes. Altero aut̄ eorū p̄ntē ad illū prius
inclinabit̄ deinde ad locū absente

Item q̄ versū cantabit̄ dicitur Responsorium
locū sue sedis stando et finito versū inclinabit̄
ad altare

Item exiens a choro inclinabit̄ prius ad Altare
secundo ad Decanū

Item cū dīna sūt i choro chorus se vertet
ad chorū

Item cū chorus nō cantat̄ s̄ solus p̄bi. ambo
chori vertent se versus altare

Item nūq̄ aliq̄ de choro vertet̄ dorsū versus
chorū ex opposito

Item In festis propriis sub maiordibus omnes tam
 Canonici quam Sacerdotes debent stare ad processionem
 extra chorum et dicere cum Scholaribus dominis
 vestibus sicut. De rami et potes ubi sacerdotes
 et Diaconi Canonici

Item quando legitur Epistola ut prophetia omnes deintus sede
 sed cum cantatur Gradale et uersus contra subdiaconum
 et scholares deintus stant Diaconi autem sede

Item cum unus solus cantat Gradale ut duo
 subdiaconi et scolares deintus stare et non diaconi
 Sed cum cantatur uersus deintus omnes sede Idem
 fiet uino cum cantatur Alle. Sed tunc dimissa auare
 quando legitur Epistola subdiaconus et scolares deintus stare

Item Subdiaconus et diaconus quando legitur deintus
 uel ad medium chori et inclinare ter

De Canonico infirmo

Et sciendum quod propter egritudinem excusatur
 Canonici ab officio chori non tamen a debito
 si decubuit infra emunitate sed ex non siue etiam
 decubuit in Opido exantem nisi per licentiam auctoritatis
 egritudinem fuisse absens. alio si decubens morietur
 non reputatur Canonici quia Canonici ex emunitatem
 non debet habere comedere nec dormire in

Item si non morietur si iacet ex emunitate nisi tunc est
 anque suspendetur pro prodatore tamen excusatur
 se de absentia. Egritudo enim non excusabit quod
 possit suspendi non quidem propter egritudinem
 si propter absentiam ex emunitate egrotus quod dicitur
 huiusmodi intelligi potest magis pati quam agere Et de hoc

Canonici nō indigent licentia cū absint p̄p̄t̄i plagā
dīnā In q̄ntū aut̄ absens ex̄ emūtatē ubiq̄q̄
locoꝝ hoc sit. licētia indigz cū sic abesse d̄p̄deat
ex̄ s̄c̄o hōis s̄bz d̄ loco prohibito puta q̄ emūtatē
Item tollēat̄ q̄ minutionē. sed Canonici an̄ sibi
faciet peti licentia p̄ aliquē Priore videlicet
sacerdote uel diacono Et ip̄e nō det ne minutū
an̄q̄z lēn sit eūāgelii sūme missē v̄mo et ip̄e
ibit etiā ad p̄fessionē si fiet an̄ sūmā missā p̄fessio
Item p̄p̄t̄i nego^a. ecclie excusat̄ nec indigz licētia
pro eo ip̄o q̄ mitti p̄ Caplū ad p̄curandū
utilitatē ecclie intelligit̄ esse licentiat̄ et p̄n̄b̄ eē
s̄traueat ne p̄p̄t̄i nego^a. sua singat̄ eē ecclie . 8
Item excusat̄ Canonici p̄p̄t̄i sua p̄p̄ria nego^aia No
nego^aia hoc ē sūe leuitat̄ causa p̄nta p̄p̄t̄i venari
ut chorizare et tūc indigz licētia et nō recedat
a loco an̄ licētia p̄tita et obtenta
Item p̄p̄t̄i p̄grinationē et tūc d̄z licētia peti
i Caplo et op̄etur xij septianē et sic absens
habeat carnes s̄ postea pot̄ suspendi
Item ad studiū h̄ic etiā pot̄ debet peti licentia
in Caplo et d̄nd̄gi det̄ licentiat̄ q̄ infra sex
septianas a die date licētie iter arripiat et
statim habeat vestes de vario et sindone si
placet. nō habeat carnes s̄ redēptionē plenā
post diās sex septianas et scolariis sibi data
licētia eūdi ad studiū dabit̄ mōri cantori
par orearum
Item p̄p̄t̄i Bafumū. et tūc etiā oportz peti

licencia siue consensio Et quia sic appetit
 licentia diu abessendi sicut pntegz amum
 patz p illi qui ratione sui status pntes esse
 tenentur videlicet **D**erani **P**ortari **S**colastici
Theaurarius et habentes pbendas **C**arbo
 tales no pnt hre **B**astunio n maneat r sidetes
 pnt tn pgrinari s debitu suu p aliu facie
 custodiri

Item vnus ut duo ut tres ad man pnt bastunio
 accipe et non plures

Item vnus solus no pnt eu freqt accipe nisi
 de voluntate Capli. alio no petente

Item nec an residentia primi anni **V**n⁹quis p
 end **C**anonicor tenet face **R**esidentia primi
 am sui receptionis ad ficut d preptione

Item bastunarij hntes liberas pbendas nec
 Capellani hnt pnaas cotidianas enad si dsumi
 fuerit nisi corporalit assint in diuinis

Item de alijs pntijs qur d **R**egistre chori
Item qn dar alicui licentia diu abndi diuigendū
 e facti ei qd relinquat post se pcuratore qui
 pro eo rndeat et satisfaciat. si forte eo abnte
 venierit aliq qm qrent de xpo et pnt ecclie
 pcula pcauenda **A**lioquin potit suspendi
 taqz pro debite obligatus

Item si **C**anonicus gtimax qn no curado de
 pbenda sua nolit rtypi et tn velit dms nris
 touerfari qmuis gtuua no liceat **Q**uid iure

Ite nullus excoicatus touerfari det cu dms

uris Et p[re]benda sua ip[s]o facto teneat[ur] d[omi]ni susp[en]so
quousq[ue] b[en]eficiu[m] absolu[n]tis meruerit obtine[re]
Item si Incuratus exat de Curie noles eid[em] put
tenet[ur] obseruare Quis iure Inobediens et
p[er]iurus videt[ur] Et ad dtelligend[u]m p[er] que[m] modu[m]
et a quo et quae p[er]ti debeat licentia Sciend[u]m
q[uo]d ille qui indiget licentia faciet ead[em] p[er]ti p[er]
aliquo[m] P[ro]uoc[um] a Decano uel a Portario. uel
h[uius] abntib[us] a seniore Canonico et hoc d[e] religione
Et si no[n] faciet p[er]ti licentia[m] et absens sic morietur
No[n] reputaetur Canonicus et p[er]det a[n]nos g[r]e
et totu[m] ius Canoniale

Item nec Decan[us] nec Portarius nec senior
Canoncus pot[est] da[re] licentia[m] quo ad festu[m] nisi
sit ad Caplo

Item abno[n] p[er] licentia[m] si infra t[er]m[in]u[m] licentia[m] egrotet
ita q[uo]d no[n] possit redire ad eccl[esi]am infra illu[m]
t[er]m[in]u[m] nisi ip[s]e an[te]q[uam] suspendat[ur] insinuauit
Caplo illa[n]tate[m] p[er] p[ro]uocato[re] legitimu[m]
pot[est] suspendi nec excusabit ead[em] prius licentia
habita nec ead[em] egrotudo nisi p[ri]u[s] eiusdem
cora[m] Caplo iuret nom[in]e Canonici egrotare

Item nota q[uo]d licentia[m] iuratu[m] p[er]ti debz i[n] nouis
s[ed] licentia[m] iuratu[m] de b[en]e et p[er] p[ro]uoc[um] d[e]
religione et scdm[odum] ordine[m] introitus ip[s]o id
P[ro]uoc[um] et subdiatom a choro t[er]m[in]e sunt
licentiati

Item No[n] q[uo]d Canoncus abno[n] sine licentia ut
post t[er]m[in]u[m] date licentia[m] suspendi pot[est] n[isi]mo
etia[m] d[e] Caplo de disciplina iusticia[m] requirente

et sic suspensus dicitur ² gtuax pp doctudientia
 Et e suspensus tad ab offi^o q^z a bñfuo. vñ
 tat nec dchoro nec d foro hoc e d quoruq^z
 loco det gñfari dñis nris nec aliquid pape
 tuq^z exigit^z. s^z dz se qñ occultae qm dñi e su
 suspensy donec sit receptus s^z osue^{ne}. Caplax
 It^{em} Canonu cotuaries nō dent rñpi ad Caplū
 qñ celebratur i choro

Item q^z dat licētia semp det iungē ei cui
 petit^r licētia q^z faciat bñ custodire debitū
 suū quodcuq^z sit illud

De Receptōe Can¹⁰⁷ suspēsoze

Item suspensus dñi vult recipi de mane.
 dz de vespe ut saltē dmatutis facē rogari
 decanū ut Portariū uel seniore Priorem
 de Caplo q^z eū recipiat

Excoīcatis nichil debet² :-

Item nō q^z excoīcatus nichil recipiet de pbenda
 sua siue clerico si d laico q^z e pena Capli
 Item si aliq^z priore recipiend^z est ille det
 facē rogari suos cōpriores q^z int^r sint sue
 receptoi Si subdiaron^z subdiaronos et nū
 hoc semp aliquē ut aliquos de p^orib^z
 ad proloquendū

Item Sciendū q^z oī die d aduetu ut d xl^o
 dūmodo nō sit festiua ut de x^o lombus

sic servabit **P**rima die Ieiunabit in pane et aqua

Item alternis diebus recipiet corporale disciplina si casus h^o requirat s^m suam porum

Item erit semp^r tempe sue incarcerationis p^mg et nouissim⁹ d^o pressione d^o cappa ad omes septē horas et stabit ita ibi qd^o decanus possit eū uide et totū g^o sistit istud d^o grad^o decanū q^o ad residentia g^otinua tenetur

Item cū canonicy a decano licentia perierit et eūdem licentiaū dicit decan⁹ illi ego p^opio tibi ut debitū tuū q^o face tenetis i^o choro facias adimpleri

Item nullus det d^ocapite totalit^r ab iudi n^o de lic^a decan^o ut portari⁹ ut senioris de caplo

Item in **lex^{ma}** usq^{ue} ad sabbatū **O**ctauē pasche subdiacon⁹ ut **C**anonicus d^oalba cantab^t **G**radale dieb⁹ domine et d^o die pasche et p^o tota septimana usq^{ue} ad **S**abbatū **d**alla **C**anonic⁹ i^o suppellicio

Item duo scolares cū p^ouis candelis antecedent^r celebrante missam

Item legente etw^m anted^o ut duo scolares cū candelis et vn⁹ cū turibulo & subdiaconus recipiet turibulū de manū scolais et turificab^t lorū et diaconū anq^{ue} legat^r

Item **C**anonic⁹ legent^r dieb⁹ festiuis p^osolit^r ferialib⁹ dieb⁹ q^o socios

Item In Pascha in Assensione dñi et in
pentecostes et d alijs festis q̄sue Canonici
de p̄ma forma scilz subdiaconi et alij stantes
in choro d̄feriod portabunt d̄ alb et tunica

Item Capellani Regis Ep̄d ut p̄p̄i p̄orbut
capsas d̄gnat sup subdiaconi ut seniores
d̄ alb et Cappis

Item nullus Canonici pot̄ h̄re licētia eundi
ad studiu vel ad p̄grinacionē ut essendi
Capellani ut d̄m̄ abeundi nisi p̄us fuerit
residencia per unū annū et sit quitus ab
od debito de quo tota decano. Et Caplo
infra tempus ab̄ntie sue pot̄ vexari ut ḡuari

no

Item illi Canonici qui no fecerit r̄sidētia p̄sonate
p̄ annū no pot̄ ex Capellani r̄gis ut ep̄d
sue p̄p̄i. Ceteris ad que teneantur Capellani
tales et q̄ sit eor̄ libertas d̄ ordinaro videat

Cause aut̄ siue n̄tates q̄ q̄s Canonici tolleat
ab̄ntia fut̄ hec scilz ex̄ritudo negotia ecclie
Capellania et i h̄is tribus no iquirat̄ licētia
nisi d̄ festis pro Capellanis

Item si alicui Canonico causa metus q̄ merito
radē posset d̄ ḡstantē virū abesse oporteret
nullus suis demeritis exigentibus de sua
p̄benda nichil perdet pro ut d̄ Caplo
est sententiatum ~~et d̄m̄~~

Item minatio p̄grinatio studiu bastunges
p̄p̄ia nego^a i h̄is ē licētia requirenda ~~et~~

Item si canonicus ex rationabili causa efficeretur
rotumare ut suspensus si plus quam pro rata
tempore sustulisset in rotuacionem ut suspensione
exemplo satisfacere de residuo tenetur

Item licentia est propter bonam obedientiam et evitare
periculum. Quia si canonicus ab his in illis casibus
in quibus ut permittitur peti deat licentia non petita
licentia moveatur propter et annos gratie et totum
ius canonicale

Item si canonicus petita et obtenta licentia
redit ad chorum expirat licentia. Unde pro data
licentia non debet manere nec ad chorum nec ad ecclesiam
nec ad capitulum redire

Item ille ad quem primis lesimus die dominica
hora primam esse in choro aliquando prodest beneficium
ad illud constitutum et potest decanum eum eadem cum hoc
mactare. Infirmitas tamen excusabit.

Item prebenda plebana pro suspendi pro culpa
et debite sicut et canonicorum

Item Curia suabitur modeste sine tympanis et
fistulis

Canonicus non solum propter abnuntiam puniri potest sed etiam
propter infamiam puta quando ipse canonicus fecit aliquid
talius pro peccato canonice prohibito et clericis
aliis ignominiosum. Et brevis quod fecerit quod
specialiter est prohibito et neglexerit quod omnibus no. 60
est directum universale. Decanus faciet illum vocari

ad caplm et licet leuis est ofama in canoicis
votus ad caplm statd cu decan9 impetit eu
tuc debet se psterne ad ttram et bema pte
qere et sic excusatus p caplm pot' euade
Si aut grauis qdāmo ē infamia decanus
pp eu dcaoratē q' smaz port

**Si Canonicus ut laicus aliquo questione
nis habueit cont' Canonicum**

Quidquid ergo qomis q' suū canoicū habet
Canonicus ut laicus q' canoicū totū hoc refert
ad suū Decanū vel eius vice gerete q' ex pmeua
stroz pzm prouisioe pprie habet de talibz
iudicare ppter ratione q' suspei' expssa est
sdm q' suctu ne caplaue Que et si semp
imitat' equitatem nonidqz tamē discrepat
a iure scripto qd' patet

Ecce Canonicus actor ut laicus nō dat libellū

sz petitionē suā ponit oretens et sine scripte

De laico agente p debite ut p diuicis quo
ad dilatoēs satisfaciendi fitr ē dicendū

videlicet q' **Reus** soluet ofra quidēnā qd' si
nō fecit pbenda sua suspendet' Et ista

suspensio nō minuit debitū Quia caplm
tollit fructus pbende suspensi d' penā nō soluēte

Ite nō q' Canonicus nō tenet' iurac' ad impe
tione laici ut exnci q'uis ad impetitionē
laici uel exnci **Godofridi de hoencpel hoc**

Stigeit vna vice ppter bonū pacis

Item si Canonici vel vicarij siue officarij petat
debitū rōne fructuū prebende sue aut de
comedo et reus confiteat^r ipse an occasio solis
illius diei qua confitetur actori soluet ut eius
prebenda suspendetur. Si vō debitū spectat
ex aliq^o g^otu ut qⁱ g^otu soluet infra quōdenā
nisi possit apud actore dilatiois vltterioris
gracia obtine^r. Et verū ē tā de debitis qm
de iniurijs et consilib⁹ causis minoribus

Item nō qmūq^z tractandū ē aliqd^o de iudicis
p^o p^ofigat^r dies et diūgat^r omnib⁹ qd^o
solliate qd^o expediat d^oq^oat et p^o finam caplāre
ad roborandū ea q^o tūc decreta sūt g^otu pcedit

Item pign⁹ ter oblatū totū decano d^o Caplō
pot^o vendi p^o tres quōdenas. Secus iure
scripto q^o solidū p^o biennū nisi aliud veniat
inter partes

Item qm^o Canonici recipit aliqd^o d^o pensione
a Caplō ille det dāe bonos fideiussores

Item Canonici p^osonates alijs decanis ecclie
qd^o negligunt de cautioe recipienda de suo
dene supple^r n^o a Caplō hēant aliud d^o madat^o
q^o recipiunt licet opū

Item nō q^o de comedo debitū ē soluendū sicut
de fructib⁹ p^obende et de r^ognito an^o solis
ocasio s^o de g^otu debitū infra quōdenā sit.

no

qd' redit pro iurria illa ut sup⁸
Item pp^o debitū rōe bastum post octas ba-
culi pot' aliq's suspendi

Item In festis quorū tpm legent' pphete a
Canonicis i alb. s; qn legende sut d nouo choro
legende sut i suppelicis ena a forijs liōrib;
epte et enā⁹ more solito

Item null' canonicus q' qñi vult **De**rao
et caplo de aquo canonicū ut plato laq' pot'
psolūt' s; p pūre ut caufidici cora nob
et h' lingua matha et laicali

Item si quis canonicū officiatū de ca^{lo} laici
impete voluit **De**rao mandab^t p^obo et
ut illū tūct ad Caplm tali qñenti satisfactur
et ad obiaediū insup et pot' suspendi ut tam⁹

Item null' canonicus ut sonoz cū vigilie cātā²
p^o q' tūc tūc fuit lecta chorū intrab^t eodē
mō fiet lō pmo psalmo matutiae et vespaz

De Canonico defuncto

Item qn canonicus defunctus ē iterdō non
existente eudū ē ad p^oessione ad domū defuncti
et ibidē dicit' stati de p^oudis cū colla p^o
defuncti q' finita p^omū fūg⁹ afferet' siue
portabit' cū p^o in exitu isrl' et in Introi-
tu ecclie cantabit' libera me dñe Postq'
aut' depositū ē i medio mōstarij dicentur
vigilie solepmit' cū laicib;
Qn celebrandū ē
Demde i crepusculo vigilie cū venite et

- tū laicib⁹. **P**re m̄ dñe dicent⁹ et sedebunt ibidē
 hui⁹ noctē qm̄ diu dñi nr̄i sūt pntes
- I**tem quatuor sacerdotes fimit⁹ vigilijs legent
 duo psalteria ita qd̄ duo ex vno late vnu. et
 ex reliquo reliqui duo vnu. tū lcomib⁹. **P**are
 m̄ dñe quoz laborib⁹ r̄ndebit⁹ ex pre defuncti
- I**tem qm̄ diu sūnt ē i moasterio submissa voce
 cantabit⁹ d̄ moasterio sive in choro
- I**te qn̄ legenda ē cōmendatio om̄es sacerdotes
 excepto Decano simul stabt et legent non
 aut dent diuiso dice p⁹ ut an̄. **E**t istud ē
 diuinū et puoratiuū tā delictoz q̄ laicoze
 ad mēorias i ecclia statuendas. qm̄ videlicet
 deuote et feruent⁹ faciunt mēorias defunctoz
- I**te nō qd̄ d̄ dieb⁹ dieb⁹ ferialib⁹ in xl. et in
 aduentu dice de sūt vigilijs de ix laicib⁹. Ita
 qd̄ pre m̄ dñe tū ē aq̄ mēoria et ne des
 alienis qm̄ nulla ē mēoria
- I**tem tū nō est mēoria et xlāones legēt ^{reū} xlā
 videlicet ne des alienis. **S**ed qn̄ ē mēoria tūc d̄
 vigilijs i missa aiaz ac cōmendatione oēs
 Capane p̄ stolaes opulsantur

De mādato i cena dñi

Et nō qd̄ ecclia vanden i cena dñi mādato
 celebrat⁹ dupli p̄ma hora sexta i Caplo
 p̄ Portariū cū vicarijs suis in suppellicijs
 et cappis sup̄ indutis

Item nō celebrato mādato fiet sermo ad clere
in choro

Ite post gñestione celebrat^r mandatu^m i choro p
Decanū cū vrb⁹ canst et socijs chori scolari⁹ et
officiat^r et fiet hor mō bñdictioe pams facta
medio tpe qñ antiphone **Cena facta cantantur**
Dñs Decan⁹ cū vno poy^r senior^r de suo choro
In choro p^{pti} egid^s **Sto^m** in choro decani cū vno
seniore poy^r de choro suo i choro decani lauab^r
et tergent pedes s^m **Officiati** pōrbūt pelues
et uiscos cū aqua et manutergia **Et post hec**
fiet distribuō elemosinar^r et celebrato mādato
fiet sermo ad clere i choro **Letā** qñant^r in
Regist^r chori ~~et loco cap^{ti}~~ quia Canon^{us} qñ
ex debito tenet^r i stallō chori et i loco cap^{ti}
face^r vñd officiu^m manifestū ē nō licet can^o qd^r sit
abn^s Verū qz sepe qd^r nō est licitū mōtorū
licitū factū

Ite p⁹ s^mone **Can^o** ebdomadaci⁹ cū vicarijs
lauabit altaria i vrdie cū duob⁹ tantib⁹ s^m
sūditate p^ono^rū altariū am cū v^z collā de
p^ono submissa voce cantabit^r **Letū** qñant^r in
Regist^r chori qz **Can^o** qñ ex debito tenet^r in
stallo chori et d loco cap^{ti} face^r suū officiu^m
Dequit^r inde p⁹ eiusmodi n^oitate abn^oia **Emōia**
tolletur ut sup^o

Item Custodes dormitorij purgabit^r i pascha
Ambitu^m Cap^lm et scholas

Item purgabit^r stramia ad dormitoriu^m

Item In Natiuitate beati Iohannis bapt^{te} et in
 festiuitate beatorum Petri et Pauli ornand^{us} tenent^{ur}
 choro et submis^{is} altare cum floribus et herbis odoriferis
 Item Pistores Decem et Capti tenent^{ur} infra
 emutatem panes tam de tritico quam de siligie
 pistare cum nate fuerit et de iure tenent^{ur} et quisi
 hoc est qui adhuc viuunt et man^{us} habent d
 Officij p^{ro}das

Item Pistores qui diu^{er}sas dormiapelude et tres
 Campanarij tunc moriunt^{ur} afferri debent et maior
 p^{ro}uincia ac Camerarius d^{omi}n^o p^{ro}pti^orum cruce et pressioe
 ut ab antiquo scolares ac sicut illi qui h^{ab}ent roguine
 de seruire plures alie sunt et inter p^{ro}uinciales
 singularitates Caplarum pressus q^{ui} in b^ono
 tollit^{ur} quodammodo difficile est et plus habet tedij
 quam p^{ro}fectus In g^osilium iuris est q^{ui} q^{ui} noⁿ possunt
 omnes ar^{ti} singulati g^ophendi est a sitib^{us} ad
 sitia procedendum

De q^uo modo seruandi sunt d^{omi}n^o

Nota q^{uod} in h^uic d^{omi}n^o g^onali Canonicis et socij chori
 noⁿ debent aliquem ex^{ce}ncid^{um} aut tunc g^oduois su
 ad diuina admitt^{ere} nisi ostendat se sup^{er} eo p^{ro}uilegiatu^m
 Item q^uis iⁿ loco m^uedio heretia sunt prohibita
 s^{ed} corp^{is} v^{el} g^ono sacra unctio et scolastica sepultura
 Et q^uia t^um indultu^m est de u^{er}o q^{uod} fuerit iter d^{omi}n^o
 q^{uod} pat^{et} sine campanar^{um} pulsatione sepeliri cu^m
 silencio cessantib^{us} omib^{us} solemnitatib^{us} et tunc

funus non deportatur ad chorum sed propter solacium
amicorum et propter orationes et elemosinas fidelium
faciendas ante altare in medio monasterii deportatur
inde plebanus indutus Cappa sua ut suppellex
cum stola circa collum suum. post ad altare non
faciendo diuini officium sed recipiendo oblationes
fidelium et eas domino commendando. Et propter istud
indignabiliter fieri quod non propter tantam solemnitatem
sed propter defectum salute fuerit oblationes a fidelibus.
Et finito offertorio sine pulsatione campanarum
funus ad sepulchrum deferatur et sepeliatur plebanus
commendatione non legente sed penite solummodo propter
ipsum et solacium amicorum. Et interius clausis
ianuis per canonicos viarios et socios chori in
choro degerat legatur. Commendatio que per
plebanum et per professionem matris sepulchrum legenda
est solemniter filius. Et sic secum habebimus
et bene est additum decretalis que dicit. Concedimus
ex gratia ut deiciantur decedentes qui fuerint
interdum in Cimiterio ecclesie sine Campanarum
pulsatione cessantibus omnibus solemnitatibus. si
professionis et solemnibus commendationibus cum silentio
tumulentur. Et plebanus potest tunc dicere quod sine
dubio oblationes quas deuota intentione
pro defectu sine missarum solemnibus sic faciunt
non minus proficiunt quam si missae dicuntur. Et
propter eorum culpam non admittantur. Nam hoc

facit caritas diuina q̄ sue pietatis habūdāna
 menta supplicū excedit et vota **Nūq̄d̄**
 sōm sac̄m̄ fidei s̄ p̄p̄ fidei sac̄menti

Sequit̄ de quibusdā notabilib⁹

Notandū ē etiā qd̄ tpe dñi Clemētis p̄p̄
 Rūti dñs Iohēs de thore Can^{ty} ecclie
 p̄niten obijt i curia Romana de cui⁹ p̄benda
 et seculo dñs p̄p̄a p̄uidit cuidā dño kelne
 ad quā lūz p̄p̄r xp̄i de ofensu capti fuit
 admissus tñ quia idē tpe debito p̄ se uel
 p̄p̄rē suū suāmentū debitū prestare nec
 vinū p̄p̄nare prout i ecclia nra fied est
 ofuetū neglexit ipam p̄bendā et seculū
 quūq̄z ānis sustulit et ultra quousq̄z ipē
 kelne p̄missa adimpleuit

Indultū dñi Urbani p̄p̄e 7^{mi}.

indultū
 Urbani
 8^{vi} vid.
 in alio
 libro.

Urbanus Ep̄us seru⁹ seruoz dei Dilctis
 filijs Decano et Caplo ecclie p̄niten Coloni
 diorū Salute et ap̄tū bnd. Tūctis p̄tencū
 desiderijs dignū est nos facile p̄be ofensū
 et vota q̄ a cōnis t̄m̄te nō discordant effectu
 p̄p̄p̄te p̄plere Et p̄p̄ dila d dño filij v̄r̄s
 iustis postulacib⁹ ḡto orientes assensu v̄r̄s
 libertates et munitates sū priuile^a seu alias
 indulgēas a p̄decessorib⁹ nris Romanis ponti
 ficib⁹ ab impatorib⁹ a Regib⁹ et p̄ncipibus

vel alijs p[ro]p[ri]etarijs sub quacumque forma vel
exp[re]ssio[n]e verbo[r]um ratiō[n]ib[us] uobis concessas nemo
bonas consuetudines nec q[uo]d ecclesia v[est]ra hactenus
venerit. Sicut ap[osto]lica consuetudine[m] et p[ro]p[ri]etatis
scripti p[ro]p[ri]etatis communis. Nulli ergo o[mn]ino homi[n]i
liceat hanc paginam n[ost]re confirmacionis infringere
vel ei ausu temerario contraire. Si quis aut[em]
h[oc] attemptare p[re]sumpserit indignatione[m] omnipotentis
dei et beator[um] Petri et Pauli ap[osto]lor[um] eius se no[n]nu[m]
sciturus. Datu[m] Viterbij q[ui]nto kl[ass]as⁹ Pontific[atus]
n[ost]ri Anno primo

Privilegiu[m] Decani

Quod si p[ro]p[ri]etarijs p[ro]p[ri]etatis v[est]re et
auditis Otto de Alphen Decanus ecclesie
sancti Saluti et cognoscere veritate ad v[est]ram
noticia[m] tenore p[re]sentis deducimus q[uo]d exorta[m] m[ost]ra
h[oc] v[est]ros d[omi]nos Canonicos Capl[an]os et Capl[an]u[m]
ecclesie n[ost]re facien[tes] ex vna Nos quoq[ue] p[ar]te ex alia
questionis et dissensionis materia sup[er] statutis
et consuetudinib[us] etc. n[ost]re ac observacionis discipline
Decano sup[er] alijs alijs p[ro]p[ri]etatis inferis anotatis
Nos ad remouenda h[uius]modi questionis et dissensionis
materia[m] et ut sine rancore vinculo co[n]dissolubili
n[ost]ro nos vigeat et p[er]maneat desideria
quoq[ue] p[ro] statutis consuetudinib[us] bone p[ro]p[ri]etatis ecclesie
n[ost]re quas etiam d[omi]nabuntur inuicem obseruare
in aliq[uo] no[n] ledant[ur] a aliquaten[us] violentur

Informati pleni sup statuta et consuetudines
 ecclesie nostre cognoscimus publice et per presentes
 has consuetudines evidenter infra ^{ta} puncta sunt
 bone consuetudines ecclesie nostre predictae a decem viginti
 triginta quadraginta quinquaginta sexaginta
 annis ultra ut videtur et a tanto tempore et per tantum tempus
 quod eis quod non est memoria hominum approbata observata
 et prescripta ut saltem observanda de iure et consue-
 tudine ecclesie nostre debeant Et quod ad eadem puncta
 sicut ad ceteras alias bonas consuetudines et statuta
 ecclesie nostre inviolabiliter observanda sumus ex debito
 corporalis iuramenti super hoc prescripti astricti et effi-
 caces obligati **P**rimo quod nullum canonicorum
 de infamia impetimus quod seu leui aut impete
 possumus nec demus nisi infamia quod tamen laboravit
 et super infamia nobis accusatus ut delatus existat
Et nisi capitulo discreti ne indicto Talis infamatus
 et accusatus sit per portarium ut aliud seniores
 priore portario abente ut infirmitate ad huiusmodi
 capitulum indictum legitime vocatus **E**t item quod
 nullum canonicorum impetimus nisi impete aut
 torrigere possumus nec demus pro negligencia
 hore vel horarum nisi capitulo discreti ne indicto et
 tali canonico ad capitulum discipline vocato
Item quod nullum canonicorum impetimus nisi impete
 aut torrigere possumus nec debemus nisi ex motu uestre
 ac caritatis et augmenti observantie et discreti ne

7
regularis et non ex fomite alicuius odij uel rancoris
Item quod nulla iudicia ut disa^{na} exarbitrari⁹ ut faciem⁹
nec exire aut face^{re} possum⁹ nec demus nisi
secundum sententiam prior^{is} portante⁹ p^{re}sentem ut abⁱⁿte eodem
t^{em}pore uel infirmo seniore priore sententiam ferere secundum
modum et forma^m in statuto ecclesie nostre super officio
et debito portante edito⁹ scriptos et expressos
Item quod nullum canonicorum ex quocumque causa incarcerationum
ap^{er}tius ut diuini⁹ in carcere tenebim⁹ nec tenere possum⁹
nec debem⁹ quod p^{ro}curator^{is} capti⁹ nisi contra uel saniori
p^{ar}te eorundem⁹ iⁿgruam uideatur expediens atque d^{er}e
et quod ad inquisitionem et p^{ro}ces capti⁹ contra seu maioris
et sanioris p^{ar}tis eorundem⁹ in incarceratione dimittem⁹
et relaxabim⁹ a carcere sine mora ac dimitte^{re} et
relaxare tenem⁹ et debem⁹ Item quod de clauibus
sigillo^{rum} tam maioris sigilli quam ad causas capti⁹
et ecclesie nostre et de eorundem⁹ clauium dispositione et
commissio^{ne} ac sigillis p^{ro}dictis nos non dimittem⁹
nec int^{er}mitte^{re} possum⁹ nec debem⁹ nisi cum consensu
uoluntate et ordinatione unanimes capti⁹ ecclesie
nostre seu sanioris et maioris p^{ar}tis eiusdem⁹ et
nisi capti⁹ super hoc specialiter sit indictum
Item quod tractatibus secretis et non secretis capitularibus
disciplina^m ut iudicia in nullo tangentibus non
int^{er}um⁹ nec int^{er}ire possum⁹ nec debemus
nisi canonicus p^{re}bendatus dicte ecclesie extiterim⁹
et fructus p^{re}bende p^{re}parum⁹ et de celandis
secretis capti⁹ corporaliter presiterim⁹ Inuamentum

seu nisi id p̄stito p̄ nos p̄us hūamento p̄dō
 ex grā a Caplo et Caplārib⁹ nob̄ libeālit⁹ gredat⁹
Item p̄missim⁹ et assecuraui⁹ bona fide sup̄
 hoc p̄stita loco sacri ac p̄ p̄ntes lras et sub
 pena hūamenti als p̄ nos p̄stiti p̄mittim⁹ et
 assecuramus qd̄ q̄ p̄missa seu p̄missoz aqd̄
 ullo vniq̄ tpe faciem⁹ aut veniem⁹ quocunq̄
 mō **S**upponētes nichilomin⁹ et obligantes
 p̄ptea ad maiore cautela nos et omnia bona nra
 eccliaistica et mūdana p̄ntia et futura cohercōi
 et iurisdictioni Curie dñi nri dñi **Archiepi**
Colōn aut eius officij cū omib⁹ modis et iurib⁹
 sup̄ hoc nrijs uel quolibz oportunis In quoru
 om̄i testimoniu et robur p̄petuu sigillū dētinatus
 nri duxim⁹ p̄ntib⁹ apponend⁹ **E**t ad maiorem
 certitudinē rogauim⁹ hon̄ vros dnos **Arnoldū**
de honczel Portariū. Johanne de lissenkuten
thesaurariū. Gerardū de Embrica. Alexo cū
de biyrtē. Johanne de tichel. Arnoldū willortoms
de Cluis stacū hūanū dictū faber. Henricū
yscholdi assgim. Petru de veter capō. Henricū
hlikuyt. Gerardū Reuelingh. Johanne de
Ratunge. Swederū de saubrugge. Wolterū
Passer. Johānem de ysendyke et Henricū de
tychel p̄bros diacones et puores. Remon Segerū

de kirkenbete **Theodericu** de nouimayno
Johanne de eyl busfaru et henricu de missia
Cellerariu subdiaconos canonicos ecclie nre
ad pns residentes et actu Caplm in eadem
facietes ut **Sigillu** Capli nre ecclie ptre ad
causas apponat pntib9 in euidencia pleniore
ut qd pmissa nulli amplius i dubiu veniat
quvmo ppetuo illibata potius p detanos q'
erut p tpe ac nos et nros possedes obseruet
Nos Arnoldus Johanes Gerard9 Theoderic9
Johanes Arnoldus stacius hman9 Henric9
Petrus henric9 Gerard9 Johannes Sueder9
wolterus Jolies henric9 Segerus Theoderic9
Johanes et Henricus pda Caplares et Caplm
ecclie nre actu facietes ad rogatu pfati dmi
Otonis decan nri maturo sup hoc etiam
consilio phabito et deliberacione diligenti
Pntibus sigillu ecclie nre ad causas duxim9
apponendu **Datu** ano dmi **1170** **ccc** **lxx** **vi**
vigilia katherine vrgis et mris

De Canonicis scolari9

Item sciendu qd si canonicus scolarius p Caplm
abilis reptus et pnuiciatus fuit **Requisita**
et obtenta **Capli** licentia **grisa** de **Scolastri**
nri ofensa ad studiu puelleyna cu dntaxat
se triffere valebit tali qdicioe apposita qd

si reuſus fuit de ſtudio an tēpus quo de iure
ad ſanos ordies poſſit p̄moued̄ extit̄ intrabit
ſcolas ecclie nre xancten caſq; ſcriptando donec
ad tēpus p̄uenit quo hmoi ſanos ordies v̄ape
poſſit Et poſt hoc p̄ ſcolasticū n̄m em̄cipat̄
ſtabit i ſtudio p̄uilegiato ad minus p̄ ſexum
annū cōtinuū aut m̄cedet i opido xancten
tū beſtimēte longē vario biſſo aut ſyndone
ſuffocatus Nec medio tpe quouſq; p̄miſſa
op̄leuēt p̄cipiet p̄nā corale ſeu obueācōs
Captares quouſq; q̄ut etiā ſup̄ius ē exp̄ſſo

De ſuſceſt

Nob̄ portanus et Capl̄m ecclie xancten ^{Ido infra}
Colon dioc̄e Decano nro p̄p̄ metu allegatu ^{ſc̄l̄t̄}
ab̄ntē. Admiſis et ſinglis p̄nā in ſpectorib; ^{Ido infra}
Salute et infraſcriptoz ḡnoſte veritatem
Cūq; oē b̄nificiū ſit p̄p̄ officiu iſtitutu et
ideo i loco b̄nificij teneat̄ quilib; canoic; iſide
et i d̄nis p̄poſſe deſeruiē Nichilo; t̄m quidam
ex nris cōtanone et ſcrib; lucz t̄rend; pluſq; m̄
ſuiciū querētes d̄m̄ ſemel d̄c̄taxat̄ in ano
tpe videlic; quo die ḡputacionis cellararij nri
p̄ tpe exiſtentis ḡnouerūt aduenire ad reſidēciā
luc̄i cauſa p̄perūt ac dicto ḡputacionis die t̄nſacto
itez recedūt lucz et ſuſceſt eglit̄ nobiſcū qui

die nocturnis quamvis periculis laboribus et expen-
recipientes et seculi reportantes Nos itaque attente
premissis ac modo personarum et ecclesie nostre utilitati
titentes amputatis huiusmodi rebus absque quod
plurimum solent inter se capti discordia gratia
deliberatione maturatione perhabita astutibus premissis
obviando ordinare et statuta declarare decrevimus
in hunc modum In primis igitur statuimus declaramus
et ordinamus quod quilibet canonicus nostrorum qui pro
maiori parte anni in suo residet beneficio hoc est pro
tres quartas ad minus semper anni continue vel discontinue
quod huiusmodi canonicus habeat de illo quod de computatione
cellerarii superest tamen ac si de hora in hora pro totum
annum fecisset residentiam personalem dummodo in die compu-
tationis cellerarii in dicta ecclesia presens fuerit Alioquin
si absens fuerit nichil habebit de superest amodo
Item statuimus et ordinamus quod canonicus qui presens
seu residens fuerit seu qui residet pro maiori parte
anni sic quod ad minus pro tres quartas anni non fecerit
residentiam personalem huiusmodi canonicus de superest
computationis cellerarii dabitur secundum rationem temporis
residentie sue dummodo tamen die computationis presens
fuerit alioquin ut prius nichil habebit 1382

Privilegium quod non obstante interdictio per
necessario excommunicatorum potest divina resumere

Bonifacius episcopus servus servorum dei ad futura

rei memoria **H**uilibus et honestis suppliciu
 votis illis p̄fecti que ad d̄ni cultus augmentu
 et aiaz salute oppiciunt libent' animo illa
 q̄ q̄ntu cu deo possum' fauorib' p̄sequim'
 oportuis **E**xhibita siquidem nob nup p̄ pte
 parte dilectoz filioz **P**ri Decani et Capituli ecclesie
 sancti victoris ac vniuersitate **O**pidi xancten
Colon dioc̄ petito ḡtimebat qd' sepe ḡtigit
 dictu opidu exco p̄ ex̄nce p̄sone ex̄rate et
 quib' ecclesie e' m̄ d̄nis ingressus ad opidu ipm
 declinat et i eo ḡmedendo ut bibendo ut dormiendo
 mora trahunt ecclesiastico subiu m̄ d̄cto **E**t
 q̄ntuq' p̄p' aduetu seu mora p̄sonaz h̄mod
 p̄fatos **P**ri Decanū et Capitū p̄ triduu
 seu tres ut quor m̄ses ḡtinuos p̄ dictaz
 p̄sonaz ab ipd opido i'cessu subsequetes p̄ut
 ex forma p̄uicualiu ut f̄nodaliu ḡstitutionū
 uel p̄cessū sup̄tris ap̄tias habitaz quaz
 seu quoz aucte tales p̄sone ex̄rate et quib'
 ecclesie h̄modi ingressus m̄ d̄cto existunt
 legitime cessare tenent' oportz a d̄nis ac f̄nca
 mortuoz ecclesiastice sepulture traditio posse in
 maximū q̄uidm et ḡuamen **P**ri Decani et
Capituli ac vniuersitat' p̄d̄coz ac diuini cultus det̄m̄tu
Quad' parte **P**ri Decani et Capituli ac vniuersit'

predictorum nobis fuit humiliter humiliter supplicatum
in quibus ipse super hoc de opportuno remedio
prima diligentia dignamur Nos igitur quod diuino
cultu augeat et animarum periculis obviare intensis
desiderijs affectamus huiusmodi supplicationibus inclinati
prefatis pro Decano et Caplo ac Vniuersitati ut
per huiusmodi persone quodammodo etiam auctoritate excoitate et
quibus est ut presertim ingressus ecclesie in dictis si que
ad prefatum opidum accesserit et ibidem comedendo ut
bibendo aut etiam quocumque modo traxerint
de dicto opido recesserit da pro Decano et
Caplo pnt et eorum ecclesie ipsius opidi ac in huiusmodi
Vniuersitate prima aptis ianuis campanis pulsate
et alia voce excoitate et incoitate exclusis pro se
dina celebrae uel alios sacerdotes ydoneos facit
celebrari dummodo da pro Decano et Caplo
et Vniuersitate causa non dederit in dicto et opidum
ipsum specialiter non fuit in dicto ecclesiastico supportum
Nec id pro Decano et Caplo ac Vniuersitati
poutt seu aliam eorum qui huiusmodi dimis it fuerit
non igitur specialiter in dicto de speciali gratia tenore
pntium auctoritate apta indulgemus Nulli ergo
omino hominum liceat hanc paginam nostre concessiois
infringere uel ei ausu temerario contraire Si quis
autem hoc attemptare presumpserit indignationem
omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli aploze

eius senouent iururū **D**atu pusiij poij
tit Ianuarij Pontificatus nri Anno q̄to

Item de supest buse

Dns Iohes Decan⁹ et Caplm ecclie xancten
statuim⁹ unanimi consilio die caplari
legitime ad hoc p̄fixa iuolabite obseruado
q̄ quidp̄ p̄p̄ gputatione buse de retd̄ r̄masere
uel restauerit hoc nūq̄ ab hac hōā iantea dixerit.
s̄ i usus n̄rios ut utiles ecclie nre i carnaio
resuabit de quo erūt tres clauēs quaz vna
hebit dñs Decan⁹ et reliquas duas duo pores
et quindaz canoicoz dñe gputacioni missus hebit
sex denarios a bursario. **E**t q̄z omb⁹ statuta
i suo robore duraturis

Penes qd̄ antiquitas can⁹ e attendenda

Propter gtenone quorūda canoicoz ecclie
nre litigaciū in se quis eoz debet antiquior
r̄putari in ordie canoicoz ac i debito chori faciedo
diffid̄ est finalit̄ p̄ priores dñe nre ecclie q̄
antiquitas canoni debet r̄putari et gputari penes
prioritate ad p̄nōis possessiois pacifice p̄bende
alioy ad qua Caplm̄ aq̄ue admittit et r̄putat
i stem̄ stallu sibi i choro et voce i caplo taq̄
Canoico p̄bendato assignando

Aliud de eodem

~~Propter gtenone quorūda canoicoz~~

no 1380. 17.
Novemb.

Quando in ecclesia nostra pro pluralitate Canonorum
diaconorum volentium debito et officio uti
diaconorum Subdiaconi in debito chori faciendo
pro paucitate ipsorum gravarentur. Super quibus
ipsi subdiaconos etiam sepius coquesti fuerunt. Nos
igitur de hiis omnibus consensu et voluntate ordinavimus
quod Petrus Decanus Scolasticus et sex Canonici prebendati
sacerdotales hincet permaneat in eodem ordine officio
ac debito sicut hucusque fecerunt. Decem vero in quibus
choro octo diaconi seniores facientes officium et debitum
diaconorum existant. Reliqui autem omnes Canonici siue
sint diaconi aut de ordine minoribus constituti de
et officio subdiaconorum faciant et impleant prout
ab antiquo est consuetum. Et habeantur pro subdiaconis
in omnibus causis.

¶ Deut ex duobus libris septimo scriptis et ex
consuetudine observata et approbata nominis

Plebani scilicet Curie que est Capellanus Decani
tenentur ad gratiam residencia in ecclesia parochiana
Et cum gratia summa missa per dominos meos ex choro
decantare ipse sua missa parochiale parochianis
suis in Altari sancti Victoris ante prima decantabit
per notas. Et quando dominus meus ex choro missam aut
alias horas cantat aut super expressione tunc
ipse plebanus tenetur iterum chorum custodire
Item Decanus et Capellanus est iudex plebanus sicut
Canonici et parochiani prebenda sua suspendi pro

culpa siue p debitis sicut Canonice

Item plebanus idem officium quod chorus celebrat
in altari suo parochianis suis celebrabit nisi forte
duo officia eunt uno die celebranda. sic pot' chorus
vnu et plebanus aliud officium celebrare

Item plebanus tenet' oī die vltimam et d' p'ragmatia
oī die missam in altari suo p'notas cantare

Item cum fuerit strepitus in ecclesia sicut solet fieri in
nocte natalis d'ni ut alio quocumque tpe plebanus
det g'p'esse strepitum facietes

Item plebanus debet requirere denarios p' vnitates
ad cereos debitos et cereos hmoi facere p'curabit
et pom' faciet in choro quod debuit a suis usq'
ad agnus dei

Item ipse fabrica ecc' in g'fessionibus p'mouebit

Item tenet' ad chorū frequentandū et ad debitū suū
faciendū ibide' nisi occupatus fuerit in nego' sue
cure q' ipm a frequentatione chori et nō a de' excuset

Item si aliquis canonicus officiatū laicū impetere
voluit Decanus mandabit plebano ut illū citet
ad caplm tali g'p'enti in suru et pot' suspendi
ut canonicus

Item quando aliquis sepeliendus ē p' plebanū
ipse plebanus g'tentus ē in vna missa t'm et si
plures misse fuerint dicēde illas scōz michael
et andree capellani celebrabit et quidam' eis
inde puenit dā duo capellani equis portandis
inter se paruantur

Item cū aliquis p̄ dños mros fuit sepeliendus
sive fuit de collegio sive nō **E**bdomedanus
missa p̄ma et pleban⁹ s̄dam & sanctorū michaē
et andree sacerdotes aut alter eorū si fuerit oportunū
tertia missa detātabūt alter alter eorū i ob
lacōib⁹ suis nō impediendo

Item pleban⁹ infra xanctē ad ifumoz iūctioēs
sacerdotes s̄roz **m**ichaēlis et **A**ndree vocabit
et quidq̄ inde puenit pleban⁹ hēbit mediam
p̄tem r̄liquā vero medīa p̄dā duo sacerdotes
si venerit habebūt

Item clerici aut **M**ōrij et scolares ac familia
claustrī et opidi pēgrini et aduene ad dīna
audienda p̄tā ḡsitenda et corpus dñi in
festo pasce sumēdū ad quēlibz dñoz sacerdotā
tate admittant⁹ **I**ure plebani saluo

Inapiūt l̄re et statū **D**ecanū et **C**apli
De iure plbai et **C**appellatib⁹ s̄a
michaēlis et s̄a **A**ndree

Iohannes dei grā **D**ecanus totūqz xanctoi
ecclie Caplm̄ i p̄petuū dissentiētib⁹ **C**ōrado
plbo s̄re **C**rucl et **T**heodoro s̄a andree et
Thōme s̄a michaēlis sacerdotib⁹ xanctib⁹ sup
Iure suorū locorū tandē fide data p̄miserunt
q̄ p̄ omnia sup hīs nō staret arbitrio et ordinaōi
Nos v̄o habito consilio prudētiū v̄roz q̄ q̄m
ḡposiaōni filis discordie or̄te sup iure eorūde
locorū misuerat i hūc modū sum⁹ arbitrati

Omni missa uiginti prochie xanten i loco
 sacerdoti s^{re} Crucis plebam salu et p^r ipm ut
 palu cui d^{us} id p^rmisit d^{icent} s^{uic} am ut
 post gtractu m^rionid debent^r celebrai ayulies
 pro quib⁹ o^ro sed solz tpe partus instante s^{uic}
 r^osiliande ecclie fuerit p^r t^rpus purifica^o
 ad t^r plebanu tm^r reuertant n^o r^onabili causa
 inspecta de l^uca pleba atq^{ue} r^opi gredantur
 & t^r medietas eoz q^{ue} p^ruenerit dabit^r pleba^o
 baptisent^r **Q**es s^{it}r baptizandi a plebano
 baptisent^r ut ab eo au pleban⁹ id offi^o g^rmisit
Item prochia plebano tm^r delicta sua g^rtebut^r
 nisi a plebano ad sup^rd^roz locoz sacerdotib⁹ r^omittat^r
 Et au q^o s^uit g^ressus ab eius man^u tpe suo d^{ic}ta
 corp^{is} et sanguis uidebit^r suscipe sac^ram^o **A**lbus
 caa egrotanti uaticu g^ria man^u porriget
 s^{ed} si rogatu plebani hoc alt^r sacerdos fecit et illius
 q^o liberalit^r d^{ic}ta uaticu donatu fuerit ultra
 sex numos xanten exarueit medietas pleba^o cu^m
Item infra xant^r ad ifurnoz r^ontioes pleba^o
 ser^u uocabit^r s^{to}r^u **A**ndree et Michaelis sacerdotib⁹
 et si q^o ip^sis i g^rforis claustr^u collatu ut p^rmissu
 fuit de eo pleban⁹ una **R**elig^o u^o duo r^osidua
 p^rapient medietate **S**i u^o a d^{ic}is aliquid
 ip^sis indistincte et i r^oi legatu ut collatu fuerit
 equis int^r se portioib⁹ illud parnat^r et de hac
 causa post diem r^ontiois d^{ic}ta sacerdotib⁹

tū plebanus baras nō potit horas ifumis dētū
tabut i alijs etiā p ipō si opus fuerit sepius
desuientes hī bō si forsan se ab hōne subtrahē
voluerint tūc dēt emolimento

Item om̄i corp̄ defunctorū indigenarū et aduenarū
diuitū ut paupm̄ i loco plebani sepelient^r nisi
paupes aduene uel indigene mediā p̄ bōditatib9
ipōz ut p̄uatiū exequias corū et puuli infra
tres ānos ḡstituti indigenarū seu aduenarū
diuitū ut paupm̄ p̄ p̄ntū uolūtate i loco plebani
ut s̄c̄ Andreē sepelient^r nulla tū penitē a
sacerdotib9 hinc inde uilueniet peti^o pro loco sepultūe
obtinēdo **S**ūq; aliq; e sepeliendus i loco plebani
nemo s̄n licē^a ipō missā dūc festinet **R**ogati
aut a caris defunctorū dūc missā anq; plenarie
fuerit oblatū plebano missā nō capiet **S**it
et i alijs hōm̄ grauisib9 nō o3 ut quis loco suo
relicto luari tā et sine licentia capti ad aliqd
altare maioris ecclie p̄ter plebanū suo loco et
tpe missā dūc festinet **O**mnia etiā q̄ i mēoria
sepulcorū p̄ anoz circula largient^r plebano
et nō alijs offēdit^r nisi forte alicui alioz aliquod
offerat^r sine dāpno plebani et p̄uidē^o **C**ōm̄
aut missarū suarū priuatarū celebratiōib9 p̄ oēs
ecclias p̄ totū ām̄ et ulū equalit^r sicut p̄mittat^r
oblatoib9 q̄ uolūtariē p̄ singulas sicut capellas
a sacerdotib9 ipōz libē uoceptis / saluo i om̄ib9

Jure prochie pmissio Et aut hec ordinacio in
 meoria r'servat' i guulsaqz pmaneat ea duobz
 sigillis dñi Decani s'it' et ecclie n're placuit
 comunij Actu sancte Anno gr'e ay' r' xxxij
 Quercio idus Augusti

De taraco vini vendendi Sancte faciedj
p' Decanum et Saultere

Quoniam dei gra sic Colon ecclie Ar' Epus
 Italie archicancellarius Vniuersis xpifidelibz
 Antia visuris Etnd i dno salute Qu sic accepit
 a plibus fidedignis Opidai Opidi nri xancten
 vna ~~lra~~ sua ibide carius vende' gsueuerit q' merito
 sustineri debeat et possit et serios desideret i r'acōis
 dos equitatis semit' diligēcius gsiderat' maxie
 tu puate utilitati eōis utilitas sit oīmo p'fenda
 ex officij nri debito cōcato etia Ven' lū' i xpo
 p'uoꝝ ecclie Colon cōsilio et gsensu adhibito ita
 duxim' statuend' et sub obtentu gr'e n're firmi
 inhibem' ne Opidam dñi seu eā ex nri infra
 dñi opidu ut eiꝝ gsimū seu distictū aliqua
 vna vende' seu eā r'choare p'sumat n' pub
 p' Decanū xancten seu p' aliquē eiꝝ vice gentē
 et per iudicē nrm eiusde Opidi xancten p'na
 seu substitutū q' p' tpe fuerit eiusde vini p'au
 moderatū et r'acionabile fuerit g'stitutū p'cedn
 vero Decan' et Iudex nri cōsideracōe sup

hys habita diligenti scdm qualitate ac valore
ipius vini venditione liceat et priu cuius
constituet certu ac moderatu prout ipis expedies
et consonu videbitur equitati. **S**i vero fraude seu
illusione dicti statuti et hmoi nre inhibiciois
contemptu yde **O**pida nri quidam statue psump
serit ut ordinae. **D**ecano ipis et xanten
eisdem libris nris dare decreuim9 i madate ut
no obstantib9 aliquib9 libris sub quibus forma
verbor9 a nob impetrate ut etia impetradis
hoc statutu nrm psumpta ecclesiastica firmit
et diuolabitur faciat obseruad. **I**n cui9 rei robur
et testio9 pns scriptu exm gferu. **S**igillo
nro duxim9 munieud. **D**atu Colome
Anno dmi m^o cc^o lxxv^o k^ol^o x^o may

De terris ex vendicione vini compandis
fratris victori

Quibus pntes lras inspecturis **S**cultory
Scrabini ac vniuersi opidam xanten **S**alute
i dno sempiterna. **T**enore pntud ptestamur
q nos ad honore sa **V**ictoris p^{ri}m eccle
xanten qui ad iuocacione sui nois diua
misericordia aspiciate nobis sepe d nris gseruit
inuitatib9 subuicere de gi volutate et
gseruitu m^o nos id duxim9 statuendū qd
de quib9 vase vini ichoato dabunt duo denarij
Colon ad duas cadelas terras de hmoi denare

quondam q̄ ardebat an̄ altare b̄ti Victoris
 infra Canone summe misse Si qui t̄co b̄ni
 venditores vase aliq̄ m̄choato p̄dicos duos
 denarios nō dederūt/ statim p̄p̄q̄ moniti fuerūt
 denūciabūt^r ex t̄ti tā diu donec p̄ ex t̄raoīs
 suam ad p̄soluendos h̄moi denarios p̄pellāt^r
 ut igit̄ hoc imp̄petuū iūiolabile obseruet^r
 p̄ntes l̄ras ḡstrubi fecim⁹ et sigilli Opidi
 n̄i x̄anten munimine roborad. Datū
 et actū Anno d̄ni 9° r̄^o lxxij i die b̄ti Seruacij

De libertate Officiorū et Jurisdictione
familie Canonice ec̄. x̄anten

Wilhelmus dei gra sancte ecclie Colon Ar̄ep̄us
 om̄ib⁹ p̄n̄s septid̄ inspecturis salute Cu
 sup̄ libertate officiorū ec̄. x̄anten et sup̄ Juris-
 dic̄e familie Can̄ ecclie x̄anten ac officiorū
 dubitatu fuisse/ ita t̄m̄ p̄iorib⁹ n̄ris placuit
 diffin̄e et cautato n̄ro officiorū usq̄ ad
 duodec̄ q̄ d̄ p̄p̄is p̄sonis defuiat videlic̄ duos
 coquine m̄stros tres Caponarios/ duos dormitarij
 custodes/ quos utiq̄q̄ panis albi et nigri Pistoros
 et unū braxatore h̄i liberi ac uigilij exam̄is
 vexac̄e p̄maneat Insup̄ et ip̄dem tam̄ in
 officios et i familia sua i ciuilib⁹ q̄stionibus
 v̄tineat Jurisdictionē Ita t̄m̄ qd̄ iusti⁹ faciant
 expedire q̄rentib⁹ Datū in Colon Anno

dm̄ m̄o^o xxix vij kl̄ Septembris

**De libertate Officiorum et facultatibus
Canonicorum xanteni et iurisdictione eorum**

Quoniam dei gratia sancte Coloniensis ecclesie Archiepiscopus et Episcopus Italie
Archidiaconellanus Universis presentes litteras inspecturis
agnosce veritate Cum aliqui super libertatibus facultatibus
Dilectorum in christo Decanum et Capitulum ecclesie xanteni
ac aliorum nunc qui ad ipsorum condiana servitia et
ad ipsius ecclesie pertinet officinas / octa diebus nris
fuit dubitationis materia. quod nonnulli in ipsius
ecclesie Canonicos atque nros loci eiusdem tam illorum
quam burgenses altercationis materia inducebatur
Nos vero Priorum nostrorum Coloniensis consilium. ut super isto
dubio diffinimus. declarando quod coartato huiusmodi
officiorum nunc usque ad quidem personas natias
que personarum famulatus. de hiis officiis videlicet in
loqua tres magistri In dormitorio duo custodes In
Aristino quinq; tam albi quam nigri panis pistores
Unus braxator Unus pro Camerarius nec Capanarius
In universo plures non habeantur ad officiorum onera
predictorum Isti sunt liberi ab exactionibus omnium cuiusque
Et si quis gratia eorundem aut illos etiam qui sunt cotidiana
et certa familia Canonice ipsius ecclesie quidem habuit
questionibus / ipsi Canonice iurisdictione huius habeant
in omnibus questionibus iustitiam querelantibus faciendi
qua quibus iustitiam exhiberi volumus expedite Datus

Novissime Septimo et Octavo Anno dñi m^o cc^o lvi

**De constitutione quate pbende elemos ex
q^{or}. maiorib⁹ et de annexione ear⁹ ad q^{or}. Altaria**

In nomine dñi sc̄e et individue trinitate Deo
et Capit^o eccl^e. sancten Colon dioc^e Monum
facim⁹ vniuersis q^u tñ de t^{ib}9 pben⁹ elemosiar⁹
in eccl^a. nra q^u cler⁹ offerre solebat vna duab⁹
trib⁹ adite p^u deareuim⁹ et eccl^a. nre utile ac
honestu. De cõdicato igit^r s^um nro⁹ cõsilio et g^onsu
nũ i eccl^a. nra q^uq^u alias pben⁹ laicis offerri
solutas vacat^e et igit^r vna illaz p^u trib⁹ cler⁹
pben⁹ adicim⁹ Itaq^u tñ q^u minor ear⁹ duab⁹
maiorib⁹ facim⁹ coequale. De residuo vero eiusde
pben⁹ dñas tres pben⁹ adicim⁹ clericales
Reliquas vero quor⁹ laicor⁹ pben⁹ eccl^a. vacantes
vna redigim⁹ et illa facim⁹ q^uta pben⁹am
clericor⁹. Statuetes nichilomin⁹ et g^ordit^r de cõdicat^e
q^u dñe pben⁹ q^uor⁹ deinceps nõ quibuslibet
clericis s^{ed} dñtaxat in sacerdotio g^ostitut^e et nullis
alijs bñficijs seu officijs p^oditis q^u cas nre eccl^e
nre g^osuetudinẽ ac statutũ et velint et valeat
deseruire. Per nrm portand⁹ nro mediante g^osilio
g^oferant⁹ scdm q^u eccl^a. i Instro p^omiti sup^o her
cõfetto plen⁹ g^otmet^r. Postmodũ vero diuina

ulterius in spūate grā de p̄das p̄bendis sac-
dotalib⁹ ita duxim⁹ statuendū q̄ ip̄e q̄tuor
p̄bende ad q̄tuor **Altaria** mōsterij n̄r̄ ex choz
sua p̄tineat. et singule p̄bende singul⁹ altarib⁹
insepabiliter s̄nt annexē Ita q̄ cū aliq̄ illaz vacare
gignit **Sacerdoti** ut d̄m̄ e p̄benda s̄l' cū altari
indisibilib⁹ offerat⁹ et d̄n̄ q̄tuor sacerdotes tāq̄
vicarij ad debitū chori singul⁹ horis et t̄pib⁹
n̄r̄ ecclie ḡsuetudinē s̄nt astricti **Singuli** etiā
in Altarib⁹ suis missā sine nota cotidie celebrabit
mane et hora t̄li ut nec chorus p̄ eos impediat⁹
nec ip̄d a choro abesse cogat⁹ **Et** si forte p̄p̄
defectū sacerdotū Canonicoꝝ seu alia n̄tate quib⁹cūq̄
vicarioꝝ seu alius simplex sacerdos ad missā in
gignit celebrandū vocat⁹ s̄nt nō ad **Altare** b̄n̄
Victoris neq̄ missā sūmā. s̄ alias missas sedinas
et d̄ altarib⁹ secundarijs tales sacerdotes poterint
celebrare **Defati** aut vicarij in plebanitatib⁹
magnis ac alijs festis p̄cipuis sicut s̄nt festa b̄te
Marię burgis b̄n̄ **Michaelis** **Aplōꝝ**. **Om̄** sc̄oz
Nicolai et b̄te **Katharine** burgis missas suas non
incipient nisi prius offeratū de missa p̄ochiali
cātand⁹ s̄nt ne plebanū p̄ eos gignat
in suis oblationib⁹ impediri **De** iurisdictionib⁹
iurimoz seu de quolib⁹ alio qd̄ ad plebanū p̄-
tineat **Dicti** vicarij se nullaten⁹ intromittent
Et si de p̄missis aliq̄ten⁹ negligētēs extiterit

uel eam gtuatib / p Portariu scdm pfatam
 forma coactione debita puniant^r Et si quisq
 illoz ad alias missas seu ad alia offi^a ut m^o
 etiam ut ex se obligauit fia portano monitus
 her infra quidena no correxerit extur pbenda
 sua vacans sit alteri sacerdoti p dno uo ofrenda
 In auzici ppetua firmitate pns septu sigillo etc^r
 Decani et Portarij scdm gmunis Actu mense
 Januarij Anno dmi m^o cc^o lxx^o

Quametu prestandu p ptem i
sua admissione est tale

Hac hora iantea gsuetu^{nes} statuta
 priuilegia ecclie xanten / Positure eiusde
 sepacione / officioz incorporatione / diuolabit^r obsuabo
 Curte / domu / et edifi^a / Positure mee anexas et
 anexa / in debita structura gsuabo ac censu annu
 ex ipis capto xanten debitum t^{er}minis debitis psolua
 Bona da ecclie et ipam eccliam psonasq^{ue} ipius
 et iura diligenti defendad obediens q^{ue} ero Xeuend^{iss}
 dissis i xpo p^{ri}u^o et d^{omi}no p^{re} / Xono di^o ep^o
 Colou. et Decano xanten et eoz successorib⁹
 i latis et honestis q^{ue} posse r nosse Sit me
 deus iuuet

Sequit^r quametu qd^o p^{re}stabit
Decani⁹ rano⁹ sui decanatus

Et iantea obediens ero Xeuend^{iss}

in xpo p[ri]bus et d[omi]nis p[ro]p[ri]e Romo et Ar[chie]po
Coloni[ensis] iura statuta consuetudines et privilegia
mei decanatus et eccl[esi]e xanten licita et honesta
bona q[ue] ip[s]o[rum] iuvolabit[ur] obsuabo et alienata
reupabo ac nullu[m] canonicor[um] ip[s]ius eccl[esi]e aut
alium de eius gremio existetem corrigam nisi ex
motu iusti et caritatis pro posse et nosse Qu
me deus iuvet

Item sciendu[m] q[uo]d si decan[us] no[n] fuit canonic[us] p[re]b[en]datus
datus tunc p[re]stabit solu[m] iuramentu[m] p[re]d[ic]t[um]
sed si fuit canonic[us] p[re]b[en]datus faciet sicut p[re]s[er]t[um]
canonicor[um] p[ro]p[ri]e q[uo]d p[re]s[er]t[um] ibide[m] scripta p[re]cipit
Et sic sicut de Sc[ri]pt[ur]is suo mo[do] e[st] censendum

De iuramentu[m] Scholasticu[m]

Sicut in antea obediens civi Reuerendiss[im]o
in xpo p[ri]bus et d[omi]nis p[ro]p[ri]e Romano ac Ar[chie]po
Coloni[ensis] ac Decano xanten[is] consuetudines statuta
iura privilegia ac bona eccl[esi]e xanten[is] et
Scholasticie eiusde[m] hactenus observata obser
uabo et alienata reupabo pro posse et nosse
Sic me deus iuvet

Et p[re]d[ic]t[us] forma iuramentor[um] e[st] p[ro]p[ri]e Decan[us]
et Scholasticu[m] eccl[esi]ar[um] in eccl[esi]a xanten[is] aut
p[ro] sede ap[osto]licam seu alio t[er]m[in]issor[um] et debet
fieri i[n] summo altari ut dem[um] e[st] Verumptamen

x **I**uramenta Portarij Thezaurarij Canonicoꝝ
 Vicarioꝝ Chorifonicoꝝ et officiariorū i corp admissioꝝ
 et receptioꝝ fieri pūt et dent in Caplo ut
 in cartia genuflectendo et sup ewangelium
 i modū q̄ sequit̄ Sed laici vassalli hyemāni
 et p̄mā manū in bonis et virtib⁹ ecclie nre tenē
 stando et manū dexterā cleuādo iurāe dent
 fidelitate etc xancten et qd̄ bona q̄ hnt ab ecclia
 i suo iure ātiquo sine sepacione et dimutioꝝ
 obseruabunt

x **I**uramentū Portarij et Thezaurarij
Hic hora iantea Iura statuta et q̄sue
 tudies Portarie ut Thezaurarie scilicet
 xancten iux̄ modū et forma hatten⁹ i eodem
 offi⁹ in ecclia xancten obseruare fidele et iuro
 labilit̄ obseruabo pro posse et nosse Sic me deus etc

x **I**uramentū Canonicoꝝ
Ex nūc iantea ero obediens dno meo
 Ep̄o Colon dno meo Arano xancten
 et ero fidelis ecclie mee Secreta Capli mei noua
 et vetera licita et honesta hatten⁹ obseruata
 Et specialit̄ statutū de prebendis sacerdotalib⁹
 obseruabo Et q̄ i nullā p̄sonā eiusde ecclie
 cui⁹ cui⁹q̄ ordinis ut q̄dā existant i ip̄a ecclia
 bñficiatus ut intitulatus a q̄ alio de ei⁹ gremio

non re-
 velabo
 iura, sta-
 tuta, et
 consue-
 tudines
 capli mei

confirmata et sigillata p[er] p[ro]p[ri]am **A**rciep[iscopu]m Colon
 et Capl[itu]m Colon sede vacante sicut i[n] privilegij
 tuis et Instr[um]tis sup[er] hoc g[ra]tis p[ro]lem g[ra]tinetur
Sunt t[ame]n equa lance ponderanda ne simplex et
 iuris ignarus decipiat[ur] et cadat **S**z q[ui] q[ui]da[m]
 sup[er] g[ra]suetudies et statuta n[ost]ra et p[er]mit[er]e obsuada
 p[ro]p[ri]o obedia[m] fidelitas et secreti relatio querit[ur]
 quid iuris ut infra **I**nsup[er] fut[ur]e quedam
 g[ra]suetudies et statuta dec[er]ne et h[ab]estant cano[n]ice
 et honeste et ab olim licite obseruata q[ue] non
 iuris i[n]t[er]p[re]ta[ti]o[n]e s[ed] debita correctio[n]e purgata
 in Caplo xanten p[ro]ut her[et] et sita s[er]u[er]e g[ra]sue
 uerit **S**ed g[ra]suetudo ab antiqua e[st] obseruata
 de iure et sc[on]d[um] eccl[esi]e xanten **R**egula e[st] suada
In p[ri]m[is] itaq[ue] p[ri]uilegia i[n]corp[or]atio[n]is eccl[esi]az
 et officio[rum] p[er] p[ro]p[ri]am xanten fact[is] sup[er]ius
 p[ro]p[ri]as g[ra]tinent[ur] virtute tui[us] i[n]corp[or]atio[n]is
 et antique g[ra]suetudis ipe p[ro]p[ri]us no[n] habebit
 voce[m] i[n] Caplo mag[ist]r[um] q[ua]m quicunq[ue] ex[tr]aneus ymo
 si arduu[m] aliq[ui]d puta de cl[er]one ut de quacunq[ue]
 alia re t[ri]tandu[m] occurreret no[n] intrabit Capl[itu]m
 nisi vocatus **E**t si ess[et] i[n] Caplo det[ur] exue saluo
 eo q[uo]d si h[ab]eret ex p[ar]te sui ip[s]i[us] loq[ui] Caplo uel
 g[ra]t[er] de aliquo i[n]trare potit no[n] vocatus **Am**

De Inamento Capanariorum

Ompanarij in eorum admissiombus habent
fidelite ecclesie vanden ac obediencia dñis
Decano et Caplo eiusdem et qd offm suu diliger
faciet Ita qd dieb9 nouu lao^m ocs i ecclesia dormiet
alijs vco dieb9 duo eoz cu faulo Capanariorum in
ecc^a dormiet Alijs vco dieb9 duo eoz cu faulo Capa
nariorum i ecc^a dormiet In gpulsando ad vesperas
et ad matutias uiuabit In dieb9 festis et solepmb9
omnes seruiet in choro et armario Alijs vco dieb9
priuatis vno eoz seruiet s^m ordme vias sue
In pcessiomb9 solepmb9 ocs cu pessione currubit
cu virgis suis In pcessiomb9 vco priuatis solus
ille currubit cu ex ordme h^o ppeierit Item
quilibz eoz faciet psonate residetia et p seipm
fuiet n forte de gsensu Capli sui lreaiaty ad
tempus Item ipi choru claudet et aperient qe
tenet^r ad istituaoes illoz q ex illo pdant^r Cetero
Camera anteriore armarij claudet et apient
et custodiet Et ille cui ex ordne hoc ppeierit
fuiet sacerdotib9 et ministris i eade et redfaciet
in accedendo et ponendo tandelas i choro et
impozndo et depozndo tappas chorales et
thuribulu et filia put e gsuetu^r In loco reue
qua antiquus in feste p^orah9 hze solebat i capiet
a Cellario duo antiqua scudata aurea moete

Impatoris uel Regis francie Et i illis loco
tere erit gtentis Itē apient et claudet omes
capsas reliquias in festis

Summetu pstandu p licores mageliaz
et Epistolozum

Suo N ex nūc dantea ero obediens Ruen
Dissis i xpo pūb9 dnō ipse et dū epō
Colon ac dnō Decano rancden et fidchis ero
et rancden Iura g̃suetudies et statuta lura
et honesta cū diaconaty ipius et officio
et ewangelij lura i mō et forma hatter9
i ecclia ipā obfuata fidelit obseruabo ac de
fructuū et reddituū plena ut defectuosa cū
oblatioib9 offerory gracios cū pte mō tagete
gtentus et de dapnis et negligentis dicti
officy diaconaty dnōs Decanos eiusde ecclie
q̃ p̃tpe fuerit et cor9 quēlibz r̃leuabo exrepte
dieb9 i quib9 dñi diaconi p̃sonaliter fuisse tenet
Nec aliqd offm̃ p̃ter dñi officiu diaconatus
qd̃ ad ex̃cendu h̃mōi offm̃ me impediē posset
nisi de g̃sensu dñoz diaconoz ut Capti rancden
exercebo Sic me deus uiuet et Et p̃mitto
q̃ cito b̃ñf̃m̃ eccliastricū adeptus fuēo q̃ tum
ipm̃ officiu diaconatus sine aliq̃ g̃dicatione
vacabit et dñi dñi diaconi tūc s̃m̃ uolūtate
eoz de eodē dissonē poterit p̃ut dñi ecclie
uiderint expedire

Copia statuti p Caplm de soluend marca argenti
pp morte p clenodis et ormette ecclie apnd

In nomine dñi Amen Nos Hugo p̄tus Coiswiny
Decan⁹ Johānes Scolastic⁹ totūq; Caplm
ecclie s̄i victoris p̄ncip̄m Colon dioc̄e Vniuersis
et singul⁹ p̄ncip̄m inspectozib⁹ p̄ntib⁹ et futuris
Salutē i dño et subruptoz⁹ gnosce veritate
Qm̄ r̄lacione n̄i thesaurarij didicim⁹ et
veracit⁹ exp̄m̄ q̄lū or̄menta ecclie n̄e quibus
oipotentī deo r̄atorī om̄i et suis sac̄is m̄strat⁹
v̄sū ḡnuū et diuinitatē t̄p̄is adeo viluerūt
et vetustate ḡsupta sūt / q̄ saluo statu et honore
ecclie n̄e hactenus obseruati n̄e et op⁹ ē ip̄a
i meli⁹ r̄forri n̄i canonē dicente Vestimenta
ecclie quib⁹ dño m̄strat⁹ et sacra ecclie d̄ent formosa
et honesta Quia pp̄ ne decus et honor ecclie
n̄e minuat⁹ s̄ maḡs cumulet⁹ et amplifiet⁹
de ḡi om̄i p̄latorū et canonicōz ecclie n̄e tam
p̄ncip̄m q̄ ab̄ncip̄m qui debebat et poterat ac volebat
m̄ esse tractatu et ḡsilio die ad hoc indicto ad
laudē dei oipotentē et b̄i victoris s̄ociorūq;
eius r̄uendā et statuim⁹ t̄p̄ib⁹ p̄petuis duraturis
videlicet q̄ q̄cūq; ex nob̄ exm̄t̄ iantea p̄missioē
diuina decesserit seu b̄iā igressus fuit carnis
vniūse Si can⁹ p̄bendatus i p̄ceptioē p̄bende
soliū ut feruli sol⁹ actu existens / dimidiā
m̄rcā argenti / si b̄iā i p̄ceptioē utriusq; tā p̄bende
q̄ feruli existens aut si p̄latus nō can⁹ fuit

integrā/ Si vero p̄latus et Can^o p̄bendatus
 i p̄ceptoē vtriusq̄ existens duas m̄tas argenti
 puri seu valore eorūde i anno ut argenti equa
 lenti s̄to Victori sueq̄ ecclie ad r̄pacionē et
 nouoz s̄rimentoz r̄pacionē Alinquet p̄ ip̄ius
 defuncti maūfideles infra m̄sem post ip̄ius obitū
 duobz Can^o clauces de p̄uilegijs ecclie n̄re
 habetibz in vsus p̄dicos efficacit̄ p̄soluend^o Qui
 de r̄ceptis et leuatis ad r̄quisicioē Capitⁱ reddet
 debita r̄one Si v̄o aliquis canonicoz n̄roz seruulatoz
 aut simpliciu p̄ncipū aut futuroz tpe morte
 q̄ndz de causa hoc fuerit suspens^o a p̄ceptoē
 fructuū b̄nficij sui in m̄ta r̄andem ecclia iuentz
 fuit fructusq̄ b̄nficij burfarius ecc^e p̄ tpe existens
 v̄o huiusmodi suspensioē d̄ vsz ecclie n̄re put
 moris ē de suspens^o r̄cepiss^o et leuass^o extant
 burfarij ecclie n̄re p̄ tpe existens satisfacet
 p̄ huiusmodi canonicis in suspensione mortuo put sup̄
 de canonicis nō suspensis decedentibz nosat^o ordinatū
 et statutū In quoz om̄i testioē et roboris fir
 mitate nos p̄tus Decan^o et Scolastic^o sigilla
 n̄ra p̄pria vnaq̄ sigillo ecclie n̄re ad causas
 p̄ntibz duxim^o appendenda Datū ordinatū
 et statutū Anno d̄ni m̄o ccc^o xco vigilia Nati
 tatis b̄ti Iohannis baptiste

Nota de ferculo

Sciendum q̄ quicūq; in ecclesia vacantē vacat
ferculū siue ex iſtinguancōe siue ex p̄mu-
tacione siue ex ḡtuācia defunctorū aut ex t̄nsitu
de p̄sona d̄ p̄sonā quocūq; nō hoc s̄m̄ fuit Capl̄m
h̄z v̄nū ānū / s̄ q̄n̄ defuncto h̄z ānū gr̄e tunc
Capl̄m nichil habebit **E**t hec cōsuetudo est
iurata et obsuata a t̄pe cui⁹ ḡij̄ m̄oria nō
existit

De duob⁹ ānis vacatē p̄bende cedētib⁹ ecc̄e

In nomine d̄ni Amen Johānes dei gr̄a Decan⁹
totūq; Ca^m ecc̄ie x̄antēn̄ oib⁹ p̄nāa uisib⁹
agnoscit veritatē **Q**uā eaq; d̄ favore et p̄fectio
ecc̄ie introducta noscūt ab ecc̄ie filiis et memōr
r̄tinēd et diuolabit̄ queit̄ obseruad **A**d singulorū
tā p̄nāa q̄ futurorū noticiā uolum⁹ queit̄
Quod p̄ r̄leuamē diuorsorū ḡuaminū et r̄pen-
sacionē exactionū variorū quā ecc̄ia m̄d̄ia
dudu sustinuit et adhuc s̄r̄p̄t̄ dimos̄t̄ sustinēd
a **V**ic̄ p̄r̄ib⁹ Colōn̄ ecc̄e **A**r̄p̄is videlicet **C**onrado
felicitis m̄orie et eius antecessorib⁹ p̄d̄re ecc̄ie
nūc p̄petuo ē indulgētia ut fruct⁹ p̄bende in
eadē quicūq; vacatē siue ex mortuo siue ex uiuo
quicūq; nō i ip̄ius p̄ biēniū usus cedat / ca-
zā discretiōe adhibita ut si ex morte aliorū
p̄bendā vacatē ḡtigit / p̄t̄ p̄d̄cōs duos ecc̄ie
ānos fruct⁹ defuncto cedat / alijs duobus
ānis p̄uentus aut ferculi vno anno et

triginta diez spatio ipi cedant anis ead
 defuncti pcedentibus anni ecclie subsequat
 Cu igit her ex appbata gsuetudine i ecclia
 ma ia longo tpe fuerit obsuata volum9
 ut nullig ignorancie ptextu qua crassam
 et supina in hac pte peius reputam9
 Nullig etiã ausu temerario grauemente
 pmissa meorut teneat et diuolabilu de
 retero obsuent Et ut her effectus valeant
 effectui maapad pns scripto fieri et ecclie
 me Cyrillo ferim9 gnuiri Dato anno
 Dni ay^o et lxx die Gregorij ppe Statutu
 pscriptu sic intelligit qd si pbenda aliqua
 post morte alic9 vacauit tu successor hmoi
 mortui d pbenda expectabit qtuor anis
 et quinta dieb9 a tpe admissiois sue ad diam
 pbenda p Caplm facte anq papiat fruct9
 eiusd Si vob. via pmuaois aut resignaois
 seu alio mo vacauit q bienu a die admissiois
 expectabit.

54 lib. R. e
 Indultum hoc

Firmitus dei gra sic Colon ecclie Archiepus
 sacri Imperij pitalia archicancellari9
 Dilais in xpo Decano et Caplo ecclie vanden
 Colon dioc Salute i dno Iustus petencid desi
 derijs sane nos des pbe ofensio et vota q

secree:
 varij folij. notatu, quod dicitur obli:
 nias pae:
 bendam
 ex obitu
 vacantem
 teneatur
 expectare
 4 annos et
 30 dies

30 dies, d qui per resignationem medio vel currenre hoc tempore pre-
 bendam accipiat, is quocumq tenet expectare 4 annos et 30 dies
 alius est statutum quod canonici obhaens prebendam ex resig-
 natione teneatur expectare tantum duos annos, ne se. frans
 vel detrimetur fiat Ecclie & Capitulo.

a rationis tramite non discordat esse persequente
adimplet. **E**t per dilecti in christo viri iustis patribus
inclinati. **S**tatutum quo nuper quocatis propter hoc
quocandis inter nos statuistis quod quilibet quod
vini unum et ecclesie vestre sanctum Canonium
recipere prestat tenebitur pro se aut pro patre
suum infra octo dies a tempore sue receptionis mandos
de obedientia fidelitate reuerentia debita suis
prelatis exhibenda et de consuetudinibus et statute
ecclesie vestre observandis corporaliter tactis sacro
suis iuramentum approbamus confirmamus et
tamquam licitum et honestum patribus communibus. **I**tem
statutum vestrum tunc etiam pro vobis factum quod quilibet
quod de nouo in unum et ecclesie vestre Canonium recipere
Et scilicet quod fecerunt in decem vestra ecclesia adeptus
fuerit solue debeat unam caratam vini mensure
Sunenensis ubi ab olim ad solutionem unum. **A**me
vini decem mensure taliter receptus tenebat. **T**amquam
excedens et immoderate exorbitans rationem
temporariam et decem taliter non tene posse
nec debet vobis et quilibet vestrum patribus absolue
a temerario iuramento si quod prestat de obser
uancia statuti memorati. **V**eruptum ne patris
et confidentes pro tempore decem unam memorata ca
vire cum quod quorumque modo licito prebenda a fecerunt

fuit assertus et receptus p nos ad qd libz
 eorunde. on taveat consolatioe ex pte tur dcepti
Volum9 et vna vobiscum ordiam9 ut dcepty
 ad pbenda tur pntib9 Canonu et non
 suspens9 solue teneat infra quidenā a tpe
 sue receptiois tres amas vini boni / mensure
Bonens9 q ferulu fuid assertu9 solue teneat
 tūmō vna vna amā boni vini / mensure
Bonens9 sicut soluebat ab antiquo Et i eo
 volum9 qd statutū vrm tūmō bices habeat
 nec ad vltiora extendat **Q**uarta gressioe
 et privilegia a nris pdecessorib9 etc colon
Ad qis felias d'ordanois vobis sup bonis
 et libertatib9 vris et eia officator9 ecclie
 vre idultas **E**t nichilomin9 ordiacione et
 spacione cu hon vno **W**ilippo p'ro xanten
 sup no amistrandis ab eode uel aliq suo in
 dca ppositua successore / infuturo fructib9 et
 redditib9 pbendaz et feruloz put i lris de
 hoc effect9 plem9 gmet **C**onpbarioe hon vno9
Derai et capli etc nre Colon sede vacante factas
Et nichilomin9 impcionē bonoz sitoz i prochia
 de Alpen p vos pro uob et noie ecclie vre
 facta q tene9 gsueuerat i feud a p'ro xanten
 andro q basallū dco9 bonoz p se et suis successib9

a fidelitate sui vasallatus absoluit accedente
sibi consensu approbatione et confirmatione dno Decano
et Capli nre Colon ecclie p dce sede vacante
Quia vidimus hmoi separatione ad dno pto
habita et dno bonore empacione expedite loci
et psonis et p dce ex causis iuste et honeste
et p hoc materia diffencionis ee sublatam
approbamus confirmamus et pnt scriptis pntimo
gmunim9 **D**antes sup pmissis has nras
lras quas exm gscribi et dpressionem sigilli
nri fecimus de cla sua nra comuniri **D**atum
Anno dno m^o cc^o lxx^o viij^o apud Barckam in Idus
marcij **De Campanarijs et Librarijs eor9**

Firmiter dei gra sc Colon ecclie Archiepi sacri
Imperij p ytaliam archicancellarius Officiario
Judici et scabie suis in xanchis **S**alute et
oe bonu **N**overitis q tres Campanarios ecclie
xanchen scdm privilegia et lras ipis sup
hoc a nobis et nris pdecessorib9 indultas ab
oi onis peticionis seu exactionis cunctiqz liberos
ee volum9 penitus et exemptos **M**andamus
igit^r vobis seriose uolentes quate^r dnos tres
Campanarios ult^r hoc nullate^r coherctis
sed eos suis libertatib9 **J**urib9 et grjs qb9
hactenus sut gauisi uti et gaude^r pacifice

pmittat sub p^{ri}ncip^{al} n^{ost}ra testio l^{it}er^{ar}
 Datu Berke Anno d^{omi}nⁱ m^o ccc^o xxv feria t^{er}cia
 p^{ri}mo d^{omi}nⁱc^o q^uo mo^{di}gemti

De Censuralib⁹ In Bistich

In nomine s^{an}c^te et Individue trinitate H^{er}ic⁹
 Dei gra s^{an}c^te Colon^{en} eccl^{ie} A^lep^us Omⁿib⁹
 p^{ri}ncipem pagina inspecturis iⁿ p^{er}petu^o Suscep^te
 dignitate cura fidelit^{er} nos dicitur ut noⁿ solum
 paup^{er}um opp^{re}ssionib⁹ curam⁹ veru^m etia^m eor^um q^uomod^o
 vigilati studio intend^{er} debeam⁹ Hinc est q^uod
 nos ho^min^um Censuralib⁹ ecc^le^{ie} xanten de Bistich
 fauore n^{ost}ro inclina^{re} tep^{er}ose volentes ut eos a m^{ul}te
 t^{ri}bulacionib⁹ cupiam⁹ et o^mnⁱu^m p^{ro}port^u postelozitate
 eosde^m cu^m bonis eor^um que vulgo Vachtguel
 dicunt^{ur} quor^um Aduocatus est A^lep^us Colon^{en} et d^{omi}n^us
 q^uos de castro d^{omi}nⁱ holte in p^{ro}tectione n^{ost}ra suscepim⁹
 statu^{er}et^{ur} q^uod singul^{is} annis q^uatuor m^{er}itas iⁿ Curtim
 nam xant^{is} in festo Martⁱ exsoluet^{ur} p^{ro} debito
 Juris aduocati et totide^m m^{er} d^{omi}n^o de holte et
 sic exemptos esse eos volum⁹ et o^mnⁱu^m p^{ro}port^u fur
 rellione imp^{er}petu^o ab omⁿi on^e exactionis et
 p^{er}tinoris Si q^uis vero furve arrept^u diabolico
 eos ult^{er} id q^uod est sup^{er}ius exp^{re}ssum trah^{er}e attep
 tauit indignatione o^mipotent^{is} dei et A^lep^us
 p^{ri}ncipis b^{ea}tⁱ Petri se nouerit incurrisse Ut
 aut^{em} hoc factu^m n^{ost}ro g^{er}medabile cura p^{ro}fat^os

hōies et eoz bona īmutabili firmitate seruet²
et tñsmittat² in posterōs pntem inde pagina
gscrubi fecim⁹ et Sigilli nri testis solepmt⁹
insigniri Datū pub^{te} Anno dñi m^o cc^o xxvij
Anno yseruacionis nre

De scdo Anno gre defuncti

Cheodericus dei gra s^{te} Colon ec^e Ar^{ch} Epus
Saxi Impij per ytaliam Archicancellarius
dilectis ī xpo Decano et Caplo ecclie xantem
Salute in dno Cū nos indulcerim⁹ p^{ro}ptis
Decanis et Caplis eccliaz Ciuitat^{is} 2 dioc^{is} Colon
ut p^{ro}pt^{er} auid gre que ab antiq^{ue} h^{ab}re g^{er}ueuerit
vnu auid gre singuli eoz ex nra g^{er}essione
et indulgēcia ypetuū obtineret et bonemēorie
dilaus nri p^{ro}ptis Warden vi^{ti} cōcanōic^{is} post
obitū suū vnu gre habuerit que canōic^{is}
ab antiquo h^{ab}re g^{er}ueuerit vob madam⁹ quātō
adhuc per annū que ex nra indulgēcia
h^{ab}re det fruct^{us} p^{ro}bende sue eide defuncto sicut
v^{er}o anno fecist^{is} p^{ro}mittatis 2 assignetis
et her p^{ro}ceptim⁹ vob sub pena ī eadē nra idul
gēcia exp^{re}ssa diligent^{er} exequēdo Datū
Colon Anno dñi m^o cc^o xlvij Crastio Ep^{is} dñi

De Capellanis Impatoris Epi et p^{ro}ta

Mstandū q^{uod} Epus Conradus fecit q^{uod}dam
Synodalia Statuta que sub bulla sua iacet

in privilegia spalia. In quibus in dicitur est
 articulo de iure Capellanorum d hinc modum
 ad aliquos ecclesiarum Capellam Regales spales
 ac etiam ptoz existant quate hys se hinc
 debeant cu no ullos forte ipoz hoc lateat
 determinandum nunc duximus in pnti mra serie
 statutoz Capellam hinc r s d e c a d suis
 ecclesiarum faciet t a q z aly fies n illo tm tpe qn
 agut nego. suoz dnoz et etia si nego. etc
 hoc exposcat et nob d ecclesia maiod ut alia
 nre Civitatz ut dior si sint ea vice pntes
 celebratibz ibi dnt ad e m d m celebracione
 officij et astae / et d e m hinc Capellam in
 sacris e ordibz gstituti

De fundacione Capelle sa Geronis

Amnis d ppetuum Theodeus dei gra p p t u s
 ecclesie xanthen et Archidiacony Colon
 Reynerus Decan9 hman9 Portauis totiqz
 Caplm eiusde ecclesie xanthen gnoste veritate
 Qm sicut ecclesias et loca deo dedicata a laude
 et offi dno ce no queit aliena Ita hinc offia
 sine tpalim admistrat. consistit et exced non
 pnt / ea p p t attendentes / q sacerdotes Capelle
 i honoe sa Geronis gsecrate site i Opido
 xanthen pro eo q hatten9 gpetencia i dditum

et sustentacionis habere non poterat ipsam fut-
tugurium in cucumerario deserta a celebracione
missarum pluries reliquit. Nos ad cultum divi
nomine ampliandum de vnamini omnium et singulorum
nostrorum officium seu prebendam que dormitamppt
diu vacante ex resignacione andree nati Gidij
et luminis doctorum de amteio et ad collacionem
Portarij etc. nre ab antiquo spectante dicitur Capelle
scti Leonis duximus perpetuo annectendam et eidem
annectimus et incorporamus per prentes. Ita ut hinc
officium de Ruychtem qui hatten offerre consuevit
cande Capella decetio non offerat / s; dicitur hinc
Portarius diebus vite sue etiam si portaria
resignet / et pro morte etc. Portarius quocumque
pro tempore fuerit libere offerat et plenam defendi
beat potestate et ad eum solum institutio destituta et
correctio sacerdotum in dicta Capella impetuum pleno
iure spectabit. Sacerdos vero dicitur Capelle voc
dicitur prebende seu officij dormitamppt ipsi Capelle
cum onere suo annexo seruicia de ipso officio ab
antiquo quibuscumque debita pro se ut pro aliis
ut alium exhibebit et faciet modo debito et
consueto et nichilominus singulis diebus tam feriatis
quam non feriatis ad missam maiorem et ad vesperas
in habitu iure religionis nobiscum interit et

23

tenebit^r m^resse et chorū frequētabit et in hijs
dⁿⁱ sacerdos suberit correctōi Portarij mēozati
et successoris eiusdē Datū feria t^{ia} post festū
sezuarij epⁱ Anno dⁿⁱ m^o c^o lxxxiij^o

De pena nō soluedū pensiois statuto tpe

Quanus totūq; Capl^m ecclie xanten p
pntem paginā ptestam^r et notoriū esse
volum⁹ q^d de consensu vnanimi in hoc quemin⁹
et int^r nos ita statuim⁹ Ut q^d q^d de ecclia n^{ra}
obediencias tenetes die statuto et debito pensione
sua nō p^rsoluerit sequeti die sine s^{ma} p^rcurrete
a bⁿficijs suis q^d habent iⁿ eccl^a n^{ra} sint
supp^rsi Et ad hoc cōfirmadū pntē pagina
constabi et sigilli ecclie n^{re} appensione fecim⁹
cōmūm^r Acta sunt hec Anno dⁿⁱ m^o c^o lxxliij^o r. cc.

In Natuuitate beate marie burghis

De vicarijs

In nomine dⁿⁱ Amen Decan⁹ et Capl^m
ecclie xanten Colon dioc^e vniū^s et singlis
p^rncip^{al} inspectoib⁹ Salute iⁿ d^{no} et subsc^rptoz
agnosce veritate Qu^o omⁿe bⁿficiū su
pp^r officid dⁿⁱ institutū et ideo iⁿ loco bⁿficij
teneat^r quilibz bⁿficiat⁹ c^oside^r et altissio p
posse et nosse redde^r faulatu Quidā t^u
vicarij seu altariſte in d^{ca} ecclia n^{ra} bⁿficiati

Altaria sua tamq̄ p̄ delictis h̄m̄es nobiscū cōsistere
et sua b̄n̄f̄ia deseruire ī avar̄e suare ḡue p̄iculum
eccl̄ie n̄re ḡtemptū p̄iudiciū et ḡuamen dudū
nō curauerūt q̄ut nō curat de p̄nti **R**odit̄ seu
fruct̄ h̄m̄i Altariū bona v̄s paup̄m et p̄rio
nid̄ ih̄u xp̄i ī dei offensa ḡp̄rie salute d̄p̄pediū
et p̄nciosū ppl̄i exēplar r̄apiendo et alibi
abusue ḡsumedo **Q**uap̄t̄ h̄m̄i abusum
imputat̄ et d̄m̄ cultū augm̄ētāe cupiētes
oib̄ caplarib̄ n̄ris ad hoc legit̄e vocat̄ et
ritat̄ die ad hoc īdicto in laudē dei ōipotent̄
et sc̄or̄e **V**ictoris et sc̄or̄or̄ eius sup̄ p̄missis et
alijs eccl̄ie n̄re īc̄udentib̄ duxim̄ ī modū
qui sequit̄ statuedū **I**n p̄miss̄ statum̄ et
p̄ntib̄ ordiam̄ q̄ **V**icarij seu **A**ltaer̄ste eccl̄ie n̄re
om̄es et singuli x̄ n̄r̄ dantea faciet̄ v̄s̄id̄e
p̄sonalē suis b̄n̄ficijs deseruiedo **S**ic t̄n̄ q̄ ex
causis r̄onabilib̄ si n̄c̄e fuit̄ corp̄ q̄l̄ p̄
ab eē quolib̄ āno p̄ v̄nū m̄esem ḡtinue uel
d̄s̄ḡtinue **P**rouiso t̄n̄ q̄ b̄n̄ficij ab̄nt̄ ī d̄m̄is
nō defraudet̄ officijs **S**i v̄c̄ult̄ dictū m̄esem
absens īm̄an̄sc̄it̄ ext̄r̄ p̄det̄ fruct̄ b̄n̄ficij
h̄m̄i m̄ensis et quādiū v̄l̄t̄ absens fuit̄
plenaie et ex toto saluis s̄p̄ fundacionib̄
b̄n̄ficij n̄r̄ib̄ ip̄or̄e **E**t quicūq̄ ip̄or̄e ut

pfectur rside nolueit extur ipofacto erit a
 pceptione fructuu seu reddituu sui bnficij sus-
 pensus quousq; rside et suo bnfi^o curauit
 deservire fructus aut hmoi suspensione
 durate pro media pte cedent fabrute ecclie nre
 Reliqua vco medietas pro emedacoe bnficij
 ghuacoe dom⁹ eiusde ac alijs narijs ghuabit²

Item Statuim⁹ et ordiam⁹ q; q;libz Vicarioze
 seu altariar⁹ ecclie nre ad pta sui bnficij
 pacifica possessione debz infra pmu⁹ annu⁹
 ad sacerdotij pmoued⁹ gradu⁹ Alioquin fructib⁹
 sui bnficij in forma pnt sup⁹ carebit. Insup⁹
 et nulla pcept⁹ pncipal⁹ chorale n actu fuerit
 sacerdotes. Et sicut de Canonic⁹ hntib⁹ pbendas
 sacerdotales duxim⁹ statuend⁹ et seruand⁹ pnt
 ead⁹ d ecclie nre alijs statut⁹ gtime⁹ **I**tem
 statuim⁹ et ordiam⁹ veluti etia d statute
 synodalib⁹ Arcep⁹ Colomien⁹ nosat⁹ gtime⁹
 qd null⁹ Canonic⁹ ecclie nre Jura caplaria
 seu obuaciones caplares pcept⁹ n pns in
 sacris ordib⁹ fuit gstatu⁹ seu subdiaco⁹
 adm⁹ existat **J**ura aut caplaria dicim⁹
 et ce declam⁹ ocs obuaciones que imcorijs
 defuitor⁹ et festinatib⁹ scoz⁹ i dimis officijs

non deseruunt. Sicuti sunt vnicopia decanatus
et Curia exponenda / Inanum acquisitiones /
pensionum immisiones / et vna de leuibus liuoribus
et receptio canonorum et secularium puenientia
et filia hys. **Hec** igitur statuta et ordinata volumus
per iudicium cuiuslibet pstatum seu pstantem ppetuis
temporibus inuolabitur obseruari demum / saluis
statutis ecclesie nostre quibuscunq. **Datum** actum
et statutum Anno domini m^o ccc^o secundo. **Tercia** die
mensis Julij sub sigillo ecclesie nostre maiori pntibus
appenso.

De residencia facienda

In nomine domini Amen. **Decanus** et **Caplanus**
Ecclesie vanden **Amiensis** et singuli pntes
lras visuris seu auditoris **Salute** et infra
septem regnoscere veritate. **Cum** consuetudo vsusq.
longem non leuissit auctoritate et plerumq. dis-
cordia pariat nouitates. **Idcirco** more obser-
uacionis antiquae ecclesie nostre / sup **Residencia**
pni anni q. nros **Conuocatos** d'ceptione
eorum ad pceptione fructuum in ecclesia nostra facienda
rupietes inuolare et ad ecclesie nostre euidentem
utilitate confirmare. **Quibus** et singulis nris
Conuocatis ob hoc ad die pntem d' loco nro caplari
consueto. p certis nris lras ipis duras et

debite eis prout de illo nob facta e plena fides
 intimatas vobis et citatis. **N**ecno oib9 et singul
 nis canonice volentib9 et debentib9 it esse
 pntib9 **A**c de expsso pleno ac libero consensu
 vim nro7 matuta deliberacione pmissa statuim9
 et ordinam9 q9 **C**onanoice nre p pmo anno
 a die introitus sui ad preceptoz fructuu admiss9
 debz et tenet9 face integrit et gtinua rfidencia
 psonale infra emunitate ecclie nre pnoctado
 et conredio suu hndo **I**llo tn sibi ex gra indulto
 et gressu q9 ipse de licencia nra p **S**ex septianas
 et tres dies solumo gtinue ut distinue infra
 eundem annu se licite absentae et ad alia loca
 se tnsferre valeat **E**t si forte ult9 pdras
 sex septianas et tres dies sibi licentias et
 indultas infra pdrnd annu se absentauerit ab
 ecclia nra extur ipse ex integrit debet et
 teneat9 rfidencia sua faciendo rmoipe et ulterius
 scdm pntt nri statuti tenore p annu gtinuu
 psonale rside tamq9 si indq9 ibide pns rfidiss9
 seu rfidencia face incepiss9 et ead fruct9 pceptoz
 p ead d pte illius ani incepti et nondu
 gpleti integ9 et ffualit9 officiat nre ad
 g dignu pceptoz scdm exigencia mstracionis
 cu9libz eoz rstitue et psolue infra mensem

proxima a die residencie interrupte. Itē etiā nullū
nullū negotiū uel officiū p̄ qd̄ n̄. **C**oncanonicus
ualeat aliquat̄ excusari a residēcia p̄dēca sciēda
Vel se d̄ anno residēcie sue ab ecclia m̄a ultra
tempus p̄dēca absentare det̄ sibi ḡmitti uel
imponi quocūq; colat̄ quesito. **I**pe etiā nullas
p̄ces p̄ se ut p̄ aliū p̄ponet aut p̄poni faciet
pro licēcia ultra tempus p̄dēca obtinēda. Aut
pro negotio sibi d̄fra a n̄d̄ ḡmittendo p̄ qd̄ p̄n̄s
n̄d̄ statutū ualeat infringi seu a nullari
Et Canonici nō p̄uilegiati nō residēs p̄ p̄m̄d̄
a n̄d̄ sue residēcie nō habēt n̄stracionē carniū
etiā si p̄ eo nō fuit petita licēcia. **I**n quoz
om̄i et singlorū fide et testio^m. **S**igillū ecclie
n̄re ad causas p̄ntib9 duxim9 appendendū
Datu Actū et ordiatū Anno d̄ni m̄cc̄
x^o **C**raſtino d̄m̄re **L**etare

Statutu de abntib9 et residētib9 et de diuis alijs

In nomine d̄ni **A**me **J**ohannes Decanus
totūq; Capl̄m̄ ecclie x̄anten̄ v̄niūsis et
singul̄ p̄nciū inspectozū agnosce^r ueritate
et ea q̄ subsequūt^r. benignit^r interpretad̄. **O**m̄iūq;
om̄e b̄n̄ficiū sit p̄p̄t̄ officiū institutū et ideo
i loco sui b̄n̄ficij teneat^r quib9 Canonici residere

et d' diuinis pro posse et nosse deservire /
 p' in sca m' ecclia m'bris suis g'paciēs g'sucut
 hys qui p'p' diuisas et varias n'itates et g'diacōes
 sui status nō p'ut eē p'ntes indulgē misericordi'
 ut eisdē b'nfiacōz suoz aliquāta portio t'buat'
 ne nomē canoici sit dane aputat' Nos g'modo
 p'sonaz et ecclie n're utilitati imitētes aputat'
 g'suetudib' q' solebat m' frēs Capli materia
 distordie gnare absentia d' modū q' sequit'
 matia tū d'clib'acōe p'habita statuē d'cūim'g
 et ordinad' **I**n p'mis igit' statuim'g et ordiam'g
 ut q' eē volūt abntes et absentia elige' libere su
 eis hoc facē q'b'g hoc l'iz scdm antiq' statuta
 et g'suetudies ecclie n're p'dic' **I**tem statuim'g
 q' volentes abntia elige' faciet hoc duratib'g
 duob'g ānis a data p'miū d' aliq' t'mōze sub
 scriptoz salz d' vigilia Nat'itatz b'te ma'ie
 virg'is. **I**n vigilia Nat'itatz xpi et i' vigilia
 pasce prout hoc l'ymōd abntia eligentib'g
 magē videbit' expedie **N**isi hoc statutū
 vlt'eri'g duxerim'g p'ib'gandū **I**tem statuim'g
 qd' eligens abntia faciet hoc p'se ut p'uatorē
 p'doneū l'itatorie destinātū cū mandato legali
Item statuim'g qd' p'xim'g aliq's eligit abntiam

De eligen-
 da absen-
 tia seū
 Bastūnio.

ex post facto infra illū annū illā nō poterit
reuocari. **I**tem statuimus qd eligens abbatē si canonicus
fuit ferulatus habebit decē et octo marcas dena-
riorū brabātinorū monete randerē vsualis. **S**i
vō fuit canonicus nō ferulatus habebit xij marcas
monete pdrē quas tibi Cellarius eccē nre
p tpe existens pro tibi tle subnōis scilicet in
Octā Ephe canonicus ferulatus sex marcas. In
festo Annūciationis bte marie dicitur sequen-
tū. In festo vō bti viti tūc dmediate sequen-
sitr tū. **C**anonicus vō nō ferulatus in quolibz
tūorū pdrōrū quorū marcas amstrabit. Residuum
vō tollit datus Cellarius vt eo melius gplere
valeat amstrare. **I**tem statuimus qd eū qui
eligit abbatē nō oz vocat ad eligendū vel ad
aliquos alios tūatū caplāres tūcūqz gms
si tū teneat et mressē voluit potit hoc facere
sed pprius aduētū ut pntia nec voce d
caplō nec aliqd aliud apliū habet qm ut supius
ē expssid. **I**tem statuimus qd abns ut per
pūtozē idoneū tenebit gūrentibz caplāribz
rūde. **I**tem statuimus qd is q p elioz abbatē
absens ē cū nō sit abns gūat. **S**i moritur
tpe abbatē ānos grē debet obtine. **I**tem
statuimus qd si illi q sūt **C**appellam vsz **R**ogus

dñi **Ar** ep̄d Coloni ut p̄p̄ti n̄ri xancten non
 veniūt ad festa quib⁹ sc̄dm̄ ḡsuetudinē ecclie
 n̄re xancten tenent̄ m̄ esse p̄dent ext̄c̄ q̄libz
 die si solūmō p̄bendat⁹ ē quinqz denare
 brabāt **Si** v̄o p̄bendat⁹ et cū hor̄ ferculat⁹
 decē qz v̄o p̄bende quinqz v̄o ferculi v̄o t̄m̄dē
 perdent donec r̄uersi fuerūt et se p̄ntauerūt
Decano ut portari si sūt p̄ntes ut seniori
Can^o ut i choro **Item** statuim⁹ qd̄ studentes
 siue ad studiū ire volentes p̄maneat i eo
 statu i quo hacten⁹ sc̄dm̄ ḡsuetudinē ecclie
 xancten cō ḡsueuerūt **Item** statuim⁹ qd̄
 tēp⁹ duodecī septuārie qd̄ solz indulgeri
 p̄grinatib⁹ obseruabit̄ sicut d̄ ecclia
 xancten usqz mō fied ē ḡsuetud. dūmō limina
 b̄tor⁹ **Petri** et **pauli** in vrbe Romana ut
 s̄i **Jacobi** **Copostellen** aut s̄ie **marie** rupis
 madonis p̄grinationis tā velint visitare **Itē**
 statuim⁹ qd̄ ille q̄ s̄n̄ lucina **Decan** siue **portarij**
 se absentant q̄ diu tal̄ abn̄cia durant̄
 talit̄ abn̄s nichil tollz n̄ etiā si t̄p̄e talis abn̄
 morit̄ ānos q̄re obtinebit s̄ ad usus fabre
 fruct⁹ illoz ānoz ḡre i armario deponet̄
 ad cassid̄ de qua ip̄e **Decan** et duo **Canōici**

Studentes.

claves habebūt. Licentiati bō p̄ Decanū siue
Portariū et Capl̄m sc̄dm̄ ordinatioēz nr̄am
p̄dram̄ ānos gr̄e obtinebūt tū nō p̄ ḡuāriā
sint absentes

¶ Sequē de p̄ntib⁹ sū residēz facē volentib⁹
de quib⁹ hoc qd̄ sequē statuim⁹ obseruādū

In p̄mis statuim⁹ q̄ ip̄i p̄ntes hoc ē illiq̄ nō
legerūt abn̄ciā cōtūne f̄s̄idē deam̄ in eccl̄ia
p̄andē n̄ p̄p̄t̄ causas l̄imas abessendi licēciā
obtinuerūt a Decano ut Portariū ad quor
dies dūtaxat r̄clusiue ita salz si licēciatus if̄a
= dies quor dies r̄uersus nō fuit extit̄ dūm̄te
illa abn̄ciā si solū p̄bendat⁹ fuit quinq̄ denare
¶ Si v̄cō p̄bendat⁹ et cū hoc fertulat⁹ decem
denar̄ p̄det Postq̄ aut̄ r̄uid⁹ fuit ad p̄nāā
Decanū ut Portarij ut ad chor̄ eū d̄ statū
p̄nāā sicut p̄us **¶** Itē statuim⁹ q̄ Canonici
residētes p̄ter quor dies licēcie Decanū seu
Portarij ut ē p̄actū m̄sem abessendi habeat
quē gr̄ime ut d̄st̄ime recipe poterūt p̄ur
eis placuit p̄tita t̄n̄ p̄us et obtēta licēcia
a Decano q̄ t̄d̄ d̄ fact⁹ et negocijs Capl̄i sui
tāq̄ d̄re sua sit moderator et arbit̄ et nōte
nō habeat licēciā ab alio potē s̄ d̄re q̄

Supiorem non habz in Caplo p̄t licentiam
 extendē ut v̄stringē p̄t ei videbit̄ expedire

Item statuim⁹ q̄ si aq̄s Can^{or} p̄ncip̄ ut abnciū
 sustulit a Colleārio quidq̄ ei p̄petē p̄teat et postea
 fiat abns ut q̄ nō hēbat licētia ut quia v̄tra
 licētia defuit cū Colleārio nō habeat aliquid
 de suo p̄ qd̄ puniri valeat ext̄it̄ p̄bēda sua cū
 ferulo sola ut p̄bēda sua cū ferulo si sit ferulatus
 curv̄ det̄ i penā quousq̄ soluerit qd̄ tenet̄. **I**tem
 statuim⁹ q̄ Decan⁹ pro disa^{na} siue d̄fama
 su^a etiā p̄ negligētijs chorales debiti et q̄buscūq̄
 alijs correctioib⁹ iobediētes delinquētes et
 negligētes puniē p̄t et det̄ sc̄m̄ antiquā ecclie
 xandēn̄ q̄suetudinē isto statuto n̄o nō obstare

Item statuim⁹ q̄ i eo statu i quo hacten⁹ fuerat
 p̄bēda maneat defurtoz. **I**tem statuim⁹
 q̄ Can^{or} qui cū hoc n̄m̄ statutū i p̄ceptioe
 nō fuerat p̄ p̄mū anū sui iuventus i omi
 forma q̄t i statuto n̄o antiquo de faciēda
 residenā plenius cautū ē p̄ anū integrū
 p̄sonale residenā facē debebūt et pro apliādo
 cultu d̄no dāe albā v̄nā et amictū sc̄m̄
 valore quē eis d̄ns inspirabit sicut i alijs
 ecclijs solep̄mib⁹ sed ē q̄suetū. **S**im̄ Can^{or}
 tales q̄ residenā suā nō fecerit nec etiā ex

certis causis quomodo fortassis facere poterunt tante
dignitatis ut scientie ac morum honestate et
circumspectionis fuerit propter eorum probitate et merita
ecclesia nostra apud dominos terre et alibi possit veni-
ficari in suis agendis promoueri. tunc nos Decanus
cum Caplo ut cum maiori ut saniori parte Capli talibus
Canonicis facultatis et non facultate aliquam portionem
ex gratia ordinare et tribuere poterimus secundum status
eorum qualitate et merita exigentiam promotionis
per eos ecclesie nostre impendende de qua portione
tam ecclesia nostra quam omnia tales canonici merito poterunt
gustantur. **I**tem statuimus quod hec nostra ordinatio
per duos annos proximo a data presentium subsequentes
in suo robore prout super tactum est perseveret
quia huiusmodi statuti nostra ordinatio nostra est ut spe-
ramus deo dante propter status ecclesie nostre consuetudines
Nos Decanus et Capitulum ecclesie xanthen hanc statutu-
m nostrum quia tam ecclesie utilitati quam personarum commoditati
mittitur. volumus firmiter et inviolabiliter observari
In cuius rei testimonium sigillum ecclesie nostre ad causas ex-
tra nostram scientiam et voluntate presentibus est appensum
Actum ordinatum et Datum Anno domini millesimo CC^o XLII°
In vigilia nativitate beate marie virginis
In nomine domini Amen Nos portarius et Capitulum
ecclesie xanthen. Colon diebus Decano nostro

pro metu allegatum absente vniuersis et singulis
 personis inspectis salute et infra scriptore cognoscere
 veritate Quia omne beneficium sit pro officium
 institutum et ideo in loco beneficii teneatur quilibet
 canonicus reside et in dimis pro se deseruire Nichil
 omni quida de nobis canonice et fratribus lucra
 terrenum plusquam fructum querentes diu semel duxerit
 in anno tempore videlicet quo die computationis Cellearii in
 pro tempore existentis ignorat aduenire ad residencem
 lucra cum proceat ac dicto computationis die in factis
 ut et recedat lucra et superest equaliter nobiscum qui
 die nocturnis quamur procul laboribus et expen
 recipientes et seruantes Nos itaque attentis promissis
 ac modo personarum et ecclesie nostre utilitati imitantes
 amputatis huiusmodi rebus absens qui ut plimum solet
 in fratribus capti discordia generare deliberatione
 matura prehabita astutis promissis obuiando
 ordinare et statuta antiqua declarare decernimus in
 hunc modum In primis igitur statuimus declaramus
 et ordinamus quod quilibet canonicus nostre que pro
 maiore parte anni in suo residet beneficio hoc est
 pro tres quartas admittimus vniuersi anni gimus ut distinnere
 quod huiusmodi canonicus habeat de illo quod de computa
 cellearii superest tamen ac si de hora in hora pro toto
 anno fecerit residencem personale dummodo tamen die
 computationis Cellearii indicta presens fuerit Alioquin

si absens fuit nichil habebit de superest auditio
Itē statuim⁹ et ordinam⁹ q̄ Canonico q̄ p̄ns seu
residens fuit seu q̄ vesedit p̄ more p̄te am̄ sic
p̄ adm̄ p̄ tres q̄tas am̄ nō fecit r̄fidenciam
p̄sonale h̄mōi Canonico de superest q̄putacionis
Cellecarij dabit⁹ f̄dm̄ ratū t̄p̄is r̄fidencie sic
dūmō t̄m̄ die q̄putacionis p̄ns fuit alioquin ut
prius nichil habebit Actū datū et ordinatū
Anno d̄m̄ m̄ cc̄ lxxxij feria sexta p̄ festū b̄n̄
Martini epi hiemal

De censuralib⁹ ecclie xantēn t̄nfrenu
ḡmorantib⁹ et eoz̄ iure

In nomine sancte et individue trinitatis f̄red̄m̄ dei
gr̄a sic Colon ecclie d̄cep̄s Am̄ d̄na
ordinacione ex officij n̄ri auctoritate d̄m̄ possessorib⁹
eccliarū ab iniuste oppressioib⁹ defensare b̄m̄cuicq̄
q̄d̄ suū ē q̄suad̄ Nōnd̄ sed volum⁹ tā futuris
q̄ p̄ntib⁹ q̄l̄ iusti⁹ d̄ictate et d̄lto filio n̄ro
t̄ xpo h̄manno xantēn Archidiacono int̄
uente Censuales xantēn ecclie lib̄d̄uim⁹
ab iniusta aduocatoz̄ et exactoz̄ opp̄sione
eoz̄ r̄signauim⁹ sue legi qua traditi fuerat
ecclie Nā cū eoz̄de ex lib̄is natalib⁹ ecclie
traditos et nullis placito iure obnoxios
sepe placite suis fatigauer̄ h̄m̄ aduocatoz̄

Comes arnulphus filius Theoderici comitis
 Illius Gerardus de hostade occasione feudi sui
 quod habet in Sienen Nos iura eorum ab utroque
 distinguimus et dicitur habere eas libertate perpetua
 observandam de omnibus vicis et feudales sancti
 victoris ubicumque locorum transirent manentes
 qui ad observandum placitum iuste cogebantur
 ad hoc loca **Merre** **Spene** **Zule** **overbende**
 nulli omnimodo observet placitum nisi forte
 advocato Altaris semel in anno eos quocumque
 placuerit **¶** Illud vero pante in porticu ecclesie
 presentore que proprius eis proficit fiat ibique placitum
 sine advocati bano habitum eos audiat et si
 quod hinc advenit ut ad ipsos alienos suo iporum
 iudicio eis satisficiat **¶** Et si nichil habuerit
 quimonie in od exactione liceat eis pacifice
 recedere **¶** Post mortem vero quod quisque melius
 habuerit diligenter perquirat **¶** Et si quadrupes
 fuit Curie **Spene** deputet **¶** Si vestis melior
 quadrupes inventa fuit ministro proprii minister
¶ Et si qua huiusmodi mulier pari suo
 nupsit vel vir parem suum duxerit licentia
 eorum penes propriam eorum ministere est **¶** Si vero
 impares nuptias graviter voluerit vel

aliqua vtilia ecclesie supuenerint tota non
fiet nisi sine prelate Curie licentia Ita tamen ut quidam
oppositio inde puenit medietas propter aliam
cedat sepius noitate Curie Si autem aliquis sine
legitimo thoro cuius copulata fuit foris factum
fuit quod frequens usus beddemundum vocat superdite
opponet curie. **I**tem de parte violata pugnando
sine latrocinio ad predictam curiam pertinet corpe
in fine De alijs vero nunquam aduoto rindeant
non ad predictam portum et detiatis superius tpe
et parum suorum nudi. Et ne ulterius predicta
rensuales aliquibus afficiantur iuribus ut exanobis
hanc predictam eis iusticia perpetuo iure
usuram. Quia ne quis temptet infringere
vbi petri ante et bannim xanxim seu
vitate huius institutionis usufructibus etne
salute polluentes premia violatoribus sine
sine mansura comminantes supplicia Et ut
hec omnia posteriorum memoris tradita permaneat
in quibus pnt pulleyij attestatio et Sigilli
nri impressione corroboram. Testesque
ydoneos qui hinc interfuerunt actio aduocatus
decreuimus Archidiaconus xancten Hymanus
Godofridus prope sancti Genesim Godofso

xanten Decan9 cū qbusda frib9 Johannes Decanus
Decan9 cū vniuersis suis fribus

DE nouo ergo cepta amissa sic habet eordiu
Caplm die Caplari ad hoc pfixa depūbu
qtuor impensionatores an Johānis curadpertos
et puidos quoz duo impensionet i ptibus
inferiorib9 Reliq duo in Campo xanten et locē
alijs tidiacētib9 idē faciet ubi hoc fied ē gſuetū
Et qd et qntū. et pro qnto impensionauerit dūbet
gſcribat et semp bonā vāpriet cautione ne
qd absit ecclia defraudet et eis negligētia
imputet. qz tū ipi vāpensa laborē habeant
tenēt scūdu Capli Colon finas satisfare de
neglecte Postq̄ isti impensionatores scū suū
expeduerit utrobiz venient ad Caplm cū lris
pensionū sūmā et cautiones ḡmētib9 quib9
lris duplicatē eas Caplo assignabunt et tū
ipm Caplm soluet expen factas circa impen
sionatores put fied gſuetū ē in vigilia bti
Petri ad vincula qz de illo possit cū bona deli
beratione suū melius ordinae Dem die
Caplari ad hoc pfixa gputet ibi dē sūme
i lris pactalib9 ḡtēte qui scdm diuisitate
tpm sunt incerte iudictis alijs sūmis q

consistunt in ceteris redditibus videlicet de bonis ad
vita. ut ad duos annos locatis et omnibus huius summis
in una summa collectis siue computate quantum illo anno
quo fit talis omni summano cuiuslibet spectare potuit
facile apparebit et factum uniusquisque qui voluerit esse presens

De Canonicis Scholaribus

Canonicis scholares debent frequentare scholas tunc
horarum in Cappis et suppelliis et dabitur
eis corpus prebende tamen absque penam et obventionibus
quibuscumque donec a caplo idonei et sufficientes
fuerint reputati et a scholis de licentia. **S**colares dimissi
et licentiatii. Et quando primo a scholis dimissi sunt
ibunt ad studium privilegatum pro uno anno
itegrum ibidem stando diligenter quod si facere noluerint
incedent rancetti pro illis primo anno in longis
vestibus bano et bisso aut syndone suffocatis
Suadum vero scholas frequentant diebus festis
novum laudum et diebus celebribus intrabunt choro
cum choralibus in omnibus horis. In missis vero
incedent cum albis et portabunt thuribulum et
candelas et alia de divinis hinc inde. **T**erminis
breuiabunt cantanda et legenda aut breuiam
precurabunt

Quo sit incedendum in choro quod tunc
in Cappis et quod tunc de suppelliis

Tem Canonici et socij chori omnes dent ce
 rappati a crastino omni sanctorum usque ad prima
 vigilia pasce Ita quod videlicet quod in omnibus matutinis
 festiuitatibus quodlibet excepta nocte Natiuitatis
 domini incedent in cappis. **I**tem in singulis festis prime
 chori et socij usque inuocauit in primis vespis
 et scdis in missa et ceteris horis matutinis excepte
 incedent in albis. **I**n festis prime chori et socij
 a dimica inuocuit usque ad vigilia pasce vtantur
 in primis vespis Cappis sicut in matutinis In gple
 torijs vero et alijs horis et missis vtantur suppellicijs
Item In crastino omni sanctorum usque ad lxx^o diebus domine
 incedendum est in primis vespis in Cappis sicut
 et in matutinis In alijs vero horis et missis
 vtendum est suppellicijs. **E**t post lxx^o usque ad
 die palmarum eundem est dominice diebus in missa
 et in ceteris horis in Cappis. **I**n die palmarum
 ad prima et ad alias horas illius diei excepte
 matutinis eundem est in suppellicijs. **I**tem in vigilia
 pasce ad prima et deinde ulterius usque ad octauam
 omni sanctorum generaliter eundem est in suppellicijs
 et in letanijs et in Rogationibus ac processionibus
 que solent fieri sextis ferijs a Iohannis usque
 Remigij eundem est in Cappis. **I**tem in scdis

Vespis diei pasce omnes mcedent in albis et
amictis quilibz scdm ordmē suū. **I**n tpe Intra
gnalit' eūdū ē d' Cappis. Item rōndū qd' dieb9
dmias i aduentu et i dieb9 dmias a lxx^a usqz
ad vigiliā pasce inclusive semp rē Cappis ē
mcedendū n' festa aliq' i xpīs dms dieb' euenert

Confirma^o privilegiorū ecc' xanten
p' dnm Clementem papam.

Clemens epus seru9 suor9 dei Dilectis filiis
Decano et Caplo ecclie xanten Colon
dior. Salute et aptura bndictioez. Cū a nob
petit' qd' iustu' ē et honestu' tā vigore eqtate
q' ordo exigit rōis ut id p' sollicitudine officij
nrī ad debitū pducatur' effm. Cū p' dilecti in
dno filij vris iustis postulacionib9 grato grē^o
assensu omēs libertates et immunitates a
pdecessorib9 nrīs Romanis potifcib9 suū p'
privilegia seu alē indulgēcias vob et ecclie vre
gressas. Ac rō libtates et exempciōes seculariū
exactionū a Regib9 et pncipib9 ac alijs xpi
fidelibus rōnabit' vob et eccl' p dē indulgas
sicut ea iuste et pacifice obtinetis. Vob r' p vob
eide eccl' et aucte aptica cōfirmam9 et pntē
pōcimo cōmunitim. **N**ulli ergo omo homi

73

158 83.

liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere
ut et ausu temerario sine Regibus aut hoc attemptare
presumpserit indignationem omnipotentis dei et
beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit
incursurum Datum Avinionis die 14 Junij Pontifi-
catus nostri Anno Sexto

Confirmatio Privilegiorum noster Impetrata
per magistrum Burgen Hacke in m. grandicium

Gregorius servus servorum dei Dilectis
filiis Decano et Caplano ecclesie sancte Colon-
niense Salutem et apostolicam benedictionem Cum a nobis
petere quod iustum est et honestum tam virorum estate
quod ordo exigit rationis ut id prope sollicitudine
officij nostri ad debitum producat effectum Ea pro-
pterea in domino filij vestris iustis postulacionibus
grato graviter assensu Omnes libertates et
immunitates a predecessoribus nostris Romanis
pontificibus sine privilegia seu alio indulgentias
vobis et ecclesie vestre concessas. Necnon libertates
et exemptiones secularibus ~~et~~ secularium exactionum
a Regibus et principibus et alijs christifidelibus
conceditur vobis et ecclesie predicte Indultas sicut
ea iuste et pacifice obtinetis vobis et pro vobis
eide ecclesie auctoritate apostolica confirmamus et preterea

scripti proximo communim. Nulli ergo omo
hoim liceat hanc paginam nre confirmacionis
infringere ut ei ausu temerario contraire. Si quis
aut horum attemptare presumpserit indignatione omnipotentis
dei et beatorum Petri et Pauli apolorum eius se
nouit incensurum. **Datum** Avinionum Quarto
kalis Julij Pontificatus nri Anno secundo
Superscripta bulla gressa e anno dni m^o cc^o
lxxij pontificatus dm Gregorij

Homines seruitutis etc. xanthen no dem
rapiti ad Opidanos in Opidis Comitatus Cluuen

Omnibus Cluueni vniuersis et singulis
municipibus civium Consulibus Scabibus ac vniuersi
tatis Opidorum et villarum libertatum terre sue Salute
cum effectu vobis singulis vniuersaliter et vniuersis
singulis generaliter prohibicionem quod pntes districti
Inhibemus ne aliquem ut aliquis de seruis seu
mancipijs viliusque seruis honorabilibus viris
Decano et Caplo etc. xanthen et eide ecclesie
attinentibus in vno Coopidanu seu Coopidanos
rapere ut admittit presumat. Volentes et
mandantes quatenus si que ut quos ex hijs
seruis vos rapere stigerit extur quicunque infra
annu a die receptionis lymoi prefati Decano

et Caplm receptu ut receptos rquisierunt
 et rquiri fecerunt et eu ut eos sibi attine legitime
 euerunt rreptu ut rreptos sic euidos rsti
 tuatis sine difficultate qualibz mdilate Alioqui
 si euitatione legitima ab eisdem Decano et
 Caplo ut ex pte eoz vobis infra annu ut p
 mitti de rrepto ut recepte puos seruis xhi^{ta}
 recipi ut recepta euitioe suu ut seruos
 euidos rstitue recusauerit ut paxerit
 extit qntuadqz diu hmoi receptus ut rrepti
 vltius i opido ut opidis aut villis nris
 liberis vbi rrepti fuerit rrsederunt hoc
 memoatas Decano et Caplo i eoz iure
 puidicac ut deperire nolun⁹ sicut nec
 merito debet In cui⁹ rei testio⁹ a ppetua
 firmitate has lras Sigilli munime fecim⁹
 roborad Datu Anno dmi m^o cc^o lxxviii^o
 feria t^{ia} p⁹ festu pentec

Anno dmi De m^o cc^o xxxix^o In Crastio
 dⁿⁱre letac^e statutū ē p Decanu
 et Caplm ec^e xantem in Caplo ibidem
 Et Canonius pmo veniens ad pceptione
 pbende sue si p⁹ usqz compleuerit annu
 rrsidentie sue abns fuerit ab ecclia xantem
 vltra t^{er}duu consuecte licencie dⁿⁱ Decani

et nō fuit suspensus singulis dieb9 hmoi
abntie redent **Quise** Capli' de redditib9 suis si
pbendā nū ferulo habuit **De** denarij
gves brabam **Si** simplue pbendā habuit
Quiqz denarij debet dū suspens9 fuit sola
suspensio redet **Quise** **Et** quotienscūqz p'mū
amū r'fidencie sue p'sonal q' hmoi abntia
int'rupt' tūc tenebit' ipam r'fidenciā d'm'p'e
de nouo

De distributione vni Spei et
Denarioz p'sentie

Quoniam sup vno Spei et denarioz p'sentie
distribuedis int' fr'es Capli' aliqui motu
fuerūt questioēs cotenose etā alitricioēs **Expedie**
videt' ut ad extirpanda hmoi discordie materiaz
ea q' iura h'et scdm statuta Capli' sunt seruanda
in scripture serie v'digant' **Quats** nō nite
fuit ea ad dubitandū medria r'uorentur
testimonio l'are

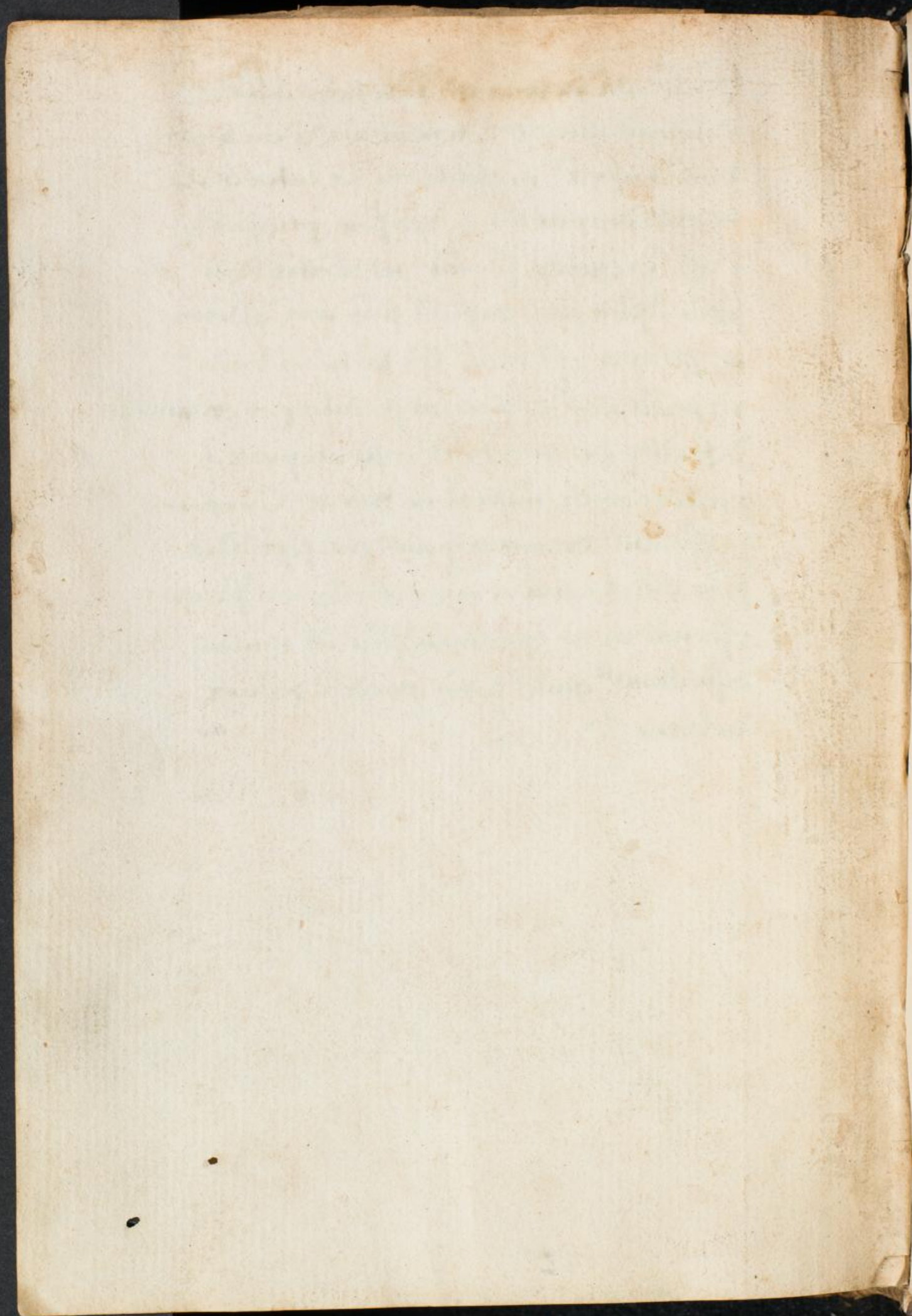
Notandū igit' in p'rimis qd ipm vniu
Spei sub du' d'ra r'p'ert' **Est** enim
aliud ordinarū Aliud ex'ordinariū **Ordi**
nariū quide' ē q' certis t'p'ib9 a cert' p'sois
am'istrat' sicut d'm'dia Ama quā **Came**
varius in festo **Pant'hyaleon** am'istrat' **Et**

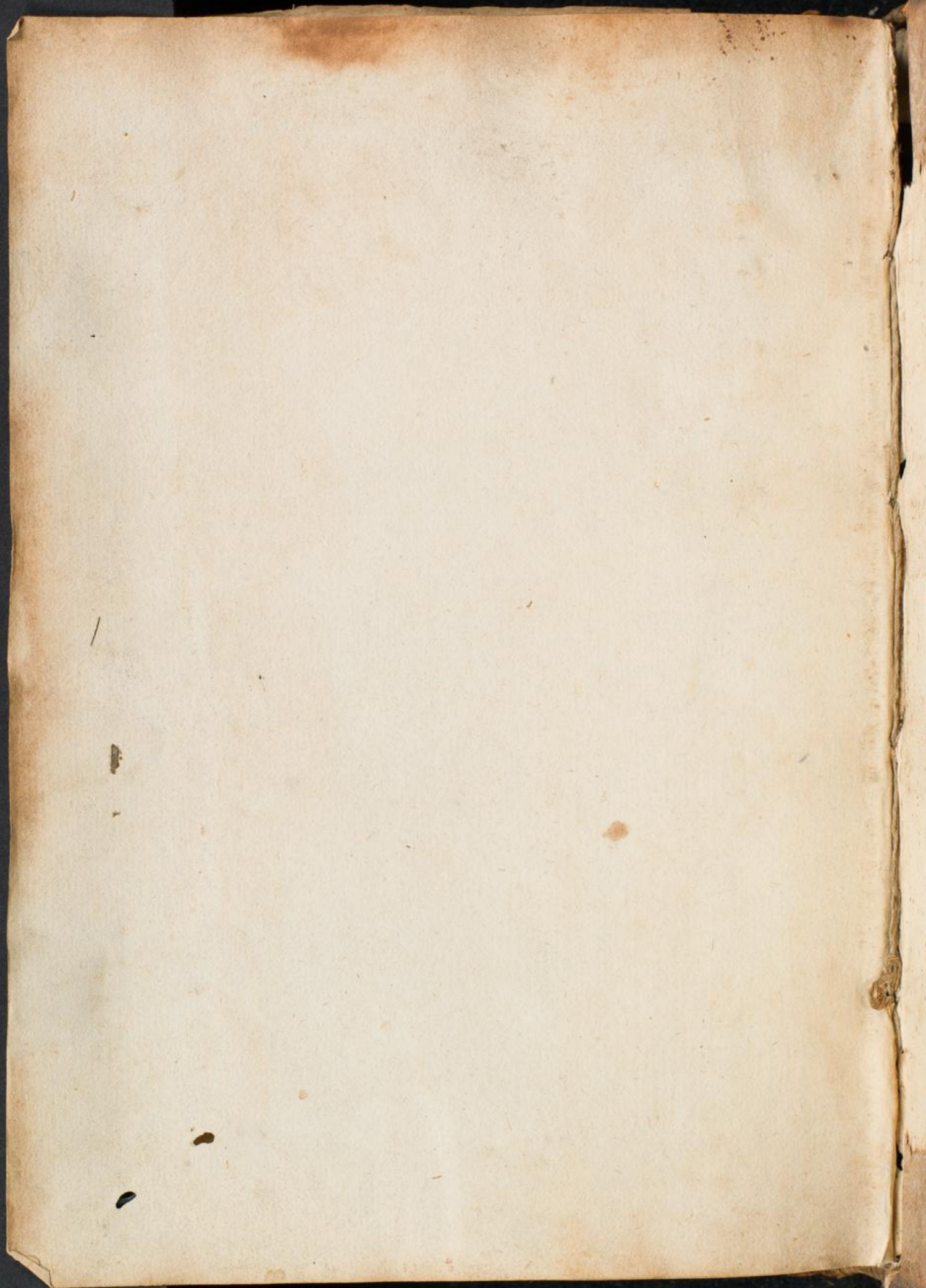
quatuor ante tu dimidia que in dimidia Cantuodunat
 capiunt administrari que pro die dicitur unum Spec
 mia i pda dimia Responsorium Spec mea ad
 nona solemniter inchoat **E**xtraordinarium aut
 e unum Spec q in exequijs defuictor et reprobos
 canonicor et collatione foruloze vsuunt amisto ad
Nondu ena q lib unum Spec qd pro die
 unum Spec quonda p noue dimias a Sep
 tuagesia usq ad pascha diuisim administrari
 vsuenerit in postea ad tres dimias quibus
 Spec mea cantat de consilio capli administratio
 e stricta Ita viz qd Cellarij in pma hant
 una tu dimidia In scda Officiarij de West
 tatu **E**t in tna Officiarij de Rothem tatumde
 filij administrabit **I**tem Nondu q p dntu
 unum ta ordinarium q extraordinarium int' fies
 Capli tam abntes q pntes quoda vsuunt
 distribui Ita q de qualibz una cuius duo
 stopi spectabant Computato plebano qui
 una quadraginta octo pbendus hz **E**t sic tu
 una **E**stopos gimeat de qualibz una superat
 quatuor stopi **D**uoz duo redbat Cumeatio
 quia eius officij e pdm unum elige **R**eliq
 duo redbant Officiato dormitorij et officiu

una totinet
 2 stopos

est ipm vnu trahere et ministrare **V**ostre du
aut **E**ad Caplm ppt' venditione vnicore sare
vnu penuria habe' interpsit **S**tatutu e' u
q' dicit plebano **C**amecario et dormitorij offuato
et pbenda epi veteri suo iure g'tentis hor
e de ama duob' stopis et de dimidio vno
Aliquu' int' pntes fr'es Capli distribuatur
Ita q' n' defuit nec suspensis nec hys qui
fructus pbende sue nondu' p'cepit **N**ec
abntib' n' i' negocijs existat ecclie aliquid
distrib' tribuat' **S**i quis ergo in die Pan
thaleon' ut aliq' p'dicat' t' d' d'micare p'ns
no' fuit vnu qd' de ipa die ei g'pete' debuit
no' habet **S**icut si quis in die receptiois Can'
p'ns no' fuit p'te' q' ei g'pete' potest no' habet
Cu' em' hmoi vnu in testio' receptiois amiserit
hys qui hmoi receptiois testes fuerut' **V**t pote
pntes iure debet' **S**icut tenendu' e' de collatioe
seculore' ut illis vnu testimoniale ministrat'
qui pntes fuerint du' lra collatiois t'ore Caplo
publicat' **P**ntes aut' q' ad p'missa d'ic'iois
qui co' n'fra Opidu' xantem fuerut' quo
hmoi receptiois ut lre publicacione fed' g'tingit

Sicut etiam de vino quod in exequiis defunctorum
 annisrad consuevit e tenendum **C**um enim hmoi
 vinu mistretur in consolacione et laboris rele-
 uamen deat ut illi de ipso sint participes q
 i offi^o exequiarum fuerit no abentes **U**t
 scdm aplm sorij passiois fuit etia qdotes
 et pncipes consolacionis **S**i v^o hmoi vinu
 receptois can^o collacionis ferulore et exequiarum
 defunctorum die quo debet casu aliquo vel
 nite cogente mistrai no valeat **C**amearij
 p officatu dormitorij cuius iur septimana
 fuit pntes notai et notatos diligent^r faciet
 speruad ut cu oportuna fuit ill vinum
 distribuatur quib⁹ scdm predicta de iure
 debetur **l**

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

- A 1 Red
- G 2 Green
- B 3 Blue
- M 4 Magenta
- W 5 White
- G 6 Gray
- K 7 Black
- C 8 Cyan
- Y 9 Yellow
- M 10 Magenta
- B 11 Blue
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

